

BIBLIOTECA
DE CATALUNYA

LLIBRES PER A INFANTS
COL·LECCIO
JORDI VERRIÉ

BIBLIOTECA
DE CATALUNYA

LLIBRES PER A INFANTS
COL·LECCIO
JORDI VERRIÉ

CATECISME

DE LA

DOCTRINA CRISTIANA

EXPLICAT Y ADAPTAT
A LA CAPACITAT DELS NOYS, Y NOYAS

Y ADORNAT AB MOLTES ESTAMPAS

per lo reverent

D. ANTON CLARET

PREBERE.

SEGONA EDICIÓ
aumentada y corregida per lo mateix autor.

BARCELONA.

ESTAMPA DELS HEREUS DE LA V. PLA.

1849.

AB LLICENCIA.

R.666.310

Qui didicerint ista , inuenient quid respondeant.

(Sap. 6 , 11.)

Los que aprenhan a estas cosas trobarán lo que
han de responder.

(*Llibre de la Sabiduria , cap. 6 , v. 11.*)

C

PRÓLECH.

Amadíssims noys y germans en Jesucrist: no sé si es lo desitg que tinch de imitar á mon divi Mestre, que agasajava tant als infants, ó si es la vostra candidesa, ó tal vegada una y altra de aquestas dos cosas, que causan en mi lo gran amor que vos professo. De aquí es, que sempre he procurat gravaren vostres cors lo sant temor y amor de Deu; y fervos cobrar un gran horror y aborrimient al pecat, demostrantvos la sua gran fealdat y fatals efectes; puig estich ben persuadit quels noys y noyas pecan mes per ignorancia que per malicia; porque no puch dubtar, que si sabessen lo que fan y diuhen quant fan y diuhen aquellas maldats, no las cometrian: però no per axó es menos verdader aquell aforisme catalá, que diu: *del pecat de ignorancia lo infern ne té gran ganancia*. Y axí succeheix; puig, ¡ ay pobrets de vosaltres! no sent instruhits en vostres debers vos habituau al mal desde vostra primera edat; y encara que, al arriivar á ser grans, coneixeréu tal vegada que alló es mes mal de lo que vos aliuravau antes; no per axó cuydaréu de esmenarvos, porque la corrent de aquells vicis haurá fet ja un barranch molt profundo en la vostra naturalesa, y será summament difícil després de tant temps donarli altra direcció. A mes de que, com desde la infancia vos hauréu habituat al vici, vos farà molt poca impressió, y lo miraréu ab la major indiferencia y frescura, com suc-

ceheix en las cosas naturals, que per haverlas vistas sempre, no sen fa cas: lo següent exèmple vos ho demostrarà.

Si Deu criás un home de repente ab la perfecció y coneixement que té ara á la edat de trenta anys, y lo col·locás en un turó que dominás una vasta y magnífica campinya en un dia hermós de primavera, al moment de eixir lo sol ¡quina impressió no causaria en lo seu esperit, y quant agradablement nol sorprendria la vista de un cel tan hermós, de un astre tan resplendent, de una terra tota matisada de arbres, plantas y flors! ¡quant encantat quedaria al contemplar com van serpentejant los rius per las planuras, al véurer aquella multitud de animals que están pasturant, y al ohir en los ayres lo cant melodiós de tanta multitud de aucells! Y si després se li presentás lo aspecte imponent de altíssimas montanyas, ó lo mar en lo moment de una desfeta tempestat, quedaria tot pasmat y sens aliento pera respirar. Però si en un instant passassen las divuyt horas que van fins á la nit ¡quina serie de impressions tan diferents no rebria lo seu esperit! De una part quedaria sorprés al contemplar la immensitat dels cels, la multitud, brillo y moviments de las estrellas; y de altra la palidesa de la lluna, las sombras y silenci de la nit lo umplirian de una profunda tristesa. ¿Ahont está lo sol? se diria, ¿ahont la hermosura y magnificencia del matí? Però ara com de sde petits están avesats á véurer totas aquestas cosas, ja nons fan impressió alguna, y ab la mateixa frescura mirám la nit quel dia, y la lluna quel sol.

Una cosa totalment semblant passa en lo orde moral: los que de petits se habituan al mal, ab la mateixa indiferencia miran la asquerosa nit del vici, quel dia hermós de la virtut: ab la mateixa serenitat se posan lo sant nom de Deu en la boca pera votarlo, que pera invocarlo; de modo que, com diu Job, se beuhen la iniquitat com la aygua, y al últim paran en la eterna condemnció.

¿No veyeu, donchs, noys y noyas, quant important es que desde la infancia vos acostumeu á practicar la virtud y apartarvos del mal? Per lo tant vos diré ab lo real Profeta: *Veniu, fills, y escoltaume; jo vos ensenyaré lo temor del Senyor (salm 33, 12)*, valentme per aqueix fi de aquest llibre que vos dedico. Sé que las estampas vos gustan, y per axó lo he adornat ab tantas pera férvoslo mes agradable. Y axí com diu lo adagi, que lo ques menja ab gust es lo que nudreix; desitjant jo alimentar vostras ánimas ab aquesta explicació de la doctrina cristiana, la he composta de manera que se vos fassa ben gustosa.

Aquestas láminas no las he posadas sols per vosaltres, caríssims noys y noyas, sinó també per los grans, especialment per vostres pares; puig que me he proposat lo que Josué, quant lo poble de Israel passá lo riu Jordá. Maná aquest capitá del poble de Deu á dotse homes, un de cada una de las tribus de Israel, que recullissen dotse pedras molt duras del lloch ahont estigueren los peus dels que portavan la arca, mentres lo poble passava lo riu á peu aixut, y las trasladassen al campament de Gálgala, y fent de ellas un monument digué á tots los fills de Israel: *Quant vos tres fills vos preguntarán un dia ¿qué volen dir aqueixas pedras? Vosaltres respondréu: Las ayguas del Jordá se secaren devant de la arca de la aliansa del Senyor, quant atravessá aquest riu: per axó se posaren aqueixas pedras en aquest lloch, pera que servissen de eterna memoria als fills de Israel (Josué 4, 6 y 7)*. Per axó mateix poso jo aqueixas láminas ab sa explicació, encara que breu, pera que quant vosaltres preguntaréu á vostres pares ¿qué significan aqueixas figuras? vos respondan explicantvos per medi de ellas la religió cristiana, que tenen obligació de ensenyarvos y vosaltres de saber.

Y pera que sapiau al mateix temps lo material de las preguntas y respostas, hi he juntat lo catecisme del Dr. Francisco Matheu y Smandia, ab algunas

anyadiduras en certs punts, lo qual vos demano, caríssims noys y noyas, apregau ben bè al peu de la lletra. Y á vosaltres, pares de familia, vos suplico per las entranyas de Jesucrist que procureu ferlo apéndrer á vostres fills y dependents, pera que, á mes de que ab axó cumplireu vostre deber, pugau guanyar los molts perdons é indulgencias que están concedidas per varios Prelats de la Iglesia, y finalmente la eterna gloria, que desitjo á tots. Així sia.

ADVERTENCIA.

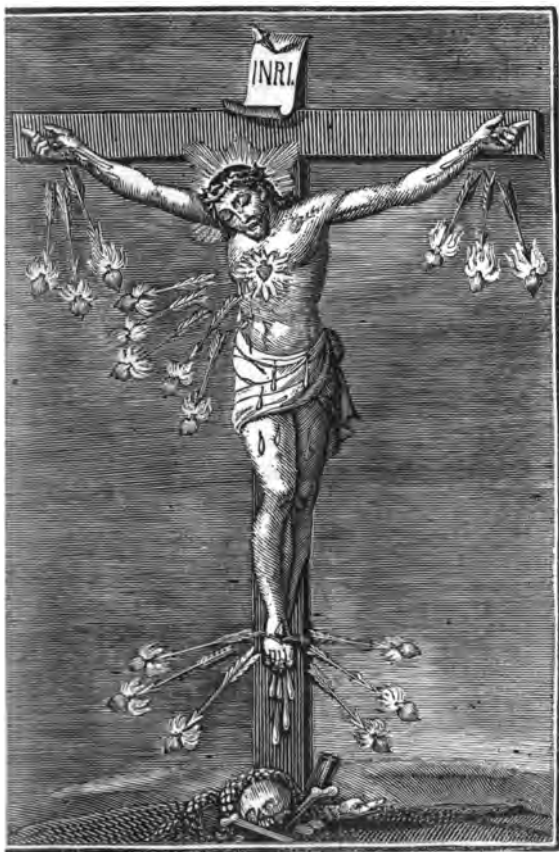
A tots los que llegiran aquest catecisme dech advertirlos, que la explicació de las láminas y de alguns altres punts es de mon pobre caudal; però lo diálogo, com en lo prólech ja se adverteix, es del Dr. FRANCISCO MATHEU Y SMANDIA, que entrels molts catecismes que he vist y he mirat expressament, me apar que déu ser preferit als demés, y que aqueix solament se hauria de ensenyar. Perque, encara que es veritat que tots los catecismes aprobats per la Iglesia católica, en substancia diuhen lo mateix; però lo método y modo de preguntar y respóndrer en cada un de ells es molt diferent; seguintsen de aquí uns mals tan grans, que á no havérmels ensenyat la experiéncia, los tindria per impossibles. Y sinó aném á la práctica; ; quina confusió é inconvenients no s' palpan en cada familia! Lo párroco ensenya ab son catecisme; lo pare de familias está sovint instruhit ab un altre método ó per altre modo de preguntas; la mare tal vegada será filla de diferent bisbat, y per lo tant instruhida segons lo estil de allá; los noys anirán á

la escola, y lo mestre los instruhirá de diferent manera ; las noyas á la costura ó ensenyansa y també las instruhirán á sa moda : y de axó precisament ne ha de resultar una confusió semblant á la de Babel , y luego lo descuydarho tot.

Encara mes, los que ja son grans , si se han de exãminar de doctrina pera casarse ó al confessarse en la quaresma, y sels pregunta de altre modo del que foren ensenyats, se trovan eortats, no saben respóndrer, quedan avergonyits, y pera evitar aquesta confusió Deu sab lo que fan : ó á lo menos tenen una excusa pera cubrir la sua ignorancia y descuyt en apèndrer la doctrina cristiana. Aquestas y altres rahons desitjaria que pesassen bè los que han de providenciar sobre la ensenyansa cristiana dels pobles, y procurassen la uniformitat completa del catecisme en tot lo principat.

*Al deireble li basta ser com son Mestre.
(Math. 10, 15.)*

CATECISME

DE LA

DOCTRINA CRISTIANA.

PREÁMBOL.

FI DEL HOME.

Vas , apreciat noy , á comensar á explicarte la Doctrina cristiana, la qual ha de ser la regla de la tua conducta ; però recordantme de que en alguns llibres se posa al principi lo retrato ó imatge de son autor , he cregut seria molt propi posarte aquí la de nostre divino mestre Jesucrist , autor de aquesta celestial doctrina , per qual motiu se anomena cristiana : y com sia costum presentar aquestos re-

tratos ó imatges en la acció mes heróica de sa vida, pera causar mes impressió als que las contemplan, he pensat representarte á nostre amable Redemptor posat en la creu , ahont sellá ab la sua sanch preciosíssima la mateixa doctrina que havia ensenyat, porque aquest es lo acte mes heróich de la sua vida y un gran testimoni del entranyable amor quens tenia. De consegüent tu déus serli agrahit á tan gran benefici, y gravar en ta memoria lo fi pera quet redimí á tanta costa , que no fou altre que la tua salvació. Però mira, que pera salvarte es necessari quel ames y quel servescas; puig de aquesta manera podrás alcansar las immensas riquezas y glorias que ell té preparat en lo cel pera los quel aman, que son los fins pera que te ha criat.

Pera amarlo es necessari conéixerlo , y per axó basta detenirte un instant en considerar las suas obras , aquestos cels que anuncian la sua gloria, aquesta terra que trépitjas , ab la varietat de plantas , arbres y animals , la profunditat dels mars, y en fi lo agradable espectacle de tota la naturalesa ; y reflexionant luego la grandesa y majestat de aquestas cosas , podrás venir en coneixement de quant gran ha de ser lo criador de totas ellas. Si consideras que tot axó ho ha criat pera ton regalo y servey , y á mes si paras la atenció sobre tu mateix , pensant que ell te ha criat , quet conserva , que te ha redimit , y no vol altra cosa que la salvació de la tua ánima, ¿ podrás deixar de amarlo? Si, noy estimat , sí ; ama á Deu , ja que ell te ama tant ; ámal ab tot lo cor , ab tota la ánima , ab

tot lo enteniment y ab totes las tuas forsas.

Es també molt just quel servescas; puig que sent lo supremo senyor de tot, se li déu de justícia tot obsequi, tóta veneració y tot honor. Finalment axí com lo navegant desitja arribar al port, lo soldat pelea per alcansar la victoria, y lo caminant suspira sempre per arribar al terme de la sua peregrinació; axí mateix déus tu procurar fer los medis per alcansar la benaventuransa de la gloria, ahont veurás cara á cara á ton Deu y Senyor, y ahont gosarás de uns bens y felicitats que ja may inteligencia humana pot arribar á compéndrer, que es lo últim fi per lo que ets criat. Y axí com totes las cosas criadas, lo mateix las animadas que las inanimadas, conservan lo fi per lo qual las formá lo Criador; de la mateixa manera lo home, criatura la mes noble y la que mes favors ha rebut de son Deu y senyor, ha de conservar per tots los medis lo fi per lo qual fou criat.

¿Y sabs quins son los medis que conduheixen á aquest fi? Entengas que no son altres, després de haver entrat en lo gremi de la Iglesia catòlica, apostòlica, romana per la única porta que es lo baptisme, que saber y practicar ab tota fidelitat la doctrina que aquest diví Mestre nos ensenyá; só es, saber lo que has de créurer, lo que has de esperar y lo que has de practicar; y aten que no basta saberho, sinó que es necessari posarho en pràctica. Axí es com podrás dirigirte segur al port de la salvació, com correspondrás á la gracia, que te ha fet Deu de cridarte al seu remat, y com por-

tarás ab tota propietat lo nom de cristiá, que vol dir deixeble é imitador de Jesucrist, sent per consegüent felis en aquesta vida y en la altra, que es lo que desitjo.

PARE. Per quin fi es criat lo home?

FILL. Per amar y servir á Deu en aquesta vida, y véurerlo en la gloria del cel.

P. Cóm se alcansa la gloria del cel?

F. Ab lo baptisme, sabent y practicant la doctrina cristiana.

P. Quina es la doctrina cristiana?

F. La doctrina que ensenyá Cristo.

P. Quantas cosas son necessarias per anar al cel?

F. Quatre: fe, esperansa, caritat y bonas obras.

P. Ets cristiá?

F. Sí, pare; per la gracia de Deu y mérits de Jesucrist.

P. Qui son los cristians?

F. Tots los que son batejats y segueixen la lley de Cristo.

SENYAL DEL CRISTIÀ.

*Deu no permeta que jo me glorie en altre cosa que
en la creu de nostre senyor Jesucrist. (Galat. 6, 14.)*

LLISSÓ PRELIMINAR.

DEL SENYAL DEL CRISTIÀ.

Mira, noy: en mitg de aquesta estampa te presento la santa Creu, perque ella es la senyal exterior del cristià; es com la insighnia y divisa de nostre gran rey Jesucrist, y ab la quens distingim los cristians de tots los infiels y demés enemichs de la fe católica. Los emperadors romans tenian per senyal ó divisa una àliga, los reys de Fransa la flor del lliri, y nostres reys uns lleons y castells, y ab aquesta insighnia se distingeixen los exércits y navíos espanyols dels estrangers: lo mateix també havem de fer los cristians ab la santa creu, insighnia ó senyal de Jesucrist, vull dir, nos havém de adornar ab ella pera distingirnos dels enemichs de nostra santa Fe.

La creu es la senyal del cristià, perque en ella nos redimí Cristó senyor nostre. Los reys y grans del mon acostuman pèndrer per divisa ó armas las cosas ab que seren una gran baseanya ó las que la significan; de manera que las armas ó escut son un geroglifich de una gran obra. Y com Jesucrist per medi de la santa creu triuñfá de la mort y del infern, y nos redimí de la esclavitut del dimoni y del peccat; es molt conforme que la santa creu sia lo sello ó las armas de Cristo y de tot cristià.

Serveix la santa creu pera fer conéixer que som cristians , y pera distingirnos dels que no ho son , com ja te he dit ; puig , al formarla sobre nosaltres, confessém los dos principals misteris de nostra santa religió, que son : lo de la santíssima Trinitat, y lo de la redempció del llinatge humá. Al persig-narse se fan tres creus ó se fa una creu tres vegadas, á saber : una en lo front, altra en la boca sens tocar lo nas , y altra en lo pit sens tocar la barba: miraho bè , noy ; pera que sapias ferlas ab perfeció, las he senyaladas en la figura (n.º 1) de la estampa , en los llochs en que tu las has de fer, y significan un sol Deu en tres personas : la del front significa lo Pare , la de la boca significa lo Fill , y la del pit significa lo Esperit sant. Aquestas tres Personas divinas las anomenám expressament alsenyarnos, y baixant la ma fins á la cintura ó fins al demunt de la ma esquerra del noy de la figura de n.º 2, significuém lo misteri de la encarnació del Fill de Deu, só es, que la segona Persona de la santíssima Trinitat baixá del seno del Etern Pare á las entranyas de Maria santíssima ; y al passar la ma del muscle esquerre al dret, ab lo que completám la creu, confessém quel misteri de la Encarnació fou fet per obra del Esperit sant. Després se plegan las mans, y aquesta unió representa la unió de las dos naturalesas divina y humana en una sola Persona , que es Cristo. Las mans axí closas se posan sobre lo pit ó sobre la boca , per adorar la creu ques forma ab los dits pólsers , y donar testimoni de la veneració profunda ab que creyém los grans misteris que

acabám de significar. Y la mateixa creu ques fa , significa á Jesucrist crucificat , salvador y redemptor nostre : puig que en la creu patí y morí pera salvarnos y redimirnos. De consegüent déu ferse ab gran respecte , y ab la pausa corresponent, sent las creus y pronunciant las paraulas á son degut temps, pera no fer escar. i ab nostre mal modo de una cosa tan santa.

Peró la senyal de la creu no sols serveix al cristiá pera fer una pública professió dels principals misteris de la religió , sino també com un compendi de la moral y la regla de totas sas accions. Pera que ho entengas , estimat noy , has de saber que Jesucrist , nostre bon mestre , volentnos donar en pocas paraulas una idea de tota sa doctrina , que consisteix en séguirlo, nos digué las paraulas següents: *Si algú vol venir detras de mí, ques renuncie á sí mateix, que porte sa creu tots los dias, y quem seguesca* (S. Lluch 9, 23). Y en S. Matheu anyadeix (11, 12): *Lo regne del cel se quanya per la violencia ques fa á las passions practicant las virtuts cristianes , y tots los violents de aquesta especie sel ne portan. Aqueixa creu que vol que portém tots los dias , es la reunió de las penas , treballs , persecucions &c. que troba tot cristiá en lo mon per anar al cel; y la violencia que déu ferse, es aquell esforç ab que ha de véncer tots los obstacles que se li oposan, y subjectar lo desorde dels vicis y passions. Los que son de Jesucrist , diu lo Apóstol (Gal. 5, 24) han crucificat la sua carn ab tots los vicis y concupiscencias.* Y axí es com la creu presenta al cristiá

un compendi de la moral del Evangeli.

Peró á mes li indica la regla de sas accions, prescrivintli que devém fer totas las cosas en nom de Deu y per la sua gloria. *Ja sia que menjeu ó que begueu*, diu lo apóstol S. Pau (*I. ad Cor. 10, 31*) *ó que feu qualsevol altra cosa, feuho tot per la gloria de Deu*. Per axó antes de totas ellas havém de fer la senyal de la creu, sellantlas, per dirho axí, pera que sian conegudas de Deu y agradables á sos divinos ulls. Pera conèixer, donchs, si nostras accions son bonas ó malas, si tals contractes, si tals passos, si tals projectes podrán ser agradables á Deu, y per la gloria de son sant nom, havém de mirar si poden ser precehits ó seguits del senyal de la santa creu. Peró no es axó sol lo que fa la santa creu per respectè al compliment de nostres debers, sinó quens procura los medis pera complirlos ab la santa benedicció del cel, que sobre de ells nos atrau; puig que quant formám sobre nosaltres la santa creu, no formám solament una senyal, sinó que presentám á Deu una súplica molt eficás, acompanyada ab la protestació de créurer tots los misteris de nostra redempció.

Per fi, la santa creu es un escut quens defensa dels tirs de tots nostres enemichs, y una arma ofensiva ab que posém en derrota á tot lo infern; com S. Efren nos assegura: y per axó la Iglesia la emplea pera exòrcisar los dimonis. De aquí es, noy estimat, que quant nos persignám, dihém á Deu quens deslliure de nostres enemichs. Tots aquells

que intentan fernos algun mal, ja sian bestias, ja homes ó donas, ja dimonis, enemichs nostres son, y de ells nos deslliurarà Deu per medi de la santa creu, com tantas vegadas ho ha fet, si ab fe ben viva y segura confiansa la formém sobre nosaltres.

En confirmació de axó, vaig á contarte los exèmple següents: lo primer exèmple es del vell testament, ahont trobám que la santa creu en figura deslliurà als israelitas de la plaga de las serps de foch. Mira, noy, lo n.º 3 de la estampa; ¿véus aqueixas serps y aqueixos homes morts y estesos per terra? Es que havent murmurat los israelitas, Deu los castigá enviantlos unas serps de foch que matavan á tots los que picavan. Maná Deu á Moysés que fes una serp de bronse y que la posás sobre un pal en figura de creu, de manera que la pogués véurer tot lo poble, y los que la miravan quedavan curats. Mira tu la creu, estimala bè, y no sols quedarás curat dels mals de ton cos, sinó també de las feridas quel peccat causa á la tua ánima.

En lo n.º 4 se t' presenta lo segon exèmple en aquella creu que vejé en los ayres Constantí, primer emperador que feu públicament professió de cristiá, y ohí una veu que li deya: *Ab aqueixa senyal vencerás*. En efecte, prengué la creu per insignia; maná fer ab ella lo estandart imperial, que se anomena lo *Lábaro*, y conduhidas ab ell las tropas, vencé á Licinio, y establí pacíficament en lo mon lo imperi de Jesucrist, col·locant la creu santa fins sobre la diadema imperial.

En la vida de S. Joan Crisóstomo se llegeix, que

en lo seu temps un fiero lleó se havia tant desvergonyit, que se acercava al poblat, causant grans danys als camps y matant molta gent. Veyent lo Sant axó feu plantar una creu, y ¡ó prodigi! lo endemà trobaren mort prop de ella lo lleó; ab lo que conegueren que Deu nostre senyor per la santa creu los havia deslliurat de aquell terrible enemich.

En la vida de S. Francisco Xavier també se troba que, sens mes armas que la santa creu, feu fugir espantats á uns bárbaros que reunits en gros exèrcit, plens de rabia, lo anavan á embestir.

Igualment se llegeix de S. Constantí màrtir, que una mala dona lo volia fer pecar deshonestament, y per medi de la santa creu que en aquell moment va fer, la mala dona quedá com morta, y lo Sant llibre de la tentació. Lo beato Joseph Oriol feu infinitas curas ab lo senyal de la creu en la capella del Santíssim de la parroquia del Pi de Barcelona.

Peró de un modo particular Deu nostre senyor nos deslliura de nostres enemichs, los dimonis, per medi de la santa creu. Per axó S. Anton encarregava á sos deixebles que fessen lo senyal de la creu, perque ab ella no tenian que témer als enemichs de la sua salvació, que son los dimonis. Lo senyal de la creu, los deya, y una fe viva en Jesucrist son per los servidors de Deu armas invencibles y una muralla de bronce contra tots los esforços del infern. Peró ¡ay de aquells que no se senyan! Se llegeix en la vida de S. Gregori papa, que en certa ocasió exòrcisant á una minyona possehida del dimoni, lo Sant en nom de Jesucrist maná al mal es-

perit li digués perque havia entrat en aquella minyona, á lo que respongué : perque no se havia senyat.

Ja ho véus, noy, quant útil es senyarse ab devoció cada dia al llevarte, al anárten al llit, al eixir de casa, al entrar y surtir de la iglesia y al comensar alguna obra corporal ó espiritual : axí honrarás á Jesucrist, farás fugir espantat lo dimoni, y tindrás acert en las tuas obras. Y axí voldria que ho fessen los pares y mares, y que ho ensenyassen á sos fills y fillas, pera que després aquestos ho practiquen. Sant Lluís rey de Fransa antes de fer alguna obra tan corporal com espiritual se senyava, y deya : *Axí me ho ensenyá la mia mare.*

Jo voldria que las mares ensenyassen á sos filllets de persignarse y senyarse, y quant son molt petits, incapassos encara de axó, quels persignen y senyen bé ellas mateixas, y axí los lliuraran de molts mals corporals y espirituals. Conta lo P. Bartomeu Espina, que mes de cinquanta vegadas lo dimoni volia matar á un noy, y no pogué may, perque la sua mare, antes de posarlo al llit, lo solia senyar bè. Si vols, donchs, noy, deslliurarte de tos enemichs, procura senyarte bè cada dia : dich *senyarte bè*, perque si t' senyasses malament, en lloch de fer fugir lo dimoni, lo farias riurer, com alguna vegada ha succehit, segons diu Ramirez. Vejas tu mateix lo quiet succehiria si algú te apuntés un fusell ben fet y ben carregat ; te espantarias y fugirias ; però si vejesses que aquell fusell no té pany ni canó, no fugirias ni te espantarias, ans bè ten riurias. Donchs fes la aplicació ; y sa-

pias que si la creu que fa lo cristiá quant se senya, es ben feta, causa mes espant al dimoni, que no ten causaria á tu un fusell carregat; però si es mal feta val menos que un fusell sens pany ni canó, y per axó sen riu lo dimoni. Per lo tant, noy estimat, cada dia sényat, y sényat bè; per axó te he posat aqueixos dos noys aquí en la estampa pera que aprengas de ferho bè; y de aquest molo podrás lliurarte de tots mals espirituals y corporals, temporals y eterns, representats en aqueixas figuras espantosas del n.º 5, y lograrás finalment lo premi en lo cel, que es lo quiet desitjo. Amen.

P. Quin es lo senyal del cristiá ?

F. La santa creu, perque en ella nos redimí Cristo senyor nostre.

P. De quantas maneras usám del senyal de la creu?

F. De dos: que son, *persignar* y *senyar*.

P. Que cosa es *persignar* ?

F. Fer tres creus ab lo dit pólsar de la ma dreta, una en lo front, altra en la boca y altra en lo pit, dihent: Per lo senyal ☩ de la santa creu, — de nostres ☩ enemichs — deslliuraunos, Senyor ☩ Deu nostre.

P. Que cosa es *senyar* ?

F. Fer una creu ab la ma dreta estesa desdel front fins á la cintura, y desdel muscle esquerre fins al dret, dihent: En nom del Pare, y del Fill ☩ y del Esperit sant. Amen.

P. Quant nos persignám, ¿perqué fem la creu en lo front ?

- F. Perque Deu nos guarde de mals pensaments.
P. Perqué fem la creu en la boca ?
F. Perque Deu nos guarde de malas paraulas.
P. Perqué fem la creu en lo pit ?
F. Perque Deu nos guarde de malas obras.
P. Perquéns senyám ab la ma dreta ?
F. Perque la dreta es la principal, y en lo servey de Deu havém de emplear lo millor.
P. Perqué, quant fem las creus, comensám per la part esquerra ?
F. Per significar que, per medi de la creu, havém passat del estat de la culpa al estat de la gracia.
P. Es convenient que fem algunas vegadas lo senyal de la creu ?
F. Sí, pare ; per honrar á Jesucrist, per defensarnos dels enemichs, y per tenir acert en nostras obras.
P. Quant es convenient quens persigném ó senyém ?
F. Quant nos llevám, al anar al llit, al eixir de casa, al entrar y eixir de la iglesia, al tenir alguna tentació, antes de menjar y de fer alguna feyna ú obra.

Aneu per tot lo mon, y prediqueu lo Evangeli.
(Marci 16, 15.)

Reduhint tots los esperits en servitut, per subjectarlos a la obediencia de Jesucrist. (II Ad Corint. 10, 5.)

PRIMERA PART.

DOCTRINA DE FE.

LLISSÓ PRIMERA.

DEL SÍMBOL Ó Credo.

¿ Véus, noy, aqueixos dotse homes á punt de empèndrer un viatge? son los dotse apóstols de nostre senyor Jesucrist. ¿ Reparas que al mitg n' hi ha un que porta unas claus en la ma dreta? Es St. Pere, á qui nostre Deu y Redemptor doná ple poder pera establir y governar la sua Iglesia en tot lo mon, poder que figuran aquellas claus. Ab la ma esquerra senyala aquella paloma, figura del Esperit sant, pera donar á entèndrer que després de haver rebut del divino Esperit los dons y gracias que havian menester, cumpliren lo quels havia encarregat son diví mestre Jesucrist, quant los digué: *Aneu per tot lo mon, prediquen lo Evangelí á tota criatura. Batejeulos en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant. Aquell que creurá ab una fe viva ó animada de bonas obras, se salvará; mes aquell que no creurá, se condemnará.* Pe-

rò antes de anàrsen per tot lo mon compongueren lo *Credo*, fent cada hù sa part. Aquestas dotse parts totas se dirigeixen à Deu y à las tres divinas Personas : la primera part se dirigeix al Pare, las sis que segueixen al Fill, y las cinch últimas al Esperit sant.

Mira com tots están ab lo bastó de peregrí en la ma y à punt de marxar ; y aqueix home que hi véus mitg ajagut, que té en una ma una atxa abocada en terra y en la altra un gran llibre , significa quels Apóstols , ab la celestial doctrina que predicavan , repreñian y combatian las passions dels viciosos , figurats per la atxa, y confonian la sabiduría mundana dels filosops gentils , figurada per lo llibre.

Avans de separarse , trobaren à bè formar lo *Credo* pera ensenyar tots una mateixa doctrina , y al mateix temps pera quels fiels tinguessen com una senya pera diferenciarse dels infiels y heretjes. Axí com en un exèrcit , pera que en la nit los enemichs nol sorprengan , acostuman los generals donar sant y senya als centinellas , y aquells que no la donan exácta , se tenen per contraris ; del mateix modo ho han fet los Apóstols , generals de la Iglesia militant : han donat aqueixa senyal, ab la orde expressa de que los que nos conformaràn ab ella no sian contats com amichs ni fills de la Iglesia de Jesucrist , sinó com enemichs ó com gentils y publicans , y ho son verdaderament tots los heretjes.

Aqueixas altrás cosas que véus aquí en la mateixa estampa , son figuras dels dotse Apóstols. La de nies amunt à la ma esquerra representa

las dotse pedras que Josué manà tràurer del riu Jordà, quant lo poble de Deu lo passà á peu aixut per entrar en la terra de promissió: perquels sants Apòstols ab la sua celestial doctrina han ensenyat al verdader poble de Deu á passar lo torrent impetuós de sas passions y de aquest mon per entrar al cel, verdadera terra de promissió, sens mullarnos los peus los que portám lo calsat espiritual, que es la ferma resolució de entregarnos enterament á Deu y donar, á lo menos ab nostra vida exèmplar, testimoni del Evangelí de pau (*ad Ephes. 46*). La de sota es lo arbre que vejà S. Joan que tenia dotse fruyts, y axí com lo fruyt serveix de aliment á las personas, del mateix modo devèm nosaltres alimentarnos del fruyt ó doctrina dels Apòstols, si volèm viurer aquí en aquest mon per gracia, y després en lo cel per gloria.

La de dalt á la ma dreta representa un adorno del vestit del summo Pontífice de la lley vella, anomenat *racional*, ahont estavan escrits en dotse pedras preciosas los noms de las dotse tribus de Israel, figura dels dotse Apòstols. La de devall son las dotse fonts que trobaren los fills de Israel en la estació segona que feren en lo desert, en un lloch anomenat *Elim*, ahont descansaren prop de las ayguas (*Exod. 45*): los Apòstols son aquestas dotse fonts ahont havém de béurer y descansar los que desitjám arrivar á la terra de promissió.

Procurá, noy, créurer y practicar lo quens han ensenyat los sants Apòstols, si vols salvarte; ó sinó te condemnarás, y tindrás que cremar en lo infern per tota la eternitat.

Dech advertir quel *Credo*, com diu lo gran pare sant Agustí, es la regla y norma de nostra santa fe catòlica, ensenyantnos aquells misteris divins y veritats infal·libles, que havèm de saber y créurer. No basta saber aquestos misteris en confús, sinó que es necessari saberlos y enténdrerlos, segons lo estat de cada hù, explícitament y en particular; perque entesos ab alguna claredat, se encen la voluntat pera poder alcansar y disfrutar aquells goigs celestials; á diferencia de aquell que sols en confús sab y enten aquestos misteris, que, com no repara en la gloria quens proposan y ofereixen, nols aprecia com es de obligació de un cristiá. Per aquesta causa lo Papa Gregori XI. condemná lo que tan erradament deyan alguns; que pera salvarse bastava la fe del carboner: só es, solament saber y créurer confusament y en general lo que mana la santa mare Iglesia, sens cuydar de saber y enténdrer explícitament y en particular los articles y veritats quens ensenya lo *Credo*; y pera que ten pugas fer capàs, te las explicaré, encara que ab brevedat.

P. Que cosa es *Fe*?

F. Es una virtut sobrenatural, quens inclina á créurer tot lo que Deu ha revelat y la Iglesia nos proposa com de fe.

P. Ahont sens ensenya lo que havèm de créurer?

F. En lo *Crech en un Deu*.

P. Digas lo *Crech en un Deu*.

F. Crech en un Deu, Pare tot poderós, criador del cel y de la terra. Y en Jesucrist únich Fill seu,

senyor nostre : lo qual fou concebut per obra del Esperit sant , nasqué de Maria verge , patí baix lo poder de Pons Pilat, fou crucificat, mort y sepultat , devallá als inferns : resuscitá al tercer dia de entre los morts : sen pujá al cel, séu á la dreta de Deu Pare tot poderós : y de allí ha de venir á judicar los vius y los morts. Crech en lo Esperit sant , la santa mare Iglesia catòlica , romana , la comunió dels Sants, la remissió dels pecats , la resurrecció de la carn , la vida perdurable. Amen.

P. Qui ha fet lo *Crech en un Deu*?

F. Los dotse Apóstols , fent cada hu sa part.

P. Perqué l feren?

F. Per ensenyar tots una mateixa doctrina per tot lo mon.

Crech en un Deu Pare.

*Lo Senyor me ha dit : Vos sôu mon fill ; jo vos he
engendrat avuy. (Salur. 2, 7.)*

LLISSÓ SEGONA.

Explicació de la estampa. y de la primera part del Credo, que es: Crech en un Deu Pare...

Mira, noy, ¿véus en aqueixa altra estampa al que está assentat enaqueix trono de majestat (n.º 1)? es la imatge de Deu. Que existeix un Deu, nos ho ensenya la fe y la rahó natural, com ho representan aqueixas otras figuras de aquí baix: ¿véus la del que está agenollat (n.º 2)? es un profeta anomenat Isafas, de qui nostre Senyor se deixá véurer assentat sobre de un trono molt majestuós, y ohí com los serafins entonavan aquells himnes de alabansa, quant deyan: *Sant, Sant, Sant, Senyor Deu dels exercits*; y ell está exclamant: *Vos, Senyor, sóu lo nostre Pare*. Aquest altre (n.º 3) es S. Pere, príncep dels apóstols, sobrel qual Jesucrist prometé fundar y edificar la sua Iglesia, luego que haventlo regonegut com á Deu li digué: *Vos sóu Cristo Fill de Deu viu*. Aqueix home (n.º 4) que, havent tret sos cálculs ab lo compás que té en la ma sobre lo globo ó esfera que está á son costat, medita, representa un sabi y judiciós filosop, que, de la contemplació de las cosas criadas, passa al coneixement dei Criador, perque sab que no pot haverhi efecte sens causa; y mirant totas las cosas naturals y lo orde y moviment que observan, diu que indis-

pensable y necessariament ha de existir un Criador, y primer motor intel·ligent. Y tu mateix ho coneixerás, encara que no hajas estudiat filosofia, puig que la sola rahó natural basta. Dígasme : si ara vejesses un palacio molt gran, molt hermós, adornat ab magníficas alhajas y adornos, ¿no dirias que es un boig ó un home sens enteniment, qui digués, que aquell palacio, aquellas alhajas y adornos ningú los havia fet ni ordenat? Donchs fes la aplicació : sapias quel mon es aquest palacio : lo sol lo il·lumina de dia, la lluna de nit; lo cel está poblat de estrellas; la terra de homes, animals y plantas; lo mar y los rius de peixos y lo ayre de aucells; la primavera, estiu, tardó é hivern se van seguint ab un orde admirable; en las entranyas de la terra hi ha or, plata, pedras preciosas y gran número de metalls; y un mon de tanta riquesa y hermosura ¿no lo haurá criat ningú? Sí quel ha criat algú : lo ha criat Deu. Totas las cosas callada però enérgicament diuhen : *Ell nos ha criat y no nosaltres mateixas*. Los cels publican la gloria de Deu, y las obras de sas mans anuncian lo seu poder y sabiduría.

¿No véus aqueix (n.º 5) que al costat té una hestia y al devant un plat y copas? es un de aquells, de qui diu S. Pau, que son enemichs de la creu de Cristo; quel seu Deu es lo ventre, á qui únicament pensan contentar ab bons menjars y begudas, ab rics vestits y cosas deshonestas, en ques revolcan com los tocinos en lo fanch, diu S. Pere. Cada un ed aquestos, diu allá dins del seu cor, *no hi ha Deu* : no ho diu perque ho conega axí ab lo enteni-

ment, sinó perque son cor pervertit y contaminat ab los vicis, culpas y pecats voldria que no n'hi hagués. Però á pesar seu ab lo enteniment coneix la existència de aqueix Deu quel ha de castigar com mereixen sos delictes y li dicta la sua consciencia, que ab res pot fer callar, y sempre li diu : *tu no vas bè, tu no vas bè; tu mereixes càstich.*

Nosaltres havém de créuer que hi ha un Deu, que té totas las perfeccions, que está en totas las cosas, que tot ho sab, que tot ho óu, que tot ho véu. ¡ Ay ! si devant del pare, ó de altra persona superior nostre nons atreviriam á fer ó dir alguna maldat, menos nos havém de atrevir á ferho ó dirho devant de Deu, que está per tot : de la demés gent nos ne podém amagar, però de Deu ja may.

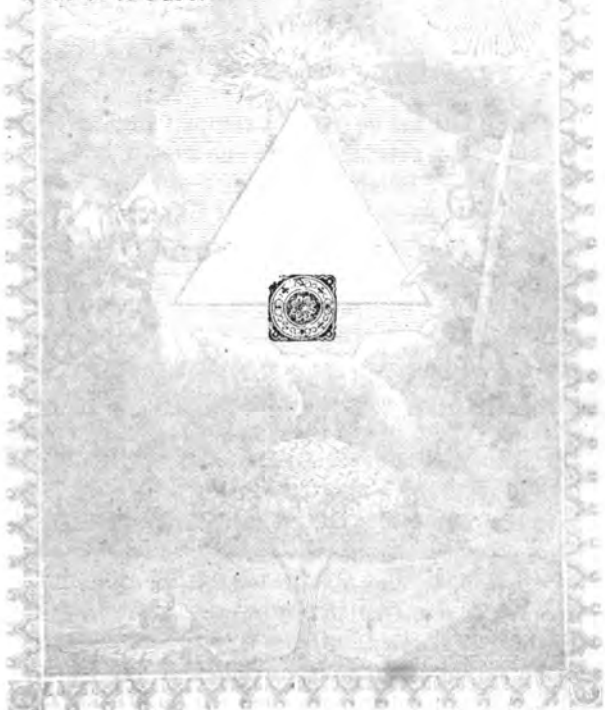
Aquest Deu es Pare. Respecte de la santíssima Trinitat la primera persona se diu Pare, perque engendrà y engendra en son divino enteniment á son unigénit Fill, y axí es pare natural, com ho fa véuer la estampa, en que al devant de la imatge del Pare hi ha un mirall (n.º 6), abont hi ha la sua imatge substancial, que es lo Fill; puig que coneixentse desde la eternitat, y veientse á sí mateix en son divino enteniment, com en un mirall, y essent fecundo, produheix lo Fill semblant á ell mateix, igual y consubstancial á sí mateix.

Son aquestos misteris tan superiors á la comprensió humana, que si Deu no se hagués dignat revelar-nos la generació de son Fill, ni sabriam que existís. Però ni tampoch axí podriam parlarne, si ell mateix nons obrís la boca y la purificás, y axó

significa aqueix serafí que ab unas estenallas pren una brasa de foch de sobre lo altar que está devant lo Senyor. Al profeta Isaías en una visió se li aparegué axó mateix, y ab una brasa li foren purificats los seus llavis, pera que pogués parlar dignament de Deu.

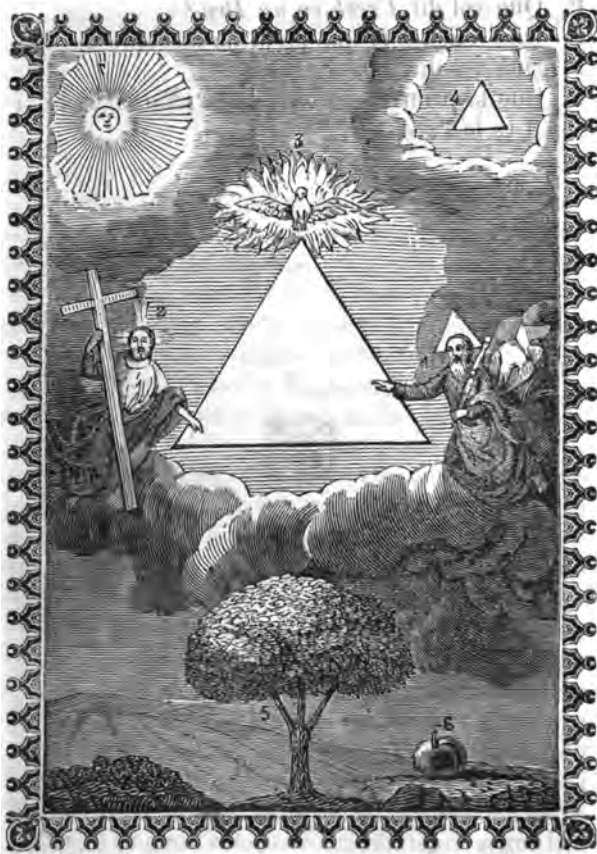
Respecte de nosaltres y de totas las demás cosas, las tres divinas Personas tenen lo nom de pare, ja perque totas tres han criat tot lo que existeix, y ho han criat pera nosaltres, com y millor que un pare natural, que per bé de son fill planta una heretat y li entrega; ja també per lo amor paternal que la Trinitat Sma. nos té y ha mostrat concedintnos la sua gracia, ab la quens fa sos amichs, fills adoptius y hereus del cel, y á boca plena vol que li diguém: *Pare nostre, qui estáu en lo cel.* ¡Qui es lo ingrát que no amarà á tan bon Pare! Amémlo, donchs, ab tot lo cor, ab tota la ánima, ab tot lo enteniment y ab totas las forsas: nol ofengám may: primer morir que pecar ú oféndrer á un Deu tan bo. Per lo tant encara que vejas que altres lo ofenen, tu no ho fassas; si vejesses que algú dòna una punyalada á ton pare, certament nol imitarias, ans bè plorarias: donchs pensa que quant los homes pecan, ofenen á Deu que es ton pare, y tornan á crucificar á Jesucrist, y en lloch de imitarlos, déus plorar, al véurer que axí maltractan á ton estimat pare. Si vejesses que altres se tiran á un pou ó al foch, te guardarias de seguirlos: donchs pensa que aquells que pecan, se precipitan al pou y al foch del infern; y axí nols seguirás.

- P. Qué vol dir *Crech en un Deu*?
F. Que estich cert que no hi ha mes que un Deu.
P. Qué vol dir *Pare*?
F. Que la primera persona de la santíssima Trinitat es lo Pare.

3

LA SANTÍSSIMA TRINITAT.

*Tres son los que donan testimoni en lo cel; lo Pare,
lo Verb y lo Esperit sant, y aquestos tres son
una mateixa cosa. (1. Joan. 5, 7.)*

LLISSÓ TERCERA.

DE LA SANTÍSSIMA TRINITAT.

Mira, noy : aqueixa estampa tan hermosa te representa, encara que de una manera molt imperfecta, lo misteri de la santíssima Trinitat, que consisteix en créurer un sol Deu en tres personas, realment distinctas, Pare, Fill y Esperit sant. No hi ha llengua que puga parlar dignament de aquest misteri, ni ent eniment per mes penetrant que sia, que puga compéndrerlo, ni tan sols idea ne tindriam, si Deu mateix no se hagués dignat revelárnoslo. La fe nos ensenya en que consisteix ; però seria una cosa no menos temeraria que inútil lo voler compéndrerlo ; perque essent Deu incomprehensible per naturalesa, ¿ no seria una temeritat y pérdrer lo temps lo voler enténdrer com es un sol Deu en tres personas ? Se conta de S. Agustí, que passejantse un dia per la bora del mar, meditant sobre aquest misteri, del qual estava escrivint alguns tractats, veje un hermosíssim noy (era sens dubte un àngel en aquella figura) que se ocupava y fatigava en portar ab una petxina aygua del mar á un clotet que havia fet. ¿ Qué fas, noy ? li preguntá lo Sant. Vull posar, li respongué ; en aquest clotet tota la aygua del mar. Se rigué lo Sant de la sua innocencia, y li di-

què : es cosa impossible lo que intentas fer : à lo que contextà lo noy : mes fácil me es à mi fer aquest prodigi , que no à V. entèndrer lo misteri de la santissima Trinitat : y dit axó desaparegué , quedantse lo Sant admirat y avisat de que tots los misteris , especialment aquest , encara que havèm de procurar saberlos bè y meditarlos sovint, havèm de créurerlos ab fe sensilla, fins que Deu se dignará manifestárnoslos tots un dia en lo cel. No sias, donchs , tu de aquells que no volen créurer sinó lo que comprenen ; puig sils compreguessen , ja deixarian de ser misteris. Creulos ab una fe viva, com Deu nos los ensenya per lo magisteri de la santa Iglesia catòlica, nostra mare , segons la doctrina de la qual vaig à explicarte aquest y los demés misteris.

La rahó nos ensenya de una part que no pot haverhi molts Deus, y la fe nos assegura que no n'hi ha mes que *un*; però anyadeix per altra part que estàm obligats à créurer que en Deu hi ha tres personas, que son lo Pare, lo Fill, y lo Esperit sant: quel Pare no es engendrat ni proceheix de altre; però quel Fill es engendrat igual y de la mateixa substancia del Pare, y quel Esperit sant proceheix del Pare y del Fill. *Tres son*; diu S. Joan (*ep. I, cap. 5, 7*) *los que donan testimoni en lo cel; lo Pare, lo Verb* (axí se anomena lo Fill) *y lo Esperit sant, y aquestos tres son una mateixa cosa* (ó essencia.) En lo baptisme de Jesucrist fou batejat lo Fill, resonà en los ayres la veu del Pare, y baixà en forma de paloma la persona del Esperit sant. Y lo mateix Jesucrist ensenyà aquest misteri, y manà à sos Apòs-

tols quel ensenyassen, y que batejassen à totas las naciones del mon *en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant* (*Math. 28, 19*); en las quals paraulas se véu la unitat de naturalesa ó essencia en la expressió *en nom*, y la trinitat de personas, quant se anomena *lo Pare, lo Fill, y lo Esperit sant*.

Aquesta es la fe de la Iglesia catòlica; créurer un Deu en la Trinitat y la Trinitat en la unitat. Una es la persona del Pare, altra es la del Fill, altra la del Esperit sant. Una es la divinitat del Pare, del Fill y del Esperit sant, igual la gloria y coeterna la majestat. Lo Pare es Deu, lo Fill es Deu y lo Esperit sant es Deu; no obstant no son tres Deus, sinó un sol Deu, porque no hi ha mes que una sola naturalesa divina en cada Persona, y en totas tres juntas. A fi de que ho pugas entèndrer millor, me valdré de algunas similituts, com diu lo Concili de Nicea: *Per similitudines, quamvis infirmiores, accipe bona documenta: per las similituts, encara que presas de cosas baixas, reb los bons documents.* Mira la estampa: véus aqueix arbre (n.º 5) que té tres brancaes iguals y no es mes que un arbre, porque totas tres brancaes tenen una sola y mateixa soca? axí mateix las tres Personas divinas no son mes que un sol Deu, porque totas tres tenen una mateixa naturalesa divina. També hi veuràs una poma (n.º 6) que donará alguna similitut: la poma sent una en sí, té tres cosas ben distinctas, que son: olor, color y sabor; ni lo olor es sabor, ni lo sabor es color, ni lo sabor es olor ni color, y no obstant es una sola poma: mira com aquesta te dóna alguna idea

de la unitat de naturalesa divina, y de la trinitat y distinció de personas. També hi ha un triàngul (n.º 4): lo triàngul es una figura geométrica que té tres ánguls, cada un dels quals es una figura, però tots tres no son mes que una figura triangular.

Nosaltres no tenim mes que una ànima, y aquesta té enteniment, memoria y voluntat; de manera que la ànima pensa, la ànima se recorda y la ànima vol, y ab tot axó no es mes que una ànima.

A mes déus saber, quel Pare es principi del Fill, y Pare y Fill son principi del Esperit sant, y no obstant la una persona no es primera que la altra, y tan eterna es la una com la altra. Lo Pare coneixentse á sí mateix, ó mirantse en son divino enteniment, y sent aqueix fecundo, engendrà desde la eternitat á son Fill, igual á sí mateix en essencia y perfeccions; y del mutuo amor del Pare y del Fill desde la eternitat també procehoix lo Esperit sant, del mateix modo igual en substancia y demás atributs al Pare y Fill: y com aquestas processions sempre han estat, no s' pot dir que una persona divina sia primera que la altra, sinó que Pare, Fill y Esperit sant sempre han estat. Lo sol (n.º 7) de la estampa te demostra aqueix misteri: en lo sol hi ha raig y resplandor, però encara quel sol es principi del raig, y lo sol y raig son principi del resplandor, no obstant tan antics son lo raig y resplandor com lo mateix sol; y si lo sol fos etern, eterns també serian lo raig y resplandor, com diu St. Agustí: axí proporcionalment se verifica en aqueix misteri.

Entre aquestas divinas Personas no hi ha major

ni menor; perque en totes las perfeccions absolutas de Poder, Sabiduría, Santetat, Eternitat, Senyoria, Grandesa y Majestat son iguals.

Ara te explicaré perque aquestas divinas Persones se anomenan Pare, Fill y Esperit sant. La primera se diu Pare, perque engendrà lo Fill; puig que sent un bé infinit, no pogué estar sens comunicar-se infinitament dintre de sí, y axí comunicá la sua mateixa naturalesa divina al Fill que engendrà. A aquesta segona persona que naix del coneixement de la primera, se la anomena Fill, perque es engendrat, y aquí en la terra al engendrat li dihem fill, y al que engendra pare. La tercera persona se anomena Esperit sant; perque amantse Pare y Fill proceheix com á esperit á impuls de aquest amor.

Tu, noy, lo que has de procurar es créurer aquest y demés misteris, que Deu te mana créurer y la Iglesia católica te proposa, y víurer bé y santament; que si ho fas axí, aqueixas cosas que ara coneixes solament per la fe y per enigmas, després en lo cel las veuràs tals quals son. Entre tant exércita la fe, fes al Senyor aqueix obsequi de ton enteniment, creyent totes las veritats católicas, encara que no las compregas: entrégali ton cor amantlo ab tot lo afecte, y practicant totes las virtuts. Ama y venera á Maria santíssima, ella que es filla de Deu lo Pare, mare de Deu lo Fill y esposa de Deu lo Esperit sant; demánali una fe vivíssima, una esperansa fermíssima y una caritat fervorosíssima, pera que ab la práctica de aquestas virtuts teologals pugas agradar á Deu y ser felís per tota la eternitat.

Tot poderós criador del cel y de la terra.

Deu crid juntament totes las cosas. (Ecclesi. 18 , 4.)

LLISSÓ QUARTA.

Explicació de la estampa. y continuació de la primera part del Credo, que es: tot poderós, criador del cel y de la terra.

¿Véus, noy, aqueixa figura del mitg (n.º 4)? To representa á Deu nostre senyor, que criá lo cel y la terra y tot lo que en ells se conté, que es lo que volen dir las paraulas del Credo: *Criador del cel y de la terra*: per consegüent Deu es lo criador de tot lo que existeix, fins del mes petit mosquit. !Quantas reflexions venen al enteniment á la vista de las maavellas de la creació! Remontémnos per un instant ab lo pensament fins avans de la creació: á las horas, fill meu, no existia res de lo de aquest mon ó univers: no hi havia ni cel, ni terra, ni homes, ni animals, ni plantas, ni ayre, ni llum, en una paraula, res; sols existia Deu, que estava en sí mateix, gosant de sa gloria y de sa eterna ditxa, que no dependeix en res de sas criaturas, que ha criat únicament pera ferlas participants de sa bondat. En fi lo moment que havia fixat la sua sabiduría arrivá, y lo univers es criat: ¡quant gran ha de ser lo poder de aquest Deu! perquè criar es traurer del no res: es fer que de repente existesca lo que antes no existia, y axó exigeix un poder infinit, que anomenám *Omnipotencia*; poder que se apropia al Pare en aquest primer article, quant dihém:

Crech en un Deu Pare tot poderós. Y repara que pera fer una obra tan gran, no necessitá mes que de un voler: Digué y totas las cosas foren fetas (ps. 148.)

Las obras que nosaltres fem, las fabricám á costa de temps y de treball, y tenint sempre antes los materials de ques forman; per exémple, un fuster no fa una taula, sens que antes tinga la fusta; un mestre de casas no formarà un palacio, que primerament no tinga la cals, la arena, las pedras y demás: però, no existint res, dir *ques fassa* y quedar fet, suposa un poder infinit. Donchs axó ha fet Deu, no ab cosas frívolas, sinó ab tot un mon.

Al principi criá Deu lo cel y la terra, y en sis dias criá tot lo demás que existeix, tant lo que veyem, com lo que no veyém, y constituí sobre sos lonam ents aquesta gran máquina y admirable edifici del univers. La Escripura santa nos ensenya que en lo primer de aquestos sis dias criá Deu la llum pera il·luminar aquesta massa obscura, que la separá de las tenebras, y que de las tenebras y llum se formá lo primer dia. ¡Quina bondat la de nostre Pare celestial! ¿Cóm podriam descansar sens las tenebras de la nit? y ¿cóm podriam treballar sens la llum del dia?

En lo segon dia criá lo firmament, es dir, aqueix espay que se exten desde la terra fins á las estrellas fixás, y separá las ayguas que están devall del firmament, que apar son las que están sobre la terra, de las que están sobre lo firmament, que apar ser la immensitat de ayguas que, reduhidas en vapors, estant nadant en los ayres. No pots afigurar quant

gran es aqueix espay ; si ixes al camp , especialment si es de nit, alsa los ulls al cel ; mira aqueix espay immens , y alaba al Deu quel ha criat.

Lo tercer dia reuni Deu en un lloch las ayguas que encara cubrian la terra, y formá los mars : maná en seguida á la terra que produhís la herba verda, que fes llavor segons la sua especie , y arbres que cada un portás lo fruyt propi de la sua especie, y al moment haurías vist la terra , un instant antes deserta y estéril , cubierta de tota classe de arbres y de plantas, ab tantas varietats de vert, de flors y de fruyts, com existeixen en lo univers. Mira com prepara Deu lo aliment á tants animals que va á criar, y cubre la terra de un color tan suau y convenient á nostra vista.

Peró deixém per un moment la terra , y alsém los ulls al cel pera presenciar lo espectacle portentós quens presenta la creació del dia quart. ¿Véus aqueix sol , que surt ab tanta majestat tots los matins, que se adelanta ab tanta pressa fins al mitg dia, y ques precipita á la tarde en lo ponent, pera tornar á comparéixer lo endemá? ; Quant hermós es! ; quant obedient á las ordes del seu Criador, que li ha senyalat sa carrera! ¿Véus aqueixa lluna , que presideix la nit? ¿véus aqueixa multitud innumerable de estrelles? tot es obra de la omnipotencia del Senyor, que maná y tot fou criat ; però criat per lo nostre bé. ¡Oh , fill meu ! ¿y podrém menos de dir á Deu ab un Profeta : *¡ O mon Deu ! quant gran sôu , quant magnífich ; siau benehît pera sempre en tota la extensió dels cels?* Y encara no está aquí

tot; perquè Deu també crià un altre cel á fi de que sia lo lloch de las delicias dels seus escullits; y si aquell, quel veyem, es tan hermós y tan gran, ¡qué será aquest invisible, ahont Deu fa ostentació de sa magnificencia y lliberalitat!

En lo dia quint Deu maná á las ayguas que produhissen los peixos y los aucells, y al moment se vejé lo ayre poblat de tota especie de volátils y lo mar ple de peixos de una infinita varietat. ¡Oh, si vejesses aquellas formidables balenas de una grandaria tan enorme, que semblan á vegadas isletas del mar! te espantarias y no sabrias créurer que alló fos un animal, si no ho vejesses ab tos ulls: algunas n'hi ha que tenen fins á cent seixanta palms de llarch.

Havent Deu manat á las ayguas en lo dia quint que produhissen peixos y aucells, en lo sisé maná á la terra que produhís los animals, y obedient ella á la paraula de son Criador, apareguéren al moment los bous destinats á servir y alimentar lo home; los caballs, las ovellas, las cabras y tots los demés animals doméstichs; los lleons, los tigres, los elefants, las serps y tots los animals que habitan en los boscos y se arrastran per terra. Y després de tot criá lo home, ó Adam; devant del qual feu comparéixer tots los animals, pera quels senyalés nom, lo que feu, donant á cada un lo que li convenia segons sa naturalesa. En lo mateix dia fou formada Eva de una costella de Adam, y los dos foren col·locats en lo Paradís terrenal. Acabadas de criar totas las cosas, cessá Deu de sas obras y descansá en lo dia seté.

Lo modo ab que Deu nostre senyor criá lo home,

com nos assegura la Escriptura santa, feu aquest : després de haver criat ja totes las altrás cosas di- gué Deu : *Fem lo home á nostra imatge y semblan- sa* : y havent prés un poch de fanch formá lo cos de nostre primer pare, que per axó se diu Adam, que vol dir fet de fanch, y també aqueix nom sig- nifica roig ó vermell, ó hermós, per haver estat format de terra que tirava á roig. En lo mateix mo- ment en que estigué format lo cos del home com una hermosíssima figura de cera, criá Deu la áni- ma, la uní al cos, y en lo mateix instant se obriren los ulls de aquella criatura, se animá y avivá tota sa fisonomia. Aquest modo admirable lo explica la Escriptura de aquesta manera : *Deu inspirá en la cara de Adam un aliento de vida* : no porque Deu busés en realitat, lo que es impossible, sent Deu un pur esperit ; sinó pera darnos á enténdrer que havém de mirar á la ánima del home com una cosa distinta y molt diferent del cos, no formada de materia alguna, sinó vinguda immediatament de Deu per la creació.

Y axó que dihém de la ánima de Adam, se ha de enténdrer també de las nostras : y la rahó es que, sent com es la ánima nostra espiritual y no corporal, no s' pot compóndrer de carn y sanch, sinó que es criada immediatament per Deu y unida al cos mentres que aquest se va formant y perfec- cionant en las entranyas de la mare.

Lo home es semblant á Deu. A mes de haver dit Deu, quel feya á sa imatge y semblansa, nosaltres l'hi veyém, si bè mirám ; puig que sabém que Deu

es un en essencia y trino en personas, Pare, Fill y Esperit sant; y la nostra ànima es també una en essencia y trina en potencias, que són: memoria, enteniment y voluntat. Deu ha fet al home participant de la sua bondat, espiritualitat, eternitat, sabiduría, poder, providencia, llibre albedriu ó llibertat, y altres atributs. Lo ha fet també un semi-Deu, de modo que vol que totes las cosas li estigan subjectas y que ell ho estiga únicament á Deu, ja immediatament, quant ell mateix li comunica sas ordes, ja mediant los superiors que li ha posat, en los que vol que regonega sa mateixa persona. També es lo home semblant á Deu, perque es semblant á Cristo, que es Deu, per qui foren fetas totes las cosas. A mes diuhen alguns autors, com son Prudencio, Eugebio y Saliano, y sembla haverho dit antes Tertuliá, que Deu al criar á Adam prengué la figura de hermosíssim home, la que li serví com de exèmplar pera formar al primer.

Deu també criá los àngels en estat de gracia y hermosura; però una gran part de aquestos foren ingrats als beneficis de Deu y se ensuperbiren, per lo que en càstich de tan gran maldat los llansá del cel, y los tirá al infern, y son los que anomenám dimonis. Están en lo infern, sobre la terra y en los ayres; en qualsevol lloch que estigan pateixen terribles penas en càstich de sa superbia; y Deu los permet que tenten als mortals, pera que axí se veja la fidelitat que aquestos tenen á Deu, y també los té com á butxins ó ministres de sa justicia per exècutar las sentencias que dona contra dels pecadors. Mi-

ra bè la estampa : ¿ véus aqueixos dos (n.º 2) ? son Adam y Eva nostres primers pares , que van nusos , perque antes de pecar sols los cubria lo manto de la innocencia . Lo del n.º 3 es lo apóstol S Joan , qui dirigintse á Deu en lo llibre del Apocalipsis (cap. 15, v. 3) li diu : *Grans y admirables son las vostras obras , ó Senyor Deu omnipotent . ¿ Véus la terra poblada de arbres , plantas y animals ; lo mar ple de peixos , y lo ayre de aucells ? ¿ véus lo sol com surt ? ¿ véus la lluna y las estrelles ? ¿ véus també los ángels bons com serveixen al Criador ? los dolents ó dimonis están escondits , perque no poden sufrir la presència de Deu .*

Tant los ángels bons , com los mals , ó los dimonis , son esperits simples , per lo que no tenen cos ; no obstant se solen pintar ab ell . Los ángels se pintan en figura de noy , pera manifestar la sua candidesa é innocencia , ó de un jove , perque axí á vegadas se han aparegut , y també pera simbolisar la sua immortalitat , y portan alas pera expressar la promptitut ab que serveixen á Deu y á las personas que aqueix divino Senyor ha posat baix son cuydado . Los dimonis solen pintarse en figura de un home lo mes lleig , pera indicar la fealdat de una ànima que está en pecat ; ó de fera , pera indicar la sua feresa contra la gent , y també en figura de serpent , perque axí se presentá á nostra mare Eva , á qui feu pecar y per medi de ella á Adam . Aquesta falta de nostres primers pares es lo que introduhí lo pecat en lo mon , y com en ell pecàrem tots , se anomena pecat original . Per ell quedàrem

Adam y Eva privats de la gracia y justicia original y del dret á la gloria del cel, y á mes subjectes á todas las malalties y miserias, fins á la mateixa mort, y no sols ells, si que també tota la sua descendencia, que som nosaltres. De manera que ens ha passat lo mateix que en una casa molt rica; que havent lo amo ó pare ab jochs y demés vicis malgastat tota la hisenda, los seus fills quedan uns desgraciats.

- P. Qué vol dir *tot poderós*?
- F. Que pot fer y desfer todas las cosas.
- P. Qué vol dir *criador del cel y de la terra*?
- F. Que ha fet lo cel y la terra de no res.
- P. No ha criat també Deu los ángels, plantes y demés cosas?
- F. Sí, pare.
- P. Puig; cómo no s' diu criador de aquestas cosas?
- F. Perque en nom de *cel*, ja se enten tot lo que hi ha en lo cel, y en nom de *terra*, tot lo que hi ha en la terra.
- P. Per quin fi ha criat Deu tantas cosas sobre la terra?
- F. Per benefici y conservació del home, y pera que servintse de ellas com de modis, alcanse millor son últim fi.
- P. Las serpents y altres animals venenosos també son criats pera que lo home alcanse millor son últim fi?
- F. Sí, pare: puig que aquestos li ensenyan que, axí com se aparta de ells pera conservar la vida del cos, axí se déu apartar dels pecats pera conservar la vida de la ánima.

Y en Jesucrist únich fill seu , Senyor nostre.

*Lo Deu de nostres pares ha glorificat i son fill Jesus.
(Act. 3, 13) .*

LLISSÓ QUINTA.

Explicació de la estampa y de la segona part del Credo, que es: Y en Jesucrist únich Fill seu, senyor nostre.

Mira, noy: ¿ véus la figura (n.º 1) del mitg de la estampa? Representa à Jesucrist, verdader Deu y verdader home, en qui has de créurer, del mateix modo que en Deu Pare tot poderós, com te he explicat en la lliassó tercera. Repara las paraulas que pronuncias quant dius: *Crech en un Deu*; puig no es lo mateix créurer un Deu, créurer à Deu, que créurer en Deu. Créurer un Deu vol dir que créus que hi ha un sol Deu; créurer à Deu significa créurer que es veritat lo que Deu nos diu ó ensenya; però créurer en Deu equival á dir que ab lo cor vas envers Deu, obehint lo que Deu te mana. Donchs sapias que axí mateix has de créurer un Jesucrist, à Jesucrist y en Jesucrist, perque es Deu y home; essent en quant Deu, fill del Etern Pare, y en quant home, fill de la Verge santissima.

¿ No véus al costat de Jesucrist à un àngel (n.º 2), que porta lo nom de Jesus, y dessota aqueix cego (n.º 3) que se sosté ab lo bastó y suplica à Jesucrist, dihent: *Senyor, feu que hi veja?* Aqueix altre (n.º 4) es un leprós que també acut à Jesus, y diu: *Senyor.*

si volen me poden limpiar. Mira mes avall; ¿véus aquèll dimoni (n.º 5) com suig avergonyit, y sobre de ell á un àngel (n.º 6) quel fa fugir ab tota pressa, tirantli fletxas á la esquena? Aquestos son los efectes del nom dulcíssim de Jesus, com ho havia profetisat Isaiás dihent: quels cegos recobrarian la vista, los leprosos quedarian limpios y que fins los morts ressuscitarien: y axí se cumplí, com es fácil véurerho llegint en lo sagrat Evangeli los miracles que Jesus obrava. Però lo mes particular es, que no sols ell feya tals prodigis, sino fins los Apóstols en son nom; essent aquest lo únich en que hi pot haver salut, segons nos diu sant Pere: salut corporal, com ho veyém ab los miracles, y salut espiritual, com digué lo àngel al gloriós patriarca sant Joseph: *Ell*, es á dir Jesus, *salvará son poble*, trayentlo de la esclavitut del dimoni y del peccat, y concedintli la sua amistat y gracia perduda.

A mes de Jesus, que vol dir Salvador, se diu també *Cristo*, que vol dir ungit. Antigüament ungian als profetas, als sacerdots y als reys, y per axó Jesucrist fou ungit ab la plenitut y gracia del Esperit sant, com á rey sobre tots los reys, com á sacerdot sobre tots los sacerdots, y com á profeta sobre tots los profetas.

Torna á mirar la estampa: ¿véus aqueixa figura que está rodejada de àngels? es la del Etern Pare, que diu que Jesus es lo seu fill estimat: y consta del Evangeli que ho digué dos vegadas: la una en lo Jordá, quant fou batejat Jesus, y la altra en

lo Tabor, quant Jesucrist se transfigurà : y has de saber que Jesus no sols es Fill del Etern Pare, sinó que es Fill únich ; per axò lo Credo diu *únich*. Los àngels y las ànimas en gracia se anomenan fills de Deu per adopció, no per naturalesa, com Jesus.

¿Véus aquí á la altra part que hi ha un sol, (n.º 7)? es figura de Jesucrist, que també es anomenat sol y llum, que il·lumina á tot home que vé á aquest mon, pera indicar que lo que fa lo sol al univers, que il·lumina, calenta y vivifica ; lo mateix, y encara mes, fa Jesucrist, sol de justicia, en lo mon espiritual ; il·lumina los enteniments, calenta y encen los cors en lo divino amor, y vivifica las ànimas, sentlas créixer en virtut.

També dihém que Jesucrist es senyor nostre per dos motius : lo un perquens ha criat junt ab lo Pare y Esperit sant ; y lo altre perquens ha comprat ó redimit, y quant algú compra alguna cosa, se la fa seva. Donchs Jesucrist nos ha comprat ab un gran preu, exclama sant Pau ; y nos ha redimit, diu sant Pere, *no ab or y plata, sinó ab la sanch de sas venas* ; y aquest preu ó quantitat dels mérits de Cristo, es la única moneda ab ques podia satisfer lo deute del género huma. Y la rahó es evident ; puig que la culpa que havia c. més, ab la que havia contret aquest deute ab la divina Justicia y se havia subjectat al dimoni, es de una malicia en cert modo infinita, per haver ofés á un Deu infinit ; luego era precis un preu ó satisfacció infinita, y aquesta sols la podia donar un Home-Deu. Deu sol no podia, puig que Deu no pot patir ni morir :

un home sol no podia satisfer, per ser la sua satisfacció de un valor finit y llimitat, y per lo tant incapás de satisfer; però un Home-Deu sí; perque patint com á home, per la unió hipostática ó per la unió de la naturalesa humana en la segona persona de la santíssima Trinitat, té un valor infinit la satisfacció que doná.

Ja ho véus, noy, com Jesucrist es nostre senyor, perquens ha criat, comprat y redimit ab la sanch de sas venas: servimlo, donchs, ab tota fidelitat y amor, que aqueixa es la nostra obligació. Un arbre fructifica per lo senyor quel ha plantat ó comprat: donehs nosaltres devém fructificar per lo Senyor quens ha criat, plantat y comprat. Fins las bestias serveixen á son senyor ó duenyo que las ha comprat; y nosaltres ¿no servirem á Deu nostre senyor Jesucrist? ¡ay quant injustos, quant infiels y quant ingrats seríam! pitjors que las bestias. Si algú compra un animal, es pera servirse de ell, y després quant se mor, per bè que haja servit á son amo, lo tira en un femer, y no obstant de haver de tenir tal paga, lo serveix tota la vida. Y nosaltres que som comprats y redimits per Jesus pera quel servim, pera ser sos fills adoptius, y després ser eternament felissos com ell y ab ell, ¿nol servirem? ¿tindrém la insolencia de dir: *non serviam*: no vos vult servir? Ay noy, servim al bon Jesus ab tota fidelitat y amor: nol ofengám may; primer morir que pecar.

- P. Qué vol dir *y en Jesucrist?*
- F. Que Jesucrist es la segona persona de la santíssima Trinitat, ó lo Fill de Deu fet home.
- P. Qué vol dir *únich Fill seu?*
- F. Que es únich Fill del Etern Pare, y no hi ha altre.

Lo qual fou concebut per obra del Esperit sant,
nasqué de Maria verge.

Véus aquí que una verge concebirá y parirá (Isai. 7, 14.

LLISSÓ SEXTA.

Explicació de la estampa, y de la tercera part del Credo, que es: Lo qual fou concebut per obra del Esperit sant, y nasqué de Maria verge.

Repara, hoy, aquí al mitg de la estampa aqueixa senyora (n.º 4) tan modesta y que denota estar pasmada: es la Verge santissima, á qui lo arcàngel sant Gabriel portá una embaixada celestial, dihent-li que seria mare del Fill de Deu. Pera millor intel·ligencia de axó déus saber, que quant lo dimoni feu pecar á nostres primers pares, se valgué de la dona; y Deu nostre senyor pera redimirlos á ells y á la sua descendencia, que som tots los homes, també se val de una dona, que es Maria santissima, com ho digué lo mateix Deu á la serpent, ó dimoni que estava en ella, que una dona li xafaria lo cap. En lo pecat de Adam tots quedàrem contaminats: al modo que de un depòsit de aygua bruta, tota la quen surt es bruta també; axí mateix tots los mortals, descendents de Adam, contra-guerem lo pecat original (menos Maria santissima, quen fou preservada), y quedàrem fills de ira y de reprobació.

Deu nostre senyor hauria pogut deixar los homes en aqueix estat miserable, y precipitarlos en lo infern, com als àngels rebeldes, sens ferlos nin-

guna injusticia, perque fins la justícia humana castiga al culpable sens esperar que repetesca lo crim. Però las entranyas de misericordia de nostre Deu se commogueren envers nosaltres, y en lo mateix moment en que castigava á Adam y Eva, llasant-los del paradís, los prometé ja un Llibertador, un Redemptor, lo qual no havia de ser menos, com havém dit, que son Fill únich, nostre senyor Jesucrist, lo qual naixeria de una dona, que havia de xafar lo cap á la serpent infernal.

Desdel pecat dels primers pares fins que aquest Deu se encarná, passá lo llarch espay de quatre mil anys, ja perque Deu ho disposá axí, ja perquel home, que pecá per orgull, regonegués mes clarament la necessitat del remey, y de aquest modo clamés per lo metge, y ja també perque tingués en major estima aqueix inapreciable benefici. Però entre tant enviava Deu profetas, que anunciavan als homes la vinguda del Redemptor, marcant lo temps, lo carácter ab que vindria, las circunstancias de sa vida, de sa passió y mort, y ab varios símils y figuras los feya enténdrer los misteris del *Esperat de las naciones*, com son la que véus en la estampa en lo n.º 2, que es la vara de Jessé, profetisada per lo profeta Isaías (11, 1) quant digué: *Surtirá una vara de la arrel de Jessé, y de la sua arrel surtirá una flor*, lo que figura á la santíssima Verge, quens produí á Jesus, com á fragantíssima flor; y la del n.º 3, que es la Vara de Aaron, figura taubé de aquest misteri. Finalment vingué lo tan desitjat dia, que fou lo vint y cinch de mars, dia en ques créu

foren criats nostres primers pares y col·locats en lo paradís terrenal. En aqueix mateix dia y al cap de tants anys fou eriat lo nou Adam Jesucrist y col·locat en lo paradís marial, ó en las entranyas de Maria verge, encara que desposada ab lo gloriós sant Joseph, puig tots dos tenian fet vot de castedat, lo qual guardaren sempre, vivint com á germá y germana, ab tota fidelitat y amor.

La manera ab que se encarná ó se feu home lo Fill de Deu, fou la següent, nos diu lo evangelista sant Lluch, cap. 4 : « *Deu enviá lo arcàngel sant Gabriel á una ciutat de Galilea, que se anomenava Nazaret, á una Verge desposada ab un home just, ques deya Joseph, de la casa de David, y la Verge se anomenava Maria. Y havent entrat lo Arcàngel á la habitació, la saludá de aquesta manera : Deu vos salve, plena de gracia : lo Senyor es ab vos, beneyta sou vos entre tolas donas. Al ohrir aquestas paraulas quedá la Verge tota turbada, y pensava á qué venia aquella salutació. Y reparantho lo Àngel li digué : No temeu, Maria, perque haveu trobat gracia devant de Deu*” y axò es tanta veritat « *que concebiréu en vostras entranyas y pariréu un Fill, que lo anomenaréu Jesus. Será gran, y se anomenará Fill del Altíssim, y Deu nostre senyor li donará lo troto de David, son pare, y regnarà eternament en la casa de Jacob, y lo seu regnat no tindrà fi. Però Maria digué al Àngel : ¿cóm se farà axò? perque jo no conech home :*” (com que digués : jo he fet vot de perpetua virginitat y lo vull guardar sem-

pre) « *Lo Àngel li respongué :* " no concebiréu per obra de home , sinó per obra del Esperit sant , de manera que « *lo Esperit sant sobrevindrà en Vos y* » *vos farà sombra la virtut del Altíssim ; per axó* » *lo fruyt sant que naixerá de Vos se anomenará* » *Fill de Deu.* " En prova de que axó es obra de Deu , dech fervos saber que « *la vostra cosina Eli-* » *sabet, dona ja vella y á qui anomenavan la estéril,* » *sis mesos ha que está en cinta de un noy : porque* » *á Deu res li es impossible.* " »

La manera aqueixa de obrarse la concepció del Redemptor del mon , si s' mira bè , no té res de estrany ; antes está molt posat en orde que sia axí . Perque sil primer Adam , que ab lo seu peccat corrompé tot lo llinatge humá , fou produhit , no per modo de generació , sinó per obra del mateix Deu , y de la terra roja y verge del camp damasceno , com diuhen alguns sants Pares ; lo segon Adam , Jesucrist , que venia á reparar lo quel primer destruí , devia ab mes rahó ser també obra de Deu , y no per via de generació , sinó de la sanch roja y verge del castíssim y puríssim cor de Maria . Finalment , rendintse humilment Maria , y creyent fermament lo que li anunciava lo àngel de part de Deu , digué : » *Aquí está la esclava del Senyor ; ques fassa en* » *mi segons vostra paraula.* " Y axí com al principi del mon las tres Personas de la santíssima Trinitat digueren : *Fem lo home á nostra imatge y semblansa , y lo formaren de fanch ; ara las tres mateixas Personas fan que Deu sia home . Los autors explican la encarnació de aquesta manera : las tres Personas*

divinas prengueren tres gotas de sanch del cor puríssim de Maria ; de aquella sanch ne formaren un cos , criaren una ànima racional y la uniren á aquell cos , y al cos y ànima axí units se uní la segona Persona de la santíssima Trinitat , y axó fou encarnarse ó ferse home ls Fill de Deu.

Aquell resplandor que dimana del Esperit sant y termina en Maria santíssima , significa quel Fill de Deu baixá del cel y fou concebut en sas puríssimas entranyas per obra del mateix divino Esperit : per axó diu la Iglesia que per nosaltres los homes y per nostra salut baixá dels cels. Constituhí son trono en las entranyas de Maria santíssima , que es *elegida com lo sol* , y axó es lo que significa aqueix noy aquí dalt assentat : ja David digué en lo salm 18 : *Ha posat en lo sol la sua tenda*.

La rahó de dir que la encarnació fou obra del Esperit sant , es , perque al Pare se li atribuheix lo poder , al Fill la sabiduria , y al Esperit sant lo amor ; y com la encarnació fou obra de amor , per axó se atribuheix al Esperit sant. Lo que succeheix á un sastre de molta habilitat , que ha fet un vestit molt ben acertat , ques diu ser obra sua , encara que dos altres sastres hi hajan treballat ; del mateix modo en la encarnació , encara que essent obra *ad extra* , com diuhen los teólechs , totas las tres Personas hi concorregueren , y fou obra de totas tres ; no obstant axó , per lo amor infinit als homes que manifesta aquest misteri , se atribuheix al Esperit sant , com he dit.

Tal vegada te vindrá lo dubte de ¿cóm fou possible

que sent totes las tres Personas un mateix y sol Deu, se encarnás lo Fill, y no lo Pare ni Esperit sant? A lo que respondré ab aquest símil: axí com de un arbre, que té tres branques iguals, sen pot empeltar una sens empeltar las altres; axí se pogué encarnar lo Fill, sens encarnarse lo Pare ni lo Esperit sant. Altre símil: axí com en una sagristia pot haverhi tres sacerdots, dels quals lo un se vestirà, y los altres dos lo ajudaràn á vestirse, es á dir, que tots tres ne vestiràn un, y aquest sol quedarà vestit, y farà lo sacrifici del altar; axí també las tres Personas vestiren á la segona, y aquesta sola quedà vestida de la naturalesa humana, y sola oferí lo gran sacrifici de la redempció del món.

Pot ser me preguntaràs, ¿perqué no se encarnà lo Pare ó lo Esperit sant? Entre las moltes rasons de congruencia que podria donar, me limitaré á las mes sencillas. Ja sabs que nostres primers pares se perderen per haver eregut al dimoni, pare de la mentida, quels prometé la ciencia del bé y del mal, ¿dihentlos que serian com Deu, y aquest apetit desordenat de la ciencia los feu caurer en lo llas. Mira, donchs, quant conforme era que vingués lo Fill de Deu, veritat eterna, y á qui se atribueix la sabiduria, á desfer aquest llas de iniquitat. Y axí com Adam y Eva se perderen donant crédit al dimoni mentider, quels enganyà; axí també sos desceudents se salven creyent al Fill de Deu, que es la mateixa veritat, com ell mateix diu: *Jo só lo camí, la veritat y la vida*. A mes, si tan desitg tenen los homes de saber, ningú pot satisfórsel mi-

llor quel Fill de Deu, que es la mateixa sabiduria. Encara te donaré altra rahó: la encarnació fos pera constituhirnos fills adoptius de Deu, y era molt convenient ques fes axó per medi del únich Fill natural de Deu.

¿Véus en la estampa lo naixement de Jesus (n.º 5)? Significa que després de nou mesos de la encarnació nasqué lo Fill de Deu fet home, en lo portal de Betlehem: los àngels del cel baixaren à adorar-lo cantant: *Gloria à Deu en las alturas*; los pastorets també vingueren; fins los Reys del Orient. Y la Verge santissima, encara que concebí y parí lo Fill de Deu fet home, que per axó se li diu y es ab tota propietat Mare de Deu, quedá verge antes del part, en lo part y després del part: lo mateix quel sol quant passa per una vidriera, que la deixa tan entera després de haverhi passat, com quant hi passa y avans de passarhi; axí mateix Jesucrist, que es anomenat *sol de justicia*, al náixer de Maria, que es mes limpia y hermosa quel cristall sens mácula ni sombra, no li féu pérdrer la sua hermosura y castedat virginal, ans bè la perfeccioná y hermozejá, com ho índica en la estampa aquell sol que passa per aquella vidriera.

¡Ay, noy! ¡quantas gracias havém de donar continuament à Deu per un benefici tan gran, com fôu ferse home ell mateix, perquels homes se salvassen, fentlos participants de la naturalesa divina, y felissos en lo mateix Deu; y axó per sempre! Amém, donchs, sempre à Deu; ja que ell primerament nos ha estimat à nosaltres; puig que no sols nos ha

criat, sinó que també se ha dignat baixar del cel
pera redimirnos.

P. Què vol dir *lo qual fou concebut per obra del
Esperit sant?*

F. Que no fou concebut per obra de home, sinó
per virtut del Esperit sant.

P. Què vol dir *nasqué de Maria verge?*

F. Que nasqué de Maria santíssima, essent ella
verge no sols antes del part, sinó també en lo
part y després del part.

THE HISTORY OF THE LIFE OF
JESUS CHRIST

THE HISTORY OF THE LIFE OF
JESUS CHRIST

Patí baix lo poder de Pons Pilat , fou crucificat ,
mort y sepultat.

Condemnemlo á morir en una mort la mes afrentosa.
(Sap. 2, 20.)

LLISSÓ SEPTIMA.

Explicació de la estampa, y de la quarta part del Credo que es: Patí baix lo poder de Pons Pilat; fôu crucificat, mort y sepultat.

Mira, noy: ¿no véus al bon Jesus clavat en la creu, y á la sua estimada Mare (n.º 4) com está dreta, prop la mateixa creu, ab sant Joan, la Magdalena y las altrás Marias? ¡oh qué dolor! Aqueix soldat (n.º 2) es lo Centurió, qui al presenciá lo que passava en la mort de Jesus, posantse la ma en lo front y reflexionant exclamá: *Verdaderament aquest era lo Fill de Deus*. Lo Centurió ho digué á Pilat, y Pilat doná part de tot lo que havia succehit en la mort de Jesus al Emperador, qui volia fos contat en lo número dels Deus del imperi, y que se li erigissen estatuas, perquel considerava mes que home. Sant Dionis, que era un dels jutges del Areopago de Atenas, que no tenia coneixement algun de Jesucrist, quant veje lo que passava en lo dia que morí nostre Redemptor, digué: *O lo Autor de la naturalesa pateix, ó la máquina del mon se va á desfer*. Y fins n'hi ha que diuhén quels particulars y estranys turons de Montserrat son un efecte dels terremotos que succehiren en lo dia que morí Jesus.

Al un costat de la estampa se representa quant

lo varen assotar (n.º 3), y en lo altre quant lo collocaren en lo sepulcre (n.º 4). Dalt de la estampa están los passatges del antic testament, que ja indicavan lo que havia de succehir en lo nou y en la persona de Jesus. Lo primer es Job (n.º 5), que es una figura expressissima de aqueix divino Senyor. Job innocent sufri ab la major paciencia los mals tractes ab quel afligi lo dimoni: Jesus innocentissim soportá ab una resignació la mes gran las cruels injurias é inaudits torments que li causaren los jueus, instigats dels dimonis. Lo altre (n.º 6) es Moysés, lo qual veient que per los pecats del poble Deu los havia castigat, enviant contra de ells als amalecitas, doná orde á Josué de que prenguéss una divisió y anás á atacarlos, mentres ell se pujaria lo endemá á una montanya vehina, tenint en la sua ma la vara que Deu li havia donat, la que per la sua virtut era figura de la creu. Y pera que aquesta figura fos mes expressiva, permetia Deu que quant los brassos de Moysés, que tenia elevats al cel, pregant á Deu per son poble, li queyan de fatiga, vencian los amalecitas; però quant Moysés los tenia alsats en forma de creu, y tenint la imatge de la creu de Jesucrist en la ma, y per lo mateix representantlo crucificat en la montanya del Calvari, á las horas vencia lo poble de Deu y derrotava á Amalech, qual derrota se verificá completament, perque reparant axó Aaron y Hur que estavan presents, li sostingueren los brassos, y ab aquesta actitud completaren la santa creu de Cristo, la qual li sostingué també los seus, perque ab sa mort lo Ama-

lech infernal quedás igualment derrotat.

Aqueix de la boca de la balena (n.º 7) es Jonás, figura de Jesus, com aquest mateix ho diu en S. Math. cap. 12, 40 : *Axi com Jonás estigué tres dias y tres nits en las entranyas de la balena , axi també estará lo Fill del home tres dias y tres nits en las entranyas de la terra.*

Se diu que patí baix lo poder de Pons Pilat , en prova de la veritat de la passió y mort de Jesus, segons explica St. Pere Crisólogo. Las penas que patí Jesus son innumerables : fou pres ab la major ignominia, fou assotat, bofetejat, escupit, coronat de espinas, acusat ab falsedat, y no obstant de ser trobat innocent, fou condemnat per Pilat á mort de creu. Diu sant Tomás, que Jesus patí mes que no han patit tots los mártirs junts. Y encara que tantas cosas han dit de las penas de Jesus los profetas. evangelistas y personas contemplativas, no obstant moltas sen ignoran, y no se sabrán fins en lo diá del judici final ; en lo qual se publicarán, perquels bons tingan mes motiu per alabarlo, y queden los mals mes avergonyits.

També se diu en lo Credo que *fou crucificat*. Era la mort de creu lo suplici que imposavan los romans, y la que causava mes dolor é infamia. Aqueix modo de morir volgué acceptarlo Jesucrist pera salvarnos y redimirnos, per molts motius : vaig á insinuárten alguns dels que senyalan los sants Pares. Primerament perque era molt conforme que axí com de un arbre nos vingué la mort, també de un arbre, com es la creu, nos vingués la vida. 2. Je-

vos vingué pera ser lo medianer entrel cel y la terra, y per axó volgué ser enarbolat y col·locat entrel cel y la terra, com nos ho diu sant Joan, (cap. 12, 32) *Si jo só elevat de la terra, atrauré á mi totes las cosas.* 3. Jesus es la pedra angular, que ha de unir las dos parets, figura dels pobles hebreu y gentil, del antich y nou testament, y posat en la creu té los brassos extesos per atraurerlos á sí ab una y altra ma y formar aquesta unió. 4. Perque en los quatre ánguls de la creu están figurats los quatre ánguls de la terra. 5. Perque en los quatre extrémis de la creu están significadas las quatre virtuts que exèrcitá Cristo en la passió de un modo mes especial, que son humilitat, obediencia, paciència y amor. És innocent y senyor, y sofreix una mort tan infame; ¡quina humilitat!.. Obeheix al Etern Pare, obeheix als jutges y jueus sens eiplicar, y fins á la mort; ¡quina obediencia!... Pateix tan terribles torments, com un manso anyell; ¡quina paciència!... Pateix per tothom, fins per los enemichs; ¡quin amor!...

Després anyadeix lo Credo: *mort y sepultat.* Es certíssim que Jesus morí: per axó volgué ser enterat y estar tres dias ó part de ells en lo sepulcre, perque constés mes evidentment aqueixa veritat.

¡ Ah ! si nosaltres fixássem bè nostra consideració en la passió y mort de aqueix Home-Deu, ¡ quant agrahts li quedariam per lo molt que patí per nosaltres ! Dígasme, noy, si ara te trobesses prés, y vejesses que ja te portan al suplici; si en tal conflicta vingués un y digués: *deixáulo anar llibre á*

aqueix noy, que sen vaja à la sua casa, que jo ja aniré à morir per ell, y efectivament morís, quedant tu viu; ¿qué no farías per aqueixa persona? ¡Ay! sempre que pensarias ab aqueix que tal favor te ha fet, dirías: may li podré pagar; y estarias prompte pera fer tot lo que ell te manás, per molt quiet costes. Donchs pensa que axó es lo que Jesus ha fet per tu. ¿Y no li serás agrahit? ¿no obehirás sos preceptes? Si, àmal al bon Jesus; créulo; nol ofengas may, perque ofenentlo tornarias á crucificarlo, com diu sant Pau. ¡Ah si s' pensás ab la mort de Jesus, no s' pecaria tan facilment, no. Diu sant Agustí, quel remey mes efícas que hi ha pera no pecar, y lo medi millor per alcansar las virtuts, es la memoria de la passió y mort de Jesus. Pénsahi, donchs, noy, que axí may pecarás, y adelantarás en la perfecció.

P. Qué vol dir *patí baix lo poder de Pons Pilat?*

F. Que Pilat fou lo jutge quel condemná á mort.

P. Qué vol dir *fou crucificat?*

F. Que fou clavat en una creu.

P. Qué vol dir *mort?*

F. Que la ànima se li separá del cos.

P. Qué vol dir *sepultat?*

F. Que després de mort fou enterrat en una sepultura.

Devallá als inferns , ressuscitá al tercer dia de
entre los morts.

Lo primojénit de entre los morts. (Apoc. 1, 5.)

LLISSÓ OCTAVA.

Explicació de la estampa, y de la quinta part del Credo, que es: Devallá als inferns, y ressuscitá al tercer dia de entre los morts.

Mira, noy, la figura de la estampa (n.º 4) que se eleva: ya coneixes que es Jesus ressuscitat. Dessota sos peus té la mort (n.º 2), á la que estava profetisat que li diria: *O mort, jo seré la tua mort*; y efectivament, á la mort se la mata, donant vida á aquell á qui ella la havia robat, puig que deixa de ser mort; y axó es lo que feu Jesus ressuscitant. Més avall està lo sant sepulcre, lo àngel que separa la llosa, y los soldats que feyan guarda.

Luego que fou mort Jesus, la sua ànima junt ab la divinitat baixá als inferns ó lloch inferior, ahontestavan detingudas las ànimas dels sants Pares que no podian entrar al cel, mentres Jesucrist no hagués entregat lo preu de la redempció; y axó ho veurás en lo n.º 3 que representa á Jesucrist en lo acte que baixá al seno de Abraham, ó als llims, á deslliurar las ànimas dels sants Pares que estavan esperant la sua vinguda, cumplintse axí lo que digué David (*ps. 24, 5*): *En Vos esperaren nostres pares, y los haveu deslliurat*. Mira com fugen avergonyits los dimonis, y repara com aqueix que està mes avall té en la ma tres serps, que sig-

nifican los tres llassos de ques vat per agafar las ánimas , que son : lo amor als deleytes , lo amor als honors , y lo amor al interés ; però aquestas ditxosas ánimas diuhen : *Laqueus contritus est , et nos liberati sumus* : lo llas ha estat romput , las presons se han obert , y nosaltres havém quedat en llibertut per los mérits de Jesucrist.

Hi ha un lloch anomenat lo infern dels condemnats, ahont Jesucrist no baixá, sinó per la sua virtut, fent sentir als réprobos la sua incredulitat y malicia : altre lloch es lo purgatori, al qual sembla baixá pera comunicar á aquellas affligidas ánimas la esperansa de la salvació ; però als llums dels sants Pares hi baixá realment y segons la sua essencia, diu sant Tomás , donantlos la llum de la gloria. ¡ Ay quant agrahidas á Jesus quedarian aquellas ánimas , veyent lo molt que per ellas havia fet y palit , y lo gran benefici quels portava !

Aquestas espigas de blat que véus en lo n.º 4 son una figura de la resurrecció física y mística. Diu Jesucrist en lo sagrat Evangeli : *Si lo gra de blat que se sembra, no mor, se queda tal qual es, no dóna fruyt algun ; però si mor, dóna molt fruyt (Joan. 12, 24)*. Jesucrist antes de sa mort predicava, curava los malats, llansava dels cossos los dimonis, ressuscitava los morts, però quasi era sol ; després morí y fou enterrat, y havent com un hermosíssim gra de blat nascut ó ressuscitat, ¡ quinas espigas tan hermosas y abundants ha produhit, com son los Apóstols, Pontífices, Sacerdots y tots los fiels ! També signifcan que nosaltres, si vivim segons la ma-

la inclinació de nostra naturalesa, no donarém fruyt algun de vida eterna, ans bè cometrém pecats ; però si procurám morir, resistint á las passions, reprimitlas y mortificantlas, y viurer segons Jesucrist, donarém molt fruyt de bonas obras. En la altra part de la estampa está representada (n.º 5) la parábola del Evangeli, de aquell camp en que hi nasqué blat bo y sisanya ; tot á un temps cresqué, y tot junt fou segat ; però lo amo maná als segadors que cremassen la sisanya, y lo blat lo portassen al graner. En aquesta parábola, lo mon es lo camp en que Jesucrist ha sembrat lo bon blat, que son los bons cristians, y la sisanya son los dolents : los ángels son los segadors, y Deu es lo amo, que en lo dia de la resurrecció universal, ó del judici, manará als ángels que als dolents los tiren al foeh del infern, y als bons los conduhescan com á bou blat als graners de la patria celestial.

Ja ho véus, noy ; has de procurar viurer bè y santament, porque de lo contrari te perdrias pera sempre. Tingas present lo que diu lo apóstol sant Pau : *Si haveu ressuscitat ab Cristo, per medi del baptisme ó de una bona confessió, haveu de buscar las cosas del cel, no las de la terra (Ad Colos. 3, 1).*

La resurrecció de Jesucrist es una de las provas mes convincents de que es Deu y home verdader, y per consegüent que es divina la doctrina que ha ensenyat, y divina la religió que ha establert ; de manera que sens pararnos en las profecias, quel anunciaren com á Deu, ni en los miracles que va obrar en prova de sa divinitat, com ell mateix de-

ya (*Joan. 10, 38*): *Si no m' voleu créurer á mi, á lo menos creyeu á las mias obras*; encara que en la sua vida y mort no hagués donat unas provas tan claras de ser Deu, com regoneixia lo mateix Rossó quant deya: *Si la vida y mort de Sócrates son de un sabi, la vida y mort de Jesucrist no poden ser sinó de un Deu*: dich que encara que no hi hagués á favor de la divinitat de Jesucrist aquestas y altrás provas, la sola de la resurrecció es mes que suficient. Moltes vegadas havia dit Jesus que moriria; però també anyadia que al tercer dia ressuscitaria: axó ho deya no sols als apóstols, sinó als seus mes encarnissats enemichs. Un dia fins los digué, quel temple del seu cos seria destruhit; però que ell ab tres dias lo reedificaria: y demanantli ells una prova de sa divina missió, los contextá: *Aquesta generació mala y adúltera busca un senyal, y no se li donará altre quel de Jonás profeta. Perque axí com aquell estigué tres dias y tres nits en las entranyas de la balena, y després ne surtí viu, lo mateix passarà ab lo Fill del home, que estarà tres dias enterrat, però després ressuscitará* (*Matth. 12, 39 y 40*).

Estavan tan convenuts los seus contraris de que ab aquestas paraulas declarava Jesus la sua resurrecció; que per axó demanaren soldats á Pilat pera guardar lo sepulcre; perque, deyan, *no sia quels seus deixebles vingan á péndrer lo seu cos, y després digan que ha ressuscitat; que en tal cas tindriam un mal pitjor quel primer* (*Math. 27, 64*). ¡Ó adorables permissions de Deu!.... Los soldats

posats per los contraris de Jesucrist pera guardar lo sepulcre, foren los primers testimonis de la sua resurrecció. Mira, noy, aquí al peu del sant sepulcre los soldats quel guardavan, y repara quant espantats y atemorisats quedaren.

Ja ho véus com se cumpliren las profecias. També has de advertir, ques ressuscitá ell mateix per la sua propia virtut, com diu sant Tomás: y aquesta virtut havia de ser enterament divina, porque la forsa y virtut humana no arriba á tant, puig que ab la mort se acaba. O sinó á véurer quin home, per valent y sabí que haja estat, se ha pogut ni sabut ressuscitarse á si mateix.

Donchs ja que coneixes que Jesus es Deu, adóral com á Deu, respecta y observa sos preceptes com á divins; segueix la sua religió com á divina y única en que hi pot haver salvació; porque axí com de Deu no n' hi ha sinó un, tampoch no hi ha ni pot haverhi sinó una verdadera Religió, fora de la qual per consegüent ningü pot salvarse.

Procura víurer bè y santament, que si en la vida imitas á Cristo, també lo seguirás en la resurrecció en lo dia del judici final: ell comensá á ressusitar pera no tornar á morir, y com á cap y rey que es dels predestinats, passá al devant pera donarnos una mostra de lo que passarà ab nosaltres y ab nostres cossos, que tindrán los quatre dots, que son impassibilitat, sutilesa, agilitat y claredat. Miral tot resplendent, com res lo detura, puig que surt del sepulcre sens móurer antes la pedra, haventla treta després un àngel, com havem dit, pas-

sant en un moment de un lloch á altre, y no podent ja patir ni morir may mes.

P. Qué vol dir *devallá als inferns* !

F. Que la ánima de Cristo, després de mort, baixá als inferns pera deslliurar las santas ánimas, que esperavan la sua vinguda.

P. Que baixá al infern dels condemnats ?

F. No, pare; sinó al seno de Abraham.

P. Que cosa es lo seno de Abraham ?

F. Un lloch ahont estavan detingudas las ánimas dels que, havent mort en gracia de Deu, havian plenament satisfet per sos pecats.

P. Cóm no anavan al cel ?

F. Perque las portas eran tancadas.

P. Qué se esperava per obrirlas ?

F. La vinguda de Cristo senyor nostre.

P. Qué vol dir *ressuscitá al tercer dia de entre los morts* ?

F. Que al tercer dia després de mort, la ánima se li torná unir ab lo cos.

Sen pujá al cel, sèu á la dreta de Deu lo Pare tot poderós.

Feu resonar cántichs en honor de Deu, que ha pujat sobre tots los cels vers lo orient. (Ps. 67, 33.)

LLISSÓ NOVENA.

Explicació de la estampa y de la sexta part del Credo, que es: Sen pujá al cel, séu á la dreta de Deu lo Pare tot poderós.

Mira, noy: ¿véus la figura (n.º 1) de la estampa? es la de Jesus que sen puja al cel després de quaranta dias de haver ressuscitat. Després de sa resurrecció se aparegué diferents vegadas á sos amats apóstols y deixebles; los animava é instruhia, y finalment los conduhí á la montanya de las Olivas, y sent las dotse del dia á poca diferencia, se comensá de elevar, y ab sa propia virtut divina sen pujá al cel: semblant á la áliga que se eleva en virtut de las suas propias alas, com diu Bereorio. Sant Justino mártir fa aquesta comparació: axí com lo sol alsa de la terra vapors, y ab los seus raigs brillants los converteix en núvols los mes hermosos, en alguna manera lo mateix feu lo sol de la divinitat de Jesucrist; alsá de terra la sua humanitat, convertintla en admirable hermosura ab sa virtut.

Aqueixos de aquí baix (n.º 2) son los apóstols: mira quant admirats y pasmats quedan . . . no saberen separarse de allí fins á tant que dos àngels los avisaren. Si bè reparas aquí en la montanya s'hi veuhen pintadas ó marcadas las plantas dels peus

de Jesucrist , las que volgué que quedassen com un sello de aquesta veritat , y se conservan fins á nostres dias.

També se diu y havém de créurer, que sen aná á sentarse á la dreta de Deu lo Pare tot poderós. Mira com lo Etern Pare (n.º 3) lo pren per la ma, y li senyala lo trono ahont se ha de sentar, y li diu aquellas paraulas que havia profetisat David, quant digué : *Dixit Dominus Domino meo : sede á dextris meis : Diqué lo Senyor Deu Pare á mon Senyor Deu Fill : asséntat á la mia dreta.* Vol-dria que fesses atenció ab las paraulas que dius : *séu á la dreta.* Aqueixa paraula *séu* es pera indicar la suprema autoritat que té Jesucrist sobre todas las criaturas com á Rey que es del cel y de la terra. Y aquestas altras paraulas *á la dreta* de Deu lo Pare tot poderós , es per ensenyarnos que Cristo es verdader Deu , y com á Deu es igual al Pare Etern en poder , gloria , majestat y demés atributs ; però no en quant home , encara que com á tal es mes que tots los benaventurats del cel. No obstant com la humanitat de Cristo está unida ab la persona divina , allí ahont está la divinitat de Cristo en la gloria , está també la humanitat, y com la divinitat está assentada á la dreta de Deu, també hi está la humanitat. Axí com un emperador ques posa lo manto , y ab ell se assenta en lo trono , encara quel manto no es lo emperador , però basta que aquest lo porte , pera que allí ahont se assenta també hi estiga lo manto ; lo mateix se ha de dir de la humanitat de Cristo.

que està allí ahont està la divinitat en lo trono de la gloria, encara que no per axó estiga en tots los demás llocs ahont està la divinitat; perque la humanitat no es immensa com la divinitat.

Sant Joan nos diu : *tenim un advocat devant de Deu lo Pare, que es Jesucrist, que sempre intercedeix per nosaltres*; per axó conserva obertas las cinch llagas de sas mans, peus y costat, que á manera de cinch bocas, sempre suplican per nosaltres. Per lo tant, noy, has de tenir una gran confiansa en Deu per Jesucrist; però recórdat que desde aqueix trono de gloria ahont està assentat, sempre te està mirant y véu fins los pensaments y los desitgs de ton cor. Procura, donchs, víurer de una manera que sia digna de Deu, y que aquells ulls puríssims te pugan véurer sempre ab complacencia.

Sant Esteve, mentres lo apedregavan, digué als jueus, que veyá á Jesus, *que estava en peus á la dreta de la virtut de Deu (Act. 7, 55)*: sobre axó dech advertirte, que en lo Credo dihém que està *assentat*, per indicar que lo seu poder es igual al del Pare; y sant Esteve diu *dret* ó en peus, perque sapiám que lo cuydado y providencia que té sobre los quel aman es molt gran, y que està dret per auxiliá á aquells que pelean per son honor, com feya sant Esteve. Pensa, noy, lo que diu lo Profeta : *Dominus de caelo prospexit*: lo Senyor desdel cel te mira; nol ofengas, ans bè pelea ab tot esfors contra los enemics de la ánima, que son mon, dimoni y carn: ten present, que no será coronat sinó qui llegalment haurá peleat. No te espante la tentació: pensa

que no serà mes forta que lo que voldrà Deu, qui es lo teu pare, y quel donarà la gracia per eixir de ella victoriós; però si per cobardia te deixas véncer, te fas indigne del cel y reo de eterna condemniació.

- P. Qué vol dir *sen pujá al cel*?
- F. Que sen hi pujá ab sa propia virtut.
- P. Qué vol dir *séu á la dreta de Deu lo Pare tot poderós*?
- F. Quel Pare y lo Fill tenen igual poder, é igual gloria.

7 de las que en la corte de Indias se han visto

de las que en la corte de Indias se han visto

Y de allí ha de venir á judicar los vius y los morts.

Congregaré todas las naciones, y las portaré á la vall de Josafat, y entraré en judici ab ellus. (Joel. 3, 2.)

LLISSÓ DÉCIMA.

Explicació de la estampa y de la séptima part del Credo, que es: Y de allí ha de venir á judicar los vius y los morts.

Mira, noy : ja véus que la estampa te representa lo judici final. Pera major intel·ligencia has de saber, que hi haurá dos judicis ; lo un ques diu *particular*, y es lo judici que fa Jesucrist luego que cada persona mor , en lo qual nos pendrá un compte rigorós : per axó nos diu en son sant Evangeli que estiguém sempre preparats , perque vindrá en la hora en que menos pensarem y á cada hu se li donará segons sas obras. Lo altre se diu *universal*, y es lo judici que farà nostre senyor Jesucrist á la fi del mon, en lo qual posará de manifest á tot lo univers nostras bonas ó malas obras, y se verificará en la vall de Josafat, com ho significa un text del profeta Joel (*capít 3, v. 2*). Aquesta vall está situada entre la montanya de las Olivas, en la que hi ha lo hort de Getsemani, ahont se comensá lo misteri de nostra redempció, y lo Calvari, ahont se completá. En dita vall será lo judici universal, per mes confusió dels pecadors, que lluny de aprofitarse de un tan gran benefici, efectuat entre las dos espresadas montanyas á dit vall immediatas, só se, lo Olivet y lo Calvari, han correspost ab tanta ingratitut.

...; lo O
a ingratitudi

Que aquest judici serà , no s' pot dubtar ; puig es de fe. Ho afirmaren los àngels en lo dia de la ascensió del Senyor, quant digueren als apóstols : *Així com haveu vist que sen' ha pujat al cel , dia vindrà quel veuréu tornar.* Lo mateix Jesucrist ho digué varias vegadas no sols á sos apóstols y amichs, sinó també á sos enemichs reunits en consell en la casa de Cayfás: *Vos declaro, los digué, que un dia veuréu al Fill del home sentat á la dreta de la majestat de Deu, y que vindrà sobre los núvols del cel.*

Lo fi ques proposa Deu ab aquest judici universal es la major gloria sua y de sos sants, y la confusió dels pecadors. Deu nostre senyor donará una especie de comptes públichs , y tothom veurá la equitat y justicia ab que ha pröcehit ; perque ha permés penas y treballs als bons , y ha concedit prosperitats als dolents.

Se li restituirá lo honor que li han robat los jueus, los mals cristians y demés pecadors ; y ja que no lo han volgut respectar per amor, lo respectarán per temor, al véurerlo ab tanta grandesa, y vevent com sobre aquella cara , que cubriren de bofetadas y salivas, brilla la majestat de tot un Deu.

Los sants que en aquest mon han estat despreciats, perseguits y morts, se veurán honrats y alabats de Deu en la presencia de tot lo mon, estant sentats com á jutges, pera judicar fins als mateixos àngels apóstatas. Los pecadors quedarán confusos, los superbos serán humiliats, los deshonestos descuberts, los hipócritas manifestos, y tots en la presencia de tothom quedarán avergonyits, y tals quals

en realitat han estat en aquest món als ulls de Deu.

Los bons y los mals, ab las obras que han fet, y ab lo bé que han omitit, han deixat en aquest món com una heretat plantada, que en bé ó en mal ha continuat fructificant, y augmentant lo premi ó lo càstich; però en lo judici sels donará lo finiquito, puig á las horas se veurá tot lo bé que han fet los bons, y tot lo mal dels dolents. A mes de axó, com en lo judici particular no se ha judicat, premiat ó castigat sinó la ánima; es del cas que en lo universal ho sia també lo cos, perque ja que ha estat company de la ánima en lo bé ó en lo mal, ho sia també en lo premi ó en lo càstich.

Lo modo ab ques fará aquest judici es lo mes terrible y espantós ques pot imaginar, ó diré millor, no es possible imaginarse lo espantós de aquest judici, segons se infereix de lo que diuhen los profetas, los evangelistas, apóstols y sants pares. Antes ja precebirán algunas senyals, y se anirán reproduhint, fins que arrive lo gran dia dels comptes públichs. Lo sol no resplandirá; la lluna tampoch donará sa acostumada llum; las estrellas del cel caurán; tot lo firmament se commourá; en la terra hi haurá grans terremotos, y per tot regnará una confusió y un terror lo mes gran. Després de haver comensat las cosas mes horrorosas en lo cel, terra y mar, vindrá aquell gran foch abrasador que cremará plantas, arbres, animals, palacios, jardins, vilas, ciutats, y tot quant la industria del home ha fabricat sobre la terra, com diu lo profeta Joel y també sant Pere: aqueix foch abrasará á tothom,

à bons y à mals , ab la diferència quels bons per medi de ell quedarán enterament purificats , y los mals comensarán ja à sentir sos càstichs.

¡ Quin silenci tan gran hi haurá en tot lo mon !... Mira la estampa ; ¿ véus aqueix àngel (n.º 4) ? figura lo acte quant tocará la trompeta y cridarà : *Alscuvos, morts ; veniu á judici...* Axí com al principi del mon Deu nostre senyor , en virtut de sa paraula omnipotent , feu que existissen las cosas que antes no eran ; en lo dia del judici , en virtut de aqueixa mateixa paraula pronunciada per lo àngel , farà que tornen à existir aquells cossos que antes existian , encara que en aquell moment sian consumits. Al crit de aqueixa imperiosa veu surtirém tots de una edat juvenil , tant infants , com vells , y sens imperfeccions de individuo ni naturalesa , com diu St. Tomás ; de modo que ningú serà cego , sort , mut , ni tindrà alguna altra imperfecció ; sinó que cada hu ressuscitará ab aquella estatura y perfeccions corresponents á la sua especie é individuo , y axó tant si son bons com mals.

Surtirán las ànimas de sos destinsos y passarán á animar sos mateixos cossos com antes. Quantas cosas los dirán... ¡ Oh ! malehit sias cos , dirá la ànima del condemnat , que per regalarte , y per serme rebelde , he patit tants torments , y he de patirlos ab tu per tota la eternitat. Malehida sias ànima , respondrà lo cos , que per no haverme mortificat y domat com podias y devias , tinch ara de sufrir per ta culpa tan horrendas penas. Però ¡ quant diferent serà lo col·loqui de la ànima y cos dels justos ! ¡ quinas benediccions

se donarán lo un al altre ! Benehit sias, cos, dirá la ànima , perque me has ajudat à merèixer la gloria de que he gosat : benehit, perque te deixares mortificar y te subjectares gustosament à obehir y cumplir ab alegría tot lo que Deu manava. Alégrat, perquel temps dels treballs ja ha passat y lo del descans ha arriuat : has estat mort y enterrat ; però ara vas à viurer ab gran gloria : alabém junts à Deu, perque junts havém de regnar per tota una eternitat. ¡ Quins efectes tan diferents causaràn en sos cossos las ànimas dels justos de las dels pecadors !...

Luego vindrán los àngels, y separarán los uns dels altres : fins los posarán per classes. Després se presentará Jesucrist ab gran poder y majestat , anant devant de ell lo estandart real de la santa Creu, que portarán los àngels, acompanyat de Maria santíssima, dels apóstols y demés sants. Se obrirán los llibres de las conciencias, que , com véus , están prop del Senyor , y segons lo que en ells haurán escrit nostras paraulas, pensaments y obras judicará , dihent després als bons : *Veniu, benehits del meu Pare , à possehir lo regne del cel, que vo s está preparat desde la creació del mon.* Luego farà véurer à tothom la fidelitat ab que han observat la sua lley y las bonàs obras que han fet, y alegres sen anirán al cel... Als mals los dirá : *apartauvos de mi, malehits, al foch etern , que está preparat per lo diable* : ja que no me haveu volgut seguir à mi sinó al dimoni, aneu ab ell, marxeu en hora mala ; en lo infern cremaréu per tota la eternitat.

Mira, noy, ¿véus los dimonis? lo un (n.º 2) pre-

senta la llista de las maldats que han comés los pecadors; lo altre (n.º 3) los guarda com á gossos rabiosos: axí pagan los dimonis á sos servidors. A la altra part (n.º 4) com dócils ovellas, están los bons, y los ángels sels ne pujan al cel. Per lo tant, noy, procura viurer bè y santament, pera que també pugas anarhi un dia, que axó es lo quet desitjo.

- P. Qué vol dir y de allí ha de venir á judicar los *vius y los morts*?
- F. Que en lo dia del judici baixará altra vegada del cel pera judicarnos á tots.
- P. En lo dia del judici serém tots vius?
- F. Sí, pare.
- P. Puig cóm diu *los vius y los morts*?
- F. Perque en nom de *vius* se entenen los que estarán en gracia de Deu, y en nom de *morts* los que estarán en pecat mortal.

For a full plate of the Resurrection scene, see the
plate in the book of the Resurrection, p. 10.
The Resurrection scene is the most important
of the Resurrection scenes, and is the most
important of the Resurrection scenes.

Crech en lo Esperit sant.

*Veieren apareixerse unas com llinguas de foc que re-
partiren y posaren sobre cada hu de ells. Alas horas
foren tots plens del Esperit sant. (Act. 2, 3, 4.)*

LLISSÓ UNDECIMA.

Explicació de la estampa , y de la octava part del Credo que es : Crech en lo Esperit sant.

Noy , aqueixa estampa te representa lo Esperit sant (n.º 1) en forma de paloma y de llenguas de foc : aqueixa senyora que hi véus (n.º 2), es Maria santissima , y los demés son los sants apóstols , sobre dels quals vingué visiblement lo divino Esperit.

Lo Esperit sant es la tercera Persona de la santissima Trinitat , que proceheix del Pare y del Fill , y té los mateixos atributs que ells , perque té la mateixa divinitat ; per aquest motiu dibém y creyém que lo Esperit sant es Deu .

Aqueix es lo propi nom de la tercera Persona de la santissima Trinitat : axí com la primera se anomena Pare y la segona Fill , la tercera se anomena Esperit sant , com nos ho ensenya en lo sagrat Evangelí aquell que ho sab bè , que es Jesucrist , quant maná á sos deixebles , que anassen per lo mon á predicar lo sant Evangelí á totes las nacions , *batejantlos en nom del Pare , y del Fill , y del Esperit sant* (S. Matth. 28). Lo mateix diu sant Joan : *Tres son los que donan testimoni en lo cel , lo Pare , lo Verb ó Fill , y lo Esperit sant .*

Tal vegada me preguntarás ¿ perquès diu Espe-

rit sant la tercera Persona de la santíssima Trinitat, essent lo Pare esperit, sent esperit lo Fill, esperits los àngels, y las nostras ànimas espirituals; y essent lo Pare sant, lo Fill sant; los àngels bons sants, y sants també tants homes y donas que están en lo cel? ¿quina diferencia hi ha de la tercera Persona de la santíssima Trinitat á tots aquestos altres esperits sants? Jo te ho diré, noy, pero no de manera que ho pugas entèndrer completament, sinó de manera que no confongas la tercera Persona ab las referidas. Es cert que totas aquestas altrás cosas se diuhen esperits, porque son espirituals; però la tercera Persona de la santíssima Trinitat se diu Esperit, porque, á mes de ser espiritual com lo Pare y lo Fill, y ab mes perfecció encara quels àngels y ànimas, es lo terme del amor del Pare y del Fill; y aquest amor es una certa aspiració de la voluntat, ó impulsió envers la cosa amada, de la qual pren lo nom de *Esperit sant*, que es lo mateix que dir espirat santament.

Es cert també que tots los sobredits son sants, lo Pare y lo Fill per naturalesa, y los àngels y homes per participació; però la tercera Persona se anomena santa de una manera particular que no convé als demés, só es, porque es espirada santament: axí donchs ab aquesta paraula *sant*, anyadida á la paraula *Esperit*, designám la summa puresa del amor, del qual proceheix la tercera Persona, y se distingeix de las criaturas intel·lectuals, só es, dels àngels y ànimas. Per consegüent, procehint la ter-

cera Persona de la aspiració activa del Pare y del Fill, resulta que aquest nom *Esperit sant* no es un nom comú á totes las cosas santas ditas esperits, sinó propi y personal de la tercera Persona de la santíssima Trinitat; axí com ho es dirse Pare la primera, y Fill la segona.

Aquesta tercera Persona de la santíssima Trinitat també se anomena *Esperit sant* per excel·lencia, porque es summo esperit y summament sant, y autor de tots los esperits criats y de tota santedat. Té ho explicaré ab un símil, pera que ho entengas millor. Sols al summo Pontífice donám lo nom de sant Pare, encara que altres, com son cardenals, bisbes y sacerdots, sian pares espirituals, y que per la bondat de vida ó per rahó del ofici sian sants; no per negar que aquestos sian pares y també sants, sinó porque á ell sol li toca aquest nom per excel·lencia, per ser cap de tots los altres pares, y porque ha de ser lo mes sant de tots per bondat de vida, com ho es per ofici, á fi de representarnos dignament la persona de Cristo senyor nostre, á qui representa en la terra.

Igualment se anomena Sant, perquens santifica, donantnos sa gracia y habitant en nostres cors. Axí com al Pare se li atribueix la omnipotencia, y al Fill la sabiduría; al Esperit sant se li atribueix la santificació dels homes, als qui comunica la santedat; porque es un esperit de amor y de caritat. ¿Qué cosas tan admirables podria dirte si volgués explicarte tot lo que ha obrat sobre aquest punt lo Esperit sant, principalment en la Iglesia cristiana!

¿Qui feu als apóstols de uns pescadors uns tan grans sabis, y de uns cobarts uns tan zelosos predicadors del Evangeli? lo Esperit sant. ¿Qui omplí lo cor dels mártirs de un valor tan increible? lo Esperit sant. ¿Qui il-luminá los sants doctors y pontífices de la Iglesia, y ha format lo lliri olorosíssim de tants milions de verges, y qui ha santificat á tots los sants? lo Esperit sant. Ab lo foch de sa caritat consumí tot lo que en ells hi havia de impur y defectuós, y ab sas gracias, ab sos dons y virtuts, cooperant ells, los disposá pera ser felissos en lo cel per tota una eternitat. ¿Y qui vivifica, sosté y santifica la Iglesia santa, católica, esposa de Jesucrist, y la adorna pera presentarse digna de son celestial Espós, sinó lo Esperit sant?

Mira, noy; encara que en la estampa lo Esperit sant está representat en forma de paloma, y quasi sempre lo veurás figurat axí, no es perque lo Esperit sant tinga aquesta figura, puig que es esperit, y los esperits non' tenen, per ser propi dels cossos solament lo tenirne: sinó que á vegadas los esperits prenen la forma corpórea per acomodarse á nostre modo de conéixer las cosas, que es per medi d'els sentits, com diuhen los filosops: *tot nostre coneixement dependeix ó té origen dels sentits*. Lo divino Esperit se pinta en figura de paloma per dos rahons: la una perque axí se aparegué en lo riu Jordá sobre Jesucrist, quant fou batejat, y també sobre lo muscle de sant Gregori, y sobre lo cap de santa Catarina de Sena: la altra pera donarnos á enténdrer ab las propietats de la paloma los efectes

que produheix en nosaltres. La paloma es sensilla, mansa, pura, zelosa y fecunda : aquestos son també los efectes que causa en las ànimas lo Esperit sant : las fa sensillas, mansas, puras, zelosas de la major honra y gloria de Deu en sa propia santificació y en lo bé de las ànimas : las fa fecundas en virtuts y en paraulas, pera fer náixer á altrás á la vida de la gracia, ó convertirlas de sas culpas y pecats, y ferlas créixer en la práctica de las virtuts.

Si bè miras, aquí en la mateixa estampa está lo divino Esperit sobre dels apóstols en figura de llenguas de foc. Aquestas llenguas manifestan lo efecte que causá en los apóstols, comunicantlos una eloqüencia tota divina, á la que no podian resistir los seus enemichs, y lo foc significa lo ardor de la caritat quels comunicá, y la llum sobrenatural ab quels feu conéixer tots los misteris de Jesucrist y de sa Iglesia, y per axó nos ne diuhen cosas tan sublimes.

També has de saber quels que viuen bè y santament ó se troban en estat de gracia, diu lo apóstol S. Pau, que son temple de Deu, y quel Esperit sant habita en sos cors. Y per axó, generalment parlant, se viola lo temple del divino Esperit per qualsevol peccat mortal ques comet ; però de un modo especial se contamina per lo peccat de impuresa, de modo quel divino Esperit se véu precisat á marxar y cedir lo lloch al dimoni, esperit infernal y de immundicia. Per lo tant, noy estimat, no peques may ; sobre tot fuig de la impuresa y apartaten com de la vista de la serpant. Sias devot de

Maria santíssima, que es la esposa del Esperit sant; pera que per sa mediació te concedesca los divinos dons y produhesca en tu sos admirables fruyts.

P. Qué vol dir *Crech en lo Esperit sant?*

F. Que la tercera Persona de la santíssima Trinitat es lo Esperit sant.

La santa Iglesia católica romana

En el año de mil setecientos y ochenta y tres, el día de San Juan, a las once de la noche, se celebró en esta Real y Pontificia Universidad de San Carlos de Guayaquil, la solemnidad de la Ascension de N. S. J. C. a los cielos, segun el ritual de la Santa Iglesia católica romana.

La santa Iglesia católica romana.

*Vos donará lo Consolador, lo Espíritu sant, á si de que
habite eternament a' vosaltres. (Joan. 14, 17.)*

LLISSÓ DUODÈCIMA.

Explicació de la estampa y de la novena part del Credo, que es: la santa mare Iglesia católica, romana.

¿Véus, noy, aqueix hermós edifici (n.º 4)? es figura de la Iglesia: repara que presenta lo aspecte de un temple ó capella. Pero com aqueix edifici y aquesta paraula *Iglesia* podrian causarte alguna confusió, vaig á explicarte una y altra, pera que sapias lo que confessas quant dius lo *Credo*.

Al parlarte de la *Iglesia*, not' presento aqueixa estampa pera que ab aquell edifici entengas que quant dihém: *Crech en la santa Iglesia*, parlám de la iglesia material ó del lloch ahont nos reuním los fiels pera pagar á Deu aquell tribut de amor, honor y obsequi que li devém, que es lo que se anomena Religió, no; perque en aquest sentit la Iglesia es lo mateix que *Temple, Casa de Deu ó Casa de Oració*; sino que ab aquestas paraulas confessám, que creyém en la formal Iglesia de Jesucrist, que es lo mateix que una societat ó congregació dels fiels reunits per la professió de una mateixa fe, per la participació dels mateixos sacraments y per la sumissió als llegitims prelats, principalment al *summo Pontifice romá*, lo seu cap

visible, á qui regoneixen com á Vicari de Jesucrist, que es lo seu cap invisible.

Aquesta Iglesia, en la qual creyém, es un cos moral, com si diguessem, lo regne de Jesucrist, que té per cap visible al Papa y per cap invisible á Jesucrist, del qual no sols pren lo nom de cristiá, si que també reb la vida per medi del baptisme, y la seva conservació y perfecció per medi dels demás sacraments. Los prelats llegítims ab lo summo Pontífice son los que están encarregats per lo mateix Jesucrist de comunicarnos la sua voluntat, y de que aquesta societat estiga arreglada, lo que fan ab las lleys, y vigilant per lo depòsit de la fe, que son las veritats que ell vingué á ensenyarnos. Ja véus, donchs, que aqueix edifici tel presento únicament pera ferte en alguna manera sensible lo que sols se véu ab los ulls de la ánima.

Pera ser un verdader membre de aquesta congregació, pera ser un verdader catòlich y fill de la Iglesia de Jesucrist, se necessitan tres cosas: primera, ser batejat; segona, professar la mateixa fe que aqueixa Iglesia professa, que es la catòlica; y tercera, obehir als llegítims prelats, especialment al summo Pontífice romá. En primer lloch se déu ser batejat, perque'l baptisme nos engendra en Jesucrist y es la porta de la Iglesia y dels demás sacraments, y per lo tant no son membres de la Iglesia, y per consegüent catòlichs, los pagans y los jueus que no son batejats. Los que no professan la mateixa fe que la Iglesia catòlica, se anomenan y son heretjes, y los que no obeheixen als pre-

lats llegendes, especialment al summo Pontífice, se anomenan cismàtics, los que, encara que hajan estat batejats, per sós errors é inobediencia se han separat de tan amorosa mare. Los heretjes y cismàtics son lo mateix que un membre separat del cos, ó una rama de un arbre. ¡ Y quant mala sort sels espera ! perque axí com un bras separat del cos no es bo per res sinó pera ser enterrat, y una branca tallada y separada del arbre ja no es bona pera fer fruyt, sinó pera ser tirada al foch ; lo mateix se ha de dir del heretjes y cismàtics : com á membres separats del cos de la Iglesia católica, y com á ramas talladas de aquest arbre de vida, ja no son bons pera donar fruyts de vida eterna, sinó pera ser enterrats en la sepultura del infern, y pera ser cremats en aquellas flamas de foch devorador.

¿ No véus sobre lo edifici, que te he dit era la Iglesia, lo divino Esperit en figura de paloma (n.º 2) ? Vol dir que la Iglesia es regida y governada per lo Esperit sant, com ho prometé lo mateix Jesucrist (*Joan. 14, 17*) quant digné : *Lo Esperit de veritat en vosaltres permanixerá, y en vosaltres estará, y durará fins á la fi del mon ; y aqueixas flamas ó llenguas de foch quel rodejan, son los set dons que derrama sobre la Iglesia y sobrels fiels.*

¿ Véus aqueixa figura (n.º 3) que en la una mà té un cálser, en la altra un cor ab flamas y en los peus una àncora ? representa la Religió verdadera, reyna de las virtuts morals. Aqueixas tres cosas que té la figura significan las tres virtuts teologals ;

ab las quals los fiels se dirigeixen directament á Deu : lo càlser significa la fe, la àncora la esperansa, y lo cor de flamas significa la caritat ab Deu y ab lo próxim, y en ellas se déu exèrcitar un verdader catòlich.

Mira al devant de la Iglesia : aquesta multitud de gent (n.º 4) significa los cismàtichs, los heretjes, impíos, gentils y tots los perseguidors que ha tingut y tindrà la verdadera Iglesia. Per axó observa que portan instruments pera destruhir y acabar ab ella y sos fills : la antorxa que porta aquest, no es pera il·luminar, sinó pera cremar ; las llansas, espasas y fletxas de aquestos altres son pera matar y acabar ab lo nom cristià : á mes de las armas se valen de escrits herétichs, impíos, subversius é immorals, y axó es lo que significan aqueixos llibres que hi véus. ¿Reparas en un cantó aqueixa mala bestia, de quins parla sant Joan en lo Apocalípsis ? significa los set pecats capitals, conseqüencia necesaria de las malas doctrinas y perversas máximas. A mes significa los set tirans principals que han perseguit al cristianisme, y també las set batal·las que dóna lo dimoni á las ànimas que caminan per lo camí de la perfecció ; però, gracias á Deu, ha quedat vensut, perque escrit está que *las portas del infern*, que son los pecats, puig que per ells molts entran en aquell lloch de torments, *no preva·leixerán contra la Iglesia católica* ; y encara que contra ella se conjuren tots los seus enemichs com una tempestat la mes horrorosa, sempre apareixerá lo resplandor de la sua divinitat ; y axó es

lo que significa aqueix sol del costat de la Iglesia.

A mes aqueix sol dóna á enténdrer lo que fa la Iglesia catòlica ab la religió que professa ; puig que axí com lo sol il·lumina, calenta y fa fecunda la terra, axí també la Iglesia catòlica il·lumina los enteniments , inflama los cors en amor de Deu y del pròxim y los fa fecunds en virtuts. ¡ Ay ! ¿ qué seria del univers sens sol?... ¡ quina obscuritat!... ¡ quin fret!... ¡ quantas infelicitats y miserias ! ¿ Y qué seria també del mon sens lo sol de la Religió que professa y ensenya la Iglesia catòlica ! ¡ quina obscuritat de enteniment ! ¡ quants errors ! ¡ quin fret en los cors privats del foch de la caritat y de més virtuts ! ¡ quants vicis, culpas y pecats, y finalment quina condemniació de ànimas ! Tal resultat ben clar se véu en aquells llocs que de ella están privats ; per axó lo dimoni enemich de Deu y de nostras ànimas, y envidiós de nostra felicitat temporal y eterna, envia sos sequaces pera tráurer de nostre hemisferi aquest hermós y utilíssim sol de la Iglesia catòlica ; pero en va treballan los infelissos, perque cabalment passa ab lo sol de la Iglesia lo que ab lo sol material. Aquest es veritat que se escondeix á la tarde deixantnos á las foscas, però es perque passa á il·luminar altres llocs molt distants ; y després de la obscuritat de la nit, sens presenta á la matinada mes hermós que nol vejérem pòndrer : també lo sol de la Iglesia ab las persecucions dels tirans y viciosos apar ques pon, deixant en obscuritat aquell pais ; però entre tant brilla y triunfa en altres llocs y després torna á aparéixer

en aquell mateix pais, del que se havia ausentat, y se véu brillar y resplandir mes que no antes, per estar las virtuts mes purificadas de la escoria dels afectes terrens; y los perseguidors quedan descuberts, confusos, avergonyits y plens de rabia y desesperació.

Es del cas que sapias, noy, que es propi dels dolents entregats als vicis lo perseguir als bons. Diuhen ells: *Oprimám al just, porque es contrari á nostras obras (Sab, 2, 12)*. Jesucrist experimentá persecucions; y aquestas son lo patrimoni que deixá á sos deixebles, dihentlos: *Si á mi me han perseguit, també vos perseguirán á vosultres: si fosseu del mon, lo mon vos amaria com á cosa seva; per axó vos aborreix, porque no són seus*. Gran consol ha de ser per un cristiá lo véurerse distingit ab aquesta senyal de la persecució, al pensar que en ella té una prova de que es de Deu y no del mon.

En axó mateix se véu brillar la divinitat de la Iglesia católica; porque al pas que té tanta moderació ab totas las sectas de protestants, cismátichs, jueus, mahometans é idólatras, ells manifestan molta rabia contra los católichs, moventlos tantas persecucions, y dirigintlos tot género de sátiras, burlas y mofas, demostrant ab axó lo gran odi queus tenen. La rahó es evident: com las sectas han nascut del error y de las passions, y com son fillas de uns mateixos pares, se agermanan molt bè; però la Iglesia católica es filla de la Veritat eterna, ensenyada per lo mateix Deu y edificada per lo mateix Jesucrist, com ho prometé á sant Pere, quant li digué: *Tu ets pedra, ó Pere, y*

sobre aqueixa edificaré jo la meua Iglesia, y las portas del infern no prevaleixerán contra de ella, (*Matth. 16*); y per axó aquells fills de pares tant malvats no poden véurer ni deixar en pau á aquesta filla del cel. Que la perseguecan en bona hora, que nosaltres no desistirem, antes nos confirmarem mes en ella, per ser las persecucions una prova de la sua divinitat.

Y com la Iglesia católica es la mare de tots los cristians, per haverlos reengendrat en lo baptisme; com es la arca de salvació, fora de la qual ningú pot salvarse, y la porta única per ahont se entra en lo cel; era necessari que Deu la formás de modo que tot lo mon pogués conéixerla, y ningú pogués confóndrerla ab la sinagoga de Satanás, mare de tots los réprobos y condemnats. Per axó primerament la edificá sobre la gran montanya de la santedat, virtuts y mérits de nostre senyor Jesucrist; y com vejé que sos enemichs també pretendrian venir de Jesucrist y péndrer lo seu nom, á fi de que nils mes rudos é ignorants poguessen confundirla ab la dels falsos cristians, la marcá ab quatre senyals tan clars, que es menester ferse cego pera equivocarla. Aquestos senyals son, lo ser UNA, SANTA, CATÓLICA y APOSTÓLICA, los que vaig á explicarte, encara que breument.

En primer lloch la feu UNA; puig que, no haventhi mes que un *Deu*, y no haventnos donat mes que *una fe*, com diu S. Pau, y *un baptisme*, que es la porta de la Iglesia y dels demés sagraments, no pot haverhi mes que una Religió verdadera, y en

la quels homes pogan agradar á Deu y cumplir sa voluntat santíssima. Jesucrist que compara la sua Iglesia á UN remat , no formá varios apostolats y varias reunions de fiels , sinó UNA reunió , y UN sol apostolat , al qual no doná molts caps , sinó UN, á sí mateix per cap invisible , y á sant Pere y successors seus , que son los papas , per cap visible ; manantlos que anasen á reunir totas las naciones á son remat , ensenyantlas á totas la mateixa lley y doctrina : á diferencia de las sinagogas de Sata-nás , ó sectas de heretjes , que las unas ensenyan una cosa , altrás una altra , la de avuy diferent de la de ahí , essent *tants caps , tants barrets* , com diu lo adagi. Y com la veritat no pot ser mes que una , no pot ser verdadera Iglesia sinó aquella que , venint de Jesucrist , sempre ha ensenyat la mateixa fe , la mateixa lley y doctrina , que sempre ha administrat los mateixos sacraments , que sempre ha tingut un sol cap , un sol govern , un sol culto , y que sempre ha estat verdaderament *una*. Basta obrir los ulls pera véurer que aquesta es la *católica* , dins la qual tenim la ditxa de viurer.

Lo segon caràcter que doná Deu á la sua Iglesia fou de ferla SANTA , y no podia ferla de altra manera un Deu que es la mateixa santedat , y que estava anunciat que vindria com *lo Sant dels Sants*. Per axó es SANTA sa doctrina , SANTS los sacraments que administra , SANT lo culto que dòna á Deu , SANTA en totas sas prácticas , y SANTA en molts de sos membres ó fills. Repara bé , noy , que havent vingut Jesucrist pera formarse una societat de sants

en lo cel, y divent sér aquestos no pochs, sinó molts, puig escrit está: *Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat; vegí una gran multitut de sants, que era innumerable*; per aquesta rahó en la Iglesia verdadera déu sempre haverhi sants. Y en efecte, en la Iglesia católica sempre n'hi ha hagut y n'hi haurá: fa nou anys quen canonisaren cinch; però las sectas dels heretjes ni un tan sols ne tenen, y sinó quens lo fassan véurer. ¿Sabs qué responen quant sels pregunta sobre axó? se burlan dels sants y fins de Maria santíssima; però ab sas burlas ells quedarán burlats, quant serán presentats en lo tribunal de Deu; y al véurer quels católichs se salvan perque observaren los preceptes y doctrina que ensenya nostra mare la Iglesia, y que ells, encara que hajan observat las de la sua, son condemnats; exclamarán, però sens remey: *ergo erravimus. . . Nosaltres insensats teniam la sua vida (la dels verdaders católichs) per una locura y lo seu fi per una deshonra. Mireu com han estat contats entrels fills de Deu, y la sua sort está entrels sants. Luego havém errat del camí de la veritat.* (Sab. 5, 4, 5, 6.)

Lo tercer caràcter ó senyal de la verdadera Iglesia es. sér CATÓLICA, que vol dir *universal*; perque ja los profetas havian anunciat que devia extén-drerse per tolas las terras: es CATÓLICA en quant al *temps*, puig que havent comensat ab Jesucrist, durará fins á la fi del mon, com prometé ell mateix, y en lo cel durará per tota la eternitat. Per aqueix motiu ninguna secta de heretjes se pot gloriarse de ser

la verdadera Iglesia; porque ninguna de ellas comensá ab Jesucrist, sinó molt posteriorment, podent senyalar-se de cada una de ellas la época en que comensá, que sempre fou aquella en que visqué lo heresiarca que li doná lo nom; axi com ninguna de ellas durará fins al últim dia del mon, per quant luego de náixer, ó moren del tot, ó bè varian de tal manera, que tot lo mes conservan únicament lo primitiu nom. Es CATÓLICA, en quant als *llochs*, ó á la sua *extensió* per tot lo mon, puig que conté en lo seu gremi tota especie de gents sens distincció de nacions, classes, edats ni séxós; y en tots los temps, en todas las nacions y en tota classe de gents ahont se troba establerta, té, ha tingut y tindrà sempre una mateixa fe, una mateixa doctrina ó moral, una mateixa classe de govern baix lo summo Pontífice romá; y los seus membres, en qualsevol part que se encontrén, sempre estarán units per las mateixas creencias, per la mateixa esperansa y per la caritat, sent vius per la gracia en quant á la comunió, que explicaré al tractar de la dels *Sants*. De aquí es que compren á tothom que se ha de salvar; puig sent ella altra arca de Noé, fora de la qual se ofegaren tots en lo diluvi, també se ofegarán ó se condemnarán aquells que no voldrán entrar dins aquesta Arca mística ó Iglesia de Jesucrist. *No té á Deu per pare, qui no té á la Iglesia católica per mare*, diu S. Cipriá. Ja véus, fill meu, que aquest carácter ó senyal es de tal manera peculiar de nostra santa Iglesia, que absolutament no pot convenir á ninguna altra, lo que prova ab evidencia que todas las demás son falsas; y

en tant es veritat que aquesta senyal prova lo referit, com que alguns moderns heretjes han procurat donarse lo nom de *catòlics* y anomenar catòlicas á las suas iglesias, ó per millor dir, sinagogas de Satanás, entenen per aquest nom de *catòlics* lo ser membres de la Iglesia *universal* ó composta de tots los que creuhen en Jesucrist.

Peró ja ho véus, fill meu, que axó es abusar de la paraula *catòlich* per enganyar als incautos; porque ¿cóm pot anomenarse *Iglesia* aqueixa varietat de sectas que no tenen entre ellas la menor unió? ¿que una créu lo que la altra nega? ¿que la una declara herética á la altra, y mutuament se anatematizan? No, no forma lo catolicisme de la Iglesia la confessió de Jesucrist per tot lo mon precisament, sinó ab especialitat la unitat de fe, ó *lo tenir una mateixa fe, doctrina y tradició, una ánima, un cor, una boca, una y la mateixa predicació y forma de govern ecclesiástich*, com afirma sant Ireneo, y encara quels heretjes fossen en major número, y extenguessen los seus errors per tot lo mon, no per axó serian *catòlics*, ni la sua sinagoga seria la verdadera Iglesia de Jesucrist, porque sempre los faltaria, sens lo demás, la *unitat* en la *fe, doctrina, &c.* y encara que no hi hagués mes que un sol fiel en cada nació, seria *catòlich* mentres conservás aquella unitat explicada per S. Ireneo.

La quarta nota ó senyal es ser *APOSTÓLICA*, es é dir, que fou fundada per los apóstols, y es governada per los successors de aquestos, que son los

senyors bisbes , que desdels apóstols se han succehit sens interrupció y públicament ab *missió lleghítima* , conservant sempre en lo seu públich magisteri y régimen de la Iglesia la unitat de la fe y de comunió ab lo seu cap y centro lo Pontífice romá. Escolta , fill meu , lo que digué Jesucrist als apóstols al encarregarlos la fundació y govern de la sua Iglesia, fins á la fi del mon : *Aneu y ensenyeu á todas las naciones , batejantlos en nom del Pare , y del Fill, y del Esperit sant ; ensenyantlos á guardar todas las cosas que jo vos he manat ; y jo estich ab vosaltres fins á la consumació del sigle ó fi del mon. (Math. 28, 19, 20).* Y tots sabem quels apóstols cumpliren la missió que Jesucrist los doná. Basta llegir lo catálogo dels senyors bisbes católichs , especialment dels summos Pontífices de Roma , cap del cristianisme , millor diré , del catolicisme , per véurer que Pio IX. ha succehit á Gregori XVI., aquest á Pio VIII. y axí successivament arriuariam á sant Pere, constituhit per Jesucrist príncep dels apóstols y vicari seu en la terra. He aniyadit ab *missió lleghítima* , axó es , vinguada de aquell que té las claus del regne dels cels ó de la Iglesia , que es lo Papa ; de lo que se infeireix quels bisbes intrusos , ó que se apartan de la obediencia al Pontífice de Roma , no son successors dels apóstols , sinó lladres , com los anomena Jesucrist , dels que havém de fugir com las ovellas dels llops. De consegüent , si alguns heretjes te vinguessen , fill meu , dihent que las suas iglesias son també apostólicas , pots respóndrerlos ab Ter-

tutia : *Manifesteu lo origen de vostras iglesias ; feunos véurer que la serie de vostres bisbes ha baixat de tal manera per successió desdel principi , quel primer haja estat algun dels apóstols , ó haja tingut per antecessor algun dels homes apostólichs , que ha- gués perseverat unit ab los apóstols : y com axó no poden sérnosho véurer absolutament las sectas de he- retjes , per lo mateix ninguna de ellas pot gloriarse ab rahó de ser APOSTÓLICA ; y com per lo contrari , la Iglesia católica es la única que pot ferho constar , se segueix de aquí que sols ella es ab tota veritat APOSTÓLICA . Ab aquestos quatre caràcters ó senyals coneixerás fácilment la verdadera Iglesia , y aques- ta es la nostra , ab la qual havém de viurer y mo- rir units pera poder anar al cel .*

Y com lo cap de aquesta Iglesia , S. Pere , posá sa cátedra apostólica en Roma , se diu també *roma- na* , es á dir governada per lo Pontífice de Roma , successor de la autoritat de S. Pere , y de consegüent Vicari com ell de Jesucrist , y Pare de tots los cris- tians .

Alguns heretjes no sabent que respóndrer á la pre- gunta quels feyan los católichs de que ¿ ahont esta- va la sua iglesia antes quel seu heresiarca vingués al mon ? fingiren que la Iglesia de Jesucrist podia ser invisible , que es com si diguessen quel sol en mitg de un dia clar y sens eclipse pot ocultarse . La Iglesia necessariament es *visible* ; perque *visi- bles* son los fiels , ó sos membres , *visibles* los sa- graments quels administra , *visibles* son las costums que forman las lleys sabias y santas que dicta , vi-

sibles son los pastors ó bisbes que la governan, baix la obediencia del summo Pontífice, y *visible* es també lo Pontífice romá que la governa ab tota la universalitat y ab tota la plenitut de poder.

A mes de axó déu ser *visible*; porque havent manat Jesucrist quels dubtes y queixas se porten á la Iglesia, y ques respecten las suas decisions, no podria cumplirse axó si no fos *visible*, y aqueixa *visibilitat* está ben manifestada en la ciutat posada ó col·locada sobre la montanya, de que parla lo sant Evangeli. Son per consegüent vans los efugis dels heretjes, y per lo mateix no pot dubtarse, que la *única Iglesia verdadera* es la nostra CATÓLICA, APOSTÓLICA, ROMANA, ab la qual has de perseverar unit de cor y exteriorment, y ab tota puntualitat has de observar las suas santas lleys, si t' vols salvar; de altra manera te perdrias per tota la eternitat.

RESUMEN DE LA FÉ.

*Si algú no vol escoltar à la Iglesia, miral com à
gentil y publicà. (Mat. 18, 17.)*

LLISSÓ DÉCIMATERCERA.

Explicació de la estampa, y continuació de la mateixa novena part del Credo.

Mira, noy : aquesta estampa te presenta en lo n.º 1 la imatge ó figura del summo Pontífice ó cap de la Iglesia : aqueixos de la ma dreta (n.º 2) que li besan lo peu, son los fiels que venen de las parts mes llunys del mon á prestarli obediencia ; per axó van ab lo bastó de peregrí. Aquestos de la ma esquerra (n.º 3) son los que no volen escoltar ni obehir á la Iglesia, y aquesta los tira excomuniions, tractantlos com á gentils y publicans, com maná Jesucrist (*Math. 18, 17*).

Dech advertirte, que hi ha alguns que, veient que no poden resistir á la forsa dels arguments de la divinitat de la Iglesia católica, no li fan cara, ans bè fingeixen alabarla, pera poder donar mes segur lo cop, y se dirigeixen contra del cap, que es lo Papa ; y ja véus que á un cos, si li llevan lo cap, ja está acabat. Axi ho fan, donchs, los protestants y demés sectaris ; per acabar ab la incorporació de la Iglesia católica, miran si li poden llevar lo cap visible, que es lo Papa. Pera que no t' deixes alucinar te diré : que Jesucrist es lo bon Pastor, que entregá la vida pera redimir las ovellas que son Etern

Paré li confiá : consumada aquesta obra de la redempció , devia tornársen al cel , y pera no deixar aquest son estimadíssim remat sens un pastor visible quel guiás, elegí entrels apóstols á sant Pere , pera que desempenyás aquest encàrrech. Entre altrás una vegada se aparegué Jesucrist , després de haver ressuscitat , á St. Pere y sis companys mes en las platjas del mar de Galilea, y dirigintse á Pere , devant dels demés li preguntá , ¿ si lo amava mes quels altres ? y sant Pere li respongué : *Vos ho sabeu, que vos amo.* Jesucrist á las horas li digué : *Pastura mos anyells.* Segona vegada li fa la mateixa demanda y lo mateix encàrrech, y á la tercera vegada li diu : *Pastura las mias ovel·las (Joan. 21).* En nom de *anyells* ha entés sempre la Iglesia los simples fiels, y en nom de *ovell·las* los bisbes, que á manera de ovel·las crián los fiels dels seus bisbats. La autoritat del Papa es superior á la dels Srs. bisbes, y aquestos la deuben respectar y obehir, perque es posada per lo mateix Jesucrist : y axí ho encarregá á sant Pere quant li digué : *Jo he fet oració per tu, pera que no desfallezca la tua fe, y quant tu serás convertit, confirma á tos germans (Luc. 22, 32),* que son los bisbes. St. Pere es lo fonament , y si se trau lo fonament de una casa , aquesta indispensablement ha de caurer.

Naturalment se coneix també la necessitat de aqueixa existencia del Papa. No pot subsistir alguna societat gran ni petita sens un cap que la presidesca y governe. En las familias hi ha la autoritat

de pare ; en los pobles, vilas, ciutats y regnes hi ha sos alcaldes, governadors, rey, si son monárquichs, sos presidents, si son repúblicas ; y lo mateix se ha de dir de la societat formada per Jesucrist, sò es la Iglesia, que no pot subsistir sens un cap ó superior que la governe, al que anomenám Papa.

No basta que hi haja la autoritat dels bisbes, perque aquesta se limita als seus bisbats y no se extén á la Iglesia en general. Ni tampoch son suficients los Concilis, ja perque aquestos son difícils de congregarse, ja perque no poden estar sempre reunits, puig los bisbes de ques componen, farian falta en sos bisbats per ser la sua presencia molt necessaria ; y aquesta autoritat universal sempre se necessita per lo bé de la Iglesia, com lo cos sempre necessita de cap. ¿Pot haverhi cosa mes clara ?

A mes de que en tot concili general lo Papa sempre es lo gefe ó president de ell, y no hi ha ni pot haverhi Concili llegal general sens Papa quel convoque y confirme. Lo Pontífice romá, com diu Melchior Cano, es lo qui defineix las qüestions de fe, no per novas revelacions ni miracles, sinó valentse de medis humans, cridant consultors, mes ó menos, segons la gravetat del assumpto, perque aquestos ab las suas llums lo ajuden á inquirir la veritat ; puig encara que está promesa á la Iglesia la assistencia del Esperit sant, Deu no vol fer miracles sens necessitat, y per lo tant vol ques valga dels medis humans encarregantse ell de guiarla pera que no erre. Los bisbes (assentats) son també jutges, que judican en las qüestions de fe ; però lo Papa es lo supremo jut-

ge : ni val la sentència de aquells sens la confirmació de aquest ; y si alguns de aquells se apartan de la veritat, á aquest toca tornarlos al bon camí , segons lo que digué Jesucrist á sant Pere , com te he dit poch ha. Ja véus, noy , la necessitat que hi ha del Papa , pera que subsistesca la Iglesia católica. Venéral, obeheixlo , y no escoltes may á aquells que diuhen mal del Papa y de la Iglesia de Roma : per mes religió y zel que manifesten los que parlan de aquesta manera, sons uns anticatólíchs : fuigne per Deu.

A mes de créurer en la *Iglesia católica* y en son cap, que es lo Papa, has de créurer en la *comunió dels Sants*. Y pera que entengas millor aquesta comunió dech dirte , que la Iglesia católica es la societat mes admirable y magnífica que hi ha en tot lo criat , y per la qual está destinada tota la obra de la creació ; puig se compon de tots los ángels y sants del cel , de totas las ánimas del purgatori , y de tots los fiels cristians del mon. La porció , que ja está en lo cel, se anomena *Iglesia triumfant*, perque allí están coronats de gloria per los triumsos que alcansaren en la terra dels seus enemichs mon , dimoni y carn : la porció que está en lo purgatori se anomena *Iglesia purgant*, per las penas que pateixen aquellas ánimas que expian los pecats que varen comêtrer en aquest mon, essent débils en la pelea que sostingueren ab los referits enemichs, ó per haverse deixat véncer de ells alguna vegada, á pesar de estar ja perdonadas las suas faltas ; y la porció que está aquí en la ter-

ra se anomena *Iglesia militant*, perquè sempre està en estat de guerra y militant ó pelegant contra los referits enemichs de la ànima.

Aquestos tres estats de la Iglesia se poden comparar á tres branques que surten de un mateix arbre y se apoyan en ell, y de la saba que aquest las comunica, viuen y donan fruyt; puig tots los tres estats de la Iglesia viuen en Deu y del esperit y caritat de Deu. A mes, com la saba que circula per una branca tornant á la soca passa á las altrás, axí mateix los del un estat se comunican, y en cas necessari auxilián als del altre: los àngels intercedeixen y pregan á Deu per nosaltres, li ofereixen nostres oracions y bonas obras, com ho vejé Jacob en aquella escala misteriosa, per la qual los àngels del cel pujavan y baixavan, y també lo arcàngel S. Rafael ho digué á Tobias. Lo sant Onías se aparegué á Judas Macabeu, orant per lo poble, y lo mateix fan altres sants. Nosaltres també honrém los àngels y sants, col·locant en los temples sas imatges, adornant ab ellas nostras habitacions, besantlas y portantlas sobre nosaltres; los oferím nostre culto y nostres vots, los preném per patrons y per medianers, per alcansar per medi de ells las gracias del Senyor.

Aquesta mateixa comunicació se verifica respecte de las ànimas del purgatori; los àngels y sants demanan á Deu per ellas, y las acompanyan á la gloria. Nosaltres oferím á Deu per ellas oracions, limosnas, dejunis, treballs, comunions y lo sant sacrifici de la missa. Y ellas, seguras de la eterna salvació, desitjan en gran manera la nostra, y quant

son trasladadas al cel, aumentan ab la sua gloria la dels àngels y sants, y ab sas oracions nostra protecció. De aquest modo se verifica, que entre las tres parts de la Iglesia, que son *triumfant*, *purgant* y *militant*, hi ha una comunicació de bens, com hi ha entrels membres de un mateix cos, ques comunican tot quant tenen, y tots se sustentan de un mateix aliment.

Peró dech advertirte, noy, que pera participar de aqueixa comunicació, es precis estar en gracia; puig que si estám en pecat mortal, encara que conservém la fe, som, es veritat, membres del cos de la Iglesia, però membres morts, y en aquest desgraciat cas sols participém de las oracions dels demés membres vius, ó sants, en quant son impetratorias, vull dir, en quant ells ab las suas oracions poden alcansarnos de Deu quens torne á bon camí, y siám restituhits á la sua amistat y gracia; però si afortunadament estém en gracia, participám de totas las bonas obras que fan tots los fiels ó sants de qualsevol part del mon.

A mes de estar en gracia, es necessari no estar excomunicat, pera participar dels sufragis y oracions comuns de la Iglesia; puig que en aquest cas som com ramas talladas ó membres separats del cos: y aquesta separació del cos de la Iglesia militant sempre ha estat mirada com un senyal terrible de la eterna separació de la Iglesia triumfant y una marca de reprobació. Has de preferir morir mil vegadas que separarte de la Iglesia de Jesucrist, ó fer obras tals que merescas serne separat.

Las excomunions, (que poden anomenarse los llampos de la Iglesia), no sols fereixen à la ànima, sinó que moltes vegadas sen veuen de ells efectos sensibles y manifestos, com mes de una vegada se ha vist en aquest sigle. Mira donchs, noy, ab quant cuydado has de anar pera no incórrer en excomunió alguna, y en conservarte en gracia per no ferte indigne de un bé tan gran com aqueix, sò es, de la comunió dels sants y participació dels bens de la Iglesia.

Recopilant ab pocas paraulas la doctrina que abraça aquest article de fe, y que confessam en lo Credo, lo dir : *crech en la comunió dels sants*, significa que ella es la unió entre la Iglesia triumfant, la Iglesia purgant y la Iglesia militant; lo que vol dir, entrels sants que están en lo cel, las ànimas que pateixen en lo purgatori y los fiels que viuen en la terra. Aquestas tres parts de una y sola Iglesia forman un cos, qual cap invisible es Jesucrist : lo Pontífice romá, vicari del mateix Jesucrist, es lo cap visible de la militant, y los membres están units entre sí mateixos ab los vincles de la caritat, y ab una mutua comunicació de intercessió y oracions. De aquí naix la invocació dels sants, las oracions per los difunts y la confiansa en lo poder dels benaventurats, immediats al trono de Deu.

De axó havém de deduhir que tot es comú en la Iglesia, oracions, bonas obras, gracias, mérits &c., y que una de las majors desgracias de un cristià es la de trovarse privat de *la comunió dels sants*, y demés bens que la Iglesia nos franqueja, per lo pe-

els sants.
queja, per 79

cat, per la excomunió ó per lo cisma. Deduhím també que aquest dogma de *la comunió dels sants* déu per lo tant contribuir á unir los cors, ó sofocar los ressentiments generals y particulars y á inspirar á tots los cristians sentiments de fraternitat. *En Jesucrist*, diu S. Pau (*Gal. 3, 28*), *no hi ha ni jueu, ni gentil, ni grech, ni bárbaro: en ell som un mateix cos y una sola familia*; sò es, per un cristià no hi ha partits ni rivalitats; ¿son cristians? axó déu bastarli. Aquesta ha estat la intenció de Jesucrist; si moltes vegades no corresponém á ella, es culpa nostra, no de nostra santa Religió.

P. Qué vol dir *la santa mare Iglesia*?

F. Que la Iglesia nostra mare es santa.

P. Que cosa es Iglesia?

F. Una congregació dels que segueixen la lley de Cristo, tenint per cap invisible al mateix Cristo, y per cap visible al Papa.

P. Perqué la Iglesia se diu *santa*?

F. Perque Cristo son cap es sant, sos sacraments son sants, la sua lley es santa, y fa sants als que la guardan.

P. Qué vol dir *católica*?

F. Que se exten á tot lo mon y á tots los temps, desde Jesucrist fins á la fi dels sigles, ab una mateixa fe y una mateixa doctrina.

P. Una iglesia posterior á Jesucrist, ó que no ensenyás sa doctrina ¿seria católica?

F. Nó, pare; sinó herética ó cismática.

P. Podrá salvarse lo qui no pertenesca á la Iglesia católica?

- F. No, pare ; axí com ningú se salvá del diluvi fora de la arca de Noé.
- P. Perqué la Iglesia se diu *apostólica*?
- F. Perquels apóstols la fundaren ab autoritat de Jesucrist, quals successors , units sempre ab lo de sant Pere , la han governada y governarán fins á la fi del mon.
- P. Qué vol dir *romana*?
- F. Que la Iglesia de Roma es lo cap y centro de tota la cristiandat.
- P. Tots los fiels de tots los llochs y de tots los temps han de créurer lo que ella ensenya , y cumplir lo que ella mana ?
- F. Sí , pare ; porque es lo centro de la fe y de la autoritat, y lo Papa es lo successor de sant Pere , vicari de Cristo y pastor universal.

La comunió dels sants : la remissió dels pecats.

Com haveu estat companys de las penas , ho seréu dels consols. (II. ad Corinthi. 4 , 7.)

LLISÓ DÉCIMAQUARTA.

Explicació de la estampa y de la décima part del Credo, que es: La comunió dels sants: la remissió dels pecats.

Noy: en aquesta estampa trovarás demostrat lo que deya de la *comunió dels sants* en la lliçó anterior: aquí dalt está Jesucrist ab los sants, y com tots los mérits de aquestos venen del preu de la sanch del Redemptor, aqueix xorro que surt del seu costat, representa los mérits de Jesucrist y dels sants, qual virtut arriba fins al purgatori, ahont los àngels van á buscar las ànimas que ab aquestos mérits han lograt pagar sos deutes. Axó es precisament lo que demostra aqueix àngel que derrama sobre ellas una copa de sanch; y com totas las gràcias nos venen per conducto de Maria santíssima, per aquesta rahó porta en lo bras rosaris y escapularis de aqueixa amorosa Mare. ¿No veus aquestos (n.º 2) del costat dret de la estampa? son Onías summo sacerdot, y Jeremías profeta, que ja difunts se aparegueren al valerós capitá Judas Macabeu, fentli saber que desdel seno de Abraham, de continuo feyan oració per lo poble hebreu, y á mes lo profeta Jeremías li entregá una espasa dientli: *Té; pren aquesta santa espasa: es un dó*

quet fa Deu : ab ella vencerás los enemichs de mon poble Israel. (II. Mac. c. 15). Aquestos altres (n.º 3) son los habitants de la terra que també pregan : lo summo Pontífice está ab las claus á la ma, en actitud de anar á obrir aqueixas portas , en que hi ha los tresors de la Iglesia , pera repartirlos als fiels vivents y als del purgatori ; y vet aquí los tres estats de la Iglesia en continua comunicació ó en comunió de bens , que es lo que creyém y confessám , quant dihém : *crech en la comunió dels sants.*

Ara te parlaré de *la remissió dels pecats* , que vol dir que creyém y confessám que la Iglesia té poder pera perdonarlos tots. Es veritat quel perdonar pecats es cosa propia y peculiar de Deu ; però , com á duenyo que es, volgué donar y doná efectivament aqueixa facultat á la sua Iglesia , y axó es lo que significa aqueixa figura (n.º 4) , que té ab la una ma lo báculo ab las tres creus , y ab la altra las claus del regne del cel. Representa en primer lloch al summo Pontífice , cap visible de la Iglesia y successor de sant Pere, y á mes tot lo sacerdoci cristiá , á qui comunica Deu la part del poder que li competeix en la Iglesia ab la deguda subordinació al Papa.

Avans de tot es del cas que sapias, que al náixer portám tots lo peccat original en que havém estat concebuts : per lo tant som fills de ira, esclaus del dimoni, y no podém ser justos, ni membres de la Iglesia, ni fills de Deu , ni germans de Cristo ni hereus del cel , sinó per la remissió dels pecats, com ho diu lo apóstol sant Pere.

Lo pecat es de dos maneras, *original* y *personal*: lo original es lo que havém heretat de nostres pares: lo personal es lo que cometém per nostra malicia; però la Iglesia té poder pera perdonarnos un y altre en virtut dels mèrits de Cristo, depositats en los sacraments que ell mateix instituí y de la facultat del ministeri que li va concedir. Som ministres de Cristo, nos diu S. Pau: *som delegats de Cristo*.

Es una veritat de fe, y consta del sagrat Evangelí (*Math. 16, 18, 19*), que Jesucrist doná aquesta potestat á la Iglesia, quant digué á sant Pere: *Tu ets Pere, que en lo idioma que parlava Cristo vol dir pedra, y sobre aqueixa pedra edificaré la mia Iglesia: te donaré las claus del regne dels cels; tot lo que lligarás en la terra, será lligat en los cels, y tot lo que deslligarás en la terra, será deslligat en los cels*. Ab aquestas paraulas, ditas á sant Pere en particular, li prometé lo que li cumplí després de sa resurrecció, de quel faria cap de la sua Iglesia, y li donaria ple poder á ell y als seus successors, y en sa persona als altres apóstols y á tots los ministres lligitimament enviats, pera administrar lo baptisme y demés sacraments de la Iglesia, als que está unida la potestat de perdonar los pecats, com ho ensenyaren los sants apóstols, y es continuada tradició. Així també ho digué expressament Jesucrist, quant apareixentse als apóstols després de haver ressuscitat, *los doná una alenada; insufflavit in eos* (*Joan. 20, 22*); y de un modo semblant á lo que feu quant criá á nostres primers pares, als que ab una alenada los comunicá la vida natural, do-

nantlos un esperit de vida ó una ànima semblant á Deu, doná també als apóstols un esperit vivificador, dihentlos : *Rebeu lo Esperit sant : aquells á qui vosaltres perdonaréu los pecats , los tindrán perdonsats : y aquells á qui no absoldréu , no quedarán absolts*. Axí com nostres pares ab la alenada que Deu los doná, comensaren á viurer ; del mateix modo los ministres de la Iglesia catòlica (adverteix, fill meu, que dich de la *Iglesia catòlica*) : ab la alenada que reben de Cristo , per lo ministeri dels senyors bisbes, sels comunica una especie de nova vida ; un nou esperit los anima ; y ja no son ells los que parlan, es lo Esperit del Pare celestial qui parla en ells. Y quant cada un de ells diu : *Ego te baptizo..... Ego te absolvo..... Hoc est enim corpus meum..... Jo te batejo... jo te absolch... axó es lo meu cos...* se véu clar que no són ells los qui parlan , sinó Deu nostre senyor , ques val de ells com ministres ó instruments.

Mira, noy, lo número 5 de la estampa : significa com Jesucrist doná aqueixa facultat als apóstols y á sos successors : y mes avall (n.º 6) ¿véus com un sacerdot la exerceix confessant? Dech advertirte que quant Jesucrist doná á la Iglesia poder pera perdonar pecats, no entengué donarlo á tots los homes y donas que creuhen en ell ; sinó únicament als apóstols, ab facultat y precepte de comunicarlo á sos successors en lo ministeri sacerdotal fins á la fi del mon , pera que may faltés als homes aqueix medi de salut. Axí ho encarregaren los apóstols ; axí ho ha rebut de ells la Iglesia ; axí ho han de-

finit los Concilis, y axí ho han cregut sempre los cristians, fins que tres sigles atrás un mal religiós, anomenat Lutero, rebel·lantse contra la Iglesia nostra mare, comensá á ensenyar lo contrari. Feshi atenció, fill meu, perque tal vegada toparás ab algun mal cristiá, inficionat ab las erradas máximas de la heretjia, que voldrá persuadirte los errors de aquell heresiarca y de sos sectaris; però en tal cas fuig de ell com de una mala cosa, invoca á Deu, y demánali quet conserve la fe.

Es molt del cas sapias, noy, que dels set sacraments instituhits per Cristo senyor nostre, sols dos ho foren pera perdonar los pecats y recobrar la gracia perduda, los quals son *Baptisme* y *Penitencia*; los altres cinch son per augmentarla: per qual motiu aquestos se anomenan de *morts* y aquells de *vius*, com te ho manifestaré en altra part.

En quant al *Baptisme* déus saber que la Iglesia santa, ensenyada per Cristo y per los apóstols, y guiada per lo Esperit sant, desitjosa de la salvació de tot lo mon, en nom de Cristo y en cas de necessitat, dóna facultat á tothom per administrar aqueix sacrament, y per ell alcansar la remissió dels pecats. Dich que dóna facultat á tothom, sia home ó dona, católich ó infiel, ab tal que tinga intenció de fer lo que fa la santa mare Iglesia; però devant de un sacerdot no déu may batejar un secular, ni devant de un católich un infiel, ni devant de un home una dona, si aquell home que está present ho sab fer.

En quant al sacrament de la *Penitencia* has de saber ques necessitan dos cosas: primera, *canóni-*

ca ordenació, y segona, *llegítima missió*. Per falta de la primera, no poden administrar aqueix sagrament los ministres luterans ni calvinistas, porque no son canònicament ordenats, ni tampoch los catòlics laychs, mentres continuan en aqueix estat laycal. Però enquant á la segona, que es *llegítima missió*, dech dirte : que no poden administrarlo, ordinariament parlant, aquells sacerdots, que si bè ordenats canònicament, han caygut en la heretjia ó cisma : com tampoch aquells que, si bè catòlics y canònicament ordenats, no son enviats, que regularment se diu *no tenir llicencius*, nils suspesos, &c.; sò es, que si bè las han tingudas, los está prohibit per los diocesans exercirlas ; però no obstant com es tan gran lo desitg que té la Iglesia de la salvació dels fiels, en cas de necessitat los dóna facultat. Y encara que aquell sacerdot que administra lo sagrament fos un dolent, per axó també valdria lo sagrament : lo mateix que si á tu se t' donás á béurer un licor molt preciós ó medicina molt efícas, quet produhiria lo mateix efecte, tant si se t' donava ab un vas de or fi, com ab una escudella de terra ; porque per axó seria sempre lo mateix licor ó medicina. Altre tant se ha de dir dels sagraments, en los que sens dóna á béurer lo licor preciosíssim de la sanch de Jesucrist, y la medicina efícacíssima de sos mérits pera perdonar nostres pecats y curar las llagas quens causaren. Es veritat quels correspon ser administrats ab un vas de or fi, vull dir per un sacerdot ben ple de caritat ; però, encara que sian administrats ab un vas de barro, es á dir,

per un mal sacerdot, per axó no perdrá la virtut lo sagrament, y causarà lo mateix efecte, que es perdonar los pecats. Per lo tant, fill meu, si haguesses tingut la desgracia de pecar després del teu baptisme, no déus espantarte ni molt menos desesperar de la tua salvació. *Fillets meus*, escrivia lo apóstol S. Joan á sos deixebles (*ep. I, c. 2*), *vos escrich aquestas cosas pera que no pequeu. Però si algu tingués la desgracia de pecar, tenim un advocat devant lo Pare celestial, que es Jesucrist, qui es la propiciació, no solament per nostres pecats, sinó també per los de tot lo mon. Y antes havia dit (cap. 1, 9) si confessém nostres pecats, fiel es y just pera perdonarnoslos y pera purificarnos de tota iniquitat.*

Y lo que mes consol dona, fill meu, es: que aquesta remissió dels pecats comesos després del baptisme, que la Iglesia té poder pera perdonarnos, no se exten á un cert número ó á certas classes de pecats, sinó á tots, qualsevols que sian, no una sola vegada, lo que ja seria molt, sinó totes quantas lo pecador se presenta al sacerdot verdaderament contrit y humiliat, encara que sian los pecats majors que pugan cométrerse en lo mon. Y lo que augmenta lo benefici fins al infinit, es, que Deu perdona tan sincerament, que no sen recorda mes, com si possesses una gran pedra en un sach y lo deixasses cáurer en lo fondo del mar, que ja nol veurias mes: admet al pecador á la sua amistat y gracia: li dona dret á sos bens y á son regne; y en prenda de tot lo fa participant de son propi cos en la Eucaristia.

Ja ho véus, noy, quantas gracias haurias de donar á Deu per haverte fet náixer en terra de cristians, y ser fill de la Iglesia católica, á la que sola ha donat Cristo las claus del regne del cel, y en la que únicament hi ha poder pera perdonar los pecats. Al pensar que per molts y molt grans que sian, los pot perdonar tots mentres que de sa part lo pecador fassa lo que déu, queda un pasmat y obligat á exclamar: verdaderament lo poder del cel está depositat en los homes de la terra. Però si l' pecador se endureix, si se obstina y se oposa á la gracia del Esperit sant, quel crida á penitencia, no es per falta de virtut de aquest sacrament, ni de poder en la Iglesia, sils pecats no se li perdonan; sinó per culpa del mateix pecador: y axó es lo que en lo infern li causarà gran rabia, al pensar que per sa culpa se trova condemnat, havent tingut tants medis pera salvarse.

Per lo tant, noy estimat, no peques may, y si alguna vegada tens la fragilitat de pecar, humiliat, arrepenxeixte al moment, no endurescas lo teu cor, no desesperes del perdó, per molts y graves que sian tos pecats; fes una bona confessió, y la Iglesia tels perdonará tots y te obrirá las portas del cel, ahont nos vejám tots. Amen.

P. Qué vol dir *la comunió dels sants*?

F. Que cada un dels fiels participa de las obras y bens espirituals dels altres fiels, com á membres de un mateix cos.

P. Qué vol dir *la remissió dels pecats*?

F. Que la Iglesia té poder pera perdonar tot pecat.

La resurrección de la carne.

Tocará la trompeta, y los muertos resucitarán incorruptibles. (I. ad Cor. 15, 52)

LLISSÓ DÉCIMAQUINTA.

Explicació de la estampa, y de la undécima part del Credo, que es: La resurrecció de la carn.

¿Véus, noy, en aquesta estampa (n.º 1) quina bellugadissa de morts? axó significa que has de créurer que tots havém de ressuscitar, bons y mals, gloriosos y condemnats; de modo que tornarán las ánimas á unir-se ab sos propis cossos, y axí units y vivint anirán los bons ab cos y ánima á la gloria celestial, y los mals, ó los que haurán viscut y mort en peccat mortal, anirán ab cos y ánima al infern á cremar per tota la eternitat.

Se diu la *resurrecció de la carn* y no resurrecció del cos, pera donar á enténdrer que lo que ressuscitará será la mateixa carn ab que cada hu ha viscut, y no un cos aparent, com alguns equivocadament han dit. També se diu *resurrecció de la carn* y no del home, pera que no errassen alguns, pensant que també moria y ressuscitava la ánima, que es immortal: sols es la carn la que ressuscita, perque sols ella es la que havia mort.

Es aqueixa una veritat que sempre se ha cregut, en la lley natural, en la lley escrita y en la lley de gracia; y fins la mateixa naturalesa en algun modo ho ensenya, y la rahó natural ho persuadeix.

Mira, noy : la figura (n.º 2) del cap demunt de la estampa representa à Job, home molt just, que vivia en la lley natural, y ab una santa simplicitat, sent molt agradable als ulls de Deu. Tenia riquesas, familia y tots los bens ques poden tenir en aquest mon ; però lo Senyor pera provar la sua fidelitat, permeté que ho perdés tot, riquesas, familia y fins la salut, y eran tan grans los mals quel oprimian, que consumidas las carns, la pell y ossos foren las únicas cosas que li quedaren. No obstant sabem ques féu superior à las suas penas, y que en mitg de ellas se anima y consola ab la esperansa de la resurrecció, y diu : *Jo sé quel meu Redemptor viu, y que he de ressuscitar de la terra lo dia últim. Que altra vegada quedaré vestit ab la pell que ara tinch, y ab la propia y mateixa carn de mon cos, ab que he viscut, veuré à mon Deu ; à qui tinch de véurer jo mateix ab mos propis ulls : aquesta esperansa la tinch col-locada en lo mitg de mon cor* (Job. 19, 25, 26 y 27).

¿No véus aqueixas figuras de un y altre costat de Job? son passatges lo un del antich y lo altre del nou testament, que també aludeixen à la resurrecció de la carn : aqueix del n.º 3 es un que després de mort, lo tiraren en la sepultura del profeta Eliseo, y tan luego com tocà los seus ossos revisqué y se posà en peus (*IV. Reg. 13, 21*). Y lo altre (n.º 4) es la resurrecció de Eliás y Enoch, dels quals se diu en lo llibre del Apocalipsis (*cap. 11, 11*) que *tres dias y mitg després quels hagueren mort, entrá en ells un esperit de vida enviat de Deu, y se alsaren en peus*

En la lley escrita també se creya aqueixa veritat de la resurrecció de la carn, y lo profeta Ezequiel en lo cap. 37 ne fa una profecia y descripció la mes admirable. Lo profeta Daniel diu : *los que ara son morts y convertits en pols, ressuscitarán : los uns pera la vida eterna y los altres pera las penas eternas* (Dan. 12, 2).

En la lley de gracia ha estat sempre tan coneguda aquesta veritat, que tots los cristians la creuen. Ja en son principi, quant Jesucrist arrivá á Betania, ahont estava Llátser mort de quatre dias, digué á sa germana, anomenada Marta, que son germá ressuscitaria, y li respongué Marta : *Ja ho sé que ressuscitará en la resurrecció del dia final.* Jesus li digué : *Jo só la resurrecció y la vida.* (Joan. 11, 25). Y S. Mateu en lo cap. 24, v. 31 diu : *Enviará los seus ángels ab trompeta, y ab gran veu congregarán á sos elegits de las quatre parts del mon, y de una extremitat del cel fins á la altra.*

Al apóstolsant Pau una de las cosas que mes li mereixian la atenció, era la resurrecció dels morts, de modo que molt á menut ne parlava, ja en los discursos que feya, ja en las cartas que enviava. Escrivint als de Corinto los diu : *Tocará la trompeta, y los morts ressuscitarán.* Continúa lo apóstol : *Peró me dirá algú : ¿de quina manera ressuscitarán los morts? ; Tonto! lo que tu sembras no reb vida, si primerament no mor. Y al sembrar no sembras lo cos de la planta que ha de náixer després, sinó lo gra nu, per exémples, de blat ó de alguna altra especie : no obstant Deu li dóna cos segons vol : y á ca-*

da una de las llavors lo cos que es propi de ella (1. Cor. 15, 35, 36). Així donarà à cada home lo cos que li pertany. Es una gran necedat lo negar la possibilitat de la resurrecció dels cossos morts, quant se reflexiona lo que passa en cada gra ó petita llavor, de la qual, colgada en la terra, ne surt una hermosa espiga ó un grandíós arbre.

Tota la naturalesa, diu Tertulià, te predica la resurrecció dels cossos; las granas, las herbas, las plantas, los arbres en lo hivern semblan cosas mortas; vé la primavera y todas ressuscitan. Lo sol en la tarde se pon y lo hermós dia se converteix en una fosca y opaca nit, y lo endemà ¡mira com ressuscita! La lluna cada mes apar ques mor, y torna à ressuscitar. Finalment diu: Deu antes te ha volgut ensenyar ab obras que ab paraulas quels morts han de ressuscitar: antes te ha presentat la naturalesa per mestra que la profecia, pera que cregas millor la profecia, sent deixeble de la naturalesa, à fi de que no dubtes que Deu es ressuscitador de la carn, quant lo coneixes ressuscitador de todas las cosas.

Es admirable lo que diu sant Joan Damasceno sobre la resurrecció de la carn. Escolta, noy, algunas de sas paraulas: « Aquell omnipotent Deu que al principi de un poch de pols crià lo cos del home, lo mateix poder té ara pera tornar à formar-lo després que en pols se ha convertit. » Passa en seguida à fer véurer los grans inconvenients que se seguirian si no esperassem aquesta resurrecció, y continúa: « Si no haguessem de ressuscitar, podriam dir: menjém, begám y divertimnos, perque ab la

mort tot se acaba. Si no haguessem de ressuscitar ¿en quéns diferenciariam de las bestias? Si no haguessem de ressuscitar, seriam mes infelissos que las mateixas bestias. No hi hauria Deu ni providencia, tot seria casualitat, puig que veyém á moltíssims que son de una vida exèmplar, y están carregats de penas, treballs y afliccions; al pas quens estém mirant á molts pecadors é impíos que nadan en las delicias.» Efectivament; qualsevol per poch enteniment que tinga coneixerá algun tant la indispensable necessitat de la resurrecció de la carn. *Erit igitur, erit resurrectio: será, infal·liblement será, la resurrecció de la carn*, perque Deu es just remunerador; y axí com premiará á la ánima y carn que se han mortificat pera servirlo, també castigará als que apartantse de ell, se han entregat als plahers. ¿Ahont seria la justicia de Deu, si després de la mort tinguéss igual fi la carn que ha estat mortificada, com per exèmple la del pobre Llátser, que la regalada y complaguda del rich Epulon? Ja ho coneixes, noy: la mateixa rahó natural te diu que ha de ressuscitar aqueixa carn que ara tens, perque sent ellá companyera de la ánima en lo bé ó en lo mal, déu també serho en lo premi ó càstich.

Tots ressuscitarém de la edat de Cristo, quant ressuscitá, que tenia 33 anys; *in mensuram ætatis plenitudinis Christi*, com diu lo Apóstol. No hi haurá grans ni xichs, infants ni vells, contrets ni esgarrats; perque, com será obra de Deu, que totes las cosas fa perfetas, ressuscitarém també tots en un estat perfet; y corregint los defectes de la na-

turalesa, farà quels noys, encara que ab sa propia carn, tingan lo cos que tindrian si haguessen viscut fins als 33 anys, y los vells serán esmenats de tots los defectes que han contret dels 33 anys en amunt, y axí mateix los esgarrats &c.

Tots ressuscitarém; però los bons portarán en lo front lo senyal de la sua predestinació ab la impressió de la gracia y de la eterna gloria que adornará á la ánima, y que de aquesta se comunicará al cos, al qual se comunicarán quatre dots, que son, lo de *impassibilitat*, quel preservará no sols de la mort, sinó de tota pena y dolor; lo de *sutilesa*, ab lo qual atravesará per totes parts sens que res lo pugga deturar; lo de *agilitat*, quel subjectará tan plenament á la ánima, ques trasladará per tot en un tancar y obrir de ulls; y lo de *claredat*, quel farà resplendent com lo sol, y tan transparent, que podrán los benaventurats contemplar la bellesa y hermosura de aquesta gran máquina del univers, obra admirable del Criador. Los mals ressuscitarán ab la figura horrenda del peccat, que es la marca de reprobació, la que farà sos cossos feos, asquerosos y tan abominables, que un sol de ells empestaria lo mon, si quedás sobre la terra; però ressuscitarán incorruptibles per un efecte de la divina justicia, la qual ab aquesta incorruptibilitat los donará un cástich etern.

Ja ho véus, noy, la grandíssima diferencia que hi haurá entre uns y altres cossos en lo dia de la resurrecció. Poch discurs se necessita pera conéixer qual de aquestas dos sorts déu ser preferida. Per

lo tant, noy, sias prudent; procura viurer bè y santament: no peques pera regalar aquéixa carn; mira que després ressuscitaria fea y asquerosa, y tindria que anar á cremar en lo infern; però si la procuras mortificar, se conservarà y será felis per tota la eternitat en lo cel.

P. Qué vol dir *la resurrecció de la carn*?

F. Que en lo dia del judici totas las ánimas se tornarán á unir ab sos cossos.

La vida perdurable. Amen.

Y mirarán a estos (los réprobos) al suplici etern, y los justos á la vida eterna. (Matth. 23, 46.)

LLISSÓ DÉCIMASEXTA.

Explicació de la estampa y de la duodécima y última part del Credo, que es: La vida perdurable. Amen.

Ja véus, noy, aqueix personatge del mitg (n.º 1): es Jesucrist que dona la vida eterna als bons, mentre los mals van a las penas eternas del infern, figuradas en aquell foch de allí baix. Al demunt de aquestos hi cau la figura de la mort (n.º 2), y sobre de ella, dels dimonis y condemnats, hi ha un àngel del Senyor (n.º 3), que tira llamps contra dels réprobos, pera manifestar lo rigor de la divina justicia. Mira aquestos altres que, cumplint los preceptes y voluntat de Deu, ab las suas bonas obras y perseverancia en ellas han merescut quels seus noms fossen escrits en lo llibre de la vida, que porta aqueix àngel (n.º 4), als que Jesucrist fa entrar en la gloria.

En la primera entrada de ella se t' presenta una montanya (n.º 5), ab un anyell en lo cim: axó es un modo figurat de expressarse. La montanya significa la perfecció y la gloria; perque axí com pera pujar una montanya, un se ha de esforsar, y se ha de anar contra la natural inclinació, que com la aygua va sempre cap avall; axí també se han de fer esforsos per alcansar la perfecció y la gloria. Lo mateix Jesucrist nos ho diu: *lo regne del cel pa-*

teix violència, y los que violentan ó esforsan son los que logran.

Ja lo profeta David preguntava : *¿ Qui pujará á la montanya del Senyor? ¿ ó qui estarà en son lloch sant?* y respon : *Lo innocent de mans y limpio de cor, que no ha rebut en va la sua ànima, que no ha fet á son próxim jurament fals y enganyador. Aquest es lo qui rebrá la benedicció del Senyor y alcansará la misericordia de Deu son salvador (salm 23, 3, 4, 5).* Lo anyell per la sua gran mansuetut es figura de Jesucrist, que trau los pecats del mon , y també perque fou mort pera donarnos la vida eterna ó *perdurable*, puig que per los seus mérits nos salvém. Ja ho véus, noy, imita á Jesucrist, que axí pujarás á la montanya de la perfecció y de la gloria : imital en totas las virtuts ; principalment en la mansuetut y humilitat de cor, perque has de saber que eil diu, quels mansos possehirán la terra, especialment la terra de promissió , que es la gloria.

Es una veritat de fe que tots havém de ressuscitar, com havém dit en la lliçó dècimaquinta, y que unida la ànima de cada hu ab son propi cos, viurém per sempre mes ; de manera que continuarém á ser eternament tals com nos trobarém en lo moment de la resurrecció general. No serà , no , aquesta com aquellas resurreccions de difunts que llegim en las sagradas Escripuras ó en las vidas dels sants , que després de ressuscitats han tornat á morir ; perque Jesucrist y los sants se limitavan á animar per algun temps aquells cossos morts pera manifestar son poder sobrenatural ; però després de aquell dia

tindrán qualitats molt diferents, com havém dit, per lo que no morirán ja may mes. Los bons viurán en la gloria eterna del cel, la qual sola mereix lo nom de verdadera vida; y los mals en las penas eternas del infern, que son pitjors que la mateixa mort, y que se anomenan *mort segona*, y per axó la mort es llansada ab ells en los abismes infernals. Los bons tindrán una ditxa cumplerta, porque en eos y ánima disfrutarán del summo y etern Bé, que es son últim fi, y axó será ab tota propietat viurer eternament; á diferencia dels condemnats que en eos y en ánima se trobarán privats de tot lo bé, y sumergits en tots los mals espirituals y corporals, de modo quel seu viurer será una continuada mort, que may acabarà de completarse, ni may acabarà ab ells: la buscarán, la cridarán; però may la trobarán.

Los bons en lo cel gosarán de dos qualitats de bens, *essencials* y *accidentals*. Los *essencials* consisteixen en véurer y gosar de Deu, y en conéixer tots los misteris de la gracia y secrets de la naturalesa. De aqueixa visió y fruició ne resulta un amor lo mes gran, un contento inefable, y un goig que durará per tota la eternitat. Los *accidentals* son la gloria, pau, alegría &c. ab quels sants se estiman y aman, com á fills de Deu, germans y amichs. Son tantas y tan grans aquestas felicitats, que en aquest mon no s' poden compèndrer; de modo que diu lo apóstol sant Pau: *quels ulls no han vist, ni las orellas ohit, ni ja may lo enteniment ha arribat á pensar las grans dulsuras que Deu té pro-*

paradas pera aquells quel aman (I. ad Corinth. 2, 9); y Boecio ab los teòlechs diu: que la gloria del cel es *un estat perfet per la reunió de tots los bens y de totes las felicitats.*

A mes de aquestos bens y felicitats essencials y accidentals comuns á tots los bons, n' hi haurá altres de particulars, ab que serán condecoradas las verges, los mártirs y los doctors, y tots segons sos mérits en cos y en ánima: y aqueix bé accidental particular es lo que, segons S. Alfonso Maria de Ligori (*Disert, 9, §. 7*) ab S. Tomás, se anomena auréola ó corona de or tenue, quels será donada per la brillant y senyalada victoria que en aquest mon alcansaren del dimoni, llansantlo ab la seva doctrina y predicació, no sols de sí mateixos, si que també de tota ánima; però de aqueixa diversitat de premis accidentals particulars no n' resultarà la mes petita enveja ni divisió entre ells, ans bè sen alegrarán; porque allí cada hu se alegra del bè del altre, com si fos seu, per quant sab que la gloria del altre, encara que major, no li correspon. Ho entendrás millor ab aquest símil: Si un pare té tres fills, lo un gran, lo altre mitjá y lo altre petit, y los vesteix á tots de igual panyo, però ab mes ó menos roba segons la sua estatura; com cada qual té lo vestit que li correspon, ni l' petit enveja lo de son germá mitjá, ni aquest lo del gran, ans bè se alegran al véurerse tots tres tan ben vestits. Així en lo cel, sens enveja están tots contents, puig que á tots Deu los vesteix de la gloria, á proporció de la grandesa de sos mérits.

A mes de aquestas felicitats n' hi ha altrás que son propiament corporals, com son, segons te vaig explicar en altra lliçó, los quatre dots de *impassibilitat, sutilesa, agilitat y claredat*. La impassibilitat vol dir quels cossos glorificats no sentirán pena alguna, com diu S. Joan, que Deu aixugará las llàgrimas de sos ulls; no hi haurá dol, ni plors, ni dolor algun; al revés dels cossos dels condemnats que patirán tots los mals, de modo, quel mateix Deu assegura, que farà caurer sobre de ells los càstichs com á pluja menuda. Los cossos dels benaventurats tindrán també lo dot de sutilesa, ab lo que podrán penetrar en qualsevol lloch per tancat que sia, axí com lo cos gloriós de Jesus isqué del sepulcre sens apartar la llosa quel cubria, y entrá en lo cenáculo sens obrir las portas; al contrari dels condemnats, que sempre estarán tancats en aquellas presons, y may ne podrán eixir ni escapar. Lo dot de agilitat que tindrán també los cossos justos, fará que ab la major prestesa, com lo pensament, passen de un lloch á altre; de lo que lo Esperit sant nos ne dóna alguna idea quant diu: *que tindrán alas com las áligas: assument pennas ut aquila*; á diferencia dels condemnats que serán negres com los dimonis, y sumergits en la obscuritat eterna del infern.

Se acaba lo Credo ab aquesta paraula *Amen*, que vol dir: crech y confesso que es veritat infal·lible tot lo que en ell se conté. Però no sols has de créuer tot lo que está contingut en lo *Credo*, sinó també tot lo que está en la Escriptura santa, y tot lo

que Deu ha *revelat*, y ensenya com de fe la sua Iglesia, que es á qui ho ha revelat y per la qual nos ho fa conéixer y enténdrer; ab la intel·ligencia que aquell que creurá, y conformará sas obras ab aquesta fe, se salvará; mes aquell que no creurá, se condemnará. En algun modo se pot dir que tota la fe se conté en lo Credo, en quant tot se reduheix á ell. Per axó resantlo ab devoció y atenció, se diu ques fa un acte de fe de lo que Deu nos ha revelat.

Tu, noy, procura viurer bè y santament, observant los preceptes de la santa lley, cumplint las tuas obligacions, sent totas las obras bonas que pugas, y pensa ab aquella gran paga que set' donarà. Si tens algunas penas y treballs, sufreixlos ab paciencia y gracia, recordante de lo que diu lo apóstol sant Pau: *Res tenen que véurer las penas de aquesta vida ab la gloria que sens espera, per que aquesta es infinita y eterna, y los treballs de aquesta vida, per penosos que sian, se acaban luego: ánima y cos estarán després regalats ab las dulsuras eternas de la gloria.* Encara que vejás ú oygás á altres que no creuhen aquestas veritats, tu nols sequescas; puig que ja vindrá dia que trovarán, á pesar seu, lo que ara no volen créurer. Per conclusió te referiré lo ques llegeix en lo llibre de la Sabiduría, capítol 5.

» A las horas (en lo dia del judici final) se pre-
» sentarán ab gran valor los justos contra de aquells
» quels angustiaren y robaren lo fruyt de sos tre-
» balls; á qual vista se apoderará de aquestos la
» turbació y un temor horrendo, y se pasmarán de

» la repentina salvació dels justos, que ells no es-
» peravan ni creyan, y arrepentits, però tart é in-
» utilment, ab sospirs dels seus cors, diràn dintre
» de sí: Aquestos son los que en altre temps eran
» lo blanch de nostras burles y proposavam com
» exèmplar de oprobi. ¡Necis de nosaltres! . . . lo
» seu modo de viurer nos semblava una tontería y
» sa mort una ignominia: miréu ara com son con-
» tats en lo número dels fills de Deu, y com la sua
» sort es estar entrels sants. Havém certament
» errat lo camí de la veritat. . . . Nos havém fatigat
» en seguir la carrera de la iniquitat. . . . ¿ De quèns
» ha servit la superbia? ¿ quin profit nos ha portat
» la vana ostentació de nostras riquesas? Passaren
» com la sombra totas aquellas cosas. . . . Axí dis-
» córren los pecadors en lo infern. »

P. Qué vol dir *la vida perdurable*?

F. La gloria del cel, que durará per sempre.

P. Qué mes significan aquestas paraulas?

F. Que la ànima may morirá.

P. Qué vol dir *Amen*, al últim del *Credo*?

R. Que axí es, y axí ho crech.

ARTICLES.

P. Quants son los articles de la nostra santa fe?

F. Son catorse: set que pertanyen á la Divinitat,
y los altres set á la santa Humanitat de nostre
senyor Jesucrist.

Los que pertanyen à la Divinitat son los següents.

Lo primer : créurer en un sol Deu tot poderós.

Lo segon : créurer que es Pare.

Lo tercer : créurer que es Fill.

Lo quart : créurer que es Esperit sant.

Lo quint : créurer que es criador.

Lo sisé : créurer que es salvador.

Lo seté : créurer que es glorificador.

Los que pertanyen à la santa Humanitat son los següents.

Lo primer : créurer que nostre senyor Jesucrist, en quant home, fou concebut per obra del Esperit sant.

Lo segon : créurer que nasqué de Maria santíssima, restant ella verge antes del part, en lo part y després del part.

Lo tercer : créurer que prengué mort y passió pera salvar los pecadors.

Lo quart : créurer que devallá als inferns, y deslliurá las ánimas dels sants pares, que estavan esperant lo seu sant adveniment.

Lo quint : créurer que ressuscitá al tercer dia de entre los morts.

Lo sisé : créurer que sen pujá al cel, y séu á la dreta de Deu lo Pare tot poderós.

Lo seté : créurer que de allí ha de venir á judicar los vius y los morts ; só es, als bons pera donarlos la gloria del cel, perque guardaren los seus sants manaments, y als mals pena perdurable perque nols guardaren.

P. Son los mateixos misteris los dels articles quels del *Crech en un Deu*?

F. Sí, pare; però en los articles se explican ab mes claredat.

P. Pera enténdrer millor los articles, dígasme, ¿quants Deu hi ha?

F. No hi ha mes que un sol Deu verdader.

P. Qui es Deu?

F. Deu es un Senyor infinitament bo, sabi y poderós, esperit puríssim, perfectíssim, immens, etern, principi y fi de totas las cosas, que premia als bons ab la gloria del cel, y castiga als mals ab las penas eternas del infern.

P. Qué vol dir que *Deu es un Senyor*?

F. Que es duenyo soberá de totas las cosas visibles é invisibles, y tots lo devém amar, respectar y venerar.

P. Qué vol dir *infinitament bo*?

F. Que es la mateixa bondat per essencia, y nos ama desde la eternitat.

P. Qué vol dir *infinitament sabi*?

F. Que tot ho sab perfectíssimament, y tot ho ha disposat en número, pes y mesura.

P. Que vol dir *infinitament poderós*?

F. Que tot ho pot ab la major facilitat; basta un sol acte de la sua voluntat pera quedar tot fet y exécutat.

P. Qué vol dir que Deu es un *esperit*?

F. Que no té cos.

P. Qué vol dir *puríssim*?

- F. Que es tan pur , que no ho pot ser mes.
P. Qué vol dir *perfectissim* ?
F. Que es tan perfet , que no ho pot ser mes.
P. Qué vol dir *immens* ?
F. Que está per tot.
P. En lo foch se crema ó en la aygua se mulla ?
F. No , pare ; porque es impassible.
P. De quantas maneras está Deu per tot ?
F. De tres : que son , per essencia , per presencia y per potencia.
P. Qué vol dir que Deu está per tot per *essencia* ?
F. Que dona lo sér á todas las cosas.
P. Qué vol dir per *presencia* ?
F. Que tot ho té present , fins los pensaments y desitgs mes ocults que tingám.
P. Qué vol dir per *potencia* ?
F. Que tot ho pot fer y desfer.
P. Qué vol dir que Deu es *etern* ?
F. Que sempre ha estat , es y será.
P. Qué vol dir *principi de todas las cosas* ?
F. Que todas las ha fet de no res.
P. Qué vol dir *fi de todas las cosas* ?
F. Que todas las dirigeix á sa major honra y gloria.
P. Deu té enteniment y voluntat ?
F. Sí , pare.
P. Té memoria ?
F. No , pare ; porque tot ho té present.
P. Ahont está Deu ?
F. En lo cel , en la terra y en tot lloch.
P. Si Deu está en tot lloch ¿ tot ho veurá y ohirá ?
F. Sí , pare , y per axó devém abstenirnos de pe-

car , y nos havém de esforsar á obrar bè , sabent que continuament nos está mirant aquell mateix Senyor quens ha de premiar ó castigar.

- P. Qui es la santissima Trinitat ?
F. Es lo mateix Deu , un en essencia y trino en personas.
P. Quantas son las Personas de la santissima Trinitat ?
F. Tres : Pare , Fill , y Esperit sant.
P. Lo Pare es Deu ?
F. Sí , pare.
P. Lo Fill es Deu ?
F. Sí , pare.
P. Lo Esperit sant es Deu ?
F. Sí , pare.
P. Son tres Deus ?
F. No , pare : perque encara que sian tres personas distinctas , no hi ha mes que una sola naturalesa divina.
P. Qué vol dir tres personas *distinctas* ?
F. Que la una no es l'altra.
P. Tres personas humanas no son tres homes ?
F. Sí , pare :
P. Donchs també tres personas divinas serán tres Deus ?
F. No , pare : perque tres personas humanas tenen tres naturalesas humanas ; però las tres Personas divinas no tenen mes que una naturalesa divina.
P. Me sabrias donar un exèmple de axó ?

F. Sí, pare : axí com un arbre que té tres bran-
cas iguals , no es mes que un arbre, porque no
té mes que una soca ; axí també en la santíssima
Trinitat , encara que hi haja tres Personas divi-
nas , no hi ha mes que una naturalesa divina.

P. Quina de las tres Personas divinas es mes bo-
na , mes santa , mes perfeta y mes vella ?

F. Tant la una com l' altra.

P. Entrels homes lo pare no es mes vell quel fill ?

F. Sí, pare.

P. Luego també en la santíssima Trinitat, lo Pare
será mes vell quel Fill y quel Esperit sant ?

F. No , pare ; porque entrels homes lo pare es pri-
mer quel fill ; però en la santíssima Trinitat la
una Persona no es primera que l' altra.

P. Quina de las tres Personas divinas se en-
carná ?

F. Lo Fill.

P. Abont se encarná ?

F. En las entranyas de Maria santíssima.

P. Que cosa fou encarnarse lo Fill de Deu ?

F. Ferse home.

P. Lo Pare y lo Esperit sant se encarnaren ?

F. No pare.

P. Cóm se pogué encarnar lo Fill , sens encarnar-
se lo Pare ni lo Esperit sant , essent totas tres
Personas un mateix Deu ?

F. Axí com de un arbre que té moltes bran-
cas, sen pot empeltar una sens empeltar las altrás ; axí
mateix en la santíssima Trinitat se pogué encarnar.

nar lo Fill , sens encarnarse lo Pare ni lo Esperit sant.

- P. Cóm se féu lo misteri de la Encarnació ?
- F. Las tres divinas Personas formaren un cos de la sanch de Maria santíssima ; en lo mateix temps criaren una ánima racional y la uniren á aquell cos ; y ab aquest cos y ánima axí units , se uní al mateix instant la segona Persona de la santíssima Trinitat , que es lo Fill de Deu.
- P. Si tolas las tres divinas Personas concorregueren al misteri de la Encarnació , ¿ perquè dihém que fou per obra del Esperit sant ?
- F. Perquè la encarnació fou obra de amor , y las obras de amor se atribuheixen al Esperit sant.
- P. Després quel Fill de Deu fou encarnat ¿ quedá Deu com antes ?
- F. Sí , pare : axí com un home ques fa religiós , que queda home com antes.
- P. Maria santíssima fou sempre verge ?
- F. Sí , pare : no sols antes del part , sinó també en lo part y després d'el part.
- P. Cóm se diu lo Fill de Deu encarnat ?
- F. Jesus , que vol dir salvador ; ó Cristo , que vol dir ungit.
- P. Ab qué fou ungit Cristo ?
- F. Ab la plenitut de la gracia del Esperit sant ?
- P. Cóm fou ungit ?
- F. Com á Rey , Sacerdot y Profeta , sobre tots los Reys , Sacerdots y Profetas.
- P. Quina Persona de la santíssima Trinitat es Cristo ?

F. La segona ; perque es lo Fill de Deu encarnat ó fet home.

P. Qui patí mort y passió ?

F. Jesucrist, Fill de Deu, en lo arbre de la creu.

P. Quins torments principalment patí Cristo en sa santíssima passió ?

F. Fou assotat, coronat de espinas, clavat en una creu, y allí morí.

P. Perqué patí tots aquestos torments ?

F. Pera salvarnos y redimirnos á nosaltres pecadors.

P. Qué vol dir *salvarnos* ?

F. Donarnos sa amistat y gracia en aquesta vida, y la gloria eterna en l' altra.

P. Qué vol dir *redimirnos* ?

F. Traúrernos de la esclavitut del dimoni y del pecat.

P. Quant Cristo morí, ahont aná la sua ánima ?

F. Al seno de Abraham.

P. Y lo cos ahont fou enterrat ?

F. En una sepultura.

P. Y la divinitat ab qui quedá unida, ab lo cos ó ab la ánima ?

F. Ab un y altra.

P. Cóm podia ser estant lo cos separat de la ánima ?

F. Axí com un soldat quant desenvayna la espasa, queda unit ab la espasa y la vayna, encara que la espasa estiga separada de la vayna ; del mateix modo la divinitat quedá unida ab lo cos y ab la ánima de Cristo, encara que la ánima estigués separada del cos.

P. Quant ressuscitá Cristo ?

- F. Al tercer dia després de mort.
P. Quant sen pujá al cel ?
F. Als quaranta dias de haver ressuscitat.
P. Quant tornarà del cel ?
F. Lo derrer dia del mon , quant vindrá á la vall de Josafat.
P. Perqué vindrá ?
F. Pera judicarnos á tots.
P. Ahont está Cristo ?
F. En quant Deu per tot , y en quant home en lo cel y en lo Santíssim Sagrament del altar.
P. Quantas naturalesas hi ha en Cristo ?
F. Dos : que son divina y humana.
P. Quantas personas hi ha en Cristo ?
F. Una que es divina.
-
- P. Qui son los bons , que Deu premia ab la gloria del cel ?
F. Los que moren en gracia de Deu.
P. Que cosa es la gloria del cel ?
F. Es un lloch ó estat perfectíssim , en quels justos veuhén y gosán de Deu , y tenen tots los bens y felicitats , sens mescla de mal algun , y per tota la eternitat.
P. Los que moren en gracia de Deu , ¿van luego al cel ?
F. Si han plenament satisfet per sos pecats , sí , pare.
P. Sempre que un se confessa bè , no satisfá plenament per sos pecats ?
F. No , pare ; perque ab lo sagrament de la Penitencia solament se perdonan las culpas y las pe-

nas del infern ; però no totes las penas del purgatori que mereix lo pecador.

P. Puig còm sens perdonan las penas del purgatori en aquesta vida ?

F. Ab obras satisfactorias é indulgencias.

P. Quinas son las obras satisfactorias ?

F. Mortificacions, dejunis, oracions y demés obras bonas.

P. Que cosa es *indulgencia* ?

F. Un perdó que concedeixen los prelats de la Iglesia de las penas del purgatori, que mereixen nostres pecats.

P. De quantas maneras hi ha de indulgencias ?

F. De dos : que son *plenarias y parcials*.

P. Que cosa es indulgencia *plenaria* ?

F. Un perdó de tota la pena que mereixen nostres pecats.

P. Que cosa es indulgencia *parcial* ?

F. Un perdó de una part de la pena que mereixen nostres pecats.

P. Còm se guanyan las indulgencias ?

F. Estant en gracia de Deu , y fent lo que mana aquell que las concedeix.

P. Aquells que en aquesta vida no han satisfet per sos pecats, però moren en gracia de Deu, ¿ ahont van ?

F. Al purgatori.

P. Quant temps estarán las ánimas en lo purgatori ?

F. Fins que haurán plenament satisfet per sos pecats.

P. Podém nosaltres aliviar las ánimas del purga-

tori en sas penas ?

F. Sí, pare; aplicantlos indulgencias, sufragis de missas y demás obras bonas.

P. Quinas penas pateixen las ánimas en lo purgatori ?

F. Dos : que son, *pena de dany* y *pena de sentit*.

P. Que cosa es la *pena de dany* ?

F. Estar privadas de véurer á Deu.

P. Que cosa es la *pena de sentit* ?

F. Lo torment quels dona lo foch que las crema.

P. Qui son los mals, que Deu castiga ab lo infern ?

F. Tots los que moren en pecat mortal.

P. Que cosa es lo infern ?

F. Es una presó la mes terrible y horrorosa, plena de foch y ocupada de dimonis, ahont son atormentats segons sas culpas los que moren en pecat mortal.

P. Quinas penas pateixen los condemnats en lo infern ?

F. Dos : que son, *pena de dany* y *pena de sentit*.

P. Donchs quina diferencia hi ha ab las del purgatori ?

F. Que las penas del infern durarán pera sempre, y las del purgatori solament fins que haurán satisfet per sos pecats.

P. Los infants que moren sens ser batejats, ¿ahont van ?

F. Als llims, ahont no poden véurer á Deu.

LO PARE NOSTRE.

*Vosaltres, donchs; axí haveu de orar : Pare nostre etc.
 (Matth. 6, 9.)*

SEGONA PART.

DOCTRINA DE ESPERANSA.

LLISSÓ PRIMERA.

DE LA ORACIÓ DEL PARE NOSTRE.

Fins aquí, noy estimat, te he explicat las estampas del Credo y las cosas que principalment déus créurer pera poderte salvar : ara te explicaré las que has de esperar , y com las has de demanar á Deu nostre senyor , ó quinas oracions has de dirigi-rli per alcanzarlas, que es lo objecte de la doctrina de Esperansa.

Avans de tot has de saber que la oració es lo medi quens ha donat Deu nostre senyor per alcanzar totas las gracias y deslliurarnos de tots los mals. Axi com pera cullir es menester sembrar , y menjar pera poder viurer ; del mateix modo per alcanzar gracias y viurer en gracia, vol Deu nostre senyor que se ore ó que se li demane , y axó es tan indispensable en lo curs ordinari de la sua pro-

videncia, que res alcansará, ans bè se perderá infalliblement lo qui no fassa oració; com succehiria al qui no volgués cultivar ni sembrar la terra, que res culliria, y al qui no volgués menjar ques moriria. La oració es lo aliment de la ànima, y per axó Jesucrist tantas vegadas en lo sagrat Evangeli parla de ella, dihent que *convé sempre orar y no desistir jamay*, y no content de exhortarnos ab paraulas á orar, ho fa també ab obras, de modo que era molta la oració que ell feya, passanthi fins las nits enteras.

Seguint lo exèmples de un mestre tan sant han fet lo mateix los apóstols, los sants y totas las ànimas que miran ab interés lo important y únich negoci de la sua salvació; y los que no imitant los seus bons exèmples, han deixat de fer oració, se han perdut miserablement, ó se perderán sens remey. Mira aquí en la estampa á Jesucrist com está ensenyant als apóstols y deixebles la oració del *Pare nostre*.

Es aquesta oració del *Pare nostre* la millor y la mes excel·lent fórmula de orar, perque es dictada y ensenyada per lo mateix Jesucrist, Deu y home verdader, sabiduría increada y Fill del Pare etern, á qui demaném. ¡Quina confiança tan gran nos ha de inspirar! perque si ara nosaltres haguessem de menester alguna gracia de un Rey, y per alcansarla lo mateix fill del Rey nos dictás lo memorial ab que la demaném, ¿no la tindriam ja per concedida? Tal es la oració del *Pare nostre*; es un memorial que Jesucrist nos ha dictat pera fer presents nostras necessitats á son Etern Pare, rey de cels y terra.

Para la atenció en lo títol que doném á Deu nostre senyor, que es lo comensament del memorial : *Pare nostre, qui estau en lo cel*. Mira la estampa ahont lo Etern Pare está rodejat de serafins, que lo alaban continuament, y reflexiona que es pare de Jesucrist, qui volent ser germá nostre, haventse fet home per nosaltres, vol que tingám per pare adoptiu al mateix seu Pare celestial; y aqueix bon Pare nos té tal amor, que vol quens anomeném y siám fills seus, qual benefici devém á Jesucrist y á la sua lley de gracia; puig que en lo antich testament Deu era sempre anomenat *Senyor*, però ara vol que li digám *Pare nostre*; y ho es en efecte, tenint de nosaltres tal cuydado, que ni un cabell del cap nos caurá sens disposició sua. Deixemnos, donchs, enterament á la sua santa voluntat, que ell ja sab lo quens convé. Un pare natural, que estima á son fill, fa en bé seu tot lo que pot y coneix serli útil, y si no ho fa, es perque no ho coneix ó no ho pot fer: per consegüent, sabent que Deu nos estima mes que tots los pares y mares á sos fills; que coneix tot lo quens convé, y que pot fer tot lo que coneix, ¿podém jamay témer ó dubtar, que tot lo quens succeeix no sia pera lo nostre bé? ¡Quina ditxa es la nostra! ¡quina sort tan gran nos ha tocat! Demarémli, donchs, ab tota confiança nos concedesca lo quens convinga, que axó es lo que precisament de nosaltres vol y espera, pera concedirnos las suas gracias.

Ara te aniré explicant la estampa y al mateix temps las set peticions ó las set cosas que demaném

à Deu en lo *Pare nostre*. ¿Véus en lo n.º 4, que hi ha un mon pintat y sobre de ell la santa creu? ¿véus aqueixas personas que están al rodador? Demostren que en totas las cinch parts del mon hi ha personas que coneixen y alaban à Deu nostre senyor. Axó es lo que demaném ab aquesta primera petició, *sia santificat lo vostre sant nom*; sò es, que sempre sia benehit y alabat de tothom. ¿Vols una regla pera conéixer si estimas à Deu? Vejas si tens alegría de véurerlo amat, y pena quant sel ofen y agravia; si procuras alabarlo y detenir y corregir las ofensas que se li fan. Majorment tu, noy, alábal, porque gusta molt de las alabansas dels noys: y si óus quel blasfeman, procura desagraviarlo, encara que no sia mes que elevant ton cor à Deu, y dihent: *Alabatsia Jesucrist: Ave, Maria puríssima*.

La segona petició es: *Vinga en nosaltres lo vostre sant regne*. ¿Véus en lo n.º 2 aqueixas personas que portan un llum en la ma? Figuran que buscan lo regne de Deu en mitg de la obscuritat de aquest mon, seguint lo precepte de Jesucrist que digué: *Busqueu primerament lo regne de Deu*. També signifiquen las bonas obras ab que procuran resplandir las ànimas verdaderament cristianas; y axí es glorificat lo Pare celestial, com diu lo mateix Jesucrist. Vivint bè y santament, arriuen felisment à las portas del regne del cel; y entre tant Deu nostre senyor ja regna en los seus cors per gracia, y no hi regnan las passions de la carn, nil mon, nil dimoni: axó es lo que has de demanar ab aquesta petició.

La tercera es: *fassas la vostra voluntat, axí*

en la terra com se fa en lo cel. Mira lo n.º 3 de la estampa : representa á Jesucrist en lo hort de Getsemani , que en mitg de congoixas y penas demana á son Pare celestial , que , si es possible, no haja de béurer aquell cálser de la passió y mort que se li preparava ; mes ab tot diu : *Fassas la vostra voluntat y no la mia.* Vet aquí lo que demaném á Deu nostre senyor ab aquesta petició ; la gracia de fer en tot y per tot la sua voluntat aquí en la terra com fan los àngels y san:ts en lo cel , fins en las cosas mes repugnants á la naturalesa , y si es menester sufrir la mort , com ho feu Jesucrist nostre senyor. Primer morir antes que pecar , y aspirar sempre á la perfecció y santificació , ab la total observancia dels preceptes del Senyor y de la Iglesia y de lo que demana lo nostre estat , que aqueixa es la voluntat del Senyor , com diu sant Pau.

La quarta petició es : *lo nostre pa de cada dia doneunos , Senyor , en lo dia de avuy.* Mira la estampa en lo n.º 4 : aqueixos que hi véus , com pobres , com fills , demanan pa al Pare celestial , y aquest bon Pare los ne entrega ab abundancia. Has de saber que hi ha tres classes de pa : la una es lo pa corporal ó lo sustento del cos ; la altra es lo pa de la divina paraula , y la altra es lo pa eucarístich : aqueixas espigas y rahims que véus en la estampa , significan lo pa corporal ; lo llibre obert , que es la sagrada Escripura , significa lo pa de la divina paraula , y lo cálser y hostia significan lo pa eucarístich : demánali tots los dias quels pugas rébrer ab profit de la tua ànima.

La quinta petició es: *perdoneunos las nostras culpas, axí com nosaltres perdonám á nostres deutors*. Mira lo n.º 5 de la estampa. ¿Véus aqueixos dos ques donan las mans? Estavan renyits, nos' parlavan ni miravan; però ara, repara, com se perdonan. Aquestos que están agenollats, fan oració per sos enemichs, y suplican á Deu nostre senyor quels perdone, axí com ells de bon cor perdonan a tots los quels han ofés y agraviat, y desitjan tornarbi ab amistat. Axí ho has de fer, noy; no tenir rencor á ningú, perdonar á tothom, ó sinó Deu not' perdonaria.

La sexta petició es: *no permetau que nosaltres caygám en la tentació*. Mira, noy, lo n.º 6 de la estampa: aqueixos dos agenollats fan oració, y suplican á Deu nostre senyor quels guarde de cóurer en la tentació dels enemichs de la ánima, que son tres: mon, dimoni y carn. Mirals aquí pintats: aqueixa bola significa lo mon, lo dimoni es aqueix lleig, la carn es aqueix que tira fletxas de amor deshonest y de mals pensaments. ¿Véus al detrás de ells que hi ha la mort? vol dir que si se consent á las suas tentacions, la ánima queda morta: dieli si se hi consent; puig aquell que las resisteix, encara tindrà mes mérit, puig vencent mereixerá corona y premi de eterna gloria.

La séptima petició es: *ans deslliureunos de qual-sevol mal. Amen*. En aquesta petició demaném á Deu nostre senyor quens guarde de tots los mals espirituals y corporals: los mals espirituals son los pecats, los perills y ocasions de cóurer en ells: los

corporals son las fams, las guerras, pestas, terremotos, miseria y altres. De aquestos havém de demanar quens ne guarde sins convé, pera servirlo y santificarnos, y per la seva gloria; però dels espirituals absolutament. Practiquém per nostra part tot lo que pugam, que Deu nostre senyor ja farà lo demés; com ho véus en lo n.º 7 de la estampa, que envia lo Àngel custodi y fa fugir los enemichs, que son aqueixos de aquí baix, y los dos que pregavan quedan lliurats. *Amen* es una paraula hebrea, que en lo Credo y en altres actes de fe vol dir *axí ho crech*, y després del *Pare nostre* y altrás oracions vol dir *axí sia*, ó *axí ho desitjo ó espero*. Ja ho véus, noy, quina oració tan admirable es la del *Pare nostre*: ab ella demaném á Deu los bens celestials, espirituals y corporals, y li supliquém quens guarde de tres mals, dels passats, presents y veniders: dels passats, que son los pecats; dels presents, que son las varias tentacions ab que som impel-lits al pecat; y dels veniders, que son las penas degudas per los pecats, ja sian temporals, ja eternas. Ab aquesta oració busquém la gloria de Deu, lo nostre bé y lo del próxim: resém-la, donchs, ab freqüencia, devoció y confiansa, y pensém que Deu nostre senyor nons negará lo que li demaném, y nos despatxará favorablement un memorial tan ben ideat.

P. Que cosa es *Esperansa*?

F. Una virtut sobrenatural, quens inclina á esperar la gloria del cel, mediant los auxilijs de Deu,

los mérits de Jesucrist y nostras bonas obras.

P. Quinas oracions principalment pertanyen á la Esperansa ?

F. Las del *Pare nostre* , *Ave Maria* y *Salve*.

PARE NOSTRE.

P. Digas lo *Pare nostre*?

F. Pare nostre , qui estau en lo cel , sia santificat lo vostre sant nom , vinga en nosaltres lo vostre sant regne , fassas la vostra voluntat axí en la terra , com se fa en lo cel. Lo nostre pa de cada dia doneunos , Senyor , en lo dia de avuy : y perdoneunos las nostras culpas , axí com nosaltres perdonám á nostres deutors , y no permetau que nosaltres caygám en la tentació , ans deslliureunos de qualsevol mal. Amen , Jesus.

P. Qui feu la oració del *Pare nostre* ?

F. Cristo senyor nostre ab sa propia boca.

P. Perqué la feu ?

F. Pera ensenyarnos á orar.

P. Qué vol dir orar ?

F. Pregar y demanar.

P. Qué demanám á Deu ab lo *Pare nostre* ?

F. Tot lo que necessitám tant per la ánima com per lo cos.

P. Quantas peticions té lo *Pare nostre* ?

F. Set.

P. Aquestas paraulas : *Pare nostre* , qui estau en lo cel , son petició ?

F. No , pare.

- P. Donchs qué son ?
F. Una salutació que fem á Deu nostre senyor.
P. Perqué dihém *Pare nostre* ?
F. Perque es pare de tots.
P. Perqué dihém *qui estau en lo cel*, estant Deu per tot ?
F. Perque lo lloch principal ahont está Deu es lo cel.
P. Quina es la primera petició ?
F. *Sia santificat lo vostre sant nom.*
P. Qué demanám á Deu ab aquesta petició ?
F. Que pera sempre sia benehit y alabat de tothom.
P. Quina es la segona petició ?
F. *Vinga en nosaltres lo vostre sant regne.*
P. Qué demanám ab aquesta petició ?
F. Quens done la gracia y la gloria del cel.
P. Quina es la tercera petició ?
F. *Fassas la vostra voluntat axí en la terra, com se fa en lo cel.*
P. Qué demanám ab aquesta petició ?
F. Quens done gracia pera conformarnos ab la sua voluntat y observar los seus sants manaments.
P. Quina es la quarta petició ?
F. *Lo nostre pa de cada dia doneunos, Senyor, en lo dia de avuy.*
P. Qué demanám ab aquesta petició ?
F. Sustento per lo nostre cos.
P. Pera satisfer lo nostre cos, ¿ no necessítam de altrás cosas á mes del pa ?
F. Sí, pare.
P. Puig cóm no li demanám sinó pa ?

- F. Perque en nom de pa, com es lo aliment principal, se enten tot lo demés.
- P. Quina es la quinta petició?
- F. *Perdoneunos las nostras culpas, axí com nosaltres perdonám á nostres deutors.*
- P. Qué demanám ab aquesta petició?
- F. Quens perdone nostres pecats.
- P. Perqué dihém *axí com nosaltres perdonám á nostres deutors?*
- F. Pera obligarlo mes á perdonar.
- P. Qué se enten per *nostres deutors?*
- F. Aquells quens han ofès y agraviat.
- P. Quina es la sexta petició?
- F. *No permetau que nosaltres caygám en la tentació.*
- P. Qué demanám ab aquesta petició?
- F. Quens garde de cáurer en las tentacions dels enemichs de la nostra ánima.
- P. Quina es la séptima petició?
- F. *Ans deslliureunos de qualsevol mal.*
- P. Qué demanám ab aquesta petició?
- F. Quens garde de tot mal, tant de la ánima com del cos.
- P. Qué vol dir *amen?*
- F. Que axí sia.

LA AVE MARIA.

*En mi toda esperanza de vida y de virtud. (Eccli. 24, 25.)
Tindrás esperanza en las derrerías, y no quedará aque-
sta frustrada. (Prox. 24, 15.)*

LLISSÓ SEGONA.

DE LA ORACIÓ DE LA AVE MARIA.

Ja haurás observat, noy, que després de la oració del Pare nostre se acostuma dir la del *Ave Maria*, lo qual prova la gran confiança que han tingut sempre los fiels en la intercessió de la santíssima Verge, per alcansar ab mes facilitat de Deu, per la sua mediació y mérits, tot lo que han demanat á Deu nostre senyor ab lo *Pare nostre*; del mateix modo quel que preten lograr alguna gracia del rey se val de la reyna, si pot, entregant á ella lo memorial. Lo *Pare nostre*, efectivament, com ja está dit, es un memorial dictat per Jesucrist, que presentém al Etern Pare rey de cels y terra; y per alcansar las gracias que li demanám, nos valém de la mediació de la reyna Maria santíssima, ó de algun sant ó santa, posant dit memorial en las suas mans pera millor lograrlas. De aquí es, que quant dihém un *Pare nostre* á sant Joseph, á sant Antoni ó á algun altre sant, no dihém: *S. Joseph ó sant Antoni qui estau en lo cel, sia santificat* &c. es dir que no dihém lo *Pare nostre* per ells ó no parlém ab ells, sinó que, al mateix temps quens dirigim á Deu, demaném als sants que li presenten la nostra suplica, á fi de alcansar per Ja

sua intercessió las gracias que desitjèm. Diu lo Concili tridentí, que *es útil la intercessió dels sants*, y sant Tomás (*in 4 sent. dist. 45, q. 3, a. 2*) afirma quels havèm de suplicar que pregunen per nosaltres, puig quel orde de la ley divina exígeix, que nosaltres mortals alcansèm per la sua mediació las gracias que necessitèm pera salvarnos.

Y essent axó cert respecte dels sants ¿ quant mes valdrá la intercessió de Maria santíssima, quals súplicas envers Deu poden mes que las de tots los sants? Es veritat que tenim un advocat prop de Deu lo Pare, que es Jesucrist nostre senyor, qui sempre está intercedint per nosaltres, com diu sant Joan. També sabèm que aquest advocat es poderosíssim per alcansarnos totas las gracias que havèm menester del Pare celestial, y que ell mateix nos las pot concedir; però vol quens valguèm de la intercessió dels sants, y sobre tot de Maria santíssima, en honor dels quals té resolt, que las gracias passen per las suas mans, especialment de la sua estimadíssima Mare. Axí ho diu sant Bernat: *Sic est voluntas ejus (Dei), qui totum nos habere voluit per Mariam: Aqueixa es la voluntat de Deu, que vol que totas las gracias passen per las mans de Maria.* En alguna manera lo Etern Pare y Jesucrist fan ab nosaltres, quant suplicám alguna gracia, lo que feya Faraó ab los que li demanavan aliment, quels deya: *Ite ad Joseph: anau á Joseph*, perque á ell están confiats tots los tresors de Egipte. Lo mateix me apar que diuhen lo Etern Pare y Jesucrist, quant nos presentèm devant de

ells per alcansar alguna gracia : *Ite ad Mariam* ; aneu á Maria, que á ella havém confiat tots los tresors de misericordias ; ella es plena de gracia, pera que tots vosaltres las rebeu de la sua plenitut. Ja ho véus, noy estimat, á Maria havém de acudir, si volém alcansar gracias ; y com es tan gran lo número quels fiels ne han rebut en tots temps, de aquí es que li han erigit imatges ab diferents títols, com son : de la Concepció, del Carme, del Roser, dels Dolors, de Monserrat, de la Gleva &c. ; però axó no vol dir que hi haja molts mares de Deu, no ; la Mare de Deu es una mateixa, que es Maria ; perque axí com no hi ha mes que un Deu, un sol Jesucrist, tampoch no hi ha mes que una Mare de Deu ; sols que té diferents títols, segons las suas excel·lencias y gracias ó favors especials quens ha dispensat. Per lo tant á fi de que col·loques en ella la tua confiansa y ne sias ben devot, te explicaré la estampa del *Ave Maria*.

Antes de tot has de saber, que la *Ave Maria* es la oració mes reverent, mes honrosa y obligant que podém dirigir á Maria santissima. Es una oració tota divina y celestial, y axí com la del *Pare nostre* fou feta per Jesucrist, segona persona de la santissima Trinitat, la del *Ave Maria* se pot dir que fou feta per la tercera persona, que es lo Esperit sant, per medi del arcàngel sant Gabriel, santa Elisabeth y nostra mare la Iglesia, inspirats per lo mateix divino Esperit. Ja te he dit en altre lloch, que la encarnació del Fill de Deu fou obra del Esperit sant. Mira donchs la estampa : en lo n.º 4

venirás com lo arcángel sant Gabriel porta la embaixada á Maria santissima, y com á ministre del divino Esperit, que ja té pintat dalt sobre, diu aquestas admirables paraulas : *Deu vos salve, Maria, plena de gracia : lo Senyor es ab vos, beneyta sóu vos entre totes las donas.* En lo n.º 2 se representa quant la Verge santissima, tenint son Fill en sas virginals entranyas, aná á visitar á sa cósina santa Elisabeth ; é inspirada aquesta del mateix Esperit sant, li digné : *Beneyt es lo fruyt del vostre sant ventre.* Y la Iglesia hi ha anyadit *Jesus.* Las altrás paraulas : *Santa Maria, mare de Deu, pregueu per nosaltres pecadors ara y en la hora de la nostra mort, Amen, Jesus,* foren dictadas ó anyadidas per la Iglesia católica, regida y governada per lo mateix Esperit sant, y reunida en lo sagrat Concili de Efeso, per exterminar los errors de Nestori, que tenia lo atreviment de blasfemar de Maria santissima, disputantli lo gloriós títol de Mare de Deu ; per lo qual com á zelosissima del honor de Maria, inspirada del divino Esperit, prorompé ab aquestas paraulas tan honrosas per ella y tan consoladoras per nosaltres : *Santa Maria, mare de Deu, pregueu per nosaltres pecadors* (y lo papa sant Pio quint inspirat també del Esperit sant anyadí aquestas últimas paraulas) *ara y en la hora de la nostra mort.*

Mira en lo n.º 3 á la purissima Verge agenollada devant de la santissima Trinitat, com á Filla de Deu lo Pare, Mare de Deu lo Fill y Esposa de Deu lo Esperit sant, y qual altra Ester está devant del

divino Assuero pregant per lo seu poble, y alcan-
santli totas las gracias que li convenen. ¿ Véus
aqueixos del n.º 4? Son los que componém la Igle-
sia militant, y demaném á Maria santíssima que
pregue á Deu per nosaltres, ara (mira com ho fa)
y també en la hora de la nostra mort. Repara
aqueix (n.º 5) que está morintse: lo quil assisteix
li diu que pose la confiansa en Maria, que ella li
alcansará una bona mort.

Mira dalt de la estampa (n.º 6) quins rosaris
que hi ha ab una àncora penjada, en senyal de la
esperansa y confiansa que havém de posar en Ma-
ria, y que per medi del santíssim Rosari arriva-
rém felisment al port de salut eterna en la hora de
la mort. Y no es de admirar, que per medi del
Rosari se alcansen tantas gracias, puig que diu
Alano de Rupe, que després de la santa missa es
la devoció mes santa, mes gran y agradable. Ja
sabs quel Rosari enter consta de tres parts, y que
en cada una se consideran cinch misteris; uns de
goig, altres de dolor y los altres de gloria, y que
á cada misteri se segueix un Pare nostre, deu
Ave Marias y un Gloria Patri; per lo que ja no
admirarás que sia una oració tan poderosa, ve-
yent ques compon de lo mes sant y sagrat que hi
ha en la religió católica.

Per lo tant, noy estimat, procurarás resar cada
dia á lo menos una part del santíssim Rosari ab tota
atenció y devoció, no dormint, ni jugant, ni fent
altra cosa menos conforme; sinó pensant ab los mis-
teris queet proposas meditar, ó ab los Pare nostres

y Ave Marias que dius. També procurarás tots los dias, al matí quant te llevarás y al vespre al anar al llit, dir tres Ave Marias á Maria santíssima, demanantli tres virtuts, la humilitat, la castedat y la caritat. Voldria que sempre que oygas lo rello-ge tocar horas, diguesses una Ave Maria. També has de procurar portar lo rosari, escapulari ó alguna medalla de Maria santíssima, que en axó guanyarás molts indulgencias; y al matí al llevarte y al vespre al anar á descansar la adorarás com á mare espiritual que te es, imitant en axó als noys ben criats, que en aquestas ocasions besan la ma á la sua mare natural. Si á la nit tens alguna tentació, invoca á Maria al moment, adora la sua imatge y sias constant, y te asseguro que te ajudarà y no pecarás, si ets perseverant en invocarla y en resistir la tentació. Per axó has de tenir alguna imatge de aquesta Verge santíssima en lo quarto ó aposento, y al entrar y eixir la saludarás; procura ferho sovint ab la Ave Maria; mira que ella es molt cortés, y S. Tomás de Vilanova nos diu, que axí com una persona ben criada torna lo saludo, axí també ho fa Maria santíssima quant la saludan. Per lo tant si li dihém: *Deu vos salve, Maria, plena de gracia*, ella nos contextará encara que no ho oygàm: *Ja que per tu só plena de gracia... gracias te concedesch y ab abundancia de la mia plenitut...* ¡Quina ditxa es la nostra!... Y ja que aquesta salutació es angelical, saludala com los àngels, uneixte ab ells, viu com ells, sias casto com ells, humil, devot, fervorós com ells, encomanathi tots los

dias, especialment al àngel de la tua guarda, pera que't preservés de tot mal, y te alcanse la gracia de saber, com ell, servir á Maria que es la sua Reyna y també la nostra.

P. Perqué després de la oració del *Pare nostre* dihém la del *Ave Maria*?

F. Perque Maria santissima nos alcanse de Deu lo que havém demanat ab la oració del *Pare nostre*.

P. Qui es Maria santissima?

F. Es una gran Senyora, concebuda sens peccat original, plena de gracia y de virtuts, verge y mare de Deu, reyna del cel y de la terra, advocada y refugi dels pecadors.

P. Abont está Maria santissima ó la Mare de Deu?

F. En lo cel ab cos y ànima.

P. Donchs la Mare de Deu que está en la iglesia ó en altres llocs, ¿qué es?

F. Es la sua imatge, quens representa la que está en lo cel.

P. Quantas Mares de Deu hi ha?

F. No mes que una.

P. Donchs perqué dihém: *Mare de Deu del Carme, del Roser, dels Dolors* y de altres noms?

F. Per los molts títols y prerogativas que té; però de Mare de Deu no n'hi ha mes que una; puig que axí com no hi ha mes que un Deu, tampoch hi ha mes que una Mare de Deu.

P. Es cosa molt bona lo ser verdader devot de Maria?

F. Es cosa boníssima, y senyal de predestinació.

- P. En qué consisteix la verdadera devoció á la Mare de Deu ?
- F. En abstenirse de pecar ; imitar las suas virtuts ; presentarli alguns obsequis ; freqüentar los sants sacraments, y en fer bè, prompte, alegrament y ab perseverancia las cosas pertanyents á son servey.
- P. Dígasme la oració del *Ave Maria* ?
- F. Deu vos salve, Maria, plena de gracia, lo Senyor es ab vos, beneyta sóu vos entre totas las donas, y beneyt es lo fruyt del vostre sant ventre, Jesus. Santa Maria, mare de Deu, pregueu á Deu per nosaltres pecadors, ara y en la hora de la nostra mort. Amen, Jesus.
- P. Qui feu la oració del *Ave Maria* ?
- F. Lo arcángel sant Gabriel, santa Elisabeth, y nostra mare la Iglesia.
- P. Quina part feu lo arcángel sant Gabriel ?
- F. *Deu vos salve, Maria, plena de gracia, lo Senyor es ab vos, beneyta sóu vos entre totas las donas.*
- P. Quant la feu ?
- F. Quant portá la embaixada á Maria santissima, dihentli que havia de ser mare del Fill de Deu.
- P. Quina part feu santa Elisabeth ?
- F. *Beneyt es lo fruyt del vostre sant ventre.*
- P. Quant la feu ?
- F. Quant Maria santissima, tenint en sas entranyas al Fill de Deu, la visitá.
- P. Quina part feu la Iglesia ?
- F. *Santa Maria, etc.*

- P. Perqué lo arcàngel digué aquellas paraulas :
Deu vos salve, Maria?
- F. Pera saludar á Maria santíssima.
- P. Perqué li digué *plena de gracia?*
- F. Perque Maria santíssima té una gracia singular,
major que la de tots los altres sants.
- P. Perqué li digué *lo Senyor es ab vos?*
- F. Perque Maria santíssima es temple de la santíssima Trinitat de un modo especial.
- P. Perqué li digué *beneyta sôu vos entre todas las donas?*
- F. Perque Maria santíssima es mes perfeta que las demés donas.
- P. Perque santa Elisabeth li digué : *Beneyt es lo fruyt del vostre sant ventre?*
- F. Perque Maria santíssima es benehida y alabada per haver tingut á Jesus en sas entranyas.
- P. Perqué la Iglesia anyadeix aquellas paraulas :
Santa Maria?
- F. Perque Maria santíssima es mes santa quels altres sants.
- P. Perqué li diu *mare de Deu?*
- F. Perque concebí y parí al Fill de Deu fet home.
- P. Y ab aquellas paraulas : *pregueu á Deu etc.*,
¿qué demanám á Maria santíssima?
- F. Que pregue á Deu per nosaltres en tota la nostra vida, y en especial en la hora de la mort.

LA SALVE.

Si lo qui nasqué de una verge es rey; la mare quel engendrà, propia y verdaderament déu anomenarse y ser tinguda per reyna. (S. Atanasi en un sermó de la Mare de Deu)

LLISSÓ TERCERA.

DÈ LA ORACIÓ DE LA SALVE REGINA.

Noy estimat en Jesucrist : acabo de explicarte la *Ave Maria*, y de manifestarte lo origen y excel·lencia de aquesta oració ; ara te parlaré mes extensament de Maria santíssima en la explicació de la *Salve*. Y antes de tot dech dirte , que Maria no sols es mare de Deu, sinó també mare nostra ; puig quel mateix fill seu natural, Jesucrist , nos hi entregá y encarregá, com per testament, antes de morir en la santa creu, pera que nos ne fos adoptiva. Sobre aqueixos dos títols se funda la sua excel·lencia , y la confiança que devém tenir ab ella.

Per esser mare de Deu, fou concebuda sens peccat, adornada de totas las gracias , prerogativas y excel·lencias que es possible tenir una criatura : per axó los evangelistas, quant la anomenan *mare de Deu*, fan ab aquestas dos paraulas lo mes gran elogi ques pot fer de una criatura. En qualitat de mare nostra adoptiva, es tant y tant lo quens estima, que si fos possible reunir lo amor de tots los pares y mares á sos fills , de tots los esposos á sas esposas, y de tots los sants y santas á sos devots, veuriam que no arriba de molt á igualar lo que la Verge santíssima té á cada un de nosaltres.

Y com ja se sab que amar es voler bé ; de aquí podém inferir quant se interessará per la nostra felicitat, y las moltas gracias quens dispensará ; puig á ella no li succeheix lo que á las mares naturals, que no poden fer tot lo bé que desitjan á sos fills : a Maria no li falta ni voluntat ni poder.

Penetrats los fiels de aquest gran amor de la Verge santíssima, y sabent per la experiencia de tots los dias las especials gracias quels dispensa, es molta la devoció que li tenen, y per lo tant se han esmerat y esmeran en dedicarli imatges y en edificar per totas parts temples y altars en honor seu, baix diferents títols y passos de sa vida ; y á fi de que las tingas un verdader respecte y veneració, te parlaré un poch de aquestas imatges de Maria santíssima quels fiels posan en los temples, en las casas y llochs públichs, á las quals fan eremar llums, y veneran. Jo voldria que tothom ho fes, ó á lo menos que tinguessen un quadro de aquesta puríssima Verge en lo lloch mes públich ó principal de la casa, y també allà abont acostuman fer sas oracions ; puig que axí com al véurer un retrato de algun general ó altre home célebre, luego vé á la memoria alguna de las suas victorias ó hasanyas ; lo mateix succeheix ab las imatges y quadros de la santíssima Verge y dels sants quant los veyém. Te referiré las paraulas que sobre de axó digué lo Concili de Trento en la sessió 25 : *Se deuten tenir y conservar principalmente en los temples las imatges de Jesucrist, de Maria santíssima y dels demés sants, y donarlos lo honor y veneració*

que sels déu ; no perques crega que hi haja en ellas alguna divinitat ó virtut, per la qual sels dega venerar, ó perque sels haja de demanar alguna cosa, ó pera posar en ellas nostra confiansa, com feyan en altre temps los gentils, que posavan sa esperansa en los ídols ; sinó perque lo honor que sels dóna, se refereix als originals que representan ; de manera que per las imatges que besám, y devant de las quens descubrim lo cap y nos postrém, adorém á Jesucrist y venerém los sants quens representan.

Y á mes ensenya lo Concili sagrat, y també S. Tomás, quel culto de las imatges produheix molt fruyt, perquens recordan las maravellas que Deu ha obrat per medi dels sants, y com han practicat la virtut, onsenyantnos al mateix temps lo que havém de fer nosaltres pera esser com ells. Atesa la condició humana, necessitám de aquestas cosas sensibles, perque la nostra ánima está en lo cos com dintre de una presó obscura, que no pot quasi percebir res, sinó per las finestras dels sentits ; y per axó nos havém de valer de cosas sensibles ó imatges materials, pera formarnos alguna idea y recordarnos de las cosas espirituals y ausents, y aqueix es lo motiu perquels fiels, pera no olvidarse de Maria santíssima, han edificat tants temples y dedicat tantas imatges en honor seu.

Y com de la abundancia del cor parla la boca, los fiels amants de Maria santíssima li manifestan son cordial amor, no solament ab las paraulas angelicals del *Ave Maria*, sinó també ab altrás oracions y fórmulas que han inventat, pera satisfer sos de-

sitgs de alabarla y vererarla. Altra de aquestas oracions es la *Salve Regina*, la qual fou inventada per un religiós benedictinó, per qual motiu está figurat en la estampa. Era molt devot de Maria santíssima, y aquesta divina Verge li concedí gran sabiduría, y ell en senyal de gratitut li feu un obsequi ab aquesta oració, la que ha adoptat la Iglesia católica, per alabar tots los dias, fins en lo reso diví, á la Soberana del cel y de la terra.

Ara te explicaré los emblemas y geroglífchs que conté la estampa, y las paraulas de la *Salve* en alabansa de Maria. Ja véus al mitg la sua imatge; té á Jesus en sos brassos, pera demostrar que es mare de Deu. Porta també cetro y corona, pera que entengas que es reyna de cels y terra, y axí la saluda aqueix mateix religiós devot seu, com está escrit en lo llibre que té al devant (n.º 4), que diu: *Salve, Regina*.

Es *Mare de Misericordia*: ¿véus sobre de tot aqueixa paloma (n.º 2) que porta un ram de olivera? Es figura de Maria; puig axí com una paloma després del diluvi indicá ab semblant senyal que se haviant retirat las ayguas; axí també Maria nos porta lo ram diví del seu Fill, pera provarnos que ja han calmat y retirat alguns dels cástichs que antiguament enviava lo Senyor sobre la terra. Lo ram es de olivera, símbol de pau, indicant que Jesus la ha establerta entre Deu y los homes per intercessió de Maria, compadescuda de nostras miserias, y es per axó que li dihém: *Mare de Misericordia*.

Es *Vida*: ¿véus aqueix arbre (n.º 3)? represen-

ta lo del paradís, qual fruyt feya immortals als quel menjavan, y es la figura mes expressiva de Maria; puig que aquells que tindrán la sort de menjar ó rébrer ab bona disposició á Jesucrist, sagrat fruyt de son ventre, per medi de la sagrada comunió, no morirán eternament, com diu lo sant Evangelí. Es també *Vida*, perque alcansa la vida de la gracia als pecadors, la perseverancia als justos y lo alivio á las ánimas del purgatori.

Es *Dulsura*: mira aqueixa prempsa de fer vi (n.º 4): axí com de un cep molt abundant y de bona qualitat ne surten rahims, los quals expremuts en la prempsa donan un vi lo mes generós, que al pas que serveix de beguda suau y dolça, conforta y alegra lo cor; axí també Maria com á cep abundant, *vitis abundans*, nos produhí á Jesus, que es lo rahim, *botrus cypri*, que expremut ab la prempsa de la sua passió y mort, nos dona un vi de gracia y devoció lo mes confortatiu, per la mediació de sa divina Mare.

Es *Esperansa nostra*. En la estampa hi ha una àncora (n.º 5), la qual es figura de la esperansa que havém de tenir en Maria. Pot ser ja sabrás que tots los barcos pera no pérdrerse portan àncoras, y quant temen naufragar per causa de alguna tormenta, las tiran al aygua y per medi de ellas esperan salvarse. Ara bé: cada un de nosaltres es com un barco que navega per lo mar tempestuós de aquest mon, y per lo tant si nons volém pérdrer, havém de portar sempre la àncora de la devoció á Maria santíssima, y quant se alse alguna tempestat ó bor-

rasca de nostras passions, valentnos de ella, podém esperar que nons perdrém; y certament que la nostra esperansa no quedarà frustrada, si esperám del modo que devém.

A vos cridám los desterrats fills de Eva. Reparas en lo n.º 6 á Adam y Eva ab aqueix noy que té á la falda? significa lo género humá, que ha heretat de sos pares las miserias y tribulacions, y per axó suplica á Maria quel ampare.

A Vos suspirám gement y plorant en aquesta vall de llágrimas. De tots los noms ques donan al mon, no n'hi ha altre de mes apropiat quel de *vall de llágrimas*; perque certament ho es. A mes dels mals generals, si aném reflexionant en los particulars de cada regne, provincia y ciutat, y baixant fins á cada familia é individuo, ja per rahó de contrarietats de fortuna, desgracias, malalties, morts, ja per altrás cosas semblants, trovarém quels uns mals se tocan ab los altres, y que per un gust hi ha molts disgustos, tots los quals fan derramar copiosas llágrimas, y no podentnos escapar de uns ó altres, nons queda altre refugi que invocar á Maria, mare de misericordia, ben persuadits que ella nos ne guardará, y socorrerá las nostras necessitats sans convé. Si axó fem, com figuran aquestos del n.º 7, ques troban en grans treballs, serém socorreguts; puig sabém que Maria santíssima es la consoladora de tots les afligits, que de bon cor á ella suspiran y claman.

Ea donchs, advocada nostra. Maria es nostra advocada que intercedeix per nosaltres ab son Fill,

quens ha de judicar; y per axó devém presentarli nostres memorialis ó pediments á fi de que los recomane, com ho véus aquí en la estampa, n.º 8. Però has de tenir present, que si volém que Maria santíssima sia la nostra advocada, devém procurar imitar sas virtuts, y portar una vida conforme á la santa lley de Deu; perque de ningun modo podrá esperar la protecció de la Mare, aquell que ab sas malas obras renova á son Fill las penas de sa passió, que tants dolors los causaren.

Aquells ulls vostres misericordiosos gireulos envers nosaltres. Axó es lo que significa aqueix ull de pietat y clemencia que véus pintat, puig que sí tenim la ditxa de ser mirats de Maria, serém sens dubte socorreguts, perque ja may abandoná als que la invocan de cor, y ella veurá ab ulls propicis las nostras tribulacions y miserias, si nosaltres procurám presentárlashí ab fervor y humilitat.

Y després de aquest desterro mostreunos á Jesus fruyt beneyt del vostre sant ventre. Aqueixa corona de espinas que véus en lo n.º 9, significa lo desterro en aquest mon per lo peccat de nostres primers pares, desdel qual la terra produheix espinas: las dos creus significan las penas corporals y espirituals tan comunas, y lo cap de mort la que infaliblement havém de sufrir. Y com després de la mort tenim de ser judicats per Jesucrist, per axó supliquém á Maria quens mostre ó acompanye á la sua presencia: demanant y abogant per nosaltres á son Fill, que es lo fruyt de sas entranyas, la escoltará sens dubte y nos donará la sentència favorable.

O clementissima: donám aquest títol ab tota propietat á Maria santíssima, perque la sua clemencia es la que calma lo rigor de la divina Justicia, de modo que la misericordia de aquesta excelsa Reyna la que siám judicats ab indulgencia; y es tan gran y excessiva, que sobrepuja en grau manera á la clemencia de tots los emperadors, reys y prínceps que hi ha hagut y haurá; y axó demostren aqueixas coronas y cetro del n.º 40, que están al revés, per figurar que han estat vensuts per Maria.

O piadosa: Es aquest també un dels mes honrosos títols de la Verge santíssima, la qués distingí de totes las criaturas per la sua fervorosa pietat; y los rosaris y demés cosas de devoció que observas en lo n.º 41, nos recordan que devém ser igualment piadosos á fi de mereixer lo seu amor y protecció.

O dolça sempre verge Maria: Invocám finalment ab aquestas paraulas á la excelsa Reyna dels cels y terra, perque es la mateixa dulsura y ternura, y perque fou la mes casta y pura de totes las criaturas. Per axó véus pintada als peus de sa imatge una arna de abellas (n.º 42), las quals son símbol de virginitat, per quant únicament se ocupan en recullir la mel de las flors, tot lo que se aplica á Maria santíssima, qui formant de las bellas y olorosas flors de las suas virtuts una bresca duleíssima, en que resplandia y se admirava la sua perfecció, merequé per ella ser mare del Fill de Deu. Y com aqueixa prerogativa es la major que pot tenir una criatura, per interessarla mes y mes en lo que li aném

á demanar, la invoquem ab aqueix gloriós títol, y conclohém la *Salve* ab aqueixas paraulas : *Mare santa de Deu, prequeu per nosaltres, que siám dignes de las promesas de Jesucrist, únich Fill vostre y senyor nostre* : só es, que després de havernos alcan-sat de son amantíssim fill Jesucrist la sua amistat y gracia en vida, pugám tenir una bona mort, pe-ra poder anar á la gloria celestial á alabar á Fill y á Mare per tota la eternitat.

Ja ho véus, noy, quant admirable y poderosa es la Verge santíssima. Obsequiala tots los dias; imita las suas virtuts de humilitat, castedat, pacien-cia y caritat; freqüenta en honor seu los sants sagra-ments; apártat del mal y fes tot lo bé que pugas, y mentres sias verdáder devot de Maria, no te faltará en aquest mon la sua protecció, y te alcanará en lo altre la vida eterna que tant te desitjo. Amen.

P. A mes de la oració del *Ave Maria*, ¿quina altra oració se acostuma dir á Maria santíssima?

F. La *Salve Regina*.

P. Digasme la *Salve Regina*.

F. Deu vos salve, Reyna y Mare de misericordia, vida, dulsura y esperansa nostra, Deu vos salve. A vos cridám los desterrats fills de Eva: á vos suspirám gement y plorant en aquesta vall de llá-grimas. Ea donechs, advocada nostra, aquells ulls vostres misericordiosos gireulos envers nosaltres, y després de aquest desterro mostreunos á Jesus, fruyt beneyt del vostre sant ventre. ¡Ó clementís-sima! ¡ó piadosa! ¡ó dolça, sempre verge Maria!

Mare santa de Deu, pregueu per nosaltres, que siám dignes de las promesas de Jesucrist, únich fill vostre y senyor nostre. Amen, Jesus.

P. Es molt agradable á Maria santíssima aquesta oració ?

F. Sí pare ; perque conté moltes alabansas y misteris de Maria santíssima.

P. Perqué comensám aquesta oració dihent : *Deu vos salve* ?

F. Pera saludar á Maria santíssima.

P. Perqué li dihém *Reyna y Mare de misericordia* ?

F. Perquens regeix y governa ab pietat y misericordia.

P. Perqué li dihém *vida* ?

F. Perquens alcanse la vida de la gracia.

P. Perqué li dihém *dulsura* ?

F. Perquens done las dulsuras espirituals.

P. Perqué li dihém *esperansa nostra* ?

F. Perque confiám en sa intercessió per alcanzar lo perdó de nostres pecats.

P. Qué li demanám ab aquestas paraulas : *á vos cridám los desterrats fills de Eva* ?

F. Quens alse lo desterro del cel que mereixém per lo peccat.

P. Qué demanám ab aquellas paraulas : *á vos suspirám gement y plorant en aquesta vall de llágrimas* ?

F. Quens aconsole en nostras afliccions.

P. Qué demanám ab aquellas paraulas : *ca donchs, advocada nostra, aquells ulls vostres misericordiosos gireulos envers nosaltres* ?

- F. Que com á advocada se apiade de nostras miserias.
- P. Qué demanám ab aquellas paraulas : *y després de aquest desterro mostreunos à Jesus , fruyt beneyt del vostre sant ventre?*
- F. Que després de aquesta vida nos alcance la gloria del cel.
- P. Perqué dihém : *¡ Ó clementíssima ! ¡ ó piadosa ! ¡ ó dolça , sempre verge Maria ?*
- F. Per alabar á Maria santíssima ab los títols de clemencia , pietat y dulsura.
- P. Qué demanám á Maria santíssima ab aquellas últimas paraulas : *Mare santa de Deu , pregueu per nosaltres , etc. ?*
- F. Que ab sa intercessió nos alcance la gracia en aquesta vida y la gloria en la altra.

LOS MANAMENTS DE LA LLEY DE DEU.

Amarás al Senyor ton Deu de tot ton cor: aquest es lo mes gran y lo primer manament: y lo segon es semblant á ell: Amarás á ton próxim com á tu mateix. (Matth. 22. 37, 38 y 39.)

TERCERA PART.

DOCTRINA DE CARITAT.

LLISSÓ PRIMERA.

DELS MANAMENTS DE LA LLEY DE DEU.

Has vist, noy estimat, lo que déu créurer y esperar, y lo modo ab que ha de fer sas oracions tot cristiá ; mes com axó no es sufficient per alcansar la vida eterna quet desitjo , vaig á explicarte los manaments de la santa lley de Deu, compresos tots en lo amor de Deu y del próxím ; puig digué Jesucrist en son sagrat Evangeli : *Aquest es lo primer y major precepte de la lley : Amarás á ton senyor Deu de tot ton cor, y al próxím com á tu mateix* ; y en seguida te manifestaré tot lo demés concernent á la doctrina de Caritat.

Ja sabs que Deu nostre senyor nos ha criat pera lo cel ; però entre tant quens conserva sobre la terra, vol que siám justos, á fi de que vivint bè y santament, nos salvém. Ha criat també totas las cosas

pera quens servescan com de medi pera conseguir millor nostre fi. Y havent dictatá totas certas lleys, que ellas observan exáctament, com ho veyém en los astros, plantas &c., nos ha donat també á nosal-tres una lley, la qual ha imprés en nostres cors, que per axó se diu *natural*, perque la havém re-buda ab la mateixa naturalesa, y obliga á tots los homes del mon en tots los llochs y en tots los temps.

Mes no obstant, á pesar de ser tan clara aquesta lley natural, los homes arrastrats dels vicis y pas-sions la olvidaren quasi enterament en lo decurs del temps; y per axó Deu nostre senyor escullí per seu lo poble de Israel, fent cap ó director de ell á Moysés, que es aqueix que véus en la estampa ab la vara en la ma, á qui renová y aclará la dita lley en la montanya de Sinai, donántsela escrita en dos taulas de pedra, una de las quals contenia los tres primers preceptes, que pertanyen á la honra y glo-ria de Deu, y la altra los set restants, relatius á la honra y profit del próxim, quals deu preceptes for-man lo que anomeném decálogo ó lley escrita. Al temps de donar aquesta lley, se ohí un gran es-truendo de trons, acompanyats de llamps y centel-las, pera que entengués tothom, que si no guarda-van los manaments que Deu los donava, serian casti-gats en aquest mon y en lo altre.

Aquestos manaments, tant ara com antes, obligan á tots los homes, de modo que Jesucrist, que es aqueix que véus al costat de Moysés ab la creu en la ma, deya, que no havia vingut per abolir la lley, sinó pera cumplirla y perfeccionarla; y á un

jove que li preguntá ; qué havia de fer pera conseguir una vida felís en aquest y en lo altre mon ? li respongué, que observés los manaments. Lo mateix te dich jo, noy, observa los manaments, y serás felís en aquesta y en la altra vida. ¡ Ay si tot-hom los observás ! ; quina felicitat tan gran hi hauria sobre la terra ! Donchs pera que tu y los demás los observeu y cumplau exáctament, ten donaré de cada un de ells una breu idea , explicant la estampa.

Lo primer manament es : *Amarás á Deu sobre totes las cosas* ; ó no adorarás altres deus quel Deu verdader. Observa 'en lo n.º 4 de la estampa á Moy sés dalt de la montanya , que reb las taulas de la lley, y entre tant lo poble formá de las joyas de las donas un vedell de or, y lo adorá com á Deu. Aquest pecat, ques diu de *idolatria*, castigá nostre Senyor ab tan gran mortandat, que moriren vint y tres mil personas (*Exod. 32*). Tu, noy, ama á Deu ab tot lo cor, fent actes de fe, esperansa, caritat y religió ; no tingas vicis , perquel vici en lo cor es com un ídol ó deu fals en lo altar , y ab axó imitarías als hebreus , y serias com ells castigat.

Lo segon es : *No jurarás lo sant nom de Deu en va* ; es dir, no farás juraments falsos, ni verdaders sens necessitat , y no dirás blasfemias. Mira , noy, lo n.º 6 de la estampa : ¿ véus aquest que matan á pedradas ? es perque havia dit una blasfemia , y aqueixa es la pena que Deu havia establert contra los blasfemos. Tu no blasfemes may , ni renegues, ni mal parles ; perque segons S. Joan Crisóstomo

(*Hom. 1 ad Pop.*) no hi ha pecat mes gran que lo de la blasfemia; y es un pecat diabòlich, com diu S. Bernardino de Sena. Lo mateix Deu amenaça destruir la nació abont regne aquest vici abominable (*Isai. 1, 4*). Refereix Lorin (*in cap 24 Levit.*) que estant Robert rey de Fransa suplicant per la pau del regne, li assegurà Cristo que no la alcançaria fins à haver desterrat de ell la blasfemia, y tant aquesta resposta com aquella amenaça apar se està cumplint en nostra desgraciada nació!... Si óus, donchs, que altres blasfeman, nols imites, ans bè dirás ab lo mes viu dolor y ple de zel per la honra de Deu: *Ave, Maria purissima; alabat sia Jesucrist.*

Lo tercer es: *Santificarás las festas.* Observarás aquest manament, absteninte de treballar y fent obras bonas, y axí imitarás à Jesus, Maria y Joseph. Mira lo n.º 3 de la estampa, en que se t' representa una familia modelo de las familias cristianas, que no ocupantse del treball, puig que axí ho manifestan las eynas que véus penjadas, sols se emplea en llegir llibres bons, en conversas espirituals, en fer oració y en ensenyar la doctrina cristiana. Lo mateix has de practicar tu: à mes de abstenirte del treball, y després de haver obit à lo menos una missa, has de procurar ocuparte en obras piadosas, en llegir bons llibres y en encomanarte à Deu y à Maria santissima.

Lo quart es: *Honrarás pare y mare*, y à tot superior, obehintlos, y fent tot lo que manen, ab reverencia y assistencia. Mira en la estampa lo n.º 4: aqueix vell es Tobías; aqueix que té al devant es

son fill, y lo altre es lo arcángel sant Rafel, que li ensenya com ha de respectar lo seu pare. Lo jove Tobías ho practicá, cregué tot lo que li maná lo arcángel, y fou la alegría dels seus pares, tenint una sort la mes felís en aquest mon y en lo altre. ¡ Ay ! noy estimat, creume, que com altre Rafel te yull bè : respecta á tos pares ; pensa que son uns representants de Deu, y que despreciarlos, es despreciar á Deu. Imita á Jesus, que estava del tot subjecte á Maria la sua mare y á sant Joseph ; no imites al dimoni, que no volgué estar subjecte á Deu quel havia criat, y fou tirat al infern , ahont cremará per tota una eternitat : lo mateix experimentarán aquells fills y fillas que no respectan á son pare y mare.

Lo quint es : *No matarás*. Observa en lo n.º 5 de la estampa aqueixas dos figuras : la que está dreta es David, la altra es Saul quel perseguia de mort ; però aquell era tan pacífich y tan amant del perdó, pau y unió , que podentlo matar quant lo trová en la cova de Eng ddi, lo perdoná. A pesar de aquesta generositat, continuá Saul ab lo mateix rencor, y per fi morí desesperat, y se condemná ; al contrari de David, que fou molt estimat de Deu, y se salvá. Ja ho véus, noy, no imites á Saul ; no tingas rencor ni malicia á ningú. Perdona á tothom fins á tos enemichs, com David que podent matar á son contrari no ho feu, ans bè lo perdoná de bon cor. Y á imitació de Jesucrist, que á mes de perdonar á sos enemichs, los encomaná á son Pare celestial ; tu no sols perdona als quel calunnian y perseguen-

xen, si que també encománals á Deu, y axí aqueix divino Senyor te perdonará.

Lo sisé es: *No fornicarás*. Mira lo n.º 6 de la estampa: ¿véus aqueix que fuig? es lo casto Joseph, á qui la sua mestressa instava á que cometés un peccat deshonest; però ell fugí horrorisat, y pensant que Deu lo mirava, no consentí en pecar. De molt petit tenia ja tal horror á la impuresa, que veyent un dia quels seus germans feyan alguna cosa poch decent, los renyá, y com no se esmenaren ho digué á son pare Jacob. Aqueix noy era molt virtuós, y per lo tant molt estimat del seu pare, que per axó li feya portar un vestit de varios colors, que significavan las varias virtuts quel adornavan: era casto, pacient, humil, &c., ben al revés dels seus germans, que eran viciosos, los quals plens de enveja per la preferencia ab quel distingia son pare, lo aborriren, y per fi lo vengueren per esclau á uns mercaders, y aquestos á un egipcio, la muller del qual lo tentá com ja te he dit, y no podent surtir ab la sua, lo acusá, y lo seu amo enganyat feu tancar-lo en la presó; però nostre Senyor, que no abandona may als que fielment lo serveixen, lo ajudá, llibertantlo, y disposant las cosas de manera, que prompte se veje exáltat com á governador de tota la terra de Egipte y superintendent de la casa del rey Faraó. Però no obstant son gran poder, perdoná als seus germans, los feu venir ab son pare á Egipte, mantenintlos á tots. Ja ho véus, noy, desde petit has de ser virtuós, y casto sobre tot; porque si en ta primera edat agafas algun vici, ten forma-

rás un hàbit ó costum, y te costará molt lo deixar-lo. Encara que vejas que altres fan cosas deshonestas, pensa que es pecat; reprenlos, si tens ocasió, ó sinó apàrtaten, y mostra ton desagrado despreciant las suas bromas. Recórdat sempre que Deu te mira, per mes amagat que estigas, y axí no pecarás may; y si te convé, nostre Senyor te donará sort y ventura en aquest mon com al casto Joseph, ó á lo menos te donará un gran trono de gloria en lo cel. Y encara que altres se burlen de tu, pensa que vindrá un dia en que ells serán burlats y condemnats per tota la eternitat.

Lo seté es: *No furtarás.* ; Vés aqueix del n.º 7º es Acan, que en la ciutat de Jericó va robar; y per aqueix pecat nostre Senyor castigá los del seu exèrcit, de manera quen moriren trenta sis, y tres mil ne fugiren vergonyosament á la presencia de poquíssims enemichs. Sabent lo general Josué, per haverli Deu revelat, que axó era un càstich del cel, doná orde de buscarlo, péndrerlo y matar á pedradas, é immediatament per orde del mateix Deu feu cremar tot lo que havia robat, ab lo demás que possehia. Ja ho véus, noy; com á vegadas Deu envia càstichs á las poblacions y regnes per los robos, estafas é injusticias dels particulars; y entengas que aquell que roba se torna mes pobre, perque lo del mal just fa pédrer lo del bon just. Per lo tant, noy, no toques may res á ningú, encara que sia una friolera; ; perque diu lo adagi: *del ou al sou, del sou al bou, y del bou á la forca*, com te ho demostra lo mateix n.º 7 de la estampa... ó al inferu

Lo vuyté es : *No llevarás falsos testimonis ni mentirás*. Mira lo n.º 8 de la estampa : aqueix que está assentat es lo jutge á qui presentaren la casta Susanna aqueixos dos vells, que irritats perque no havian pogut seduhirla , per ser temerosa de Deu, la acusaren falsament, dihent que la havian trobada cometent un pecat ; però nostre Senyor torná per la veritat, fent quel profeta Daniel descubris la mentida y maldat dels dos falsos testimonis, que per axó foren morts á pedradas. Aquest fet de la sagrada Escripura, déus tu, noy, tenir sempre present, á fi de no llevar may falsos testimonis, ni dir mentidas, tement á Deu que irremissiblement te castigaria , y ja en aqueix mon tothom te aborriaria ; perque diu lo adagi, quel mentider no es cregut de ninguna veritat.

Lo nové es : *No desitjarás la mulier de ton próxim*. Repara lo n.º 9: aqueix palacio figura ser lo de David, qui mirant á Bersabée ques banyava, consentí en desitgs de cosas deshonestas, y pecá. Axó déu prevenirte á no mirar personas ó cosas que pugan excitar á mals pensaments ó desitgs lascius : fuig de malas companyías, de tractes, balls, teatros y altres espectacles ahont se cometen accions indecents : no vulgas mirar figuras ni estampas provocativas, ni llegir llibres obscenos, y guárdat finalment de totas las cosas que poden induhir á pensaments y desitgs deshonestos ; perque sempre es millor evitar ques cale foch, que no tenir després que apagarlo. ¡ Ay si no m' créus ! te perdrás..... Per mes bon minyó que sias, caurás com David y altres.

Lo desé es : No desitjarás los bens de ton próxtn.

Mira en lo n.º 10 aqueix home á qui tenta lo dimoni á desitjar y robar lo que es de altres, y á qui deté lo ángel sant dihentli : *lo què no vulgas per tu, no vulgas per ningú.* ¿Te agradaria á tu quel robassen ó desitjassen lo que es teu? Donchs tampoch has de tocar ni desitjar lo de ton próxtn.

Es necessari sapias, que tant per lo corresponent á aquest manament, com per lo anterior, las cosas en ells prohibidas no s' poden fer ni tan sols desitjarlas, perque essent peccat lo acte també ho es lo desitg.

Si bè observas, noy, aqueixos déu manaments se poden enclóurer en dos : sò es, en amar á Deu sobre totas las cosas, y al próxtn com á tu mateix. Estima donchs de ton cor á Deu nostre senyor ; ja que ell nos estima tant. Tot lo que fassas, ofereixho á la sua major honra y gloria, y sofreix per son amor totas las penas que te envie. Observa sos manaments, y ja quens ordena amar á nostre próxtn, amémlo com á nosaltres mateixos per amor de Deu, y fem per ell lo que voldriam fessen per nosaltres.

P. Que cosa es *Caritat*?

F. És una virtut sobrenatural quens inclina á amar á Deu sobre totas las cosas, y al próxtn com á nosaltres mateixos per amor de Deu.

P. En qué consisteix principalment la práctica de aquesta virtut de la *Caritat*?

F. En la observancia dels manaments de la lley de Deu y de la Iglesia.

MANAMENTS DE LA LLEY DE DEU.

P. Quants son los manaments de la lley de Deu?

F. Son déu : Lo primer : amarás á Deu sobre todas las cosas.

Lo segon : no jurarás lo sant nom de Deu en va.

Lo tercer : santificarás las festas.

Lo quart : honrarás pare y Mare.

Lo quint : no matarás.

Lo sisé : no fornicarás.

Lo seté : no furtarás.

Lo vuyté : no llevarás fals testimoni , ni mentirás.

Lo nové : no desitjarás la muller de ton próxim.

Lo desé : no desitjarás los bens de ton próxim.

Aquestos deu manaments se enclouhen en dos ; so es , en amar á Deu sobre todas las cosas , y al próxim com á sí mateix.

P. Qui no cumpla los manaments ¿peca ?

F. Si , pare.

P. Qui feu ó dictá los manaments de la lley de Deu ?

F. Deu nostre senyor quant los doná á Moysés escrits en dos taulas de pedra en la montanya de Sinai.

P. Quants n' hi havia en cada taula ?

F. En la una tres , que pertanyen á la gloria de Deu , y en la altra set , que pertanyen al profit del próxim.

P. Quéns mana Deu ab lo primer manament : *Amarás á Deu sobre todas las cosas ?*

F. Que estigám resolta á deixarho tot antes de deixar á Deu.

P. Cóm se deixa á Deu ?

F. Ab un sol peccat mortal.

P. Estám obligats á fer actes de fe , esperansa y caritat ?

F. Sí , pare

P. Será bo ferlos molts vegadas ?

F. Sí , pare ; especialment sempre que tindrem una grave tentació ó estarém en perill de morir.

P. Fesme un acte de fe.

F. Crech quel Fill de Deu se encarná.

P. Perqué ho créus ?

F. Perque Deu ho ha dit , que no pot errar ni enganyarnos.

P. Cóm sabs que Deu ho ha dit ?

F. Perque la Iglesia nos ho ensenya com de fe.

P. Lo peccat de un cristiá que nega alguna veritat de fe , sabent que la Iglesia la proposa com á tal , ¿ cóm se anomena ?

F. Heretjía.

P. Fesme un acte de esperansa.

F. Espero que Deu me donará la glória del cel.

P. En qué fundas aquesta confiansa ?

F. En la ajuda de Deu , en los mérits de Jesucrist y en las mias bonas obras.

P. Lo peccat del que desconfia de Deu , ¿ cóm se anomena ?

F. Desesperació.

P. Lo peccat del que confia salvarse per sols la bon-

dat de Deu sens fer obras bonas ; ó solament ab obras bonas sens lo auxlli de Deu ¿cóm se anomena?

F. Presumpció.

P. Lo pecat del que espera convertirse á Deu en la hora de la mort, ó en lo últim de sa vida, ¿cóm se anomena?

F. Temeritat.

P. Fesme un acte de caritat de Deu.

F. Amo mes á Deu que á totas las cosas.

P. Perqué estimas mes á Deu que á totas las cosas !

F. Perque Deu es mes bo que tot lo mon.

P. Fesme un acte de caritat del próxím.

F. Estimo al próxím com á mi mateix per amor de Deu.

P. Qué entens per nom de *próxim* ?

F. Tots los que son ó poden anar al cel.

P. Quin ha de ser lo motiu de amar al próxím ?

F. Lo amor de Deu.

P. A mes dels actes de fe, esperansa y caritat, ¿de quina altra virtut devém fer actes en forsa del primer manament de la lley de Deu ?

F. De la virtut de la Religió.

P. Que cosa es Religió ?

F. Es una virtut ab la qual honrám á Deu y á las cosas sagradas.

P. Podém adorar com á Deu á altre que á nostre Deu verdader ?

F. No, pare.

P. Qué es adoració ?

- F. Un rendiment ó sumissió quel home de sí mateix presta á Deu, en significació de sa suprema excel·lencia y del domini soberá que té sobre totes las criaturas.
- P. Podém y devém venerar á las creus, als ángels, als sants y á sas imatges y reliquias?
- F. Sí, pare.
- P. Venerám alguna de las imatges sagradas per lo que es en sí, ó porque hi haja alguna virtut en ella?
- F. No, pare.
- P. Donchs á qui havém de dirigir la nostra veneració y confiansa quant donám culto á alguna imatge?
- F. A lo que ella representa.
- P. Si pera saber alguna cosa, ó per alcansar la salut ó altre efecte, se posan medis, los quals no poden tenir tal virtut sinó en forsa de pacte ab lo dimoni, ¿cóm se anomenan aqueixos pecats?
- F. Fatillerías ó supersticions.
- P. Los que fan fatillerías ó supersticions, ó consenten en ellas, ¿pecan?
- F. Sí, pare; y mortalment, si la ignorancia nols escusa.

-
- P. Quens priva lo segon manament: *No jurarás lo sant nom de Deu en va?*
- F. Nos priva de fer juraments falsos, de verdaders sens necessitat, y de dir blasfemias.
- P. Que cosa es jurament?
- F. Posar á Deu per testimoni de alguna cosa.

- P. Quin pecat es jurar ab mentida?
F. Pecat mortal.
- P. Quin pecat es jurar ab veritat, però sens necessitat?
F. Pecat venial.
- P. Quinas condicions ha de tenir lo jurament pera ser bo y acte de Religió?
F. Tres : la primera, ques jure ab veritat : la segona, ques jure ab necessitat ó utilitat : la tercera, que la cosa ques jura sia licita.
- P. Qui fa jurament de fer una cosa bona, ¿está obligat á cumplirlo?
F. Sí, pare.
- P. Qui fa jurament de fer una cosa mala, ¿está obligat á cumplirlo?
F. No, pare ; ans bè déu arrependírsen y confesársen.
- P. Tenim obligació de cumplir los vots y prome-
tensas?
F. Sí, pare.

- P. Que cosa es blasfemia?
F. Fer ó dir alguna cosa contra la honra de Deu ó dels sants.
- P. Perqué dius que la blasfemia es fer ó dir?
F. Perque la blasfemia no sols es de paraula, sinó també de obra.
- P. Que cosa es blasfemia de obra?
F. Fer alguna acció indecorosa contra de Deu ó dels Sants : com es escupir ó amenassar al cel, maltractar ab cops ó pedradas á las creus, á las

imatges de Jesucrist, de Maria santíssima ó dels Sants.

- P. De quantas maneres se profereix la blasfemia ?
F. De moltes : v. g. pronunciant ab paraulas injuriosas, obscenas ó despreciables lo nom de Deu ó de las cosas sagradas pertanyents á son culto, ó bè de Maria santíssima, ó dels Àngels ó dels Sants.
- P. Es molt grave lo pecat de blasfemia ?
F. Es gravíssim ; perquel blasfemo ofen á Deu ó als Sants en la cosa mes sagrada y delicada, que es la propia honra.
- P. Quina pena es deguda á la blasfemia ?
F. No hi ha pena corresponent per rahó de la sua summa gravetat ; però en la lley antigua lo blasfemo devia morir apedregat de mans de tot lo poble, y en la de gracia los reys y prínceps cristians han establert també penas gravíssimas contra la blasfemia.

-
- P. Quèns mana lo tercer manament : *Santificarás las festas ?*
F. Emplear los dias de festa en fer algunas obras bonas , y no treballar.
- P. Aquell que després de la missa gasta lo restant del dia en jochs, balls, murmuracions y altras cosas pitjors ¿ se pot dir que santifica la festa ?
F. No, pare ; sols la santifica perfectament aquell que se ocupa en santas obras, que per axó las festas son instituhidas.
- P. Quin pecat es treballar en las festas ?

F. Es comú sentir que passant de dos horas es peccat mortal, á no ser que hi haja alguna causa que ho excuse.

—

P. Quéns mana lo quart manament : *Honrarás pare y mare?*

F. Honrar pare y mare y tot superior.

P. Cóm se han de honrar los pares?

F. Ab obediencia, reverencia y assistencia.

P. Qué vol dir *ab obediencia?*

F. Fer alló quens manan.

P. Quant pecan mortalment los fills no obehint als pares?

F. No obehintlos en cosas de consideració.

P. Referèixmen algunas.

F. Per lo regular pecan mortalment los fills y fillas en no obehir als pares en tot lo quels manan, especialment si pertanyen á la salvació dela ánima, bons costums y govern de casa, com es ara: deixar jochs y malas companyías, no anar de nits, anar á missa en dia de precepte, y altrás cosas semblants.

P. Qué vol dir *ab reverencia?*

F. Tractarlos ab veneració, respecte y cortesía.

P. Qué dirás tu de aquells fills, que may parlan ab amor als pares, sinó quels miran ab aspereza, los fan mala cara, entristintlos, y los irritan ab malas paraulas y respostas?

F. Que tals fills pecan mortalment y son malebits de Deu omnipotent.

P. Qué vol dir *ab assistencia?*

- F. Ajudarlos y assistirlos en sos treballs.
- P. Los fills tenen mes particular obligació de ajudar als seus pares que als demás próxims?
- F. Sí, pare.
- P. Quinas son las principals obligacions que tenen los pares respecte de sos fills?
- F. Alimentarlos, ensenyarlos bèn la doctrina cristiana, y procurar que la cumplen, que freqüenten los sants sacraments y sian devots de Maria santíssima, donantlos en tot bon exèmple, fer que prengan ofici segons sa condició, vigilar que no vajan ab malas companyías, corregirlos si no viuhèn bèn, y en la elecció de estat deixarlos entera llibertat, segons ó en lo que demana la lley de Deu.
- P. Sils pares en lloch de ensenyar á sos fills lo camí del cel, los donan ells mal exèmple, renegant, jugantse los aliments de la familia, bebent y menjant en desmasía, no confessant en tot lo any, donantlos altres escándols, ¿qué dirias?
- F. Que semblants pares sempre están en pecat mortal: y que si volen salvarse, deuhèn esmenarse y seriament fer penitencia.
- P. En nom de pares també se entenen los superiors, sacerdots y amos?
- F. Sí, pare.
- P. Quina es la obligació dels superiors y amos?
- F. Mirar á sos inferiors y criats com á fills, y tractarlos com ells voldrian ser tractats, si s' trobassen en son lloch.
- P. Quina es la obligació dels inferiors y criats?

F. Mirar á sos superiors y amos com á pares, considerant que en ells serveixen á Deu.

P. Quéns priva lo quint manament : *No matarás* ?

F. Nos priva de fer y de desitjar mal á sí mateix ó á altres.

P. Quin pecat es lo fer ó desitjar algun mal á sí ó als altres ?

F. Sil' mal es grave, pecat mortal; si es leve, pecat venial.

P. Peca un ques desitja á sí mateix la mort per anar al cel, ó per no oféndrer á Deu ?

F. Si se conforma en tot á la voluntat de Deu, no, pare.

P. Y per aqueixos motius pot un matarse ?

F. No, pare ; perque ningú es duenyo de la propia vida.

P. Dir pestas, llamps ó cosas semblants contra del próxím ab intenció de que li vinga un mal grave, ¿quin pecat es ?

F. Pecat mortal.

P. Y dir aqueixas paraulas sens intenció de que li vinga algun mal grave, ¿quin pecat es ?

F. Ordinariament es pecat venial.

P. Renegar contra de las bestias ó de la feyna, ¿quin pecat es regularment ?

F. Pecat venial.

P. Quin pecat fa aquell que menja ó beu ab excés, ó cosas que sab que li danyan gravement la salut ?

F. Pecat mortal.

- P. Als nostres enemics los podem fer ó desitjar algun mal?
- F. No, pare; perque nons podem venjar, ans bè havém de tornar bé per mal.
- P. Cóm havém de tractar als enemics?
- F. Ab tota caritat, perdonantlos de cor, y donantlos aquells senyals comuns de amor que donan los cristians.
- P. Y sabs algú que axí haja tractat als enemics?
- F. Sí, pare; David perdoná á Saul; sant Esteve pregava per aquells quel apedregavan, y lo mateix Cristo en la creu pregá per aquells quel crucificaren.
- P. Cóm los donarém los senyals comuns de amor?
- F. Socorrentlos en sas necessitats, saludantlos, y mostrant alegría en sas prosperitats, y tristesa en sas adversitats.
- P. Podém procurar que sens restituhescan los danys que injustament nos han causat?
- F. Sí, pare; sentho ab pur zel de la justicia, sens intenció de venjarse.
- P. Que cosa es venjansa?
- F. Tornar mal per mal, per pensament, paraula ú obra.
- P. Tenim obligació de corregir al próxim quant ha pecat ó está en perill próxim de pecar mortalment?
- F. Quant hi ha esperansas de la esmena y demás circumstancias, sí, pare.
- P. Quins pecan contra la vida espiritual del próxim?
- F. Los quel escandalisan, ensenyantli malas doc-

- trinas; donantli mals consells y exèmples, y alabantlo en lo mal que fa.
- P. Qué entens per pecat de escàndol?
- F. Ser causa ó donar motiu al próxim de pecar, que es la mort de la ànima.
- P. Se pot escandalisar al próxim ab una acció bona ó indiferent?
- F. Sí, pare; y en axó pecan molt los pares.
- P. Es molt gran lo pecat de escàndol?
- F. Sí, pare; es pecat terrible y que mereix un severíssim càstich, com manifesta Jesucrist en lo sagrat Evangeli.
-
- P. Quens priva lo sisé manament : *No fornicarás?*
- F. Nos priva de fer, dir, mirar, pensar y tocar cosas deshonestas ab sí ó ab altres.
- P. Lo tocarse á sí mateix deshonestament ¿ es pecat?
- F. Sí, pare, es pecat; puig que axí com ningú se pot matar á sí mateix, tampoch se pot tocar deshonestament.
- P. Aquell que té pensaments deshonestos ¿ peca?
- F. Si li sab mal lo tenirlos y procura apartarlos, no, pare; ans bè mercixerá premi, si juntament aparta las ocasions y perills.
- P. Qui ab advertencia se deleyta torpement en pensar cosas deshonestas, encara que no consente á ferlas, ¿ quin pecat fa?
- F. Pecat mortal, y en la confessió ha de explicar las circunstancias de la persona ab quis deleytava.
- P. Mirar cosas deshonestas sens necessitat ¿ es pecat?
- F. Sí, pare.

- P. Lo llegir y mirar llibres deshonestos, estampas ó figuras escandalosas, ¿ es pecat ?
- F. Sí, pare; y aquells quels tenen, están en continuo pecat mortal, ni poden ser absolts, fins quels haurán entregat ó cremat.
- P. Si á algú li han deixat algun llibre ó figura deshonestas, ¿ se ha de tornar á aquell quel deixá ?
- F. Regularment parlant, no, pare; sinó quel ha de entregar al Ordinari, ó cremar.
- P. Escollar ó dir paraulas deshonestas per bulla ó broma ¿ es pecat ?
- F. Sí, pare.
- P. Y es molt grave lo pecat de la impuresa ?
- F. Fora lo matar, es lo pecat més gravè que hi ha respecte del próxim: per axó després de haver prohibit Deu lo matar en lo quint manament, prohibeix la impuresa en lo sisé.
- P. Aborreix moltíssim Deu nostre senyor los pecats deshonestos ?
- F. Sí, pare; puig que per los pecats deshonestos va castigar á tot lo mon ab lo diluvi universal; per los mateixos pecats reduí á cendras las ciutats de Sodoma y Gomorra, cremant de viu en viu á tots los que se encontravan en ellas; y ara també envia cástichs exèmplars sobre la terra.
- P. Sabent que la impuresa va contra la lley de Deu; que es tan grave pecat y tan severíssimament castigat de Deu en aquest mon y en lo altre: ¿ qué pensarás al ohir que algú diu que la impuresa no es pecat ?
- F. Pensaré que oyeh lo mateix dimoni en figura

- de persona quem vol enganyar , y que mes dech créurer á Deu que me ho prohibeix , que no al dimoni quem instiga á tan gran maldat ; per lo tant fugiré sens escoltarlo.

P. Y fa condemnar molts ànimas lo pecat de impuresa ?

F. Sí , pare : ell sol fa cóurer mes ànimas al infern , que tots los altres vicis junts , y per axó lo dimoni lo procura ab tant empenyo ab tentacions y escándols.

P. A mes de aqueixos mals que causa lo pecat de impuresa , refereixne alguns altres.

F. Ofusca lo enteniment , endureix lo cor , debilita las forsas , abrevia la vida , causa malalties y á molts los mata.

P. Quinas cosas ajudan al cristiá á ser honest y á guardar aquest manament ?

F. Apartar las ocasions , fugir las malas companyias , freqüentar los sants sacraments y encomanarse á Maria santissima.

P. Quéns priva lo seté manament : *No fustarás ?*

F. Nos priva de robar y de retenir lo que no es nostre , y de causar als altres dany en sos bens.

P. Un que té alguna cosa que no es sua , ¿ qué ha de fer ?

F. Tornarla á son amo.

P. Quanta quantitat se ha de robar pera ser pecat mortal ?

F. Preguntarho al pare confessor , explicantli bé las circunstancias.

P. Si algu no roba, sinó que aconsella ó consent que un altre robe, ¿peca?

F. Si lo seu consell ó consentiment ha estat causa del robo, sí, pare.

P. Y estará obligat á la restitució?

F. Si lo altre no restituheix, sí, pare.

P. Si molts de companyia anassen á robar cosa grave, y cada un sen portás cosa leve, per exèmple, un sou, ¿qui pecará mortalment?

F. Tots.

P. Y en aquest cas ¿qui estaria obligat á restituhir?

F. Tots en comú, y cada qual en particular, suposat quels demés no restituhissen.

P. Aquell que roba dos quartos, que en sí es cosa leve, ab intenció de robar altrás vegadas fins arribar á materia grave ¿quant pecaria mortalment?

F. Ja la primera vegada.

P. Si algú té intenció de robar, y després sen retracta y no ho fa, ¿sen té de confessar?

F. Sí, pare; però no ha de restituhir, porque no ha danyat.

P. Es licit véndrer las cosas á mes del just preu, ó comprarlas per menos del que valen?

F. No, pare.

P. Y quin es lo preu just?

F. Los preus justos son tres: ínfim, medi y supremo.

P. Per véndrer alguna cosa al fiar ¿sen pot fer pagar mes del que val?

F. Precisament per lo fiar, no, pare.

P. Si algú hagués faltat en aqueixas cosas, ¿qui-

na obligació tindria?

F. Restituir lo que ne ha tret de mes?

P. Es licit comprar las cosas á qui sab ó judica que las ha robadas?

F. No, pare; y té obligació de restituir las, si las ha compradas

P. Es licit deixar blat ó diners pera que al cap del mes ó del any donen alguna cosa de ganancia?

F. Precisament per lo deixar, no, pare; que seria prestar onse per dotse, que sen diu usura.

P. Lo qui troba una cosa que no es sua, ¿té obligació de tornarla?

F. Sí, pare; y si no sab lo duenyo, té obligació de averiguarho, si la cosa se ho val.

P. Pera quel peccat del robo quede perdonat, ¿bastará confessarlo, ó es necessari lo restituir?

F. Es necessari lo restituir la cosa robada ó retinuda, y si nos pot tot, á lo menos lo ques puga.

P. Robar hortalissa y fruyta ¿es peccat?

F. Sí, pare; sinó ques conegués, que á son amo no li sabés mal.

P. Quéns priva lo vuyte manament: *No llevarás fals testimoni, ni mentirás?*

F. Nos priva de dir mentidas, llevar falsos testimonis, murmurar de algu y de fer judicis temeraris.

P. Que cosa es mentir?

F. Dir contra lo que un pensa ab intent de enganyar.

P. Se pot en alguna ocasió ó necessitat mentir?

F. No, pare; en ningun cas es licit.

P. Si me preguntan lo que no puch dir, ¿puch

mentir pera guardar lo secret?

F. No, pare; mes á las horas dech ocultar la veritat.

P. Qué es llevar fals testimoni?

F. Dir del próxím algun pecat ó falta que no ha fet.

P. Que cosa es murmurar?

F. Dir del próxím, sens causa, alguna falta certa, però oculta.

P. Quin pecat fa, qui lleva un fals testimoni, ó murmura del próxím?

F. Si lo infama gravement, pecat mortal, y ha de restituhir la fama y tots los danys que haurá causat.

P. Si la falta grave del próxím es ja sabuda, ¿será pecat mortal lo dir-la?

F. Per lo regular, no, pare; però á vegadas sí.

F. Quant será pecat mortal lo dir la falta grave del próxím, que ja es sabuda?

F. Quant se diu per odi ó venjansa, ó se li retrau á la cara pera injuriarlo.

P. Quant será lícit descubrir á algu la falta grave oculta del próxím?

F. Quant será necessari pera evitar algun dany, pera procurar la correcció, y pera demanar consell si se necessita.

P. Qué dirás de aquells que ab tanta facilitat y llibertat diuhen tot lo que saben del próxím?

F. Pare, que si no esmenan la vida, corren gran perill de condemnarse.

P. Que cosa es judici temerari?

- F. Pensar mal del pròxim sens fonament.
P. Quant es pecat mortal lo judici temerari?
F. Quant se judica del pròxim, sens bastant fonament, alguna falta que danyaria gravement la sua fama y reputació.
P. Pecan los pares recelant, y prudentment escudrinyant las accions de sos fills?
F. No, pare; ans bè cumpren sa obligació.

P. Quéns priva lo nové manament: *No desitjarás la muller de ton pròxim.*

- F. Nos priva lo desitg de cosas deshonestas.
P. Es pecat lo adulteri?
F. Es pecat gravíssim.
P. Cóm maná Deu en la lley de Moysés que fos castigat lo pecat de adulteri?
Matant públicament als adúlteros á pedradas.

Quéns priva lo desé manament: *No desitjarás los bens de ton pròxim?*

- F. Nos priva lo desitg de robar y de retenir lo que no es nostre.
P. Que no pot un desitjar tenir tants bens y mes dels que un altre té?
F. Ab bona intenció, sí, pare; mes no pot desitjar lo perjudici de altre, ni res per medis il·lícits.
P. Sils manaments de la lley de Deu son deu, ¿perqué dius que se enclouhen en dos, sò es, en amar á Deu y al pròxim?
F. Perque en lo amor de Deu y del pròxim se funda y estriva tota la lley cristiana.

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME
BY SAMUEL JOHNSON
PUBLISHED BY J. JOHNSON, ST. PAULS CHURCH-YARD, LONDON.
1790.

LOS MANAMENTS DE LA IGLESIA.

*Qui à vosaltres òu, me òu i mi, y qui à vosaltres
desprecia, me desprecia à mi. Paraulas que digné
Jesuerist als seus apòstols, y en ells à tots
los pastors de la Iglesia. (Lluch. 10, 16.)*

LLISSÓ SEGONA.

DELS MANAMENTS DE LA SANTA IGLESIA.

Ja sabs, noy, que si te vols salvar, has de observar los manaments de la lley de Deu, y no ignoras quel quart diu : *Honrar pare y mare*; baix dels quals noms queda comprés tot superior. Douchs essent com son pares espirituals y superiors teus los Pastors de la Iglesia católica, déus obehirlos y observar sos preceptes, si vols salvarte. Ells tenen de Jesucrist la autoritat pera manar, y nosaltres tenim la obligació de obehir; de modo que si algú no vol obehir ni obehir los preceptes de la Iglesia, ha de ser tractat com á gentil y publicá, que axí ho expresa lo evangelista sant Mateu 18, 17. Y lo mateix Jesucrist, parlant ab los apóstols, y en ells ab los superiors ecclesiástichs, los diu : *Qui á vosaltres óu, á mi me óu; qui á vosaltres ó vostres preceptes desprecia, me desprecia á mi* (Lluc. 10, 16). Per lo tant es clar y evident que aquells que no cumplen los manaments de la Iglesia sens altra rahó que per haverlos posat los homes, dihent que solament se deuen observar los posats per Deu, aqueixos tals desprecian los del mateix Deu, desprecian á Jesucrist y á son evangeli, y se fan gentils y publicans. Tú obsérvals tots puntualment.

com déu fer tot bon cristià ; imita á aqueixa multitud de gent que véus en lo n.º 4 de la estampa ; los quals com á bons fills entran en lo sant temple, pera cumplir en ell lo que la sua amorosa mare la Iglesia los ordena. Y á fi de que vejas la gran utilitat de aqueixos manaments, y los compregas bè , tels amiré explicant ab la mateixa estampa.

Lo primer manament es : *Ohir missa cumplida en los diumenges y festas manadas.* ¿ Véus en lo altre n.º 4 aqueix sacerdot ? representa que celebra la santa missa, la qual está ohint lo poble conforme á aquest precepte de la Iglesia, á la que devém tots obedir ; y com los superiors de ella están obligats á vigilar per nostre bé, en tant que han de donar compte de nosaltres en lo tribunal de Deu, com diu S. Pau, de aquí es que en favor nostre han ordenat aquest manament. A mes de que, com també han de procurar quels preceptes del Senyor sian observats, quels beneficis quens ha dispensat sian agrahits, los sants venerats é imitats ; per axó la Iglesia santa nos ordena ohir missa cumplida en los diumenges y altres certs dias manats ; puig que per medi de la santa missa doném especial culto á Deu, mostrantnos agrahits al benefici quens representa lo misteri de aquell dia ; y com Deu es alabat en sos sants, al mateix temps que li manifestám nostra gratitut, lo alabém honrant á Maria santíssima ó als sants que en tal dia se veneran, los quals nos poden alcansar moltes gracias especials ; y axí agradém á Deu y cumplim lo deber natural que tenim, com á criaturas que som, de pagar lo tribut de amor, ho-

nor y obsequi al Criador. La santa missa, diu S. Francisco de Sales, es la obra principal que ha manat la Iglesia pera santificar los dias festius.

Lo sagrat Concili de Trento nos ensenya, quel sacrifici de la missa es lo mateix del Calvari, diferenciante solament en lo modo de oferirse; puig en la creu se oferí morint nostre senyor Jesucrist, y en lo altar se ofereix representant la sua mort. Allí fou una víctima cuberta de sanch á la vista dels homes, aquí es una víctima cuberta de gloria á la vista dels ángels: allí morí realment, aquí místicament: allí se oferí pera redimirnos, aquí per aplicarnos lo preu de la redempció: allí nos meresqué aquest preu, aquí nos lo entrega. Aqueix precepte obliga á tots los fiels que tenen us de rahó, á no ser que tingan algun llegítim impediment quels excuse. Ja en temps dels Apòstols assistian los fiels á la santa missa, com se llegeix en la Escripura sagrada (*Act. 20, 7*), y sempre mes se ha continuat, com se despren dels Cánons y disposicions que han donat los sants Pares y Concilis. Per lo tant, noy estimat, procura assistir tots los dias que la Iglesia mana á la santa missa, y si pots anarhi cada dia, veshi, quet será de molta utilitat; però axó ultim se enten sens faltar á la tua obligació: óula ab tota atenció, respecte y devoció, sò es, meditant los sublimes misteris quens recordan las suas ceremonias, estanthi ab una gran modestia en lo exterior, y ab una profundíssima reverencia en lo interior de ta ánima, y assistinthi no ab fredor y per costum, com succeheix

molt sovint, sinó ab desitg de participar dels maravellous efectes de aquest sant sacrifici.

Lo segon es: *Confessar á lo menos una vegada en lo any.* ¿Reparas, noy, aqueixa senyora que se está confessant, n.º 2, y los altres que se esperan ab reculliment y modestia? Així ho has de fer tu: te has de confessar ab tota disposició; puig que aqueix precepte es una obligació que la santa mare Iglesia, fundada en lo dret divi, nos imposa, pera que ningú sia descuydat ni negligent en cosa de tanta entitat. Y ningú deuría serho, puig es molt natural quel que está brut se rente; quel que está malalt consulte lo metge, que li explique las suas dolencias, y que prenga las medicinas pera poder curar; y així mateix es molt conforme y regular, que si algun fill es descuydat sobre aquestas cosas, los seus pares li manen ferlas per la limpiesa y salut del seu cos. Donchs sapias que la Iglesia católica, que es nostra mare, desitjosa de la limpiesa y salut de nostras ànimas, mana á tots los seus fills que cada any, á lo menos una vegada, se limpien en lo bany saludable del sacrament de la Penitencia, y que prengan aquesta espiritual medicina ordenada per Jesucrist nostre senyor, qual mirament obliga á tots los cristians al tenir us de rahó.

Lo tercer es: *Combregar per Pasqua florida.* Mira, noy, lo n.º 3 de la estampa; y observa com lo sacerdot está donant la sagrada comunió, y alguns cristians que la reben ab tota devoció. Has de saber que en los primitius temps de la Iglesia, los fiels cada dia combregavan, com se llegeix en los actes dels Apòs-

tols; y aquesta santa consuetut durá molts anys. No hi havia à las horas aqueix precepte, perque la devoció dels fiels lo suplía ó excusava, segons diu Suarez; però ab lo decurs del temps comensaren à combregar solament cada vuyt dias; després ab menos freqüencia, fins que observant aquesta tibiesa, maná lo papa sant Fabià, que á lo menos se combregás tres vegadas en lo any, sò es, per Nadal, Pasqua de Resurrecció y de Pentecostés. Per últim haventse refredat mes y mes aquest fervor, maná lo Concili lateranense, que á lo menos combreguen los fiels una vegada en lo any per la Pasqua de Resurrecció; però lo desitg de la Iglesia es, que reben sovint aquest sagrament, com ho diu lo Concili de Trento: *Desitjaria lo sagrat Concili que en todas las missas los fiels combregassen.* Axí com una mare natural està contenta y alegre si véu quels seus fills tenen gana, y menjan de gust, però si al contrari repara que están desganaats, se entristeix y los exhorta y suplica ab llàgrimas que menjen, perque tem ques morirán; axí mateix nostra mare la Iglesia catòlica reb lo major contento y alegría quant véu que tenim fam de aqueix pa celestial y quel menjém ab freqüencia y ab bona disposició. Però ¿quina pena y dolor tan gran té, quant observa nostra desgana, que á molts los fa asco, com succehia als hebreus ab lo manná! Mireu, fills meus, diu plena de aflicció als cristians que no cuydan de combregar, que si no vos alimenteu ab aqueix sustento, moriréu eternament. Per lo tant, noy, no imites à aquestos últims, y tan aviat com tingas la edat corresponent,

demana al teu director si pots rebre la sagrada comunió, y obtinguda la llicencia, combrega sovint, que nostre Senyor te umplirà de gracias y benediccions celestials.

Lo quart es: *Dejunar en la quaresma y altres dias manats, y abstenirse de menjar carn en los dias prohibits per la Iglesia.* Lo dejuni es de quatre classes: *natural, moral, espiritual y penal*: de aquest últim te parlaré ara, y lo exemple de Jesucrist tel ensenyará. Mira la estampa en lo n.º 4, y trobarás que representa á Jesus en lo desert, ahont dejuná quaranta dias y quaranta nits, com nos diu lo sagrat Evangeli: igual temps havian dejunat Elias y Moysés, en mitg dels quals aparegué Jesus transfigurat en la montanya del Tabor. Aqueix dejuni penal consisteix en abstenirse de certas viandas, y en privarse de menjar per cert temps. La Iglesia santa fa ab nosaltres lo mateix que un metge ab los malalts, que per son bé nos deixa menjar tant com voldrian ni tot lo que desitjan; axí es que desitjosa de nostra salut espiritual, obligada á mirar per la utilitat de sos fills, los fa abstenir y dejunar pera subjectar la carn al esperit, com seya sant Pau; pera satisfer per las oulpas de la vida passada á la divina Justicia; pera preparar la ánima á la oració y demés exèrcicis de pietat; pera conservar la innocencia, y per alcansar especials gracias del Senyor. Y no hi ha dubte en que la Iglesia santa pot manar lo dejuni, puig que té autoritat sobre las ánimas y cossos de sos fills; però lo dimoni veyent la gran utilitat y profit quen trayém los cristians de dejun-

nar, nos vé á tentar, lo mateix que feu á Cristo en lo desert. ¿No véus com en lo mateix n.º 4 li presenta pedras, dihentli que las convertesca en pa? També nos tenta á nosaltres, perque sab que per la gola venen molts mals al género humá. Llegeix la historia, y trobarás que Adam y Eva per la golosina perderen la gracia y feren infelís á tota la sua descendencia. Los hebreus per la desmesurada afició á menjar carn, moriren molts de ells en lo desert, y fins arrivaren á idolatrar: axí mateix molts cristians de avuy dia per la golosina idolatran també desgraciadament, de modo que no tenen altre Deu quel seu ventre, com diu lo Apóstol. Tu, noy, imita á tants sants que desde petits ja se sabian mortificar en los gustos del paladar; ó á lo menos quant tingas la edat, observa fielment aquest precepte de la Iglesia, á no ser que tingas algun legitím impediment que te excuse.

Lo quint es: *Pagar bè y llealment los delmes y primicias, sens fer frau ni engany.* Déus saber, noy, quels delmes y primicias en quant á la substancia no son altra cosa que la convenient sustentació del culto y sos ministros. Lo n.º 5 de la estampa representa lo patriarca Abraham que paga los delmes á Melquisedech summo sacerdot; y es tan antich com lo mateix mon lo procurar per lo culto y sos ministros. Adam luego de ser criat coneix lo Criador, y véu la obligació que té de serli agrahit y de oferirli sacrificis. Abel y Caín fan lo mateix: Noé ho practica després del diluvi; y axí també Abraham, Isaac y Jacob. En la lley escrita Moy-

sés, inseguint la voluntat de Deu, ordena admirablement lo cultu y lo que per ell havian de donar los israelitas.

En la lley de gracia al principi no hi havia necessitat de extgir ni de rébrer delmes ni primicias, perque molts fiels posavan voluntariament los seus bens á la disposició de la Iglesia ; però axí com antes la Iglesia abundava en riquesas de ofertas, que las distribuia en limosnas, dia vingué que escassejaren, y pera mantenir lo cultu y los ministros ab la decencia corresponent, se vejé obligada á valerse de son dret, y posar com un de sos preceptes formals lo pagar delmes y primicias.

Ja has vist, noy, los piadosos fins que ha tingut la Iglesia en posar aqueixos preceptes y la utilitat y profit que de la sua observancia resulta á tot lo poble cristiá. Obsérvals, donchs, puntualment, considerant que ab ells donas eumpliment als de la lley de Deu, y que com ja te he dit en altre lloch ; no tindrà á Cristo per pare, qui no tinga la Iglesia per mare, y sens axó no podrás alcansar lo fi de la tua creació, que es la gloria celestial. Y á fi de quet records bè de que obehir á la santa Iglesia es obehir al mateix Jesucrist, te poso al mitg de la estampa á Cristo resuscitat, perque ell es lo fundador y cap de aqueixa santa Iglesia ; y perque aqueix miracle de la sua resurrecció es un dels principals fonaments y provas de la veritat de ella.

P. Té potestat la Iglesia pera posar manaments ?

F. Sí, pare ; perque Deu li ha donada , y axó es

de fe católica.

P. Quants son los manaments de la Iglesia ?

F. Son cinch : Lo primer, ohir missa cumplida en los diumenges y festas manadas.

Lo segon, confessar á lo menos una vegada en lo any.

Lo tercer, combregar per Pasqua florida.

Lo quart, dejunar en la quaresma y altres dias manats, y abstenirse de menjar carn en los dias que está prohibit.

Lo quint : pagar bè y llealment los delmes y primicias, sens fer frau ni engany.

P. Perqués diuhen manaments de la Iglesia ?

F. Perque la Iglesia santa los ha ordenat.

P. Y perquè los ha ordenat ?

F. Perque mes fàcilment se guarden los manaments de la lley de Deu.

P. Estám obligats á cumplirlos ?

F. Si, pare ; *(y quils trenca, trenca lo quart precepte de la Lley de Deu, en ques mana honrar pare y mare y tot superior : y á mes desprecia á Jesucrist, que diu en lo sagrat Evangeli, parlant ab los Apóstols y governants de la Iglesia : qui á vosaltres óu ; á mi me óu ; y qui á vosaltres desprecia, á mi me desprecia ; y qui me desprecia, desprecia al qui me ha enviat (a) : y lo mateix Jesucrist mana que aqueix tal sia tractat com á gentil y publicá (b).*

P. Quens mana lo primer manament de la Iglesia :

(a) Luc. 10, 16.

(b) Math. 18, 17.

Ohir missa cumplida en los diumenges y festas manadas ?

F. Quels dias de festa havém de ohir tota la missa ab atenció y devoció.

P. Qué cosa es *Missa* ?

F. Es una viva representació de la vida , passió y mort de Cristo senyor nostre, en quel Fill de Deu se sacrificá per la salut de tots los homes.

P. A qui se ofereix la Missa ?

F. Al Etern Pare.

P. Per quants fins se li ofereix ?

F. Per quatre : que son, pera honrarlo, donarli gracias, satisfacer per nostras culpas y demanarli beneficis.

P. Qui la ofereix al Etern Pare ?

F. Primerament lo mateix Cristo ; com á ministre li ofereix lo sacerdot, y finalment tots los oyents units ab lo sacerdot.

P. Aquell que arriba á la missa girat lo missal, ¿ óu la missa entera ?

F. No , pare.

P. Aquell que xarra , bada o dorm en la missa, ¿ cumple aquest precepte ?

F. No , pare.

P. Donchs ¿ qué se ha de fer per ohir bè la missa ?

F. Ohirla desdel principi fins al últim , estar ab atenció, y pensar algun pas de la passió de Cristo ó altra cosa espiritual, y unir nostra intenció á la del sacerdot del altar, per oferir al Etern Pare la víctima de son Fill preciosíssim que vé

pera socórrer totes nostras necessitats, y pera la salut de nostras ánimas.

- P. Quéns mana lo segon manament : *Confessar á lo menos una vegada en lo any?*
- F. Que tots los anys nos havém de confessar á lo menos una vegada.
- P. Qui té obligació de confessarse?
- F. Tots los cristians que tenen us de rahó y han comés algun pecat mortal.
- P. Quant obliga lo precepte de la confessió?
- F. Una vegada en lo any, y sempre y quant hi ha perill de morir ó se ha de combregar.
- P. Quéns mana lo tercer manament : *Combregar per Pasqua florida?*
- F. Que tots los anys en lo temps pasqual havém de combregar en la propia parroquia.
- P. Tenim obligació de confessar y combregar altres vegadas?
- F. Sí, pare ; sempre que estarém en perill de mort.
- P. Y será bo confessar y combregar mes vegadas?
- F. Sí, pare; mes ó menos segons aconselle lo confessor.
- P. Si un nos confessa bè, y reb la comunió en pecat mortal, ¿cumple aquestos preceptes?
- F. No, pare: sinó que ha de confessarse bè, y combregar altra vegada.
- P. Qué dirias de aquells que ab prou prechs confessan y combregan una vegada en lo any?
- F. Que donan á enténdrer que tenen poch cuydado de la sua salvació.

P. Quéns mana lo quart manament : *Dejunar en la quaresma y altres dias manats, y abstenirse de menjar carn en los dias en que está prohibit?*

F. Que dejuném en la quaresma y demás dias que la Iglesia mana, y que no menjém carn en los dias que la Iglesia prohibeix.

P. En las col·lacions se pot menjar peix, ous ó cosas de llet?

F. No, pare.

P. En los dejunis y diumenges de quaresma se poden menjar ous ó cosas de llet?

F. No, pare; sinó ques tinga la butlla de la santa Crusada.

P. Y en los demás dejunis de entre any se poden menjar sens butlla?

F. Sí, pare.

P. Per quin fi la Iglesia mana los dejunis y abstinencias?

F. Pera fer penitencia dels pecats comesos, pera refrenar la concupiscencia y no pecar en lo successiu, y per clevar millor nostre enteniment á Deu.

P. Hi ha hagut alguns que bajan despreciat los dejunis y abstinencia?

F. Sí, pare; los heretjes y protestants, que son los que anomena sant Pau enemichs de la creu de Cristo, que no tenen altre Deu que son ventre.

P. Ja té poder la Iglesia pera manar dejunis y abstinencia?

F. Sí, pare; té aqueix poder de Jesucrist, com se

llegeix en lo sant Evangeli, y ho demostra la rahó natural; puig axí com los governants de un regne tenen poder pera posar lleys per lo bon régimen de sos súbdits, y aquestos las deuen cumplir: axí també los governants de la Iglesia tenen poder pera posar aquesta lley ó precepte del dejuni y abstinencia, y tots los catòlics, que son sos súbdits, la deuen cumplir, á no ser que tingan algun lligitim impediment ó privilegi.

- P. Aqueix precepte del dejuni y abstinencia es de dret natural ó positiu?
- F. Es de dret positiu en quant lo temps y lo modo; però en sí es de dret natural, perque la mateixa naturalesa dicta quens havém de abstenir de lo quens pot excitar al mal, é impedir lo bé.
- P. En quina edat comensa de obligar aqueix precepte del dejuni y abstinencia?
- F. En quant á la abstinencia á la edat de set anys ó de us de rahó, y en quant al dejuni á la edat de vint y un any.

-
- P. Quéns mana lo quint manament: *Pagar bè y llealment los delmes y primicias, sens fer frau ni engany?*
- F. Pagar los delmes y primicias segons la lligitima consuetut de cada poble.
- P. Qué entens per *pagar segons la lligitima consuetut de cada poble?*
- F. Pagar del modo que acostuman los homes de bé de aquell poble.

LOS PECATS CAPITALS.

*Y vet aquí un gran dragó vermell, que tenia set caps.
(Apoc. 12, 13.)*

QUARTA PART.

DOCTRINA DE OBRAS.

SECCIÓ PRIMERA.

OBRAS MALAS.

OCIO

LLISSÓ PRIMERA.

DELS PECATS CAPITALS.

Noy estimat ; te he explicat ja lo que déu creuer, esperar y observar tot cristiá, si vol amar de tot cor á son Deu y al próxim ; mes com per posar en práctica la observancia dels sants manaments de la lley de Deu y de la Iglesia, es necessari, segons la máxma del Esperit sant , que se aparte del mal y obre lo bé ; te explicaré ara de quinas obras déus guardarte, com á contrarias á la tua salvació y á la voluntat de Deu, y quinas déus practicar si vols

agradarli y ser felís en aqueix mon y en lo altre, que es la materia de la doctrina de obras. Per axó la he dividida en dos seccions ; tractant en la primera de las obras malas, y en la segona de las bonas. Tota obra mala es una ofensa ques fa á Deu, y se anomena pecat ; aquest se pot cométrer per pensament, paraula, obra y omissió, y se divideix en original, venial y mortal. Lo original es lo que contrahém com á descendents de Adam, y sens perdona ab lo sant Baptisme : lo venial es quant la ofensa feta á Deu es leve ; y aquest es fácil de perdonar ; puig ab tal ques tinga verdader dolor de haverlo comés, sens confessarlo se perdona per aquestas nou cosas : 1. ohint missa ab devcció : 2. combregant dignament : 3. assistint als sermons : 4. ab la benedicció del senyor bisbe : 5. resant lo Pare nostre : 6. dihent la confessió general : 7. ab aygua beneyta : 8. ab lo pa beneyt : 9. per donarse cops al pit : no obstant tot axó, es millor confessársen. Se diu mortal, quant la ofensa á Deu es grave y perque mata la ánima, quitantli la vida sobrenatural ó de la gracia ; aqueix nos' perdona sens confessarlo si hi ha temps, y si no n'hi ha, sens una verdadera contrició ab ferm y verdader propósit de confessársen quant se puga. Lo pecat de omissió es quant se deixa de fer, dir ó pensar lo ques deuria ; de aqueix no sen fa cas, á pesar de que arruina nostra ánima. En aquesta lliçó sols te parlaré dels *Pecats copitals*, dels quals dimanen tots los demés.

Mira, noy, la estampa : ¿ véus aqueixa figura que hi ha al mitg ? representa la justicia divina,

la que donará lo premi ó càstich, segons lo bé ó lo mal que haurás obrat, lo que significan las balansas y la espasa que porta. En lo un plat de las balansas hi ha obras bonas, y en lo altre un ram de llover, que es senyal de triumfo, pera indicarte que si obras bè, entrarás triumfant en la eterna gloria; però si al revés obras mal, se te espera la espasa y rigor de la divina justicia. Los pecats capitals son set, tots los quals son y serán castigats ab horribles penas en la altra vida: tels aniré ara explicant cada un per sí, y en seguida la virtut oposada á ell.

SUPERBIA. — Es la Superbia *un appetit desordenat de la propia excel·lencia*: tal fou la de Llucifer, com véus en la estampa (n.º 4), á qui sant Miquel embesteix y li diu: *¡ Qui com Deu!* perque Llucifer pretengué ser en cert modo igual al Altíssim, y li surti tan al revés lo seu orgull y pretensió, que de hermós àngel fou convertit en lleig dimoni; de lo mes alt del cel fou tirat al profundo del infern, y de un lloch de delicias fou llansat á un lloch de penas. Lo superbo es comparat al pavo real, quo per axó está representat en la estampa, lo qual ventse tan hermós se ensuperbeix y forma lo vano de las plomas de la cua; però diuhen que baixa luego lo orgull, quant véu la sealdat de sas camas.

La *Humilitat* es la virtut oposada á aqueix vici, ab que la persona, tenint un verdader coneixement de sí mateixa, pensa com déu pensar del seu bé y del seu mal. Per axó, noy, á fi de no ensuperbirte y pera conservarte sempre humil has de considerar, lo que eras, lo que ets y lo que serás. Antes eras

res.... ara ets, en quant al cos un sach de immundicia ; estás subjecte á totes las malalties y á la mort ; y en quant á la ánima nasqueres en pecat original, y ets capás de cométrer innúmerables pecats. ¿ Y qué serás ? ¡ Ay ! en quant al cos primerament un podrimener de cuchs y després un grapat de pols fins al dia de la resurrecció ; y en quant á la ánima ó eternament felís ó eternament infelís. Per lo tant, creume : estima aqueixa virtut de la Humilitat, la que á mes de alcansarte la gloria celestial, puig que ab ella imitas á nostre divino Redemptor, qui deya : *Apreneu de mi, que só manso y humil de cor* ; farà la tua felicitat en aquesta vida, per la gran pau ab que viurás, sent estimat de tothom ; perque un humil guanya lo cor de totes las personas. Al contrari , lo superbo es aborrit de tot lo mon, y si es poderós lo obsequian, no per amor, sinó per necessitat ; però deixa que la roda de la fortuna se li tombe, que luego veurás quels que antes lo adulavan, lo desprecian, y li fan sufrir lo mateix que ell feya sufrir als altres. Mes tu, noy, axó no ho fassas may, compadeixte del superbo, tant en la prosperitat com en la desgracia, encomanantlo á Deu, pera que li toque lo cor, y sempre ten present aquella máxima del sagrat evangeli : *tornar bé per mal*.

AVARICIA. — Es la avaricia *un apetit desordenat de riquesas temporals*. Mira , noy , lo n.º 2 de la estampa : aqueixa figura representa á Judas ques penjá després de haver venut á son diví Mestre per trenta diners, que axó últim significa la bossa que

porta en la ma. Ja véus quins mals causa la avaricia : ¡ oh ! ¡ quants n'hi ha que per augmentar sos caudals, cometen las mes horrendas maldats !..... Lo avaro es comparat al buytre, que es aqueixa bestia que está devant de Judas ; perque aqueix animal es insaciable de la sanch humana, y se menja las entranyas de las personas ; lo mateix quel avaro que comet las mes grans extorsions e injusticias pera enriqueirse á costa de la miseria dels seus semblants , sens jamay saciarse.

La *Lliberalitat* es la sua virtut oposada ; la que disposa de las riquezas del modo convenient pera sí y pera los altres , no volent sinó lo que de justicia correspon, auxiliant en quant se pot las necessitats del próxim ab limosnas , y fent las demostracions generosas y prudentes segons la fortuna de cada hu.

LUXURIA. — Es la luxúria *un desitj desordenat de torpes deleytes*. Es aqueix pecat tan monstruós, tan abominable y aborrit de Deu, que per ell ha enviat los mes grans cástichs sobre la terra. Mira en lo número 3 de la estampa la arca de Noé, en que se salvaren vuyt personas solament de totas las del mon, havent quedat las demás ofegadas en lo gran diluvi que enviá Deu sobre la terra pera castigar los pecats de impuresa; y entengas que en aquella ocasió lo mon estava ja molt poblat. Per aqueix pecat enviá foch y abrasá las ciutats de Sodoma y Gomorra, y per lo mateix foren morts los de Siquém, los de Israel y Benjami, y altres que ten podria referir. La persona luxúriosa es comparada á un animal lasciu, com véus en la estampa. Sí,

noy, sí: aqueix pecat fa tornar com una bestia al quil comet; lo fa tornar com un dimoni. Fugne de aqueix mal vici; puig te faria infelís en aquest mon, y en lo altre te faria anar á las penas eternas del infern.

La *Castedat* es la virtut contraria, ab que la persona rebaixa la forsa á la passió, fugint de las ocasions, mortificant lo cos, y ab oracions alcanza de Deu y de la Verge santissima la gracia pera no pecar. Per lo tant, noy estimat, aqueixa virtut de la castedat te encomano; recórdat que som temples vius del Esperit sant, lo qual prengué possessió de nosaltres en lo dia de nostre baptisme, y aqueix temple nol podém profanar, y axó se fa ab qualsevol impuresa que cometém; pensa que Deu te mira, que te pot fer quedar mort en qualsevol instant, y tirarte al infern.

IRA. — Es la ira un *apetit desordenat de venjar-se*. Mira, noy, la estampa en lo n.º 4; lo un es Saúl que ab ma armada persegueix á David, de qui no havia rebut sinó favors; però comensá á tenir enveja de las suas prosperitats y proesas, y sempre estava pensant y discorrent com ho faria pera matarlo. Aqueixa passió es comparada al tigre, animal lo mes fiero y rabiós, que mata y destrossa per gust de fer mal: lo mateix fa lo rencorós.

La *Paciencia* y *Mansuetut* son las virtuts oposadas al vici cruel de la ira. Procura, noy, ser pacient y manso de cor, á imitació de Jesucrist nostre senyor, de la Verge santissima y dels sants. No te enfades may, pensa que no serás perdonat si tu no

perdonas, y que en lo cel no hi entrarán gossos rabiosos, com son los maliciosos y los plens de ira ó rabia.

GOLA. — Es la gola *un appetit desordenat de menjar y béurer*. ¡ Ay de aquell que se entrega á la gola ! Lo seu Deu segons lo Apostol, es lo ventre ; se olvida de son Criador, se olvida del próxim, se olvida de ell mateix, y al últim se troba condemnat en la hora que menos pensa com ho véus en lo n.º 5 de la estampa. Aqueix de aquí baix es lo Epulon, aquell rich del Evangeli, que menjava y vestia espléndidament y deixá morir de miseria á Llátser, que está aquí dalt en lo seno de Abraham. Lo golafre es comparat al tocino, que menja las aglans sens alsar lo cap á mirar la alsina de ahont cauhen : axí mateix ell devora sens may alsar los ulls al cel pera donar gracias á Deu que ha criat á ell y als menjars de que se alimenta.

La *Templansa* es la virtut oposada á aqueix vici. Per lo tant, noy estimat, no te deixes arrastrar de la mala passió de la gola ; pensa que has de menjar y béurer pera viurer, y no viurer pera menjar y béurer. Lo sabérsen abstenir es bo pera lo cos y pera la ánima, axí que cada vegada que menjarás, privat de alguna coseta, y quant tingas la edat corresponent, y ab consell de ton director, será bo que fassas algun dejuni á mes dels quens mana la Iglesia nostra mare.

ENVEJA. — Es la enveja *un pesar ó disgust que lo un té de la felicitat ó sort del altre*. Mira, noy, lo n.º 6 de la estampa : aqueix jovenet es lo casto Joseph y aqueixos altres son los seus germans quel

baixan en una cisterna, perquè morís allà dintre. Li comensaren de tenir enveja perquè veyan mes estimat del seu pare Jacob, y perquè havia tingut uns somnis ó visions que donavan á enténdrer que vindria dia que seria mes que tots ells: després se vengueren á uns mercaders per esclau. Lo envejós es comparat al gos, que si véu que tiran un os ó menjar als altres, ne té tanta enveja, que al moment corra á péndrerlosho, y se baralla ab tots.

La *Caritat* se oposa á aqueix mal vici, y consisteix en amar al próxim com á sí mateix per amor de Deu, alegrantse de las suas prosperitats, tenint pena de las suas desgracias com si fossen propias, socorrentlas, en quant se puga, com nosaltres voldriam ser socorreguts sans trobassem en igual cas. Axó has de practicar tu, noy; y si estimas al próxim, serás de Deu molt estimat, y de tot lo bé que li farás, ten donará la paga en aqueix mon y en lo altre.

PERESA. — Es la peresa *una fluixedat ó relaxació ab tristesa de las cosas espirituals y exercicis de las virtuts*. Mira, noy, en la estampa lo n.º 7. ¿Véus lo peresós com dorm, y lo dimoni com sembra la cisanya en lo seu camp? Lo maligne esperit se aprofita sempre de las ocasions que li dona lo peresós pera guanyar la sua ánima; perquè fa com un lladre, que assalta la casa en la hora que lo amo menos pensa. Lo peresós es comparat al burro, per ser un animal que sempre se ha de anar detrás de ell ab lo bastó pera ferlo treballar.

La *Diligencia* es la virtut oposada á la peresa:

y per axó , noy estimat , havém de tenir present lo quens diu lo apóstol sant Pere : *Germans , siau sobrios y vigileu , perquel dimoni , lo vostre enemich , com un lleó bramant , vos rodeja pera véurer si vos podrá devorar .* Per lo tant , nosaltres havém de vigilar y nos havém de esforsar en fer obras bonas observant los sants preceptes , y cumplint las obligacions del estat corresponent . Fugim , noy , dels pecats , y practiquém las virtuts , que axí Deu nostre senyor nos coronará de gloria . Amen .

P. De quantas maneras hi ha de obras ?

F. De dos : de bonas y de malas .

P. Quinas son las obras bonas ?

F. Son las obras de virtut , ó las ques fan segons rahó y lley de Deu .

P. Quinas son las obras malas ?

F. Los pecats .

P. Que cosa es pecat ?

F. Fer , dir ó pensar alguna cosa contra la lley de Deu .

P. De quantas maneras hi ha de pecat ?

F. De tres ; ques son : *original , mortal y venial .*

P. Que cosa es pecat *original* ?

F. Es un pecat que tots contrahém de nostres pares Adam y Eva .

P. Quins efectes nos ha causat lo pecat *original* ?

F. Nos fa náixer infelissos sobre la terra , subjectes á todas las miserias y malalties , fins á la mateixa mort ; y lo que es pitjor , naixém sens la gracia de Deu , esclaus del dimoni é indignes del cel .

- P. Que cosa es pecat *mortal*?
- F. Fer, dir ó pensar alguna cosa grave contra la lley de Deu.
- P. Perqués diu *mortal*?
- F. Perque mata la ánima, llevantli la vida de la gracia.
- P. Quins efectes causa lo pecat mortal en la ánima?
- F. La despulla de tots los mérits, li lleva la vida y la hermosura de la gracia; la deixa morta, lletja com un dimoni, la fa indigne del cel y mereixedora del infern.
- P. Si tants grans estragos nos causa lo pecat mortal, ¿á ninguna cosa hauriam de témer tant com á ell?
- F. Certíssimament á ninguna havém de témer tant com lo pecat mortal; y de ell ne havém de fugir com de la vista de la serpent, com diu lo Esperit sant.
- P. Que cosa es pecat *venial*?
- F. Fer, dir ó pensar alguna cosa leve contra la lley de Deu.
- P. Perqués diu *venial*?
- F. Perques perdona mes fácilmente quel mortal; però sempre es menester dolor.
- P. Quins efectes causa lo pecat venial en la ánima?
- F. Li disminuheix lo fervor de la caritat, la disposa pera caurer en pecat mortal, la fa indigna dels beneficis de Deu, y mereixedora de terribles penas en lo purgatori.
- P. No fer, no dir ó no pensar lo que deuriam, ¿es pccat?

- F. Sí, pare : es pecat de omissió.
F. Es molt de témer aquest pecat?
P. Y moltíssim ; perquè desperta menos nostra atenció , y entretant arruina la ànima.

P. Quantas cosas se han menester pera que un pecat sia mortal ?

F. Tres : advertencia perfeta , consentiment perfet y cosa mala en materia grave.

P. Si falta alguna de aqueixas tres cosas , ¿será pecat mortal ?

F. No , pare ; no será mes que pecat venial.

P. Cóm se coneix que una cosa es mala ?

F. Quant no es oferible á Deu.

P. Per enténdrer una cosa de tanta importancia, donam un exèmple.

F. V. g. Lo robar, matar, fer cosas deshonestas y otras cosas axí, coneix que son cosas malas, porque no son oferibles á Deu ; puig que coneix interiorment que no puch dir : Senyor , vos oferesch aquest robo, aquesta mort, y axí de lo demás ; porque la conciencia me repugna.

P. Y cóm coneixerás que una cosa es bona ?

F. Quant aquella cosa es oferible á Deu, v. g. lo fer limosna, dejunar, resar lo rosari , ohir missa, rébrer los sants sacraments y otras cosas axí, coneix que son bonas, porque antes de ferlas puch dir : Senyor, ho fas per vos ; y la conciencia no m' reprehen interiorment , ans bè me ho aplaudeix.

- P. Quants son los enemichs de la ánima ?
F. Tres : *mon, dimoni y carn.*
- P. Qué es lo *mon* ?
F. Son los habitants de la terra, que viuhén segons las máximas del mon, amant los interessos, honors, deleytes, y seguint los vici.
- P. Qué es lo *dimoni* ?
F. Es lo ángel condemnat, enemich de Deu y envejós de nostras ánimas.
- P. Qué es la *carn* ?
F. Es la nostra naturalesa inclinada al mal.
- P. Perqués diuhén enemichs de la ánima ?
F. Porque sempre li fan guerra y procuran ferla cáurer en pecat.
- P. Cóm ho farás pera no cáurer en las tentacions y no ser vensut en las batallas quet presentarán los enemichs de la ánima ?
F. Me apartaré dels perills de pecar, é invocaré los auxilis del cel, dihént per exèmple : *Jesus meu, ajudeume : Verge santissima, ampareume : Angel sant de la guarda, defenseume : Patrons meus, intercediu per mi.*
- P. Qué mes farás ?
F. Pensaré que Deu me mira, y axí me lliuraré de la tentació, com lo casto Joseph y la casta Susanna.
- P. En qué mes pensarás ?
F. En las derrerías del home, com aconsella lo diví Esperit.
- P. Y si alguna vegada tens la desgracia de cáurer en pecat, que Deu ten quart, ¿ qué farás ?

F. Ab la major promptitut y fervor faré un acte de contrició, y tan luego com podré, me confessaré.

PECATS CAPITALS.

P. Quants son los pecats capitals?

F. Set: lo primer, Superbia.

Lo segon, Avaricia.

Lo tercer, Luxúria.

Lo quart, Ira.

Lo quint, Gola.

Lo sisé, Enveja.

Lo seté, Peresa.

P. Qué es *superbia*?

F. Es un apetit desordenat de ser preferit ó primer quels altres.

P. Qué es *avaricia*?

F. Un apetit desordenat de riquesas.

P. Qué es *luxúria*?

F. Unapetit desordenat de gustos y deleytes carnals.

P. Qué es *ira*?

F. Un apetit desordenat de venjansa.

P. Qué es *gola*?

F. Un apetit desordenat de menjar y béurer.

P. Qué es *enveja*?

F. Un pesar del bé del próxim.

P. Qué es *peresa*?

F. Una fluixedat de ánimo en ben obrar.

P. Contra aquestos set pecats, ¿quinas virtuts hi ha?

F. Contra superbia, humilitat.

Contra avaricia, lliberalitat.

Contra luxúria, castedat.

Contra ira, paciència.

Contra gola, abstinència.

Contra enveja, caritat.

Contra peresa, diligència.

P. Qué es *humilitat*?

F. Una deguda inclinació al propi despreci.

P. Qué es *lliberalitat*?

F. Una inclinació á donar las riquezas com y quant convé.

P. Qué es *castedat*?

F. Una inclinació á la limpieza de cos y ánima?

P. Qué es *paciencia* ó *mansuetut*?

F. Una moderació de la ira.

P. Qué es *templansa*?

F. Un fre que deté lo apetit desordenat de menjar y béurer.

P. Qué es *caritat del próxím*?

F. Sentir lo bé ó mal del próxím com á propi.

P. Qué es *diligència*?

F. Una alegría y prestesa en obrar bé.

P. Perqué aquestos pecats se anomenan *capitals*?

F. Perque son lo cap dels demés pecats.

P. Son sempre mortals?

F. No, pare.

LOS PECATS CONTRA LO ESPERIT SANT.

Lo qui dirá blasfemia contra lo Esperit sant, no se li perdonarà en aquest sigla ni en lo altre (só es difícilment se perdona). (Mat. 12, v. 32.)

LLISSÓ SEGONA.

DELS PECATS CONTRA LO ESPERIT SANT.

Mira, noy, lo centro de la estampa, ahont está figurat lo Esperit sant, y sis fletxas que van contra de ell : es pera indicar quels *sis pecats*, anomenats *contra lo Esperit sant*, se fan ab menyspreu ó despreci de las gracias quens dóna per apartarnos del pecat.

Lo primer es *presumpció de salvarse sens algun mérit*. ¿Véus aqueixos del n.º 1 de la estampa, que están jugant y bebent, que no pensan sinó en divertirse y alegrarse? Sils preguntas si volen salvarse, te responderán. que sí, y confían que ho lograrán. ¿Quina locura! Si un pagés no cultiva la terra, ni sembra, ¿cullirá? Si un jornalero passa lo temps divertintse, jugant y alegrantse, ¿mereixerá quel amo li pague lo jornal? Certament que no. Donchs tampoch deuchen esperar salvarse aquells que lluny de fer bonas obras, resisteixen continuament las inspiracions del diví Esperit, quels diu : *Mientras tenuu temps, feu obras bonas : de vostra part feu lo que pugau, que Deu ja farà lo demés.*

Lo segon es *desesperació de la misericordia de Deu*. En lo n.º 2 está Judas, á qui lo dimoni després quel haguó tentat á robar y á véndrer lo seu

diví Mestre, lo induhí á desesperarse, ténthi vèure que eran tan grans los seus delictes , que Deu nol perdonaria, incitantlo en seguida á ques matás ell mateix. ¡ Oh quant horrenda es aqueixa maldat ! Es veritat que la malicia del pecat mortal es gran; però mes gran es la bondat y misericordia de Deu nostre senyor, y per axó se fa una injuria gravíssima al diví Esperit , puig que equival á resistir y abandonar la gracia que ofereix al pecador, ó bè á negar la sua virtut y eficacia. Però repara la inconseqüència del pecador , y lo mal consell del dimoni, que després que ha lograt ferlo pecar li diu: *lo teu pecat es gran !.... desespérat..... mátat.....* ¡ Ay infelis !... ¿ qué guanyas matante ? lluny de rebaixar la gravedat del delicte , lo aumentas , y pera lliurarte dels remordiments de la consciencia, tu mateix te precipitas á las penas eternas del infern. Lo que ha de fer qualsevol que ha comés un delicte , es arrepentírsen , demanarne perdó á Deu nostre senyor , y proposar no tornarlo á cométrer may mes ; y en lloch d e volerse matar , suplicar al Senyor li done llarga vida pera poder sufrir treballs y penas , per purgarlo en aquest mon , y no tenirlo de purgar després de sa mort per tota una eternitat.

Lo tercer es *impugnació de la veritat coneguda pera pecar ab mes llibertat*. En lo n.º 3 está Jesucrist; los altres son los jueus que volian apedregarlo : Jesucrist obrava prodigis y feya miracles, que donavan á conéixer que havia en ell una virtut superior ó divinitat, y en lloch de ser cregut , es des-

preciat; però lo principal motiu de maltractarlo era perquè reprenia sos vicis, lo que sabia mal als superbos, que mes se estimavan las tenebras que la llum; lo mateix que aquell que té mal de ulls, que prefereix la obscuritat. Es aqueix un terrible pecat contra del diví Esperit, que avisa y fa conèixer lo mal de que se ha de apartar, y lo bé que ha de practicar la persona ques vol salvar; però molt sovint succeeix que en lloch de ser aquesta dócil á tan santa inspiració, la resisteix y tal vegada persegueix al subjecte de qui se serveix lo mateix diví Esperit com de instrument per avisarnos, preferint paraulas injuriosas, y fent burlas y mofas de quil avisa, si ja nol apedrega com volian fer los jueus á Jesus. Altres hi ha que desprecian é impugnan las veritats de fe y las sanas máximas del Evangeli, á pesar de que la propia conciencia moguda per lo Esperit sant los dicta ser sólidas, santas y necessarias pera la sua salvació. Tu, noy, sias sempre dócil, no sols á las instruccions, sinó també á las inspiracions que comunicarà lo diví Esperit.

Lo quart es *enveja dels bens espirituals que nostre proxím ha rebut de Deu*. En lo n.º 4 están Cain y Abel. Aquest fa sacrificis á Deu de lo millor que té, y tan aviat com li es possible; al revés de aquell que espera á sacrificar á la última hora y ofereix lo mes dolent. Per axó veyent Deu nostre senyor la bondat de lo que oferia Abel, la promptitut y la bona voluntat ab que ho feya, li acceptava los seus sacrificis y li concedia gracias en abun-

dancia ; però no á Cain , que li oferia lo mes inferior y de mala gana , per qual motiu ple aquest de rabia y envejant las prosperitats de son germá , se desespera , com ho representa la sua figura ab las mans al cap. Tu, noy, no tingas enveja de ningú , procura ser bon minyó , y Deu nostre senyor que es jutge justíssim , te donará lo premi en aquest mon ó en lo altre de tot lo bé que farás.

Lo quint es *obstinació en lo pecat*. En lo n.º 5 está Faraó que se obstina en lo pecat. Aqueix que té al devant es Moysés , que converteix la sua vara en serp , com ho véus aquí terra ; pero en lloch de cedir á vista de aquest y demás prodigis que obrá Moysés , cridá los magos , que son aqueixas altrás figuras , perque ab art diabòlich fessen las mateixas cosas , sens quel moguessen ningun dels prodigis que Deu nostre senyor obrava en favor del poble de Israel , sinó que al contrari obstinantse en perseguirlo , quedá sumergit en lo mar. Un semblant càstich los espera á aquells que se obstinarán en lo pecat , despreciant las inspiracions del diví Esperit , y las amonestacions dels ministres del Senyor ; puig que quedarán sumergits en lo mar de flamas del infern.

Lo sisé es *propòsit de morir sens penitencia*. Mira , noy ; aqueix de la estampa en lo n.º 6 , es un moribundo ; es un que mentres vivia no pensava sinó en divertir-se , alegrarse y enriqueirse , presumint de que en la hora de la mort tot se pert y para á no res. Però lo infelis experimentá aquell *adagi* : *talis vita , finis ita* : la mort serà segons haurá

estat la vida. Com la sua fou mala , mala es també la sua mort. Mira com gira la esquena al sacerdot que li vol administrar los sacraments, y com escolta lo dimoni que li persuadeix la impenitencia final ab que acaba desgraciadament.

Si bè reparas , noy , tots los quadros en que set representan los sis pecats contra del Esperit sant, teuen per guarnició serpents ; perque á la veritat als pecadors de aquesta classe sels poden aplicar aquellas paraulas del Evangeli quels anomena rassa de vivoras, perque ho son certament, y no escapan dels cástichs quels té preparats Deu, á qui han irritat. Y has de saber , que aquestos pecats son quasi incurables , ó molt difícils de ser perdonats, no de part de Deu , sinó de part dels mateixos pecadors, perque se oposan y resisteixen á lo que necessitan pera curar ó alcansar lo perdó : lo mateix que aquell malalt que no vol pèndrer la medicina quel ha de curar. Per to tant, tu, noy , horrorisat ab la sola memoria de aqueixos exècrables pecats, y considéralos com lo major impediment per alcansar la tua salvació ; feste dócil á las inspiracions del Esperit sant , las quals te guiarán directament á la patria celestial.

P. Quants son los pecats contra lo Esperit sant ?

F. Sis : Lo primer , presumpció de salvarse sens ningun mérit.

Lo segon, desesperació de la misericordia de Deu.

Lo tercer , impugnació de la veritat coneguda pera peccar ab mes llibertat.

Lo quart , enveja dels bens espirituals , que nostre pròxim ha rebut de Deu.

Lo quint , obstinació en lo pecat.

Lo sisé , propòsit de morir sens penitencia.

P. Perqué aquestos pecats se anomenan contra lo Esperit sant?

F. Perques fan ab despreci de aquellas gracias quens dòna lo Esperit sant per apartarnos del pecat.

THE HISTORY OF THE BISHOP OF BATH AND GLOUCESTER
IN THE REIGN OF KING EDWARD THE FIRST

Printed and Sold by J. B. G. at the Sign of the Crown in St. Pauls Church-yard
1719

**LOS PECATS QUE DEMANAN VENJANSA DE-
VANT DE DEU.**

*Lo Senyor en la sua ira los conturbará , y lo foch los
devorará. (Psalm. 20 , 10.)*

LLISSÓ TERCERA.

DELS PECATS QUE DEMANAN VENJANSA DEVANT DE DEU.

Mira, noy, en la estampa lo Etern Pare que desdel cel tira llamps contra los ques fan reos dels quatre horrorosos pecats, que elaman venjansa devant de Deu; perque claríssimament violan la caritat deguda al pròxim, los quals ab terribles penas son castigats en aquest mon y en lo altre.

Lo primer es: *Homicidi voluntari*. Mira lo n.º 1, en ques representa com Cain matá á Abel per enveja. Aquest innocent surtí á fora sens pensar res de mal, instat per son germá, qui de improvís se li tirá sòbre, y á cops lo matá. Mes luego Deu nostre senyor protector y venjador del innocent, preguntá á Cain: *¿ Ahont es ton germá Abel? A lo que respongué: No ho sé: ¿ per ventura tinch jo de cuydar de guardarlo? A las horas li digué Deu: ¡ Qué has fet! la veu de la sanch de ton germá me elama venjansa, ó me demana justicia desde la terra (Gen. 4). Desde ara quedas malehit, no tindrás acert en los treballs, ni empresas . . . y anirás errant y fugitiu sobre la terra . . .* ¡ Desgraciats dels que ab homicidis voluntaris provocan com Cain la venjansa del Senyor! Com ell serán infelissos en

aquest món y en lo altre ; puig en aquest viurán continuament ab remordiments y sustos , apareixentlos que en totes parts veuhen la sombra de las suas víctimas , com ho han confessat públicament alguns infelissos que han tingut la desgracia de cométrer aqueix delictes , y en lo altre patirán per una eternitat , si moren impenitents.

Lo segon es : *Pecat de sodomia*. En lo n.º 2 de la estampa está figurada la ciutat de Sodoma : mira com lo Etern Pare la encen y converteix en vivas flamas, no sols á las casas, sinó també á las bestias y personas, de manera, que á excepció de quatre, que foren las únicas que en tota la ciutat se trobaren justas, las que avisadas per los ángels marxaren antes, tots los habitants moriren cremats, y del foc de aquest mon foren tirats al del infern, ahont creman y cremarán per tota la eternitat. Pera que vejas quant gran es lo pecat de impuresa, que era lo vici predominant de aquella infelís ciutat y sos comarcans, escolta lo quel mateix Deu nostre senyor digué : *Lo clamor dels de Sodoma y Gomorra se ha multiplicat, y lo pecat de ells se ha agravat molt (Gen. 18, 20)*. Y Corneli á Lápide sobre aqueixas paraulas diu : *los mateixos pecats, com acusadors, han pujat al cel á trovarme, y claman contra uns homes tan impíos, y me obligan á la venjansa. Y per axó irritat los castigá y cremá. Per amor de Deu, noy, fuig dels pecats de impuresa, que son los mes abominables, los mes denigratius, los que mes irritan al Senyor, y los que mes ánimas fan condemnar.*

Lo tercer es : *Oprimir als pobres*. En lo n.º 3 està aqueix ricasso, que com altre Epulon del Evangelí no tracta sinó de menjar y béurer bè, de vestir ab tot lúxò, y se tapa las orellas pera no ohir los crits y plors dels pobres, viudas y hórfsans, á qui oprimeix. ¡ Mira quant desconsolats están !... Però mira també com lo Etern Pare li dispàra un llalap pera matarlo, y li fa ohir aquellas paraulas : *Aquesta nit morirás, y tantas cosas que te has preparat ¿ per qui serán ?*... Puig que ha de saber qualsevol que oprimesca als pobres, lo que diu lo Esperit sant en lo llibre del Ecclesiásuch, cap. 35 : *Lo Senyor no fa accepció de personas en perjudici del pobre ; y escolta las plegarias del injuriat. No despreciará las súplicas del hórfsan, ni tampoch á la viuda que li parla ab sospirs. Las llágrimas que derrama la viuda ¿ no son per ventura altres tants clamors contra aquell que las hi fa llansar ? Desde sos ulls pujan fins al cel, y lo Senyor que las escolta no las veurá sens irritarse*. Sobre aquestas paraulas diu Corneli á Lápide : *Los hórfsans y viudas, com cosas desertas, abandonadas y exposadas á las injurias de tothom, solen ser vexádas, despulladas y oprimidas dels poderosos : y com no tenen altre refugi acuden á Deu y claman pera que las lliure de la vexació, y torne per la justicia : y Deu que protegeix als desamparats, segons está escrit en lo salm 9, 34 : á vos es abandonat lo pobret, vos seréu la ajuda del hórfsan : no desprecia las suas súplicas, ans bè las aten, y escolta las paraulas que ab gemitchs, sospirs y llágrimas li dirigeixen. Y de aquí*

es que encara que las llágrimas de aqueixos caygan en terra, lo clamor puja fins al cel, y Deu castiga als opressors.

Lo quart es : *Defraudar la soldada als treballadors.* ¿Véus en lo n.º 4 aqueix home que ab un bastó fa fugir los treballadors de casa sua, en lloch de pagarlos lo jornal? Certament que no ho faria, si tinguéis temor de Deu, y se recordás de lo que diu lo Esperit sant en lo llibre del Ecclesiástich cap. 34: *Que aquell que defrauda lo pa al qui lo ha guanyat ab son suor, es com qui assassina á son próxim. Germans son en delictes lo qui derrama la sanch y lo qui defrauda lo jornal al jornalero.* Y sant Jaume á aquestos defraudadors los diu, cap. 5, v. 4: *Havet de saber, quel jornal que no pagaréu als treballadors que segaren vostres camps, está clamant contra vosaltres; y lo clamor de ells ha penetrat los ohidos del Senyor dels exercits. Vosaltres haveu viscut en delicias, y haveu menjat y begut espléndidament sobre la terra, y vos haveu engreixat á vosaltres mateixos, com á víctimas que preparan per lo dia del sacrifici: axí sóu preparats pera ser sacrificats á la justicia de Deu en lo dia del judici, però ja antes experimentaréu desgracias. Y á vosaltres pobres, oprimits, vexats y defraudats, vos diré ab lo mateix apóstol sant Jaume: Germans meus, tingau paciencia fins á la vinguda del Senyor, qui no deixarà de darvos la paga de vostre sufriment.*

P. Quants son los pecats que demanan venjança devant de Deu?

F. Quatre : Lo primer , homicidi voluntari.

Lo segon , lo pecat de sodomia.

Lo tercer , oprimir als pobres.

Lo quart , defraudar la soldada als treballadors.

P. Perqu s diu que aquestos pecats demanan venjansa devant de Deu ?

F. Perque son tan injuriosos al pr xim , que provocan especialment la ira de Deu nostre senyor , qui los acostuma castigar ja en aquesta vida.

LOS PECATS DE QUE UN SEN FA REO SENS
COMÉTRERLOS.

Dels pecats dels altres perdoneu al vostre servidor.
(Salm. 18, 14.)

LLISSÓ QUARTA.

DELS PECATS DE QUE MOLTS SEN FAN REOS SENS COMÉTRERLOS.

¡ Ay, noy ! quants y quants deurian exclamar ab las paraulas de David , quant suplicava á Deu y li deya : *Senyor, perdoneume dels pecats que no conech, y també de aquells que encara que no he comés, però ne só reo.* Pera que conegas, donchs, aquestos pecats y te pugas preservar de ells, tels explicaré junt ab la estampa. Son nou.

Lo primer es *manar fer mal*. En lo n.º 1 está Herodes, que mana matar als innocents. Mira com los soldats arrebatan de las mares las criaturas y las degollan. Veritat es que Herodes ab sas propias mans no n' matá cap; pero no obstant se feu reo y criminal de aquella gran matansa per la orde que havia donat; segons aquell principi : *qui per alium facit, per se ipsum facere videtur* : lo que fa per medi de altres, se considera ferho un mateix. Per lo tant, aquell que mana alguna cosa mala, se fa reo de la maldat que cometen los seus subordinats : encara que aquestos en tal cas no deuben nils es lícit obedir; puig solament se ha de fer lo que manan los superiors, quant se pot fer sens pecar. Perque la autoritat humana es una partici-

pació de la divina, ó es un poder que Deu los ha donat, com ell mateix diu : *Per me reges regnant, et legum conditores justa decernunt (Prov. 8)*: per mi regnan los reys, y los legisladors decretan lleys justas; y per lo tant han de manar cosas justas los que la exerceixen, y si n' manan de injustas no sels ha de obedir, perque en tals casos no exerceixen la autoritat, sinó que abusan de ella, y primer se ha de obedir á Deu que prohibeix aquella cosa, que no als que la manan.

Lo segon es *aconsellar fer mal*. En lo n.º 2 está Cayfás que aconsella al Sinedrin, só es als lletrats y ancians reunits, la mort de Jesus, y formant tots un complot, procuraren que Pilat la decretás. De aquí es que encara que ells no mataren á Jesus ab sas propias mans, no obstant se feren reos de aquella mort ab los seus consells, persuasions é instancias. Així mateix se fan criminals aquells que aconsellan alguna maldat, sia de la classe ques vulga.

Lo tercer es *consentir lo mal*. En lo n.º 3 está sant Esteve á qui apedregan : aquest de á caball es Saulo, que després fou sant Pau, qui, guardant los vestits dels apedregadors, consentia á la mort del mártir; en tant que en alguna manera ell era en las mans dels quel apedregavan com. diu sant Agustí. Ab axó, noy, pots conéixer ques fan reos y criminals aquells que consenten, ques complaühen y deleytan en la maldat quels altres cometem.

Lo quart es *provocar al mal*. En lo n.º 4 están Adam, Eva y la serpent. Eva ab la sua ociositat y curiositat doná ocasió á la tentació del dimoni que

se li presentá baix la figura de serpent ; cau en ella y provoca á Adam á cométrer lo mateix pecat, per lo que tots foren castigats de Deu. Adam perque consentí, y Eva y la serpent perque lo provocaren é instigaren. Reos y dignes de càstichs son per tant aquells que provocan é instigan al mal , ja sia robos , impuresas ó qualsevol altra maldat.

Lo quint es *alabar lo mal*. En lo n.º 5 se figura un amo á qui un dependent seu porta una partida de diner que li ha procurat injustament, y en lloch de renyarlo, encara lo alaba ; ajudantlo en axó dos altres criats, un dels quals toca un instrument pera divertirlo. Mira, es tanta la alegría que hi ha en aqueixa taula, que fins lo gosset vol participar-ne. De igual delicte se fan reos aquells amos , pares y mares , que sabent quels seus fills , fillas ó súbdits roban ó estafan, nols reprehenen , aus bè los aplaudeixen y alaban.

Lo sisé es *no impedir lo mal , podent y tenint obligació de impedirlo*. En lo n.º 6 se representa un home que vol en la nit escalar una casa per mal fi, com ho indica la dona que aguanta la escala, y aquest altre que sab, véu y pot impedir semblant maldat, no ho fa. De aqueix delicte son reos los que tenint autoritat , ó podent , no impedeixen las maldats y en alguna manera consenten , segons aquell principi: *qui tacet consentire videtur* : qui calla se considera que consent.

Lo seté es *dissimular lo mal ques coneix ó se pot prevéurer que succehirá*. En lo n.º 7 están un fadri y una donsella tractantse á solas. Aqueix al-

tre home figura ser lo seu pare ó amo que ab la ma senyala *ques compongán*. ¡ Ay de ell , ques fa reo de tot lo mal que aquestos joves deixats á solas probablement cometrán ! ¡ Oh ; quants pares y mares , amos y mestressas se fan culpables dels pecats que cometen sos fills y fillas , criats y dependents , permetentlos tractes , balls , relacions amorosas , teatros y altrás cosas semblants ! Dirán que no veuhén que fassan res de mal . Ho crech ; però es porque tancan los ulls , ó donan ocasió retirantse de sa presencia , ó porque aquestos se aprofitarán de son poch cuydado ; mes entengan los pares y amos que tenen obligació de vigilarlos y de suspirar tot lo mal que podén exècutar , segons aquell principi : *licet parentibus de filiis suspicari* : es lícit als pares suspirar dels fills . ¡ Ay , quants pares y mares se condemnan per los pecats dels fills y fillas ! Axí ho amenassá ja lo profeta Ezequiel .

Lo octau es *participar del mal* . En lo n.º 8 se representa un lladre penjat per sos robos y maldats , y uns altres ques parteixen y amagan las halajas robadas per ell , sentse per lo tant participants del robo . De aqueix delicte se fan reos aquells que acceptan cosas robadas , que las compran sabent ó suspirant que ho son , ó acceptant alguna cosa pera que dissimulen .

Lo nové es *defensar lo mal* . En lo n.º 9 lo qui está assentat figura ser un jutge ; y los altres son un advocat y un home que té un plet injust , y encara que ho coneix , no obstant empenyat en lograr la sua pretensió , procura ab dádivas y diners per-

vertir la consciencia dels dos , fent quel advocat li defense la sua mala causa, y lo jutge sentencie á son favor. Axó podrà passar en aquest mon, però no en lo altre , perque en lo tribunal de Deu fins las justicias quedarán judicadas : *ego justitias judicabo*: ¡ Ay de aquells que tenen plets injustos ! ¡ ay de aquells quels protegeixen y favoreixen ! Uns y altres se constituheixen reos en lo tribunal de Deu.

P. Quants son los pecats de que un sen fa reo sens cométrerlos ?

F. Son nou : Lo primer , es manar fer mal.

Lo segon , es aconsellar fer mal.

Lo tercer , es consentir lo mal.

Lo quart , es provocar al mal.

Lo quint , es alabar lo mal.

Lo sisé , es no impedir lo mal, podent y tenint obligació de impedirlo.

Lo seté , es dissimular y comportar lo mal ques coneix ó déu conéixer succehirá.

Lo octau , es participar del mal.

Lo nové , es defensar lo mal.

P. Perqués diu de aqueixos pecats que un sen fa reo sens cométrerlos ?

F. Perque es causa ó cómplice del mateix mal quels altres fan.

LO SAGRAMENT DEL BAPTISME.

Per la sua misericordia Deu salvador nos ha proporcionat la salvació per medi del baptisme de la regeneració. (Ad Tit. 3, 5.)

SECCIÓ SEGONA.

OBRAS BONAS.

CCCII

LLISSÓ QUINTA.

—
**DELS SAGRAMENTS EN GENERAL,
Y DEL BAPTISME EN PARTICULAR.**

Los sacraments de la Iglesia católica son aquellas fonts puríssimas dimanadas del costat de Jesucrist, que derraman medicinals y riquíssimas ayguas de gracias pera curar nostras ánimas de las malalties dels pecats, y per aliviar y suplir nostras miserias. En aquest sentit diu lo Concili de Trento, que si bè quant naixém estám privats de la gracia, per lo Baptisme la alcansám; si perdém aquesta gracia baptismal, per medi del sacrament de la Penitencia la recobram, y que si conservám y aumentám la gracia, ho devém als sacraments, per las forsas quens alcansan. Donchs ja véus, noy, quantas gracias havém de donar á Jesucrist per havernos facilitat los inagotables tressors dels sacraments. ¡Quant devém apreciarlos! ¡y ab quanta frequencia havém de desitjar rébrer los de la Penitencia y Eucaristía! Perque si un metge oferís un remey lo mes cert

y eficás á un malalt, ¿ qui seria tan loco que nol acceptás desde luego, y, podent curar, preferís sufrir la dolencia? Si un senyor entregás una gran quantitat de moneda pera rescatar á un esclau, y aquest desagrahit digués, que no n' hi sent grat, que mes se estima estar esclavísat que ab llibertat, ¿ no diríam que ha perdut lo judici?... ¿ Y no diríam lo mateix de un pobre que estant morintse de fam, set, fret y altrás miserías, despreciás á un senyor caritatiu quel vol socórrer?

Donchs sapias que nosaltres som aqueixos malalts, esclaus y pobres, y que Jesucrist es aqueix senyor caritatiu queus vol remediar per medi dels sants sacraments; puig que ells son los remeys eficassos pera curar las malalties de nostres pecats; son medis pera eixir de la esclavitut del dimoni, y son finalment una mina abundantíssima que ben explotada pot enriquir nostras ánimas de gracias y mérits; però axí com lo remey, per bo y eficás que sia, no cura si no se aplica al malalt oportunament, tampoch los sacraments curarán nostres mals, si nols rebém ab la deguda disposició.

Es aqueixa una veritat tan interessant y per desgracia tan olvidada, que pera ferte conéixer la sua importancia me valdré de un altre símil. Si un rey lo mes poderós y caritatiu per lo bé de sos vassalls hagués establert grans eraris ó depósitos ben provistos de moneda, posant en totas las poblacions de son regne administracions, y donant llibertat á tots los seus vassalls pera presentarse á ellas á cobrar grossas quantitats, no sols pera pagar los deutes, sinó

també per augmentar sos caudals ¿no alabariam tots la inaudita generositat del monarca? Y sils seus vassalls per peresa ó negligencia no acudian y vivian pobres y endeutats ¿no diriam que seria per sa culpa y que no mereixen pietat? Fes donchs la aplicació: Jesucrist es aquest Rey de reys y Senyor de senyors, que ha depositat los seus mérits, que son de infinit valor, en los sants sacraments, y pera major comoditat dels seus súbdits ha posat administracions en cada parroquia, de modo que no se ha de anar á Roma á cobrar, sinó que cada hu en sa mateixa població ja trobará administració que li entregará las quantitats que ha menester pera satisfer los deutes de sos pecats per grans que sian, y si non té ningun, li servirán per augmentar lo caudal de la gracia. ¡Quina caritat tan generosa la de Jesucrist! y ¡quina ingratitude al mateix temps tan culpable la nostra si la despreciám! ¡Ah! no s' fa cas de unas gracias tan immensas, y al pas que tantas miserias y deutes tenen los mortals, per peresa y deixament no las aprofitan; los infelissos se aconsolan de morir de fam, pera no péndrer la pena de obrir la boca.

Pensant que tal vegada aquest despreci ó descuyt provindrà del poch coneixement que tenen de aquestas divinas dispensacions, passo á explicártelas per son orde; y antes de tot has de saber quels sacraments son set ni mes ni menos, que tots han estat instituhits per Jesucrist, com consta de la tradició y ho ha definit lo ja citat Concili de Trento, y que no tots se deuen rébrer en igual estat;

puig uns son pera donar la gracia á qui no la té, com son lo Baptisme y Penitencia, que per axó se anomenan *sagraments de morts*, per suposar que la ànima está morta per lo pecat y sens la vida de la gracia : altres aumentan ó donan nova gracia al qui ja está en ella, quals son tots los demés, que per la mateixa rahó se anomenan *sagraments de vius*; y també la aumenta lo sagrament de la Penitencia quant se reb. en estat de gracia.

BAPTISME.

Lo primer sagrament es lo Baptisme, y es com la porta dels demés, de modo que qui no ha rebut aqueix, no pot rébrer ningun dels altres. Es veritat que sant Joan Baptista administrava ja antes una especie de baptisme; però no era lo sagrament de que ara parlám, sinó un excitatiu de penitencia y com un medi de ques valia pera preparar las gents á rébrer lo Redemptor. Lo mateix Jesucrist fou qui instituí aquest sagrament, manant als apóstols que instruhissen á totas las gents, batejantilas en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant. Y es tan necessari lo sagrament del Baptisme, que sens ell no s' pot entrar en la Iglesia ni en la gloria celestial, á no ser que algun, no podent rébrerlo, lo desitjás fent un acte de contrició y de amor de Deu sobrenatural, ó bè sufrir lo martiri, en qual cas, com á *baptisme de foch ó de sanch*, supliria lo de aygua. Per aquest y qualsevol altre sagrament se necessitan tres cosas; á saber: materia, forma y

ministre ab intenció. La materia del Baptisme es la aygua natural, com es la del mar, rius, pous, fonts y de pluja, no sent generalment materia apta a artificial. La forma son aquestas paraulas: *Jo te batejo en nom del Pare, y del Fill y del Esperit sant. Amen.* Lo ministre es lo párroco ó altre sacerdot ab llicencia sua; y en cas de necessitat qualsevol, encara que sia heretje ó infiel. Los efectes de aqueix sacrament son perdonar lo pecat original y los demés que té la persona quant reb lo Baptisme, y las penas merescudas per ells en la altra vida. Se li concedeix la gracia quel trau de la esclavitut del dimoni, que per axó está representat en la estampa desesperantse; lo fa fill de la Iglesia, amich de Deu y hereu del cel, lo que se significa per aqueixa cadira que hi té preparada, ahont habitará per tota la eternitat si viu com un bon cristiá; lo fa fill del Etern Pare, á qui diu *Pare nostre qui estau en lo cel*, y germá de Jesucrist; la sua ánima queda esposa del Esperit sant, y tot ell ple de la gracia de la santissima Trinitat, la qual, com véus en la estampa, se complau en lo sant Baptisme.

Antes de rébrer lo Baptisme, la ánima no es digna de anar al cel, perque allí tot es hermós, pur y perfet, y ella es impura y fea á causa del pecat original; però luego que ab lo sacrament se ha fet participant de la redempció de nostre senyor Jesucrist, queda llibre de la esclavitut del dimoni, enterament purificada y bellissima com los esperits celestials. ¡ Ah ! ; qui pogués conservar aquesta her-

mosura y puresa , no cometent ja may ningun peccat ! A mes se li infundeixen ab lo Baptisme las virtuts teologals , los dons y fruyts del Esperit sant , y queda sellada ab lo caràcter , que es una senyal ó divisa que resplandeix en la ànima , per mes gloria en lo cel , si se salva , y per mes confusió en lo infern , si se condemna , per qual motiu no s' pot rébrer mes de una vegada aquest sacrament.

Si miras la estampa , á mes del sacerdot hi veuràs lo padrí , que té la criatura , lo qual per no poder aquesta parlar , demana en son nom una sort y dita tan gran . Y com los menors han de estar per lo que fan en hé seu los tutors , axí també los batejats han de estar á las utilitats que en lo Baptisme los han procurat los padrins , y han de cumplir las promesas que han fet en son nom de seguir la fe y lley de Jesucrist y apartarse de las cosas que han renunciat .

En lo Baptisme se renuncia á Satanás , protestant de no servirlo ja may ; se renuncian las suyas obras , que son los pecats y las cosas que induheixen á ells , com son los jochs prohibits , ó encara que sian lleits , si se excedeixen en la quantitat ques juga , ó en lo temps que duran . Axí també son obras de Satanás los balls , espectacles , teatros , tractes ó festeigs , fartenas &c. ahont se solen cométrer accions poch honestas , y proferir paraulas indecents , ó bè se excita la gola ; de lo que se serveix lo diable com de llassos per agafar ànimas . Se renuncia per si las pompas y vanitats en los vestits y mobles , en lo menjar y béurer , porque fan ensuperbir á la persona , y seguir al superbo Satanás .

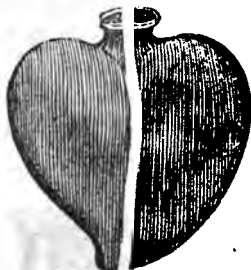
Aquestas son las promesas que han fet tots los cristians à la presencia de Deu, del cel y de la terra al temps de rébrer lo Baptisme: alguns las cumplen; però per desgracia son mes los que las olvidan.

Los que son fiels à sas promesas, imitan à Jesucrist en la humilitat, desprendiment de las cosas del mon, mortificació, paciencia, castedat y demás virtuts, cumplint los manaments de la sua santa lley y las máximas del sagrat Evangeli: ditxosos de ells, que si son perseverants, tindrán segura la vida eterna, com sels prometó en lo Baptisme.

Altres emperó se portan enterament al contrari de lo que han promés, de modo que si se haguessen obligat à seguir à Satanás, pera servirlo no podrian fer mes de lo que fan: ells renegan de Deu, blasfeman de Jesucrist y dels sants, però no del diable à qui veneran ab las obras y ab las pompas, com ho expressa aqueixa figura: lo un ciri indica las

obras , com son los pecats y las cosas que induheixen á ells ; lo altre las pompas y vanitats ab quel mal cristiá deshonra á Jesucrist y obsequia al dimoni. ¡ Ay dels tals ! ¡ y quant certa é infal·lible tenen la condemnuació !

No faltan alguns que tenen lo cor partit, com indica aqueixa altra figura : ab la una meytat volen amar á Jesucrist y cumplir las promesas que han fet en lo Baptisme , y ab la altra aman las obras y pompas de Satanás , lo que es impossible ; porque ningú pot servir á dos senyors, majorment contraris , com son Deu y lo dimoni. ¿ Qué dirias de un que en un mateix temps volgués servir en dos exèrcits ó partits enterament oposats ?

Lo modo de viurer dels mes dels cristians es com indica aqueixa altra figura : fan cremar un ciri á Jesus y un altre al diable : lo un ciri significa la missa, lo rosari, sacraments y demés obras de cristiá, que practican mes ó menos sovint pera honrar á Jesucrist, y lo altre significa los pecats que cometen, los jochs, balls, tractes, vestits deshonestos &c. En lo matí van á missa y á confessar, y en la tarde ó vespre al ball, teatro &c. ¡Ay de ells ! Tu, noy, nols imites : sias bon cristiá ; renova molt sovint las promesas del Baptisme, y cúmpelas, á fi de poder anar al cel, y no ser com ells, ques condemnarán ; y axó tant si ho pensan, com si no ho pensan ; tant si ho creuhen, com si no ho creuhen.

P. Quants son los sacraments de la Iglesia ?

F. Son set : Lo primer, Baptisme.

Lo segon, Confirmació.

Lo tercer, Eucaristía.

Lo quart , Penitencia.

Lo quint , Extrema-unció.

Lo sisé , Orde.

Lo seté , sant Matrimoni.

P. Qui instituhí ó posá aquestos Sagraments ?

F. Cristo senyor nostre.

P. Perquels instituhí ?

F. Pera donarnos la sua gracia.

P. Que cosa es gracia ?

F. Es un dó sobrenatural , quens fa amichs de Deu y hereus del cel.

P. De quantas maneras hi ha de Sagraments ?

F. De dos : que son de vius y de morts.

P. Quants son los Sagraments de morts ?

F. Dos : que son Baptisme y Penitencia.

P. Perqué se anomenan de *morts* ?

F. Perque suposan la ánima morta per lo pecat.

P. Y si aquella ánima que reb un sagrament dels de morts , ja está en gracia ?

F. Li aumenta la gracia.

P. Quants son los de vius ?

F. Tots los demés.

P. Perqué se anomenan de vius ?

F. Perque suposan la ánima viva per la gracia.

BAPTISME.

P. Que cosa es lo sagrament del Baptisme ?

F. Lo sagrament de aygua que donan á un quant lo fan cristiá.

P. Quina gracia nos dòna lo Baptisme ?

F. Una gracia quens perdona lo pecat original y nos fa fills de la Iglesia.

P. Un que no es batejat ¿ pot rébrer altre sacrament ?

F. No, pare ; perquel baptisme es la porta dels demés sacraments.

P. Perqué no deixan entrar los infants en la iglesia antes de batejarlos ?

F. Perque son esclaus del dimoni per lo pecat.

P. Perqué posan nom de algun sant als que batejan ?

F. Perquel tingan per patró y seguescan sas virtuts.

P. Qué significa la sal quels posan en la boca ?

F. Que la gracia del Baptisme nos guarda de la corrupció del pecat.

P. Qué significa fer lo sacerdot las creus ab los sants olis ?

F. Que ab la gracia del Baptisme quedám armats y fortificats pera pelear contra los enemichs de la ánima.

P. Qué significa la aygua ?

F. Que ab la gracia del Baptisme quedám nets de tot pecat.

P. Qué significa la capilla ?

F. La puresa de vida que devém guardar.

P. Qué significa lo ciri encés en la ma ?

F. Lo llum del bon exèmple que havém de donar.

P. Qué prometém en lo Baptisme ?

F. Seguir la fe y lley de Jesucrist.

P. A qué renunciám en lo Baptisme ?

F. A Satanás y á todas sas pompas y á todas sas obras.

P. Si una criatura se estava morint y no la podian

portar á la iglesia pera batejar , ¿ qui la podria batejar ?

- F. Qualsevol home ó dona que ho sapia fer.
- P. Qué se ha de fer pera batejar bè ?
- F. Tenir intenció de fer lo que fa la santa mare Iglesia en lo Baptisme ; tirar aygua al cap de la criatura, sent que corre , y al mateix temps dir aquestas paraulas : *Jo te batejo en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant. Amen.*
- P. Segons axó, ¿ no bastaria primsenyar la criatura , entenen per primsenyar , ferli solament lo senyal de la creu ?
- F. No , pare.
- P. Quant no se sab de cert , però se dubta que la criatura sia morta, ¿ se ha de batejar ?
- F. Sí , pare.
- P. En aqueix cas ¿ cóm se ha de fer ?
- F. Ab aquesta condició : *Si ets capás de rébrer lo Baptisme, jo te batejo en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant. Amen.*
- P. Y si es de pocas semmanas la criatura ó de pochos dias, y no s' véu clarament que sia morta, ¿ se ha de batejar ?
- F. Sí , pare ; y ab condició.
- P. Quant pera batejar promptament per necessitat, no s' tira aygua al cap, sinó á altra part, ¿ lo baptisme se déu administrar sens condició ó ab quina condició ?
- F. Ab aquesta condició : *si ets capás de rébrer lo baptisme, jo te batejo en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant. Amen.*

P. Quina aygua es materia certa per administrar lo sacrament del Baptisme ?

F. La aygua natural ; com es ara del mar, de riu, de font, de pou ó de pluja.

LO SAGRAMENT DE LA CONFIRMACIÓ.

*A las horas posavan las mans sobre ells, (sobre los
ja antes batejats) y rebian lo Esperit sant.
(Act. 8, 17.)*

LLISSÓ SEXTA.

DEL SAGRAMENT DE LA CONFIRMACIÓ.

Mira , noy , la estampa : ¿ véus com lo senyor Bisbe está administrant lo sagrament de la Confirmació? Es aqueix un sagrament instituhit per Jesucrist pera confirmarnos en la Religió divina que havém professat, y fortificarnos en la vida espiritual que havém rebut en lo Baptisme. Se anomena la Confirmació sagrament de plenitut, perque vé á ser lo complement y consumació del Baptisme , y també perque la sua administració pertany als senyors Bisbes, en qui resideix la plenitut del ministeri. Y quant lo confereixen, fan ab lo sagrat crisma una creu en lo front, dihent: *Te sello ab lo senyal de la creu, y te confirmo ab lo crisma de la salut, en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant.*

Los efectes de aquest sagrament son admirables. No sols rebém ab ell un augment de gracia santificant, com en los demés sagraments de vius; sinó també aquell dó soberá que sant Jaume anomena *dó perfet* y sant Pau *prenda del Esperit sant*. Has de saber, noy, que per los demés sagraments sens comunican los dons del divino Esperit; però en la Confirmació sens dòna lo mateix Esperit sant, de

modo que axí com la Eucaristia se anomena sacrament de Jesucrist, perque no sols rebém la gracia de Jesucrist, quant combregám, sinó lo mateix Jesucrist; axí també la Confirmació podria en algun modo anomenarse sacrament del Esperit sant, puig que no sols sens comunican ab ell los seus dons, sinó que rebém lo mateix Esperit sant, com ho véus en la estampa. Y si bè es veritat que ab lo Baptisme rebém la vida de la gracia, no obstant respecte de ser una vida débil com de infants nats de poch, segons diu sant Pere, necessita per axó de ser corroborada y reforsada ab la Confirmació. En lo Baptisme som formats; però en la Confirmació som fortificats. En lo Baptisme som reengendrats pera la vida; però en la Confirmació quedám armats pera lo combat. En lo Baptisme som allistats pera la milicia; però per la Confirmació quedám arreglats pera combátrer ab valor: axí se explica sant Melquíades, papa español. Y efectivament, la gracia especial que causa aquest sacrament, es donar particulars auxllis pera eixir victoriosos dels combats quens presentan los enemichs de la Religió y de nostra eterna salvació.

Pera que tingas, noy estimat, lo mes alt concepte de aqueix sacrament, dech dirte, que Jesucrist havia comunicat los dons del Esperit sant á sos apóstols per altres sacraments antes de Pentecostés; però la promesa quels havia fet de enviar lo divino Esperit, no s' cumplí fins en aqueix dia tan memorable, en que baixant en llenguas com de foc reposá sobre lo cap de la santíssima Verge y

dels apóstols, y quedaren tots plens de la sua virtut. Desde aqueix dia en avant durá algun temps que sempre quels apóstols confirmavan, lo mateix Esperit sant baixava visiblement sobre aquells que rebian aquest sagrament, com se llegeix en diferents capítols dels Actes dels apóstols; de modo que admirat Simon Mago de semblant portento, los oferí una gran quantitat pera que li concedissen aqueixa gracia; però ells despreciaren ab indignació la pretensió del Mago, y de aquí ha pres lo nom de *Simonia* lo peccat de comprar una cosa espiritual per una de material.

Es veritat que després que han deixat de ser necessaris los prodigis pera la propagació y establiment del Evangeli, ha cessat també de manifestarse sensiblement lo divino Esperit en la Confirmació; però no per axó ha deixat ni deixarà may de venir invisiblement sobre los ques confirmen ab las disposicions degudas.

També has de saber, noy, que aquest sagrament imprimeix caràcter, com te vas dir quel imprimia lo Baptisme, y per lo tant tampoch se pot reiterar. En aqueix sagrament també se dona padrí, com en lo Baptisme, ab la sola diferencia que en lo Baptisme acostuma haverhi padrí y padrina, però en la Confirmació no mes que padrí, si es noy, y padrina si es noya la ques confirma, los quals padrins contrauen parentiu espiritual, no entre sí, sinó ab los batejats y confirmats, y aqueix parentiu es de primer grau ab la criatura, y de segon ab los pares; de modo que ningun dels padrins pot casarse sens

dispensa ab la criatura , ni ab los pares de ella en cas de enviudarse. Los padrins tenen la obligació de ensenyar la doctrina cristiana á sos fillols , de amonestarlos y corregirlos, en cas quels pares sian descuydats.

Ja véus , noy , quin apreci tan gran has de fer del sagrament de la Confirmació : ¡ quantas gracias haurias de donar á Deu nostre senyor per haverlo pogut rébrer !.... y ja que aquells que viuhèn bè y santament son temples del divino Esperit, nol vulgas contristar pecant, antes procura resistir varonilment las tentacions dels enemichs, mon, dimoni y carn. Mira no sia cas que hajas rebut en va aqueixa gracia, te diré ab lo apóstol sant Pau. Procura exércitar las virtuts que se te indican en aquest sagrament, á fi de quel Senyor te done la corona de la gloria. Entengas que no será coronat en lo cel sinó aquell que haurá peleat contra los enemichs de la ánima : però ¡ ay de tu , si te deixas véncer ó te fas del seu partit ! ¡ quin cástich tan gran me-reixerias de Deu nostre senyor ! Te tiraria al infern com á Judas, com als ángels apóstatas ó dimonis, ahont cremarias per tota la eternitat.

P. Quin es lo sagrament de la Confirmació?

F. Lo sagrament que dòna lo senyor Bisbe als que confirma.

P. Quina gracia nos dòna lo sagrament de la Confirmació ?

F. Una gracia quenés dòna forsas pera cumplir lo que havém promés en lo Baptisme.

- P. Ab qué ungeix lo senyor Bisbe lo front dels que confirma ?
- F. Ab un oli barrejat ab bálсам, ques diu crisma.
- P. Qué significa lo oli ?
- F. La plenitut de gracia que rebém del Esperit sant.
- P. Y lo bálсам ?
- F. Lo olor del bon exèmple que devém donar.
- P. Qué significa la creu quel senyor Bisbe fa en lo front dels que confirma ?
- F. Que quedám assenyalats soldats de Jesucrist.
- P. Perqué ?
- F. Perque la creu es lo senyal del cristiá.
- P. Perqué lo senyor Bisbe dona la bofetada ?
- F. Perque entengám, que havém de sufrir qualsevol afront, antes de deixar la lley de Cristo.
- P. Perqués donan padrins en los sacraments del Baptisme y Confirmació ?
- F. Perque tingám quins ajude á professar la lley de Cristo.
- P. Quin ofici fan los padrins en lo Baptisme y Confirmació ?
- F. Confessan la fe per lo batejat ; se fan fianças de ques mantindrà en alló ; que cumplirà lo que ordena la Iglesia, y se obligan á ensenyarli la doctrina cristiana.
- P. Y qué contrauen ?
- F. Lo parentiu espiritual ab lo batejat y ab sos pares.
- P. Se ha de estar en gracia de Deu pera rébrer lo sacrament de la Confirmació ?

F. Sí, pare ; perque la Confirmació es sacrament de vius.

P. Y per lo del Baptisme ?

F. No, pare ; perquel Baptisme es sacrament de morts.

LO SARRAMENT DE L'EUCARISTIA

Il digne a benediccion de Agostin de 1514
pobre se lo haueu que esta en el altar de la eucaristia

LO SAGRAMENT DE LA EUCARISTIA.

*Digne es lo Anyell que está sacrificat de rebber honra
y gloria y benedicció. (Apocalip. 5, 12.)*

LLISSÓ SÉPTIMA.

DEL SACRAMENT DE LA EUCARISTIA.

En la estampa véus representat tot lo que déus principalment entèrdrer de aquest augusto Sagrament. En la mesa del altar està representada la Cena de la última nit en que Cristo senyor nostre instituí aquest adorable sagrament : en lo costat dret està un sacerdot celebrant, ab lo que renova aquella Cena y la passió y mort de nostre senyor Jesucrist, cumplint lo precepte del mateix divino Redemptor : en lo altre costat hi ha un sacerdot que està distribuint la sagrada comunió als fiels, que dócils á las amorosas veus de Jesucrist se acercan á aquest soberá convit, pera participar del major dels beneficis que Deu ha fet als homes : en lo mitg de la estampa está figurat lo Santíssim Sagrament exposat á la veneració del poble, ahont encara que ocult baix lo místich y cándido vel de pa ú hostia consagrada, está real y verdaderament lo mateix Jesucrist, á qui adoran los cristians, contemplantlo tan alt, tan poderós y tan augusto com está en lo cel, y preparat pera dispensarnos totas las gracias y bendiccions quens convingan, tot lo qual passo á explicarte mes per extens.

Aquest es lo sagrament per excel·lència, origen y centro de tots los demás sagraments; puig que conté á Jesucrist autor de tots ells. Té aquest sagrament molts noms, segons los fins de la sua institució y admirables efectes que causa. Se anomena *Eucaristia*, que significa acció de gracies: *Hostia*, perque Jesucrist que está en ell, se ofereix tots los dias per nosaltres á son etern Pare com á hostia de propiciació. Se anomena *Pa dels fills de Deu*, perque sent aqueix divino Senyor nostre pare, ab ell nos alimenta; y axi com una mare cria son fill ab la llet ques forma de la sanch de sas venas, axí mateix Jesucrist després de havernos donat á llum en lo sant Baptisme, y de havernos reforsat en la Confirmació, nos alimenta com á fills seus estimats ab la carn y sanch de la sua mateixa Persona. També se anomena *Comunió*, per la unió comú que vol hi haja entre nosaltres, amantnos com á bons germans, y entre ell y nosaltres com entre pares y fills. A mes se anomena *Viatich*, perque serveix de aliment pera lo viatge de la eternitat. Molts altres noms té, que seria llarch explicar.

Després de haver donat Deu nostre senyor moltes figuras de aqueix sagrament en la lley natural y escrita, comensant per lo arbre de la vida del Paradis fins al manná del desért; al arribar á la lley de gracia ell mateix diu clarament, *que la sua carn es menjar y la sua sanch es beguda, y que aquell que menjará la sua carn y beurá la sua sanch, viurá en ell y ell en aquest*. Estava de continuo suspirant per la hora en quens la de donar aquest

convit é instituhir aqueix augusto Sagrament. Ar-
rivá finalment aquesta hora ab tantas ansias desit-
jada, dia catorse de la lluna de mars, que segons
lo nostre modo de contar correspon al dia vint y
cinch de dit mes, dia anterior á la sua mort, en que
volgué fer aquest testament á favor nostre, y fou de
la manera següent. Luego que hagué celebrat ab
sos deixebles la Pasqua del anyell legal, se alsá de
taula, y ab la mes profunda humilitat rentá los
peus á tots, de modo que quedaren pasmats; però
pujá de punt lo seu pasmo al véurer que sen tor-
nava á la taula é instituhia y donava aqueix augus-
to Sagrament. Al efecte prengué en sas divi-
nas mans un pa ácimo ó sens llevat, del que so-
lament sen menjava en los dias de Pasqua; do-
ná gracias á son Etern Pare per lo poder que li
havia donat sobre totes las cosas; benehi lo pa, lo
dividí y entregá als apóstols, dihent: *Accepteu y
menjeu; axó es lo meu cos.* En seguida prengué
un cálser ab vi, y donant altra vegada gracias á
son Etern Pare, lo benehi y doná á sos apóstols,
dihent: *Bebeu tots de ell; aquest es lo cálser de la
mia sanch: quantas vegadas menjaréu de aquest pa,
y beuréu de aquest cálser, faréu memoria de mi.*
Los apóstols pasmats combregaren ab tota humilitat
y devoció, quedant autorisats pera consagrar y co-
municar aqueixa facultat als senyors Bisbes y sa-
cerdots, y aquesta facultat se perpetuará fins á la
fi del mon, com diu lo mateix Jesucrist, que esta-
rá ab nosaltres fins á la consumació dels sigles.
¡ Ah ! ¡ quin prodigi ! ¡ quina bondat !

Es aquesta una veritat de fe; puig aquell que no pot errar ni enganyarnos ho assegura: ab axó, noy, créula ab tota firmesa, y encara que ja me penso que ho farás axí, ab tot vull ab rahons de congruència y ab algunas similituts corroborar la tua fe. Tu bè sabs que Deu nostre senyor ha criat totes las cosas de no res: donchs aqueix mateix Deu es qui converteix, en virtut de son poder absolut, aqueix pa y vi en la substancia de son cos y sanch; y encara que en Deu no hi ha fácil ni difícil, no obstant, segons lo nostre modo de enténdrer, mes fácil es convertir una substancia en altra diferent, que no que passe á tenir sér lo que antes no existia; y si axó feu en la creació, ¿quina dificultat hi ha en créurer que en la consagració se convertesca en carn y sanch lo que antes era pa y vi? ¿No s' verifica axó mateix en nosaltres ab lo pa que menjém y ab lo vi que bebém, ques converteixen en carn y sanch del nostre cos?

Per axó aquesta transformació se anomena *transsubstanciació*, que vol dir que una substancia, com es lo pa y lo vi, se converteix en altra, que es lo cos y sanch de Cristo; si bè quedan los accidents que son com un vel tirat entre lo cos y sanch de Jesucrist y nosaltres, pera que exèrcitem la fe, y pera quel temor nons fassa retirar de aquest sacrament. Axí com encara que un núvol tape lo sol al mitg del dia y nos impedesca véurerlo, coneixém y creyém que está sobre nosaltres per los efectes que produheix, com son la claror que dona y lo calor que comunica; del mateix modo nostre senyor Je-

sucrist, com á sol de justicia que es, en aqueix augusto sacrament ha volgut quedar cubert del núvol dels accidents ó apariencias sacramentals; però real y verdaderament existeix en ell encara que nol vejám; basta que ell mateix nos ho assegure: á mes de que ho coneixém ab los efectes. Y sinó, ¿cóm las ánimas justas tindrian tans grans coneixements; cóm tindrian tan gran valor ó ardor de amor de Deu y del próxim; cóm exercitarian tantas virtuts, á no ser aquest Santíssim Sagrament que tot sovint reben y adoran, quels il·lumina, enardeix y vivifica encara que no vejám á Jesucrist, perque lo núvol dels accidents lo cobreix? Y si alguns no son il·luminats, inflamats y vivificats, es perque están ficats en los subterranis de las cosas del mon y assentats sobre la sombra de la mort; y axí com lo sol material no il·lumina ni calenta á aquells que están en subterranis, lo mateix fa aqueix sol diví. ¿Vols tu experimentar aqueixos efectes divins? Te diré lo que deya lo Profeta á tots: *accedite ad eum, et illuminamini*: acércat á ell y quedarás il·luminat: visítal, reblo sovint en la comunió, y veurás quins efectes tan grans ne traurás, si hi vas ben disposat.

Peró me dirás: ¿es possible que tot lo cos de Cristo estiga en una petita hostia? No sols es possible, sinó que verdaderament es axí. Ja te he dit que Cristo está en lo sagrament per modo de substancia, y á la manera que en una petita llavor está tota la substancia ó essencia de una planta, axí també en lo sagrament en una petita partícula está

tot lo cos y sanch de Cristo. Tens de axó una altra prova en los teus mateixos ulls, que encara que tan petits, se te hi representa la figura de tot un home, de una casa &c.: donchs també pot ser y es que en una petita hostia ó partícula se cotinga tot lo cos de Cristo.

Me preguntarás tal vegada, ¿si quant se parteix la hostia consagrada, se parteix també lo cos de Cristo? A lo quet responch, que no s' divideix, sinó que queda tot en cada part, axí com antes de dividir-se estava en la hostia entera. Escolta aquest símil: si tu te miras en un mirall, te veurás en ell, y si lo parteixes, tu not partirás, y no obstant te veurás en cada meytat, axí com antes te veyas en lo mirall enter. Donchs també dividida la hostia, no es Cristo quis divideix, sinó lo sacrament ó las especies sacramentals, quedant Jesucrist tot en cada part. Mes me preguntarás: ¿y es possible que sent solament Jesucrist un, pugá á un mateix temps estar en tants llochs com hi ha sacraris ab reserva, y sacerdots que consagran una ó molts formas? Sí, es possible y no hi ha que dubtarne; de la mateixa manera, succeheix en cert modo, ab lo sol, que á pesar de ser un no mes, per molts vasos plens de aygua que se li presenten, los il·lumina á tots y á cada un en particular, y en cada vas se hi véu lo sol: donchs axí, y encara millor, passa en aqueix sacrament; per molts que sian los sacerdots que consagren una ó molts formas, en totas está Jesucrist. Pot ser me tornarás á preguntar: combregant tantas personas cada dia en tot lo mon., ¿bè

sembla que se hauria de disminuir lo cos de Cristo? Ay, noy, no s' disminuheix, no; mira, tens un simil en lo mateix sol: tants anys ha que participan cada dia tots los habitants del mon del seu calor, llum é influencia, y fins ara no coneixém que se haja disminuhit. Encara te donaré una altra similitut: si á la flama de un llum hi va molta gent á encén-drer cada un una candela, tots sen portarán llum; però ella per axó no s' disminuirá. Donchs de un modo semblant lo cos de Cristo, per molts que sian los que combregan, nos disminuheix. Te he explicat y posat aqueixos símils, pera sensibilisar é il·lustrar aquest gran misteri de fe, y no pera demostrarlo.

També has de saber, que en virtut de las paraulas de la consagració en la hostia hi está lo cos de Cristo y per concomitancia hi está també la sanch, porque Cristo está viu en aqueix sacrament, y un cos viu no pot estar sens sanch. Lo mateix dich del cálser; en virtut de las paraulas de la consagració hi está la sanch, però també hi está lo cos: en la hostia y cálser están la ánima de Cristo, la divinitat, totes las tres Personas de la Trinitat beatissima ab tots sos divins atributs. Essent axí, ja véus que tant reb aquell que combrega ab una especie no mes, com lo qui combrega ab totes dos. Antigua-ment las criaturas combregavan baix la especie de vi; los malalts baix la especie de pa, y tots los demás regularment baix las dos especies; però ha-venthi en axó diferents inconvenients, la Iglesia en lo Concili Constanciense determiná, quels sacer-dots celebrant la missa (perque axí ho exígeix lo

sacrifici) combregassen ab las dos especies , y los demás fiels sols baix la especie de pa.

Diuhen los sants Pares que Jesucrist instituí aqueix Sagrament baix las especies de pa y vi, pera donarnos á enténdrer que axí com aquestas substancias se uneixen ab la persona que se alimenta de ellas , li conservan la vida y la nudreixen , lo mateix efecte fa aquest aliment espiritual á la ànima de aquell quel reb dignament ; se uneix ab Jesucrist , li conserva la vida de la gracia y la nudreix de ella , de virtuts y de mérits ; y lo mateix Jesucrist diu : *Axí com jo visch per lo Pare , qui combrega viurá per mi* : de modo quel que combrega ben disposat , pot dir com lo Apóstol : *Visch jo , però no jo ; sinó que viu en mi Cristo* ; y pera que ho entengas millor , te diré quel que combrega dignament , es lo mateix que un arbre empeltat , que ja no es lo que antes , sinó que dóna lo fruyt segons lo empelt que se li ha posat.

A mes de aquesta gracia de aliment y unió que te acabo de explicar , son molts y grans los efectes que causa la comunió ; puig que aumenta lo fervor y devoció , perdona los pecats venials , dóna forsas pera resistir las tentacions , y auxllis pera no caurer en pecats mortals , infundeix valor pera perseverar , y debilita lo calor de la concupiscencia . ; Dítxós aquell que rebrá ab freqüencia y dignament la sagrada comunió ! Ja pot dir que té un dels senyals mes certs de predestinació . Dich ab freqüencia ; perque ; ay de aquells que solament combregan una vegada en lo any ! per molt quels semble que

ho fan bè , fundadament se déu témer no será axí , puig ab sa tardansa demostran poch cuydado de la salvació de la sua ànima. Lo quet puch assegurar es , que moltíssims dels que freqüentan los sagraments , passen anys enters sens fer un sol pecat mortal ; al pas quels anyérs son pochs los que arriban al cap del any sens haver pecat mortalment. Per lo tant, noy estimat, luego que tingas lo temps y llicencia pera combregar , fesho ; combrega sovint y ab bona disposició : ; ay de tu, si combregasses sacrilegament ó ab pecat mortal ! farias un pecat dels mes graves ; millor te seria no haver nat.

Pera combregar bè , entengas que se ha de anar disposat de cos y de ànima. En quant al cos, se ha de estar en dejuni natural, limpia y modestia en la persona y vestit, reculliment dels sentits, no mirar ni parlar sens necessitat , ni anar precipitadament de un lloch á altre. En quant á la ànima , se ha de estar en gracia, y no sols se ha de estar limpio de pecats mortals ; sinó, en quant se puga, també de venials, ó á lo menos no tenirhi apego, procurant ademés tenir vius desitgs de combregar , y adornarse de virtuts , especialment de fe , esperansa , caritat , humilitat y devoció.

A mes se ha de procurar, després de haver combregat , estar cosa de mitja hora , ó á lo menos un quart , donant gracias á Deu nostre senyor , considerant la infinita bondat y amor de aquest Pare celestial que se ha dignat unirse ab nosaltres, no obstant nostres pochs mérits , y olvidant las ofensas é ingratitude ab que corresponem als seus beneficis.

No fassas may com alguns que luego de haver rebut la comunió, sen van de la iglesia: ¡ ay de ells, quantas gracias perden ! ¡ quina grosseria cometen ! Los infelissos imitan á Judas , que luego de haver combregat marxá del cenáculo impel-lit del dimoni, com diu S. Joan Crisóstomo. També procurarás ohir tots los dias que pugas la santa missa ; puig que en ella se renova la institució del Santíssim Sacrament y lo sacrifici que Jesucrist oferí per nosaltres en la creu, y pots combregar en ella á lo menos espiritualment , lo que consisteix després de haver fet un verdader acte de contrició , en ferne altres de desitg de rébrer á Jesus sacramentat y unirse interiorment ab ell. Axó se pot fer moltes vegadas entre dia ; ja sia tot treballant, ja caminant, ja fent qualsevol altra cosa ; puig ab axó no s' pert temps ; y es tant del agrado de Deu nostre senyor , que un dia se aparegué á la virtuosíssima Paula Maresca , fundadora del monastir de santa Catarina de Sena en Nápoli, y mostrantli dos vasos, un de or y altre de plata , li digué que en lo de or li guardava las suas comunions sacramentals y en lo de plata las espirituals. En lo llibre titulat *Camí dret y segur per arribar al cel*, lo qual te recomano llegescas ab freqüencia y atenció per molts motius , en la página 49 trobarás lo modo práctic de combregar espiritualment.

Visitarás á Jesus sacramentat cada dia ; y si no hi pots anar , fesho desde ta casa , resant la estació major, que son sis Pare nostres , sis Ave Marias y sis Gloria Patris , ab lo que guanyarás molts per-

dons é indulgencias. Si ho fas en casa y que ningu te veja, voldria que et posasses ab los brassos estesos ó en creu : ¡ ay, quant agradarias á Deu ! Però si pots anar á visitar-lo, veshi ; los ángels de continuo li fan la cort , ¡ y los homes , per qui se ha quedat en aquest Santíssim Sagrament , lo abandonan ! aquesta indiferencia es senyal de poch amor á Deu nostre senyor ; puig que si lo estimassem , no sabriam separarnos de sa presencia. ¡ Ay noy ! ámal de tot cor al bon Jesus ; puig que ell nos ha amat y ama tant , com que per axó se quedá sacramentat. Si lo estimas , ell encara te estimará mes á tu : y estimantlo no pecarás ; observarás los seus preceptes , ohirás ab devoció las missas , lo rebrás ab freqüencia en la sagrada comunió , y lo visitarás en lo sacrari ó custodia , y després de haverlo visitat y amat aquí en aquest mon , lo anirás á visitar y amar per tota la eternitat en lo altre , que es lo que desitjo. Amen.

- P. Que cosa es lo sagrament de la Eucaristía ?
F. La hostia consagrada y lo cálser (ó vi) consagrat.
P. Quant son consagrats la hostia y lo cálser ?
F. Quant lo sacerdot ha acabat de dir las paraulas de la consagració.
P. En forsa de las paraulas de la consagració, ¿ en qués converteix la substancia del pa de la hostia ?
F. En la substancia del cos de Cristo.
P. Y la sanch de Cristo está també en la hostia consagrada ?

- F. Sí, pare; per companyia, perque un cos viu no pot estar sens sanch.
- P. En forsa de las paraulas de la consagració ¿ en qués converteix lo vi del cálser?
- F. En la sanch de Cristo.
- P. Y lo cos de Cristo no s' hi posa també?
- F. Sí, pare; per companyia.
- P. Y la ánima de Cristo ¿ ahont se posa?
- F. En lo cálser y en la hostia; perque Cristo está viu en aquest sacrament.
- P. Cristo en lo sacrament hi está assentat, dret ó ajegut?
- F. De ningun de aquestos modos; perque en lo sacrament no ocupa lloch.
- P. Puig com hi está?
- F. De un modo miraculós, tot en tota la hostia, y tot en qualsevol part de ella per petita que sia.
- P. Si s' parteix la hostia consagrada, ¿ se parteix lo cos de Cristo?
- F. No, pare.
- P. En quina part queda?
- F. En todas las parts.
- P. Dónam un exèmple.
- F. Axí com un mirall en lo qual s' hi véu una sola cara, y si s' trenca en diferents trossos, en cada un de ells s' hi véu una cara entera.
- P. Si algun dia estant pera combregar, hi hagués mes personas que hostias, y lo sacerdot las partís y ten donás á tu no mes que un petit bocí, ¿ combregarías lo mateix que al qui donassea la hostia entera?

- F. Sí, pare; porque Cristo está tot en tota la hostia, y tot en qualsevol part per petita que sia.
- P. Quedan lo pa y lo vi després de la consagració?
- F. No, pare; porque se han convertit en cos y sanch de Cristo.
- P. Però no s' véu del mateix modo que antes la hostia?
- F. Sí, pare; porque quedan los accidents, que son: color, olor y sabor, encara que sens la substancia.

P. Perqué combregám?

F. Perque la Eucaristia nos aumenta la gracia y amistad de Deu, nos perdona los pecats venials, y nos dóna auxllis pera no cáurer en mortals.

P. Qué mes fa la sagrada comunió?

F. Nos uneix ab Cristo, dóna forsas y aliment á nostra ánima, nos deslliura de tentacions, y nos fa suaus las penas de aquesta vida.

P. Quantas cosas son necessarias pera rébrer lo sacrament de la Eucaristia?

F. Quatre: *dejuni natural, puritat de consciencia, coneixement y desitg.*

P. Qué vol dir *dejuni natural*?

F. No haver menjat ni begut desde la mitja nit, fins ques reb la sagrada comunió.

F. Qué vol dir *puritat de consciencia*?

F. Estar net de tot pecat mortal.

P. Un que está en pecat mortal y ha de combregar, ¿cóm ho ha de fer?

- F. Confessarse bè primerament.
- P. Si algú anás á combregar indignament per haver fet mala confessió , callantse lós pecats per vergonya , ó no apartantse de las ocasions próximas ó altra causa ¿quin pecat faria ?
- F. Un horrendo pecat de sacrilegi, y se faria mereixedor de que Deu lo fes quedar mort de repente allí mateix y tirás la sua ánima al infern, com ha fet ab altres.
- P. Qué vol dir *coneixement* ?
- F. Créurer y avivar la fe de que Cristo está en la hostia consagrada.
- P. Qué vol dir *desitg* ?
- F. Que havém de tenir gánas y desitg de combregar.
-
- P. Antes de combregar mentres lo sacerdot obra lo sacrari, ¿qué se acostuma dir ?
- F. La confessió general.
- P. Digasmela.
- F. Jo, pecador, me confesso á Deu totpoderós, y á la gloriosa sempre verge Maria, al benaventurat sant Miquel arcángel, al benaventurat sant Joan Baptista, als sants apóstols sant Pere y sant Pau, á tots los Sants, y á vos, pare, que he pecat en mal pensar, en mal parlar, en mal obrar y en deixar de ben obrar, per ma culpa, per ma culpa, per ma gran culpa: per tant jo prech á la gloriosa sempre verge Maria, al benaventurat sant Miquel arcángel, al benaventurat sant Joan Baptista, als sants apóstols sant Pere y sant Pau, á tots los Sants, y á vos, pare, que

- pregueu per mi á Deu nostre senyor. Amen, Jesus.
- P. Quant lo sacerdot té la hostia en los dits y la mostra al poble pera que la adore, ¿qué dirás?
- F. Diré tres vegadas : *Senyor , jo no só digne que Vos entreu en mon interior : digauho tan solament de paraula , y será feta sana y salva la mia ánima.*
- P. Dígasmе ¿ cómo te has de posar pera rébrer la sagrada comunió ?
- F. He de tenir lo cap un poch alsat y quiet , la tovallola arrimada debaix de la barba, sostinguda ab las dos mans , trayent la llengua de manera que descanse sobre lo llavi inferior.
- P. Després de haver combregat ¿qué será bo fer ?
- F. Estar un bon rato en la iglesia donant gracias á Deu , y no escupir fins que la hostia haja enterament passat , per lo perill de llansarne alguna partícula.
- P. Qué dirás de aquells que luego de haver combregat sen van sens donar gracias ?
- F. Diré que no tenen criansa ; que son uns vils ingrats é imitadors de Judás.

LO SAGRAMENT DE LA PNEITENCIA.

*Als que hajau perdonat los pecats, los son perdonats;
y als que's hajau retingut, los son retinguts.
(Joan. 20, 23.)*

VISSÓ OCTAVA.

DEL SAGRAMENT DE LA PENITENCIA.

Mira, noy, en la estampa, com un sacerdot óu las confessions dels pecadors. Ja sabs quel que está en pecat, Satanás lo té esclavísat, com ho véus ab aqueixa dona que se está confessant, á la qual lo dimoni té lligada ab una cadena. Al contrari de aqueix altre que se ha confessat bè, que está ja llibre y un ángel lo acompanya, perque está en gracia y ha exèrcitat moltes virtuts, com son la fe, la esperança, la caritat, la obediencia, la prudencia, la humilitat y la fortaleza. Aquell que ha pecat després del baptisme, no li queda altre medi per anar al cel quel sacrament de la Penitencia, ó rebentlo realment, ó ab la contrició y propòsit de rébrerlo quant puga. ¿Véus aquí sobre figurat lo cel, rodejat de una muralla y ab las portas tancadas? Axó indica que aquell que está en pecat mortal no pot entrarhi, y que solament la confessió ben feta, ó en cas de no poderse confessar un ferma propòsit de ferho acompanyat de la contrició, pot obrirnos las portas, com ho significan aqueixas claus que hi ha sobre lo confessionari.

En la lley natural y escrita la confessió no era mes que un acte de virtut, com també la peniten-

cia ; però en la lley de gracia Jesucrist senyor nostre ha elevat la confessió ó penitencia á la dignitat de sagrament, que instituí pera perdonar los pecats comesos després del baptisme.

Es tant lo que Deu senyor nostre vol y exigeix dels pecadors la confessió dels seus pecats, que luego que pecaren nostres pares los preguntá sobre la sua desobediencia, pera que confessassen la sua culpa. Crida Deu á Adam, y aquest diu : *Comedi : he menjat, he pecat.* Se dirigeix luego á Eva, y també respon : *Comedi : he menjat, he pecat ;* però los dos feren penitencia, y se salvaren. També preguntá á Cain, pera que confessás la culpa de haver mort á son germá ; no ho fa, la nega, mor impenitent, y se condemna.

Los israelitas en la lley escrita acostumavan ja confessar los pecats, y Deu los ho maná, com consta del llibre dels Números, capítols 5, 6 y 7 : *Vir sive mulier cùm fecerit ex omnibus peccatis quæ solent hominibus accidere ... confitebuntur peccatum suum :* quant algú, sia home ó dona, farà algun dels pecats que solen cométrer los homes, lo confessará. Y Corneli á Lapide sobre aqueixas paraulas diu : *Nota aquí, lector, lo us, millor diré, lo precepte de la confessió particular en la lley antigua, qual práctica consta á mes de altres diferents llocs del antich Testament.* Però en la lley de gracia sens presenta Jesucrist, de qui está escrit *cæpit facere et docere :* primerament comensá á fer una especie de confessió práctica, sò es, volgué apareïxer com si fos pecador, antes que ensenyar aqueix precepte, y

evarlo á sagrament. Y si bè ell fou concebut sens pecat , ni era possible que cometés la mes petita falta , perque era Deu , no obstant axó per ensenyarnos ab son exèmples la confessió que per nostres pecats tenim obligació de fer, volgué ser circumcidat com á peccador lo octau dia de haver nat, y com á tal se subjectá després al baptisme de S. Joan, y com á peccador finalment volgué morir. Ell mateix nos assegura , que no ha vingut per abolir la lley , sinó pera perfeccionarla , y axí es que no tráu aquesta lley de la confessió , sinó que la perfecciona ab lo bon exèmples , y sublimantla al estat de sagrament, depositant en ella los seus mérits, *ut vitam habeant et abundantius habeant* aqueils quel rebrán: vull dir , que instituhí aqueix sagrament de la Penitencia, pera que aquells quel reban ben disposats, recobren la gracia, si la tenen perduda, y si la conservan , la augmenten per medi de aqueix sagrament.

Veyent Jesucrist senyor nostre la multitud de ánimas ques perdian, per no tenir aquella contrició indispensable pera recobrar la gracia, á mes de la fe en lo Redemptor que estava promés , de continuo suspirava per instituhir aqueix sagrament , y antes de arribar la hora de verificarho, digué á sant Pere: *Jo te donaré las claus del cel, y tot lo que deslligarás en la terra serà també deslligat en lo cel,* com se llegeix en lo Evangeli de sant Mateu, cap. 16 y 18, qual promesa feu als demás apóstols y en ells á tots los sacerdots.

Diu lo Concili de Trento en la sessió 14; que

aquestas promesas del Salvador se cumpliren, quant després de la sua resurrecció se aparegué á sos apóstols, aspirá sobre de ells, y los digué: *Rebeu lo Esperit sant; als qui perdonaréu los pecats, perdonats los son, y als qui los retindrèu, retinguis seràn* (Joan. 20, vv. 22 y 23). Ab aquestas paraulas constituí als apóstols y á sos successors, que son los sacerdots fins á la fi del mon, per jutges en lo tribunal de la Penitencia, pera condemnar ó absódrer, no de qualsevol modo, sinó inseguint las lleys de bona moral, obida la causa, mediant la confessió del penitent. Ab lo mateix fet y ab las mateixas paraulas mana Jesucrist á tots los pecadors que se subjecten á la potestat de judicar que ha comunicat als sacerdots, si volen alcansar lo perdó; de altra manera hauria estat aquella una facultat il·lusoria y purament de nom. Diuben sant Agustí y lo Concili de Trento, que Jesucrist senyor nostre anomená ab nom de claus del cel aquesta facultat que doná als sacerdots de absódrer los pecats, pera que entengan los pecadors, que axí com ningú pot entrar en una casa tancada sens las claus, tampoch entrarán ells en lo cel, que sels ha tancat per las suas culpas, si no s' valen de las claus que ha donat als sacerdots, y que si algun altre medi tinguessen per entrarhi, seria superfluo haverlas entregadas solament á ells.

Observa Peraldo, bisbe que fou de Lóndres, que aquest precepte diví de confessar los pecats lo promulgá lo apóstol sant Jaume, quant digué: *Confesseu vostres pecats lo un al altre, y encomanau-*

vos á Deu, á fi de que ab la confessio y oració vos salveu (Jac. 5, 16). Quas paraulas expositant Ilugo de sant Victor en lo llib. 3 de Sacr. diu : Lo apóstol sant Jaumè com áregoner de Deu anunciá als homes aquest precepte de confessar los pecats, ab la precisa condició de que si no s' confessan se condemnarán. La mateixa doctrina ensenyaren los demás apóstols, de manera que predicant S. Pau en la Assia venían molts dels creyents confessant y denunciant sos malfets, ó pecats (Act. 19, 18), y hasta al present fins los mes sabis y poderosos se han subjectat á aqueix sacrament.

Te he donat, noy estimat, aquestas noticias sobre lo dret diví de la confessió sacramental, sobre son origen y práctica desdel principi de la Iglesia y també antes de ser sacrament, pera que no t' deixes arrastrar dels errors dels heretjes montanistas, novacians, luterans y calvinistas, que com á ministros del dimoni, (rabiós per las moltas ánimas que se li escapan del llas ab que las tenia presas) los persuadeix ó fa dir, que axó de la confessió es cosa de poch anys y una invenció de capellans y frares. Molt ignorants son; porque si estessen instruhits en la historia, veurian quant antigua es la confessió, com acabo de manifestar; però encara es major absurdo suposar que es una invenció de frares y capellans; puig que si axó fos, aquestos no tindrian obligació de confessarse ó subjectarse á aqueixa lley, porque ja se sab quel legislador no hi está subjecte. Luego donchs, si tothom, fins lo Summo Pontifice, ha de subjectarse á la confes-

sió, si vol alcansar lo perdó de sos pecats, es ridícul suposar que fou una invenció dels ecclesiástichs. No hi ha altre medi per los que han pecat mortalment: ó confessió *in re* ó *in voto*, ó condemnació: vull dir confessarse realment, ó en cas de necessitat que no s' puga, tenir dolor de contrició ab propòsit y voluntat de confessarse.

Fins aquí has vist, noy, la necessitat de aqueix sacrament; ara te explicaré, encara que breument los requisits pera rébrerlo bè, que son cinch, á saber: *exámen*, *dolor*, *propòsit*, *confessió* y *satisfacció*.

Exámen vol dir que has de procurar recordarte de tots los pecats de comissió ú omissió que has fet desde la última confessió ben feta, inseguint los manaments de la lley de Deu, de la Iglesia y las obligacions del estat que té cada hu, pensant en los llochs en que ha estat, las personas ab qui ha tractat y los negocis que ha tingut. Si pots saber lo número cert de las vegadas que has pecat, ho dirás, ó sino lo mes aproximát queet semble. A mes de axó aquell que ha tingut algun vici, exáminará lo temps que ha viscut en ell, y calculará las vegadas en que acostuma faltar cada semana ó cada dia: en lo exámen déu posarse aquell cuydado que posaria en un negoci de molta importancia, y convé antes de ferlo invocar lo auxili del cel.

Dolor es tenir pena y sentiment de haver pecat, y es de dos maneras: de *contrició* y de *atrició*. Lo *dolor de contrició* té per motiu la infinita bondat de Deu ofesa; y lo *de atrició* lo temor dels

danys que dels pecats se segueixen, com son, privar de la gloria del cel, fer reos de las penas eternas y la taca ó fealdat que causan en la ànima. Pera que ho entengas millor, te donaré un similitud: Si un fill estant enfadat tingués lo atreviment de matar á son pare, y després havent entrat en sí, pensàs: ¡ ay, qué has fet! ¡ has mort al teu propi pare, que tant te estimava y tantas provas de amor te havia donat! Semblant sentiment, no pensant ab los mals que de aqueixa mort se li poden seguir, es un similitud del dolor de contrició, que, sens pensar ab la justicia sinó ab la inefable bondat de Deu, té lo pecador que, mogut de una passió ó tentació, ha comés un peccat, ab lo que en certa manera ha tornat á crucificar á son pare Jesucristsenyor nostre, quel ha criat, redimit y conservat. Però si aquell fill no té altre sentiment que lo pensar que ja no será hereu, que la justicia lo agafará y li donará la pena que mereixen los parricidas; si axó solament lo entristeix y no la bondat de son pare á qui ha mort, aqueix pesar es un similitud del dolor de atrició que té lo pecador, al véurer que ab lo peccat se ha fet indigne de la herencia celestial y mereixedor de la pena eterna del infern, per una cosa tan vil com es lo peccat que ha comés.

Propòsit es una ferma resolució de no tornar més á pecar, y ha de ser *universal*, *perpetuo* y *eficàs*. *Universal* vol dir que déu ser de tots los pecats mortals, de modo que si no se exten á tots, ja no es bon propòsit. *Perpetuo*, que ha de ser per tota la vida, sò es, que ha de tenir la ferma resolució de

no pecar mes. ¡ Ay de aquells que després de la confessió tornan sempre á comètrer los mateixos pecats ! Senyal es aquest evident quel seu propòsit no ha estat bo , y mala la confessió ; de la mateixa manera que si després de haverse posat la roba á la bugada , quedás tan bruta com antes , dirias que no ha estat bona aquella bugada. *Eficás* vol dir quens havém de apartar de las ocasions y perills próxims de pecar. Sils cristians observassen axó , poch's pecats se farian. Lo vidre , á pesar de ser tan fácil de trencarse , si se té ben guardat , dura sigles ; y la pólvora tan fácil de encéndirse , si se preserva del foch , dura molt. Donchs axí mateix las personas , encara que sian frágils com lo vidre y combustibles per las suas passions , si evitan las ocasions de pecar , jols asseguro ques conservarán en gracia y no ofendrán á Deu.

Confessió vol dir que se han de dir los pecats al confessor , del modo que están en la conciencia , sens escusarlos ni callarlos per temor ó per vergonya : ¡ quantas ánimas se perden per aquesta causa ! Si nols gosán dir á son confessor , que vajan ab un altre antes que callarlos. No hi ha remey , ó confessió ó condemnació.

Satisfacció vol dir cumplir la penitencia que dona lo confessor. Lo efecte de aqueix sacrament es causar la gracia á qui la ha perduda per sos pecats y revivarli las bonas obras que antes havia fet en estat de gracia y havian quedat com mortas per lo pecat , y la aumenta á aquell que ja hi está. La persona que está en pecat mortal es lo mateix que

aquell que està sentenciat á mort, que té tots los bens embargats, y que cada pas que dona va caminant al suplici; però lo pecador per medi de una bona confessió se deslliura de la mort eterna y li quedan desembargats los bens de las bonas obras. ¡ Quina ventatja y favor tan gran es aquest!

Ab axó voldria, noy, que aqueix sagrament lo rebesses sovint, y encara que no tingas ningun pecat mortal no importa, millor; en aquest cas acusat de alguna falta de la vida passada, de la mes grave, y axí alcansarás un augment de gracia y un preservatiu pera no caurer en pecat. No sias may de aquells que están un any sens confesarse. ¿ Qué dirias de un que estés un any sens rentarse la cara ó afeytarse, pentinar-se ó mudarse la camisa, ni escombrás sa casa? ¡ Quina porquería! dirias. . . Donchs si aquesta porquería corporal te faria asco, ab major motiu ten ha de fer la espiritual de estar un any sens limpiarse en lo bany de la confessió, majorment si se ha tingut la desgracia de comètrer algun pecat. ¿ Qui estaria un any sens ferse curar, si se trencás un bras? Donchs ¿ perquè no se ha de fer per la ánima lo ques faria per lo cos?

P. Quin es lo sagrament de la Penitencia?

F. Aquell sagrament que rebém quant nos confesám, y consisteix en una confessió dolorosa dels pecats, ab la absolució del sacerdot.

P. Quina gracia nos causa?

F. Una gracia que nos perdona tots los pecats comesos després del Baptisme.

- P. Se ha de estar en gracia de Deu pera rebre lo sacrament de la Penitencia?
- F. No, pare; perque es sacrament de morts.
- P. Quantas cosas son necessarias pera rebre lo sacrament de la Penitencia ó pera fer una bona confessió?
- F. Cinch: *exámen, dolor, propòsit, confessió y satisfacció.*
- P. Qué vol dir *exámen*?
- F. Examinar la consciencia, ó pensar ab los pecats.
- P. Cóm se ha de fer lo *exámen*?
- F. Posantse en un lloch retirat, y allí anant discretant per los manaments de la llei de Deu, de la Iglesia, y las obligaciones de son estat, veurer en que se ha peccat, y quantas vegadas.
- P. Se ha de gastar molt temps en fer lo *exámen*?
- F. Mes ó menos, segons lo temps que no se ha confessat y la vida que se ha tingut.
- P. Quina diligencia se ha de posar en fer lo *exámen*?
- F. La que se posaria en un negoci de molta importancia.
- P. Que cosa es *dolor*?
- F. Un sentiment y pesar que té la ánima de haver ofés á Deu.
- P. De quantas maneras hi ha de *dolor*?
- F. De dos: de *contrició* y de *atrició*.
- P. Que cosa es *dolor de contrició*?
- F. Un sentiment y pesar que té la ánima de haver ofés á Deu, sols per ser ell qui es bondat infinita.

- P. Que cosa es dolor de *atrició*?
- F. Un sentiment y pesar que té la ánima de haver ofés á Deu per temor de pérdrer la gloria del cel , ó de anar al infern , ó per la deformitat del pecat.
- P. Quin acte de dolor se ha de fer pera confessar-se bè?
- F. Lo mes assegurat será ferlos tots dos.
- P. Cóm se farán?
- F. Dihent de cor : Senyor Deu meu Jesucrist, Deu y home verdader , criador , pare y redemptor meu , en qui crech , en qui espero , á qui estimo y amo mes que á totes las cosas , me pesa de havervos ofés , per ser Vos qui sóu bondat infinita : y també me pesa , perquem podeu castigar ab lo infern ; y ajudat de vostra divina gracia , y esperant en los mérits de vostra preciosa sanch , propono no tornar mes á pecar , confessarme y cumplir la penitencia quem será donada. Amen, Jesus.
- P. Podém tenir lo dolor ab nostras solas forsas ?
- F. No, pare.
- P. Donchs cóm lo tindré?
- F. Demanantlo á Deu ab humilitat y constancia ; valentnos de la intercessió de Maria santíssima, Àngel de la guarda y Sants.
- P. Pera fer de ta part lo que déus , per excitarte á dolor , ¿ en qué pensarás ?
- F. En la terrible justicia de Deu.
- P. Qué pensarás per axó ?
- F. Dos cosas.

- P. Quina es la primera ?
- F. Que per qualsevol pecat venial meresch que sem retarde lo entrar en lo cel , y meresch partir en lo purgatori horribles torments.
- P. Quina es la segona ?
- F. Que si Deu me hagués llevat la vida luego de haver comés un pecat mortal , ja estaria en lo infern pera sempre.
- P. En qué pensarás després ?
- F. En los beneficis de Deu.
- P. Dígasne alguns.
- F. Deu me ha criat , me ha conservat y conserva, me ha redimit ab la sua passió y mort , me ha fet cristià , me ha donat temps y gracia pera fer penitencia pera quem salve.
- P. En qué mes pensarás ?
- F. En la infinita bondat de Deu.
- P. Qué eréus de la bondat de Deu ?
- F. Que es tan bo y tan perfet en tot , que no ho pot ser mes.
- P. Quén traurás de tot axó ?
- F. Que jo , criatura la mes ingrata á tan grans beneficis , he fet moltíssima mal pecant y ofenent á tan gran bondat.
- P. Qué vol dir *propósit* ?
- F. Proponer no tornar mes á pecar.
- P. Quantas cosas ha de tenir lo propósit pera ser ho ?
- F. Tres : *universal* , *perpetuo* y *eficás*.
- P. Que vol dir *universal* ?
- F. Que ha de ser de tots los pecats morta.

- P. Qué vol dir *perpetuo* ?
F. Que ha de ser per tota la vida.
- P. Qué vol dir *eficás* ?
F. Que ha de ser de apartar totes las ocasions y perills pròxims de pecar mortalment.
- P. Que cosa es ocasió pròxima ó perill pròxim de pecar ?
F. Es aquella persona , cosa ó lloch en que posat algu , es molt segur ó perillós que pecará.
- P. Qui está en ocasió pròxima de pecar mortalment, y podent no la vol apartar, ¿ pot ser absolt ?
F. No , pare ; y sil' confessor lo absol , no li valdrá la absolució , y penitent y confessor farán un pecat mortal, per haver abusat del sagrament.
- P. Qué vol dir *confessió* ?
F. Que se han de dir tots los pecats mortals al confessor.
- P. Los venials se han de confessar ?
F. No , pare : però millor es confessarlos.
- P. Quins pecats mortals se han de dir en la confessió ?
F. Los no confessats y los mal confessats.
- P. Qui fa mala confessió callant de propòsit algun pecat mortal dels que deuria confessar , ¿ quin pecat fa ?
F. Pecat mortal de sacrilegi.
- P. Si s' vol salvar, ¿ haurá de confessarse en altra confessió dels pecats mortals que callá , del pecat de haver fet mala confessió y de tots los mortals que en ella confessá ó se devia confessar ?

- F. Sí, pare.
- P. Al qui ha tingut algun costum de pecar mortalment ¿qué li aconsellaries?
- F. Que fes una confessió general de tot aquell temps.
- P. Y perquè?
- F. Perquè encara que se haja confessat dels pecats que anava fent de la una confessió á la altra, lo mateix continuar sens esmena en lo costum ó vici de pecar, es un senyal clar que erau malas las confessions.
- P. Me sabrias donar un exemple de axó?
- F. Sí, pare: axí com una persona que posa la roba á la bugada, si després té la roba las mateixas tacas que antes, es senyal que la bugada no ha estat bona; axí mateix la confessió, que es lo bany saludable ó la bugada de la ánima, si després de haverse confessat queda la ánima ab las mateixas tacas y vicis que antes, es senyal clar que la sua confessió no ha estat bona.
- P. Cóm se han de confessar los pecats?
- F. Ab claredat; los certs com á certs, los dubtosos com á dubtosos, del modo ques recorden; y respóndrer la veritat á lo quel confessor pregunta.
- P. Si un després de haverse confessat, se recorda de algun pecat que se li havia olvidat, ¿qué ha de fer?
- F. Lo ha de confessar en la confessió següent.
- P. Y si sen recorda antes de combregar?
- F. Que sen confesse antes de combregar; si no es que sen haja de seguir escándol.
- P. Aqueix pecat que per olvit y sens culpa ha

- deixat de confessar, ¿ li ha quedat perdonat, havent tingut dolor de tots los mortals comesos?
- F. Sí, pare: però té no obstant lo penitent la obligació de confessarlo quant sen recorde.
- P. Aqueix pecat olvidat lo ha de anar á dir al mateix confessor ab qui va confessar los altres pecats, ó bastará dirlo á qualsevol confessor?
- F. Bastará dirlo á qualsevol confessor.
- P. Si un tingués un gran número de pecats; ¿ bastaria dirne uns quants á un confessor y uns quants á altre?
- F. No, pare; porque no seria confessió entera, sinó dos trossos de confessió, y si rebia axí la absolució, faria dos sacrilegis.
- P. Si algú hagués tingut la desgracia de fer algun pecat, y nol gosa dir á son confessor, ¿ qué li aconsellarias?
- F. Que anás á confessarlo ab un altre, antes que callássel per vergonya; porque si sel callás, faria un sacrilegi.
- P. Si algú hagués pecat de obra, ¿ bastaria que digués que ha tingut mals pensaments?
- F. No, pare; sinó que ha de dir, si ha pecat de obra ó de paraula, pensament ó desitg; y si son pecats de impuresa; ha de dir si han estat ab sí mateix ó ab altra persona, y quin estat tenia, sens anomenarla.
- P. Si una persona tingués algun pecat mortal de que no sen ha confessat may y sen dona vergonya de confessarlo, ¿ bastaria que digués al confessor: Pare, me acuso de tots los pecats

que he comés ; ó ab condició : Pare , me acuso si he comés algun pecat mortal ?

F. No , pare : no val la confessió axí ; es un sacrilegi.

P. Lo excusarse en la confessió , ó donar la culpa als altres ó á sa flaqueza , ¿ es gayre bon senyal ?

F. Es senyal de poch dolor y arrepeniment.

P. Son moltes las personas ques perden per las malas confessions ?

F. Sí , pare ; santa Teresa diu , que la major part dels cristians se perden per las malas confessions.

P. Si algú té la devoció de anar á confessar , però no troba ningun pecat mortal en la sua conciencia de que no sen haja ben confessat , ¿ hi podrà anar ?

F. Sí , pare ; perque aqueix sagrament dona la gracia al que está en pecat , siⁿ reb ben disposat , y la aumenta á aquell que ja la té.

P. Trobantse la persona en gracia , ¿ de qué se acusará y ne formarà dolor ?

F. De algun pecat mortal determinat de la vida passada.

P. Cóm se podrà determinar sens explicarlo ?

F. Com es ara dibent : lo primer mortal , ó bè lo últim mortal , ó bè tots los mortals que he comés contra tal manament.

P. Qui may ha comés cap pecat mortal , quant vol rébrer lo sagrament de la Penitencia ¿ de qué déu confessarse ?

F. De algun pecat venial ?

P. Quis confessa de sols peccats venials , si no té

dolor ó propòsit de algun de ells ¿ farà bona confessió ?

F. No , pare.

P. En aqueix cas de confessarse de sols pecats venials, de quins convé que forme dolor y propòsit en particular , per assegurarho en quant puga ?

F. Dels que no té vici ó costum de comérrer y dels que li aparegan mes graves.

P. Qué vol dir *satisfacció* ?

F. Cumplir la penitencia que ha donat lo confessor.

P. De quantas maneres es la penitencia ?

F. De dos : *medicinal* y *satisfactoria*.

P. Quina es la penitencia *medicinal* ?

F. La que dòna lo pare confessor pera desvesarse de algun vici.

P. Quina es la *satisfactoria* ?

F. La que dòna lo pare confessor pera satisfer per las culpas passadas.

P. Quant se ha de cumplir la penitencia ?

F. En lo temps que'l confessor li haurá manat.

P. Y quant lo confessor no senyala temps ?

F. No tardar molt á cumplirla.

P. Quant estás als peus del confessor pera confessarte ¿ qué has de fer ?

F. Senyarme , y dir la confessió general , estant profundament inclinat y ab las mans plegadas.

P. Mentres lo sacerdot te dòna la absolució , ¿ qué has de fer ?

F. Lo acte de contrició ab tot lo cor , estant profundament inclinat y ab las mans plegadas , y

no m'ourerme fins quel sacerdot haja acabat de dir las paraulas de la absolució.

P. Y després de haver confessat ¿ qué has de fer?

F. Donar gracias á Deu per haver fet en mi la obra mes gran , com es perdonar á un pecador.

... y se levantó
... de los muertos
... y se levantó
... y se levantó
... y se levantó

LO SAGRAMENT DE LA EXTREMA-UNCIÓ.

*Ungintlo ab oli en nom del Senyor..... y si estigués en pecats se li perdonarán (mentres quel malalt no pose obstacle á la gracia del sacrament).
(Carta de S. Jaume 5, 14 y 15.)*

LLISSÓ NOVENA.

DEL SAGRAMENT DE LA EXTREMA-UNCIÓ.

¿Véus, noy, en la estampa aqueix malalt que reb lo sacrament de la Extrema-unció? Has de saber, que Cristo senyor nostre no sols instituí lo sacrament de la Penitencia com un remey soberá pera curar totas las malalties de la ánima; sinó que coneixent la necessitat que té un moribundo de un socorro poderosíssim pera poder pelear y lograr victoria contra lo furios maligne esperit y demés enemics de la ánima, instituí lo sacrament de la Extrema-unció; ab lo qual sens ungeixen los sentits externs, que durant la vida han estat com las finestras per las quals, com diu lo Profeta, la mort, es dir lo peccat, entra en la ánima.

Molts son los efectos que causa á aquells malalts que, estant en gracia, lo reben oportunament y ab devoció: ten referiré alguns. Aumenta la gracia; traen los restos de la mala vida passada; fortifica la debilitat y flaqueza que entra en la ánima després de la culpa ja perdonada, semblant á aquella debilitat que queda al cos de resultas de la malaltia, quant encara está convalescent; perdona no sols los peccats venials, tenintne dolor, sinó també los mortals quant lo malalt los ignora ó nols ha

pogut confessar ; alivia y aconsolā la ànima, infundintli una gran confiansa en los mèrits de Jesucrist, que per axó véus aquí pintadas las suas cinch lla-gas ; dóna forsas pera resistir las tentacions del di-moni , que son molt poderosas en aquella ocasió, porque véu que se li acaba lo temps de seduhir aquella ànima ; dóna auxllis pera sufrir ab pacien-cia las angustias de la mort ; mitiga no sols lo te-mor de aquell pas tan espantós, sinó també aquell intensíssim dolor que la mort causa al cos ; dismi-nubeix la pena temporal del purgatori ; prepara y disposa la ànima pera entrar en la gloria ; y últi-mament , si es convenient á la ànima , causa tam-bé la salut del cos.

Ja véus , noy , los molts , grans y admirables efectes que causa en los malalts aqueix sagrament ; de aquí es quel Catecisme de St. Pio quint , com-post per decret del sagrat Concili de Trento , diu : *que peccan gravissimament aquells, que pera extre-munciar lo malalt, esperan la ocasió en que ja no hi ha esperansa de salut, y comensa de pérdrer los sentits y la vida : y anyadeix , ser certíssim que pera rébrer mes copiosament la gracia del sa-grament, importa molt y molt extremunciar lo ma-lalt quant está en completa rahó y judici, y pot ré-brerlo ab entera fe y piadosa voluntat.* Diu sant Li-gori en lo apéndix 2 , §. IV , que se aparegué un difunt y revelá , que si antes de morir hagués re-but la Extrema-unció, hauria convalescút luego de la malaltia ; però que per haverla diferit , havia mort y estava sentenciat á cent anys de purgatori.

Se llegeix en la historia , que en alguns pobles catòlics, y fins en regnes enters , se observá antiguament per molt temps la consuetud de extremunciar los malalts avans de administrarlos lo santíssim Viátich ; y sant Tomás suposa haverse rebut aqueix sacrament avans quel Viátich quant diu, *que per medi de la Extrema-unció se prepara lo home pera rebre dignament lo cos de Cristo*. En lo dia de avuy en molts llochs de Espanya, y principalment en pobles petits, se acostuma administrar lo sacrament de la Penitencia , lo Viátich y en seguida la Extrema-unció ; però en las ciutats y poblacions grans se segueix la impia moda de administrar aqueix sacrament, quant lo malalt es mes mort que viu, y quant ja no coneix lo que reb. Es veritat que volen canonisar aqueixa bárbara é impia costum, dihent que ho fan pera no assustar al malalt, però també es cert que es una compassió infernal. ¡ Ay de aquells que per la sua culpa ocasionen que mori lo malalt sens aquest sacrament, ó lo reba en un estat en que ja no li pot aprofitar !

Los que axí obran , tractan al malalt de impio y de réprobo, y en algun modo lo consideran com si ja fos condemnat al suplici del infern. Per axó procuran ocultarli lo perill pròxim en que está de anar á ell, pera no anticiparli la pena que se li espera ; puig que sil' considerassen destinat pera lo cel y digne de la eterna gloria , procurarian ajudarlo á purificarse de aquellas culpas en que fins los justos cauhen algunas vegadas al dia , que encara que leves , los impedeixen la entrada al cel , de las quals culpas

se poden purificar per medi de aqueix sacrament. A la veritat, semblant omissió denota tenir molt poca compassió del malalt; puig que equival, com ja te he dit, á tractarlo de réprobo y condemnat. Es tenir ab ell una pietat cruel; puig que la mort per axó no s' deté, y si expira estant ab pecat y se condemna per no haver rebut aquest sacrament, no deixarán de serne responsables en lo tribunal del Senyor los que podian ferli rébrer y no ho feren, y mereixerán ser tirats al infern com lo Epulon del Evangeli, perque deixá morir de miseria á Llátser. Ja véus donchs, noy, quin favor farian al pobre moribundo sos parents ó amichs, si li procurassen aquest medi de salvació.

Peró ara vull suposar quel malalt no está en pecat, sinó en estat de gracia: en aqueix cas lluny de ferli un agravi en procurar que reba la Extrema-unció, se li farà un gran favor. Axí com un monarca destronat agrabiria quels seus amichs, parents y coneguts lo ajudassen ab tots los recursos possibles pera col·locarlo en lo trono de son regne temporal, y si en lloch de ajudarlo li destorvasen, ho consideraria com una injuria; del mateix modo rebrá á gran favor lo malalt tots los esforços quels amichs, parents y coneguts farán, pera ques puga col·locar en lo trono que té preparat en lo cel; però si en lloch de procurarho y ajudarlo, li impedeixen, privantlo de rébrer los sacraments, sens dubte que li farán un gros agravi. Ab axó, noy, tingas aqueix sacrament en gran apreci, desitja poderlo rébrer, y també quel reban los de ta casa,

y axó en temps oportú; pera que pugau lograr los seus efectes en aquesta vida, y la gloria en la altra. Amen.

P. Que cosa es lo sagrament de la Extrema-unció?

F. Aquell sagrament que dóna lo sacerdot als malalts, ungent los sentits ab los sants olis.

P. Quéns dóna lo sagrament de la Extrema-unció?

F. Una gracia quens dóna forsas pera resistir las tentacions del dimoni en la hora de la mort, y nos torna la salut del cos, sins convé.

P. Se ha de estar en gracia de Deu, pera rébrer lo sagrament de la Extrema-unció?

F. Sí, pare; perque es sagrament de vius.

P. Si per desgracia un malalt sens coneixement no hagués confessat bè, y pensant estar en gracia de Deu estigués en pecat mortal, dígasme ¿se li perdonarian los pecats ab aquest sagrament?

F. Si entre tant hagués format un suficient dolor sobrenatural de ells, sí, pare; y per aquest motiu no es del cas aguardar la Extrema-unció pera quant lo malalt ja no té sentits.

P. Axó se fa pera no espantarlo.

F. Mes val que espantat sen vaja al cel, que sens espantarse al infern.

P. Aguardar de propósit la Extrema-unció per quant lo malalt, perduda ja tota esperansa de recobrar la salut, comensás á pérdrer la vida y los sentits, ¿es pecat?

F. Sí, pare.

LO SAGRAMENT DEL ORDE.

Fes axó en memoria de mi. (Lluc. 22, 19.)

LLISSO DÈCIMA.

DEL SAGRAMENT DEL ORDE.

Ja sabs , noy, quels Papas, senyors Bisbes y Sacerdots també moren com los demés homes ; y per axó Cristo senyor nostre volent que la gerarquia ecclesiástica y ministeri sagrat durás fins á la fi del mon , instituí lo sant sacrament del Orde , per medi del qual hi haurá una successió no interrompuda de pontífices y sacerdots fins á la consumació dels sigles. Mira , donchs , la estampa , com lo senyor Bisbe está administrant aqueix sacrament. La paloma que véus aquí sobre , representa lo divino Esperit , y las dos mans signifícan que ab la imposició de las del senyor Bisbe sobre l' cap del que ordena , se comunica á aquest una abundancia de gracias . ; Ditxós lo qui , cridat com Aaron , correspon á la vocació , y administra bè los tresors que nostre Senyor li confiá ! ell se salvará , y farà salvar á moltíssimas altrás ánimas ab lo seu ministeri.

Sapias , que encara que Deu nostre senyor podia conduhir als homes per lo camí de la salvació per sí mateix , ó per un ministeri invisible compost y exércit per àngels ; no obstant com los homes se governan generalment per las cosas que veuhen,

volgué acomodar-se á la sua naturalesa, y per aqueix motiu instituí lo ministeri visible del sacerdoti, pera quels sacerdots dirigissen los homes per dit camí. Aqueix sagrat ministeri, ó gerarquia ecclesiástica, se compon de Ministres, Sacerdots, Bisbes, y de un Bisbe superior á tots los Bisbes, que es lo Summo Pontífice; y pera mes santificarlo instituí aqueix sacrament, lo qual imprimeix caràcter als ordenats, y los autorisa per las cosas mes santas y sagradas que hi ha en lo cel y en la terra.

¡Ay, noy, si sabesses quant gran y admirable es la dignitat sacerdotal, quedarias pasmat, y no sabrias com alabar á Deu y honrar á sos ministres!... Si entenguesses la gran confiança que Deu nostre senyor fa dels sacerdots, veurias quant conforme es y posat en rahó lo besarlos la ma, com ho practicas tu y tots los noys de bona criansa, dihent: *alabat sia Jesucrist*; puig á ell representan: ¡considera si mereixen veneració! Sant Francesch deya, que antes besaria la ma á un sacerdot que á un àngel: sant Antoni al devant dels sacerdots se agnollava, y santa Catarina de Sena moltes vegadas besava las suas pitjadas: ¡en tan alt concepte los tenian aquestos sants il·luminats del Senyor! ¡Oh! nols mirarian alguns homes ab lo despreci ó indiferencia ab que per desgracia veyém que ho fan en nostres dias, sils mirassen ab los ulls de la fe!

Es tan gran la dignitat sacerdotal, que en virtut de las paraulas de la consagració que diu lo sacerdot, lo mateix Jesucrist que prengué carn humana en las entranyas de Maria santíssima, preu en las

suas mans un sér real y sacramental; y axí com llegim en lo Evangeli sagrat, que Jesus estava subjecte á Maria santíssima y á sant Joseph, igualment se pot dir que ho està als sacerdots: de modo que sil' tancan en lo sacrari, no contradiu; sil' exposan á la pública veneració, se conforma: sil' portan per las plassas y carrers, fins á las casas mes miserables, hospitals y presons, també ho aproba. No sols se ha entregat Deu á la disposició dels sacerdots, sinó també los ha confiat lo seu poder de perdonar los pecats, entregantlos las claus del cel. ¡ Ó dignitat admirable! ¡ ó poder tan gran com tenen los sacerdots! . . . De modo que tots los tresors espirituals y eterns los ha posat Deu nostre senyor en las suas mans: los mérits de Jesucrist, tota la obra de la santificació y salvació dels homes está al cuydado dels sacerdots.

Jo voldria, noy, que fesses reflexió acerca las grans ventatjas y utilitats que portan al bé comú los sacerdots. La primera es la *oració*. Has de saber, quels sacerdots estavan figurats en aquells ángels que vejà Jacob que pujavan y baixavan per aquella misteriosa escala. En virtut de son ministeri de mediadors entre Deu y los homes; se encarregan de las necessitats y peticions dels fiels, y per medi de la oració propia de son ministeri las fan pujar fins al trono del Altíssim, baixant de allí, quant convé, lo remey de las suas necessitats y lo favorable despaig de las suas peticions per los mérits de Jesucrist de qui son ministres. Y has de saber noy, que las súplicas dels sacerdots no son com

las dels demés fiels, que demanan en nom propi, sens títol ni caràcter públich; sinó que son súplicas de uns ministres de la Religió establerta per Jesucrist en benefici dels homes: son súplicas de uns que oran per ofici, y en nom de tota la Iglesia, y que intercedeixen com encarregats del Fill de Deu, qual oració escolta sempre son Etern Pare. ¡ Oh! ¡ quants mals detenen, y quantas utilitats y felicitats portan las oracions dels sacerdots! Molts son los exèmples que ho provan; però sols ten referiré un ques llegeix en la sagrada Escriptura, en lo capítol 46 del llibre dels Números. Havia Deu nostre senyor, pera castigar los pecats dels hebreus, enviat un incendi tan gran, que ja havian mort catorse mil setcentas personas; quant coneixent Moysés que axó era un càstich del cel, digué al sacerdot Aaron que prengué los incensers y fes oració per lo poble.... Y diu la sagrada Escriptura, que Aaron se posá entrels morts y vius á fer oració, y cessá lo càstich.... Y si axó passava en la lley antiga, que no era mes que una sombra de la de gracia, ¿ quant mes eficassas serán las oracions dels sacerdots en aquesta? Per axó los Reys y Emperadors catòlics, ensenyats per la experiència, quant se trovan en algun apuro ó necessitat, ó desitjan lliurar de algun mal los seus regnes, acuden sempre, com feu Moysés á Aaron, á las oracions dels sacerdots: exèmple tan noble, tan sant y tan digne dels que en nom de Deu dirigeixen los destinos dels pobles no ha quedat sens imitació; y axí es quels pobles han acudit y acuden també als sacerdots

sempre que volen al·lcançar pietat y clemencia ó alguna gracia del Senyor. Així confessan públicament, y ab la práctica ho confirman, que la oració sacerdotal es de sí mateixa mes efícas que la dels particulars, per quant al efecte fau oració de ofici ó com á diputats per Jesucrist y per la Iglesia. Se véu, per consegüent, quels sacerdots, encara que no tinguessen altre destino que lo de fer oració, la sua utilitat per lo bé públich no podria ser mes evident.

No sols son grans las utilitats que portan los sacerdots al bé comú ab las suas oracions, sinó principalment per medi dels *sacrificis* que ofereixen al Etern Pare. Ells son los sacrificadors de la nova lley ; representan á Jesucrist, y en nom de aquest ofereixen la mateixa victima del Calvari al Etern Pare, y demanan, en cambi de tan preciosa ofrenda, lo perdó dels pecats del poble, la pau y prosperitat de la Iglesia, la extirpació dels errors y heretjias, la unió y concordia entrels prínceps cristians, lo zel y acert dels que governan, la tranquil·litat del mon y la santificació dels homes. Los sacerdots son los que, ab la victima que presentan á Deu tots los dias, detenen lo bras de la divina Justicia, envian lo principal sufragi á las ánimas del purgatori y obran la porta á totas las gracias. ; Mira si es gran la utilitat que portan al bé comú los sacerdots !

Peró no paran aquí ; puig que á mes de la oració y sacrifici que cada dia presentan al Senyor, son *cooperadors* de Jesucrist en la salvació de las

ánimas, subministrant y distribuhint lo pa de la divina paraula als fiels, y ensenyantlos lo cami que han de seguir si volen lograr la felicitat temporal y eterna: ab los catecismes, pláticas y sermons instruheixen los enteniments y los il·luminan ab la antorxa de la fe católica; ensenyan los misteris, explican lo únich culto que agrada á Deu, los manaments imposats per lo Senyor y per la santa Iglesia, que son la regla dels costums públichs y privats, y los sacraments que se han de rébrer pera santificarse. Per medi de la predicació dels sacerdots se fortifican los justos, se converteixen los pecadors, se despertan las adormidas conciencias, se confonen los implos, y á mes de guanyar ánimas per Jesucrist se sostenen las ja convertidas.

Peró ahont fan un bé incalculable es en la *administració* dels sants sacraments, y especialment en lo de la Penitencia. En aquest sant sacrament es ahont trauben los pecadors del estat de la culpa ó de la mort espiritual, y los tornan á la vida de la gracia, desterrant la ignorancia y destruhint lo error. Per medi de aquest sacrament prevenen los desordes, y los remedian antes de experimentar los mals. En aquest tribunal del cel col·locat sobre la terra, sos ministres renovan las amistats olvidadas dels fiels, després de haver extingit aquells odis y rencors mortals que estavan encesos entre ells. Aquí es ahont se inculcan y se fan cumplir las obligacions que té lo home respecte de Deu, respecte de sí mateix y respecte de son próxim: Per medi en fi de aquest sacrament treballan ab assi-

duitat los sacerdots pera dulcificar la amargura de las afliccions de quel mon está ple, pera poder aixugar las llágrimas del infortuni, y fer menos trista aquesta vall de miserias y treballs, en quant ho permet la naturalesa de las cosas, segons los designis de Deu. ¡ Oh, sils homes compreguessen bè aquestos bens y se donassen pressa en aprofitarse de ells ! ¡ Oh, sils que están encarregats per Deu del bé públich donassen, en quant está de sa part, la importancia que es deguda á tan sant ministeri ; y fent menos cas de altres medis pera impedir desordes, afavorissen tot quant la Iglesia té disposat pera fer la administració dels Sagraments mes saludable pera lo home individu y pera lo home social ! ¡ Ah ! ¡ quina diferencia tan notable se repara entre aquellas terras en las que los moradors se aprofitan de tan gran ditxa, freqüentant lo sagrament de la Penitencia, y aquellas altrás en las que los habitants son descuydats en axó ! Las costums de aquestos tenen sempre una tendencia á degradar al home, y las de aquells á divinisar-lo. ¿ Qui, donchs, no agrahirá á Deu un bé tan gran, y no donará als sacerdots, sos dispensadors, tot lo honor y reverencia deguda ?

Per consegüent, noy, déus tenir gran respecte y veneració als sacerdots, ja per la sua dignitat, puig que representan á Jesucrist, ja perque aquesta es la voluntat de nostre Redemptor, qui referint-se als apóstols y deixebles, y á sos successors los sacerdots, digué: *aquell que desprecia á vo saltres, me desprecia á mi*; y ja per la gran utilitat que portan

al bé públich per son ministeri de oració, de sacrifici, de predicació y de administració de sacraments.

Si alguna vegada sabs ú óus dir que hi ha hagut un sacerdot que ha caygut en alguna miseria ó fragilitat, no te escandalises ni te admires per axó; puig que axí com entrels primitius sacerdots, sò es entrels apóstols, n' hi hagué un de dolent, qual fou Judas, pot també ser que entre nosaltres n' hi haja algun de frágil, perque com á descendents de Adam estám tots subjectes á mil miserias y fragilitats; però de que un sia dolent no se segueix quels demés ho sian: respecte del tal has de saber fer diferencia, compadeixente de las miserias del home y venerant lo caràcter sacerdotal. Te has de asligrir al véurer col·locat al frente del poble á un mal sacerdot, témer y pensar que tal vegada nostres pecats han merescut aqueix càstich; puig la sagrada Escriptura nos ensenya quel mes gran y terrible assot que Deu envia als pobles, es donar los mals sacerdots. Quant la ira del Senyor encaira no ha arribat á lo summo, solament permet que se armen nacions contra nacions, quels camps queden estérils, ques derrame la fam, la desolació y la mort sobre la terra; però al arribar al excés de la sua justa indignació, envia lo últim dels seus càstichs, permetent que ministres infiels, sacerdots tacats, pastors escandalosos se col·loquen entrels homes. A las horas se verifica, que las abominacions del poble son la causa dels mals sacerdots, y quels mals sacerdots son lo mes gran càstich del poble. Pera quó axó no succehesca, en

las quatre témporas , en que se ordenan los joves per lo sagrat ministeri , se fan tres dias de dejunis generals en tota la Iglesia, suplicant al Senyor que nons castigue donantnos mals sacerdots , sinó que compadescut de nosaltres, nos envie bons ministres y zelosos pastors, quens conduhescan per los deserts de aquest mon , fins á tant que arrivarém felisment á la terra de promissió , vull dir , á la eterna gloria. Amen.

P. Que cosa es lo sacrament del Orde ?

F. Un sacrament que dona lo senyor Bisbe als ecclesiástichs.

P. Quina gracia dona lo sacrament del Orde ?

F. Una gracia , pera quels ecclesiástichs pugan cumplir bè son ofici.

LO SAGRAMENT DEL MATRIMONI.

Lo que Deu junta, lo home no ho separe.
(Mat. 19, 6.)

LLISSÓ UNDÈCIMA.

DEL SAGRAMENT DEL MATRIMONI.

Mira, noy, la estampa, y en ella veurás com se está administrant y rebent lo sacrament del Matrimoni, que es aquell vincle indisoluble quels esposos, que no tenen impediment, contrauben per paraulas de present devant del párroco y testimonis. Sapias, que si Deu nostre senyor hagués volgut criar en un instant tots los homes, com criá tots los àngels, ó successivament, com criá todas las ànimas, ó á lo menos formantlos ab sas divinas mans, com feu ab Adam y Eva, no hauria estat necessari lo Matrimoni; però havent volgut quel género humá se conservás y propagás per la successió de pares y fills, lo matrimoni es de necessitat, no respecte de la persona, sinó respecte á la societat; puig que cada hu es llibre de mantenirse solter ó de pèndrer lo estat de casat, segons li acomode y segons la divina vocació. Lo que se ha de procurar es pèndrer aquell á que Deu nos crida ó al que naturalment som inclinats, y ferlo servir com de medi pera conseguir millor nostre últim fi, que es lo principal objecte que havém de tenir sempre present.

Aquest mou, fill men, es com un gran teatro en que cada hu ha de representar son paper, y axí

com en lo teatro mereix los aplausos aquell que millor y ab mes perfecció lo desempenya, sens pararse lo públich en si es honrós ó no, de modo que si un representa malament lo paper de rey, y un altre desempenya bè lo de criat, aquest será alabat y aquell despreciat; axí també mereixerá los elogis de Deu aquell que millor cumplirá lo seu deber en lo estat de solter ó de casat, per mes excel·lent que sia lo un quel altre. Per lo tant, lo qui ha de péndrer estat, es precis que discorre y pense quin pendrá pera passar aquesta vida miserable ab tranquil·tat, y conseguir la salvació: y per axó vas á donarte alguna noticia dels aventatjes é inconvenients de cada un, pera que després de haverlos meditat devant de Deu, prengas lo que sembla millor.

Dos son los estats entrels que se ha de escullir: lo un de continencia ó soltería, y lo altre de casat ó matrimoni. Lo primer consisteix en una santa puresa de cos y esperit, com diu sant Pau, la ques pert per qualsevol pensament, paraula, obra ó desitg impur consentit. Aquest estat es tan antich com la Iglesia, puig desdel principi una gran multitud de personas de totes classes consagraren á Deu la virginitat, y en tot temps n'hi ha hagut que la han conservada sens mácula, no sols en los deserts y claustrs, sinó també entrels negocis y perills del mon, y axó durará fins á la consumació dels sigles, porque Jesucrist nostre senyor suscitará y farà que hi haja sempre ánimas quel seguecan ab la guarda de aqueixa noble y angelical virtut; y es tant lo que Deu estima la castedat virginal, que quant

volgué encarnarse escullí una verge castíssima ; volgué que son Precursor fos verge; lo mes estimat deixeble era verge, y de verges se compon lo principal coro que continuament canta las suas alabansas.

Los sants Pares tots se esmeran en fer los mes grans elogis de aqueixa virtut. San Ciprià diu : *que la virginitat es la flor dels fruyts de la Iglesia, decoro y adorno de las gracias del esperit, delicias de la naturalesa, obra perfeta é incorrupta del honor, y la alabansa é imatge de Deu en que recrevera sa immensa santedat.* Sant Ambrós se exclama dihent : *¡ Oh ! quanta es la gracia de la virginitat, que meresqué ser escullida per temple corporal de Deu, en lo que habitás la plenitut de la Divinitat.* Y en altra part anyadeix : *La virginitat, elevantse sobre la condició de la humana naturalesa, fa als homes semblants als àngels, y encara es major la victoria de las ánimas verges que la dels àngels, perque aquestos viuen sens carn, y aquellas triunfan de la carn.* Tal es, noy estimat, la excel·lencia de la virginitat, de aquesta celestial virtut tan aborrida del mon, tan estimada de las ánimas puras, tan apreciada de la Iglesia, tan admirada dels àngels, tan amada de Jesucrist y tan agradable á Deu.

Sant Pau escrivint als de Corinto los diu : *Vol·dria que tots fosseu com jo (sant Pau era solter) ; però cada hu té de Deu son propi dó ; lo un de un modo, lo altre de altre. També seria bó que las personas solteras y viudas permaneixessen en son estat, com jo permanesch en lo meu ; però si no te-*

neu dó de continencia ques casen (á no ser que tingan fet vot de castedat): perquel matrimoni fou instituhit no sols pera propagar lo género humá, sinó també pera calmar la concupiscencia. He dit *si no tenen fet vot de castedat*, puig que mentres dure aquest, no poden buscar lo remey de la concupiscencia sinó en la oració y mortificació. Però *avans not' cases, mira lo que fas*, diu lo adagi: sò es, se ha de pensar quin estat es millor pera salvarse, y quin se voldria haver escullit en la hora de la mort. Lo quis trobe inolinat al matrimoni, ha de considerar antes las obligacions que aquest estat porta, y si las podrá cumplir; los perills que hi ha, y si sen sabrá apartar ó véncerlos. Ningú déu fiarse de sí mateix en cosa de tanta importancia, sinó que ha de consultarho ab son director ó confessor, ó ab los propis pares, encomanantlo de continuo á Deu nostre senyor, á la Verge santíssima, al ángel de la guarda y als sants de sa devoció.

Si després de practicadas aquestas diligencias, concix ser la voluntat de Deu que prenga lo estat del matrimoni, déu passar á discórrer sobre la persona que será á propósit pera serli companyera; porque no sols han de consultarse los designis de Deu sobre lo estat en general, si que també sobre lo mateix considerat en particular; puig podrá Deu voler que un se case, y no que ho efectue ab tal ó qual persona, sinó ab una altra. Per consegüent axí com consulta á Deu sobre quin estat li es millor, déu consultarlo també si li convé ab tal ó qual persona. A fi de que regne entrels dos la pau

y unió ha de procurar, en quant sia possible, que hi haja igualtat en la edat, classe y condició; que sia casta, prudent, sobria, dócil, ocupada en las cosas de la sua obligació, temerosa de Deu, caritativa y enterament virtuosa. Aquestas son las qualitats que se han de buscar en una verdadera esposa; no la hermosura, riquesa ni noblesa, ni alguna passió brutal. Pera lograr aqueixa ditxa, procurarà demanarla molt á Deu nostre senyor; puig diu lo Esperit sant: *Lo pare donará lo dot, però la bona esposa la donará lo Senyor.* Ditxosos aquells matrimonis quels uneix lo Senyor; lo sagrament obrará son efecte causant aquella gracia de amor y unió entre ells, donantlos fortalesa pera sufrir ab paciència las penas, treballs y molestias del estat, é infundintlos coneixement y prudència pera instruhir y dirigir bè la familia; però desgraciats aquells que nols uneix Deu sinó lo interés, la hermosura, la passió brutal, lo dimoni; que si no tenen la desdixada sort dels marits de Sara, que moriren en la mateixa nit de las bodas, quedarán en vida pera patir y comensar en aquest mon lo infern que continuaran després per tota una eternitat en lo altre.

); Ay de aquells, que en lloch de prepararse pera rébrer bè aqueix sagrament, lo profanan ab llarchs tractes y prenentse la llibertat de certas cosas, ab la esperansa de que ja s' casarán, ab lo que injurian al mateix sagrament, fentlo servir de motiu pera pecar! Aquells que desitjan tenir acert en una cosa de tanta importància, procuran dema-

narho á Deu y á Maria santíssima : se abstenen de pecar, y fan antes de casarse uns exèrcicis espiri-
tuals ab sa confessió general. Lo dia de la boda es
per ells dia gran y admirable; puig que reben tres
sagraments; lo de la Penitencia, ab que quedan
santificats; lo del Matrimoni, ab que quedan san-
tament units, y lo de la Comunió, ab que son as-
sistits del Senyor. En tals bodas, en que hi assisteix
Jesucrist convidat, millor encara que en las de
Caná de Galilea, no s' dirán paraulas obscenas,
descompostas ni de dos sentits; no s' farán accions
ni signes indecents; no hi haurá balls ni otras co-
sas que no gustan á Jesus ni á Maria santíssima si-
nó al dimoni, que es qui las procura, pera fer co-
métrer molts pecats als assistents, sinó que santifi-
cats los nuvis ab los sagraments rebuts, y ab los
exèrcicis que antes han fet, imitan lo exèmple de
Tobías y Sara, y sant Rafel llansa de ells lo dimo-
ni Asmodeo. ; Oh, quant sant es lo principi de
aqueixas bodas! Los fruyts de semblant matrimoni
serán de gran profit, tan pera lo bé públich, com
pera la gloria de Deu y utilitats dels mateixos es-
posos. Però dels altres que no han estat acom-
panyats de tan santas disposicions, ¿quins fruyts
sen poden esperar? ningun de bo, y sí molts de
mals, com son discordias, infidelitats, divorcis,
mals fills &c. &c., com per desgracia veyém tots lús
dias ab deshonor de la religió y daany de la socie-
tat: semblants resultats donan uns casaments fets
baix los auspícis del dimoni.

Lo casarse es molt aviat fet; però es cosa de pen-

sàrsehi molt, puig que aquesta unió ha de durar per tota la vida del un ó del altre, per quant á mes de significar la unió de Jesucrist ab sa Iglesia, com véus en la estampa, que may se separarán, se apoya en la mateixa rahó natural que ensenya, quels pares son los que han de procurar no sols la procreació dels fills, sinó també que aquestos arriuen á ser homes perfets en estatura, instrucció y collocació en alguna classe de la societat. Y si ells no ho fan, ¿qui ho farà? Y si ningú sen cuydás, ¿quins mals tan grans sen seguirian!.... Y sils pares no viuhen units, ¿cóm podrà cada un de ells criar bè sa familia? es impossible. La mateixa experiència ensenya, que hi ha de haver aquesta unió en los pares fins quels fills se pujan guanyar lo sustento. ¿Y no seria una barbaritat y necedat lo separarse los dos esposos, encara que hajan passat aquestas obligacions de la criansa dels fills, quant ja se trobarán en una edat avansada, es dir, quant mes necessita lo un del altre?

Aqueixa unió es perpetua no sols per la ley natural sinó també per ley divina, segons manament de Jesucrist en lo sagrat Evangeli: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: los que ha unit Deu, nols separe lo home. Per axó diu aquell adagi: *Casats separats, cóntals condemnats*: puig que ja no se amarán com deuhen, ja faltarán á la fidelitat jurada, ja tindrán relacions criminals ab altres, y cometrán adulteris &c. &c. Y entengas quel adulteri, delicta tan irreligiós com antisocial, es un pecat tan gran, que sempre se ha contat com un

dels majors crimens: es un robo, es una infidelitat infame, es un manantial de injusticias, es un veneno que mata la pau y unió de las familias y omple de escàndols la societat.

De aquí es que tan gran maldat sempre se ha mirat ab lo major horror, y se ha castigat ab la major severitat. Deu nostre senyor maná en lo Deuteronomi cap. 22, v. 22, quels adúlteros fossen morts á pedradas. La lley Julia dels Romans als adúlteros los imposá la pena de mort. Licurgo posá per lley que sian castigats com los parricidas. Les Saxóns cremavan viva á la adúltera, y sobre las suas cendras plantavan las forcas en que penjavan al adúltero: y axí podria citar otras lleys. Però si en lo temps present los homes son omissos en judicar y castigar als adúlteros, ja los judicará y castigará Deu, com diu lo Apóstol. Tu, noy, quant te trobes en la ocasió de péndrer estat, ten present lo que he explicat sobre axó: demana al Senyor quiet done á conéixer lo estat que has de seguir, y una vegada emprés cumple las suas obligacions, que axí serás feliç en aquest mon y en lo altre, que es lo quiet desitjo.

P. Que cosa es lo sacrament del Matrimoni?

F. Lo sacrament que reben lo home y la dona quant se casan.

P. Quina gracia dóna lo sacrament del Matrimoni?

F. Una gracia, pera quels casats viscan ab pau y unió, y crien bè sos fills.

P. Los ques casan han de estar en gracia de Deu?

- F. Sí, pare; perquel Matrimoni es sagrament de vius.
- P. Cóm se ha de buscar un casament pera ser ditzós?
- F. No ab festeigs, sinó ab súplicas que se han de fer á Deu y á Maria santíssima per lo acert, y consultanho ab los pares; procurant á mes la igualtat proporcional de edat, fortuna, geni, costums y religió.
- P. Cóm es qui hi ha tants casaments desgraciats?
- F. Perque molts ques casan nos disposan pera rébrer aquest sagrament en estat de gracia, ni buscan en lo matrimoni lo fi que deuen, que es servir á Deu en aquell estat.

LAS VIRTUTS TEQLOGALS.

Y ara (en aquesta vida) quedan la fe , esperansa y caritat. (S. Pau I. ad Cor. 13 , 13.)

LLISSÓ DUODÉCIMA.

DE LAS VIRTUTS TEOLOGALS.

¿Véus, noy, en la estampa, aqueixas tres figuras? te representan las virtuts teologals, *Fe*, *Esperansa*, y *Caritat*, y com son de tanta necessitat, que sens ellas ningú se pot salvar, he pensat explicar-telas cada una en particular.

La figura que ab una ma aguanta lo cálser, ab la altra la creu y té los ulls tapats, representa la *Fe*, virtut sobrenatural ab la que creyém tot lo que Deu ha dit y revelat, y la Iglesia nos ho proposa com á cosa de fe; y per quant lo motiu de créurer aquestas cosas, es perque Deu ho ha dit y ensenyat, de aquí es que ne havém de estar mes certs que si las vejessem, perque nostres ulls nos poden enganyar, però Deu nostre senyor no pot enganyar ni ser enganyat; y sabém que Deu ho ha dit, perque la Iglesia nos ho assegura, y aquesta tampoch pot errar, perque es inspirada y regida per lo Esperit sant, y es columna y fonament de la veritat.

Lo home té dret de averiguar si Deu ha ensenyat ó no lo que se li proposa créurer, però cerciorat de que Deu efectivament ho ha dit, no pot ni déu fer altra cosa que tancar los ulls del cos y ánima, y exclamar ab la major humilitat: *¿Ho ha dit*

Deu? Imogo es axí com ho ha dit: ho crech fermament baix la sua paraula infal·lible: fora tot dubte; tot quant se presente en contra es un sofisma, es un error. Es veritat que lo que sem' proposa supera los meus coneixements; però també ho es quels coneixements de Deu son infinitament superiors als meus: cesse donchs tot exàmen: ho crech ab lo enteniment y me hi adheresch de tot cor. Axí déu raciocinar lo home sabí, y axí déu callar lo qui es humil.

¿Y cóm podrém cerciorarnos de que Deu ensenyá ó revelá una veritat? Hi ha una Iglesia, la *Iglesia católica*, depositaria de totas las veritats que Deu ha volgut ensenyar al home pera la sua felicitat present y futura; y aquesta Iglesia ha estat adornada per lo mateix Deu ab lo dò de infal·libilitat, per medi del qual ni pot enganyarse ni enganyar: aquest es lo punt de apoyo de tot home. ¿Vol saber ab oertesa si Deu ha dit ó no lo que se li proposa créurer? No té mes que fer sinó acudir á la mestra infal·lible, la *Iglesia católica*, y aquesta lo traurá de tot dubte. ¿Es un sabí lo qui pregunta y vol saber si ella es efectivament infal·lible y depositaria de las divinas veritats? ¡Oh! Es tan franca y leal, que al moment li obrirá los seus arxius y li manifestará los seus títols irrecusables. La sola vista de la possessió no interrompuda del dret de ensenyar infal·liblement ó sens enganyarse, en que está la *Iglesia católica*, y la adhesió de tots los fiels, sabis é ignorants, de tots los sigles, á tot quant ella ensenya,

li son una suficient garantia pera procehir ab seguretat y sens lo menor temor de enganyarse ó ser enganyat. ¡ O Iglesia santa ! pot y déu exclamar lo home entre la confusió de las suas ideas , jo te saludo ab la major alegría , puig que en mitg del laberinto de aquest mon , tu sola , perque ets *la columna y apoyo de la veritat* , me ensenyas ab seguretat com podré alcansar lo meu alt destino ó fi , després de haverme il·lustrat sobre lo meu noble quant degradat origen.

Aquesta virtut de la *Fe* té cinch preceptes : tres afirmatius y dos negatius. Lo primer dels afirmatius es , saber los misteris de fe : lo segon , assentir á ells , estant adherit de enteniment y voluntat á aquestas veritats santas ; y lo tercer consisteix en confessar la fe exteriorment. Respecte dels dos primers res dech advertirte , puig no ignoras la doctrina cristiana , y estás ben persuadit de la sua veritat ; perque á mes de saber que Deu ho ha dit , que no pot errar ni enganyarnos , tens los motius de credibilitat , com son las profecías verificadas , los miracles obrats , la propagació de la fe , los mártirs , y altres queet provan quant rahonale es aquest obsequi que fas a Deu de créurer lo que no veus ni comprens , bastante la sua paraula. En quant al tercer , que es confessar la fe exteriorment , has de saber , que obliga en cinch ocasions : 1.ª quant se es preguntat per un judge , tirá , ó altre comissionat per ell ; però si es un mer particular , se pot evadir la pregunta : 2.ª quant á nostra vista se profanan las imatges de Jesucrist , de la Verge

santíssima y dels Sants : 3.ª quant alguna persona titubejás en la fe , y nosaltres nos vejessem ab ánimo pera confirmarla en ella : 4.ª quant algun ja de edat ha de rébrer lo baptisme : 5.ª quant se han de rébrer certs títols de institució canónica. Los dos preceptes negatius son : no dissentir interiorment de la fe , y no negarla exteriorment. Per ningun motiu se ha de negar may la fe , encara que se haja de pérdrer la fama , la hisenda ó la vida. Ni basta conservar-la interiorment , si exteriorment se nega per algun temor , com succehí á sant Pere en la passió de Jesus. Per lo tant , noy , has de créurer las veritats de fe , y no negarlas may. Si créus , y la tua fe va acompanyada de bonas obras , te salvarás , ó sinó te condemnarás , com diu Jesucrist en lo sagrat Evangeli.

Aqueixa altra figura que té una àncora , es la virtut de la *Esperansa* : ab lo dit te senyala que has de posar la confiança en Deu , y ab la àncora te indica que de ta part has de fer las diligencias necessarias pera salvarte , imitant als mariners , que en una tempestat , al pas que invocan á Deu , no se olvidan de tirar las àncoras , baixar las velas y de fer tots los medis que coneixen útils pera lliurar-se del naufragi. Per lo tant lo que has de fer tu , es esperar que Deu te perdonará los pecats , que concedirá la sua gracia y que finalment te donará la gloria , mediant los mérits de Jesucrist ; però no olvides que es indispensable anyadir á aquestos las tuas bonas obras , y per consegüent has de fer oració , fugir las ocasions de pecar , freqüentar los sants

sagraments, y posar un gran cuydado en cumplir ab la major exáctitut las obligaciones del teu estat. Espera, noy, espera en Deu, que es tot poderós, que es la mateixa bondat, y tot misericordiós pera los pecadors; puig has de saber que si bè es cert quels pecats tenen una malicia infinita y per lo tant mereixen las penas eternas del infern, també ho es que per haver patit y mort Jesucrist per los pecadors, adquirí uns mérits infinits y mes que abundants pera salvarlos á tots. Però aquestos mérits se han de aplicar, pera que aprofiten al pecador; del mateix modo que una medicina efícas ha de ser aplicada y déu pèndrerla lo malalt pera curar. Aquesta aplicació se ha de fer als pecadors per medi del sagrament de la Penitencia, y deuben pèndrerla en temps convenient pera conseguir la salut espiritual: vull dir, que déus freqüentar aqueix sagrament y lo de la Eucaristia, y veurás quant te aprofitarán los mérits de Jesucrist.

A mes se han de fer obras bonas; porque axi com pera cullir lo pagés ha de sembrar, y Deu nostre senyor en virtut de sa providencia y cuydado dòna los fruyts corresponents; axó mateix que veyèm en la naturalesa, passa en alguna manera en lo orde de la gracia. Lo cristiá déu sembrar obras bonas, y Deu nostre senyor farà que culle lo inestimable fruyt de la eterna gloria. Y axi com sil' pagés no sembra en lo temps corresponent se exposa á no cullir res, segons lo curs ordinari de las cosas; axi també se exposa á no cullir lo fruyt de la gloria aquell cristiá que no haurá fet obras bonas ó es-

pera ferias fora de temps, en la hora de la mort.

Donchs mentres tens temps, fill meu, fes obras bonas, no estigas may en pecat, y posa la confiança en la bondat de Deu, en los mérits de Jesucrist, en la intercessió de Maria santíssima, àngels y sants, y jo te asseguro que la tua *esperansa* no quedarà frustrada.

La tercera de las virtuts teologals es la *Caritat*, ab la que amám á Deu sobre totas las cosas, y al próxlm com á nosaltres mateixos per amor de Deu. Aquell se dirá que ama á Deu, que cumple y observa exáctament sos manaments, que fa totas las cosas á la sua santa gloria, y que tot ho sofreix per amor de aqueix mateix Deu. ¡ Ay noy estimat! procura, sí, procura amar sempre de tot cor á Deu nostre senyor. perque es la mateixa bondat, y per los innumerables beneficis quens ha fet per haver-nos criat, perquens conserva en cada instant, puig que si no fos lo cuydado que té de nosaltres, á cada pas tindriam una desgracia, y perderiam la salut y la vida. La sua infinita misericordia nos ha redimit; sens ella ningú se hauria salvat, y per fi se ha quedat en lo augusto sacrament del altar pera ser nostre aliment. y per umplirnos de las suas gracias y beneficia. Amemlo, donchs, ja que ell primerament nos ha amat.

Amém també á nostre próxlm, puig que aquesta es la voluntat de Deu, perque es imatge y semblansa sua, perque es redimit ab sa preciosíssima sanch, y perquels nostres próxlm son nostres germans; y es tant lo que Deu desitja aquest amor,

que arrivá á dir, que en axó coneixerém que som
sos deixebles, sins amém los uns als altres; y sant
Joan afirma, que si algú diu que ama á Deu, y
aborreix á son germá, falta á la veritat, per ser im-
possible que ame á Deu, á qui no véu, aquell que
aborreix á son próxim, á qui véu. Per axó aqueixa
virtut de la *Caritat* se representa en aqueixa altra
figura que porta una criatureta en lo bras, y dona
la ma á una altra; per indicar lo molt cuydado
que té del próxim, y ja sabém que aquell que re-
cull á un de aquestos petitets, recull al mateix Deu.

Quant se pregunta, quantas cosas son necessa-
rias al cristiá pera salvarse, se respon quatre: *Fé,*
Esperansa, Caritat y bonas obras. Fins aquí has
vist, noy, las tres primeras, que son las que ane-
menám virtuts teologals: ara te explicaré en que
consisteixen las bonas obras. Mira en la estampa
aqueixa altra figura de baix que está agenollada:
representa la Religió, la qual nos prescriu las obras
bonas que devém practicar: en la una ma porta un
cor ab llamas, pera significar que devém tenir nos-
tres cors encesos en amor de Deu, y lo amor se pro-
va per las obras, com diu sant Gregori, las quals
serán bonas, si son conformes á la rahó y lley de
Deu. Axó es cabalment lo que te indican aqueix
triángul, las taulas de la lley y lo llibre sagrat dels
Evangelis, per quant la llum de la rahó es una par-
ticipació de la eterna, com nos ho diu lo Profeta,
preguntant: *¿Quins mostrará quinas son las obras
bonas?* y respon: *¡ay, Senyor! ja está sobre no-
saltres vostra santa llum, quens ho fa véurer.* Las

taulas de la llei signifiquen la antiga, y lo llibre dels Evangelis la de gracia. En la altra ma té un incenser que indica la oració; sobre de aqueixa tauleta hi ha un pot de mirra, que significa la mortificació, y un caixonet de moneda, que significa la limosna. Aqueixas son las obras bonas en quet déus ocupar; però has de saber que las has de fer á la major gloria de Deu si vols que sian meritorias. Per axó sota lo llibre sant dels Evangelis están figurats los sagrats cors de Jesus y de Maria, pera manifestarte que en lo cor de Jesus es honorat Deu nostre senyor, y en lo de Maria es honrada en particular la humanitat y divinitat de Cristo; la humanitat per ser aquesta Senyora mare de Jesus, y la divinitat per ser filla, mare y esposa del Pare, Fill y Esperit sant. Sí, noy, procura tenir aquestas tres virtuts acompanyadas de las bonas obras, y serás felis per tota la eternitat.

P. Quantas son las virtuts teologals?

F. Tres: Fe, Esperansa y Caritat.

P. Perqué se anomenan *teologals*?

F. Perqué ab ellas nos dirigim directament á Deu.

†

LAS VIRTUTS CARDINALS.

Las fatigas de aquesta (la santedad) tenen grans virtuts: porque ensenya templansa, y prudencia, y justicia, y fortaleza. (Llibre de la Sab. 8, 7.)

LLISSÓ DÉCIMATERCERA.

DE LAS VIRTUTS CARDINALS.

Las quatre figuras de aquesta estampa representan las virtuts cardinals, que son: *Prudencia*, *Justicia*, *Fortalesa* y *Templansa*. Se anomenan cardinals, porque son com lo fonament y apoyo de las demás virtuts. Per axó están arrimadas á aqueixas columnas, pera manifestar que en ellas se apoya y aguanta tot lo edifici de las virtuts.

La *Prudencia*, representada en la figura n.º 4, es virtut cardinal, porque dirigeix la rahó á fi de determinar ab acert en lo tocant als actes particulars de totes las virtuts. De aquí es que mostra lo que's déu fer ó se déu omitir en qualsevol negoci ó acció particular per obrar ab recíutut, y per axó porta un mirall en la una ma y en la altra una serp, porque axí com lo mirall serveix pera véuerse en ell la persona, per limpiarse de las tacas que la afean y adornarse ab aquells atavios que coneix necessita; del mateix modo la *Prudencia* es un mirall que ab tota fidelitat diu á cada hu los defectes de que té de esmenarse y lo que en sí ha de perfeccionar. La serp que porta en la altra ma es també símbol de la *Prudencia*, per qual rahó nos diu Jesucrist: *Siau prudentes com las serps.*

Aqueix animal, al véurerse perseguit, abandona tot lo cos á fi de salvar lo cap; y lo mateix déu fer en igual cas lo verdader cristiá, sò es, abandonar totas las cosas, fins la vida, pera conservar la fe. La serp cada any muda la pell y se renova; en lo que déu imitarla tot bon cristiá, renovant cada any las promesas del sant baptisme. La serp, com á mes astut y prudent animal, animada per lo maligne esperit acudi á Eva, pera guanyar y fer pecar á Adam en lo paradís terrenal; axí mateix lo cristiá si vol alcançar la gracia del nou Adam, que es Jesus, déu acudir á la nova Eva, que es Maria. Aquesta virtut de la *Prudencia*, com diu sant Tomás, té tres parts: la primera es trobar los medis pera la perfecta consecució de la obra, y se anomena *consell*: la segona es apreciar rectament la aptitud dels medis trobats, segons las circunstancias actuals de la obra, y se anomena *judici*; la tercera es un manament de la rahó, que aplica la voluntat á la exècució de la obra de la manera que ha judicat ques devia fer, y se anomena *precepte*.

La *Justicia* es també virtut cardinal, perque ordena la voluntat á donar á cada hu lo que de dret li toca; y es base de totas las virtuts que miran al próxim. Es de dos maneras: la una se anomena *commutativa* y la altra *distributiva*. La *commutativa* es aquella que procura entre las personas la igualtat de las cosas ab la deguda proporció; y es la que déu observar en los contractes, com son las permutas, compres, vendas, lloguers y altrás cosas axí. Per axó, si bè reparas, la figura n.º 2 porta

unas balansas en la una ma, pera significar que deu donar á cada hu lo que li toca, sens fer tort á ningú. La *distributiva* es la que reparteix premis ó cástichs, segons lo mérit ó demérit de cada persona. En quant reparteix premis, com son honras, privilegis, donatius, segons lo mérit de cada hu, se diu *justicia remunerativa*; y en quant senyala los deguts cástichs als culpats, com son presó, desterro, mort, se anomena *justicia vindicativa*; y per axó la figura en la altra ma porta la espasa, que significa lo cástich, ab lo que denota que axi com dona lo premi degut al mérit de cada hu, dona també al culpable lo cástich merescut, després de haver pesat ab la balansa la culpa ó delict.

A mes de axó has de saber, noy, quels impediments que apartan á la rahó del camí de la rectitut son dos: lo primer son las cosas dificultosas que la espantan, y lo segon las cosas deleytables que la perverteixen. De aquí es que té necessitat de dos virtuts fundamentals que la fassan ferma y constant contra las cosas arduas y difícils, y que la refrenen pera no deixarse seduhir dels atractius de las cosas agradables. Aquestas dos virtuts son la *Fortalesa* y la *Templansa*. La primera fa constant á la voluntat contra lo aspre y dificultós que ab freqüencia se trova en la práctica de las virtuts. La segona preserva y lliura dels deleytes dels sentits, que freqüentment se oposan á la honestat de las virtuts.

Per axó, si miras en la estampa, veurás que la figura n.º 3 que representa la *Fortalesa*, porta una

columna, pera ensenyarnos que així com la columna aguanta y sofreix ab constancia y firmesa tot lo pes que se li carrega, lo mateix fa la persona dotada de aquesta virtut se manté ferma y constant á la vista dels mals terribles que la amenassan, y ab ánimo varonil los sofreix sens acobardirse ja may, superant la forsa del temor, que es una passió poderosa pera véncer nostres cors. Ab la ajuda del Senyor y apoyats en aquesta virtut de la *Fortalesa*, han vensut los sants Mártirs las amenassas y temors quels procuravan infundir los tirans, y valerosos y constants han entregat gustosos la vida per Jesucrist.

La altra virtut cardinal que, com ja te he insinuat, preserva la rahó dels atractius de las cosas agradables, se anomena *Templansa*, la que consisteix en un hàbit quens inclina á moderar la concupiscencia, principalment acerca dels deleytes que provenen del menjar, béurer y de las cosas impuras, y secundariament dels altres sentits. Y per axó, si miras la estampa, veurás que la figura n.º 4 té un gerro ó vas en la ma; perque així com lo vas quant es ple, per bo que sia lo lieor, no ne pren mes; del mateix modo la persona dotada de aquesta virtut modera los seus apetits, y no se excedeix en lo menjar, béurer y demés que li es lícit, ni s' deixa jamay arrastrar del deleyte desordenat; y á pesar que de deleytes n' hi ha de mes ó menos seductors, dominant per consegüent mes ó menos á la persona, toca á aquesta virtut de la *Templansa* tenir á ralla uns y altres, y

subjectarlos á la recta rahó y á la lley de Deu.

Ja ho véus, noy estimat, quant útils y necessarias son las virtuts cardinals. Procura conseguir las y guardarlas, que ellas te conservarán lo cos y la ánima, y te donarán vida felís en aquest mon y en lo altre; al contrari dels vicis, quet farian un desgraciat primerament en aquesta vida y després en lo infern per tota la eternitat.

P. Quantas son las virtuts cardinals?

F. Quatre: Prudencia, Justicia, Fortalesa y Templansa.

P. Perqué aquestas virtuts se anomenan *cardinals*?

F. Perque son lo fonament de las demás virtuts.

P. Que cosa es *Prudencia*?

F. Una virtut quens ensenya lo modo de obrar bè.

P. Que cosa es *Justicia*?

F. Una virtut quens inclina á donar á cada hu lo que-li toca.

P. Que cosa es *Fortalesa*?

F. Una virtut quens dona forsas per obrar com devém.

P. Que cosa es *Templansa*?

F. Una virtut quens refrena las pasions.

LOS FRUYTS DEL ESPERIT SANT.

De la una y de la altra part del riu lo abre de la vida que dona dotse fruyts. (Apoc. 22, 2.)

LLISSÓ DÉCIMAQUARTA.

DELS FRUYTS DEL ESPERIT SANT.

Ara, noy, te explicaré los fruyts del Esperit sant. Mira la estampa: en ella está representat lo treno de Deu y del Anyell, del qual vejé St. Joan quen surtia un riu de aygua de vida, com també ho demostra la mateixa estampa, y prop de la corrent un arbre que produhia dotse fruyts. Ab aquesta autoritat prova sant Tomás los dotse fruyts del Esperit sant, y seguint jo aquest angelical mestre y altres autors, tels explicaré.

¿Véus al peu de aqueix arbre un cor ab un triángul al mitg, figura de la ánima ab la sua unitat de substancia y trinitat de potencias? significa á un bon cristiá, que es com una terra fértil que correspon al cultiu que se li dona. De dins del cor naix un arbre que produheix dotse fruyts, y has de enténdrer que la llavor ó plansó del que ha surtit aquest arbre, prové del Esperit sant; per lo que los seus fruyts se diuhen del Esperit sant. Ja sabs quel home no té res que no haja rebut de Deu; que per la gracia del mateix Deu es lo que es, y que la caritat de Deu está difundida en nostres cors per lo Esperit sant que sens ha donat. Aqueix arbre, donchs, plantat en terra fértil, regada de las gra-

cias, y vivificat per lo Sol diví, ó amor del Esperít sant, per precisió ha de donar fruyts dulcíssims á la persona quel cultiva. Aquestos fruyts, com diu lo apóstol sant Pau, son dotse : *Caritat, Goig espiritual, Pau, Paciencia, llarga Esperansa, Bondat, Benignitat, Mansuetut, Fe, Modestia, Continenencia y Castedat.*

Has de saber , noy , que , segons sant Tomàs, aquestos fruyts no son perfeccions habituals ó permanents, sinó certs moviments actuals y passatgers de la ànima, que dimanen de las virtuts sobrenaturals que resideixen en ella, á la que comunican en son exèrcici un particular gust ó deleyte molt exquisit ; y axó ho indica lo arbre que es constant y durader , y transitori lo fruyt.

Lo primer fruyt es *Caritat*, lo qual consisteix en aquell gust espiritual que resulta del amor ab quels bons aman á Deu ; y es mes ó menos gran aqueix gust, á proporció del amor que li tenen, comunicant-se Deu ab ells segons la disposició ab quel reben.

Lo segon fruyt es *Goig espiritual*, y consisteix en una alegria interior de la ànima, que tenen los bons en ser amichs de Deu, y en haver deixat de pecar, la que excedeix sens comparació á totes las alegrías honestas y mundanas. Y entre altrás té per causa la esperansa de salvarse, com diu sant Pau, y porta tal alegria, que ja comensa en aquest mon á fer gustar las dulsuras de la gloria. Per axó digné Cristo á sos deixebles : *Alegrauvos, perquè vostres noms están escrits en lo cel ;* ó com diu sant Joan : *en lo llibre de la vida.*

Lo tercer fruyt es *Pau*, y es aquella tranquilitat y quietut de ánimo ab que viuhen los bons : es efecte de la bona consciencia, limpia de tot peccat mortal, qual pau es superior á tot altre sossego ; y aqueix contento es mes ó menos gran segons es major la limpiesa de consciencia, fins de faltas leves. Aquesta pau sols la gosan los que viuhen en gracia : *Pax multa diligentibus legem tuam, Domine. Non est pax impiis..... De gran pau disfrutan, Senyor, los que observan la vostra lley. Los impios están privats de ella.....*

Lo quart fruyt es *Paciencia*, y es aquella resignació y gust ab quels bons se conforman á la voluntat de Deu en qualsevol tribulació ; y á vegadas es tan gran, que van en busca de las penas. Aqueix gust prové del gran amor que tenen á Deu, qual fruyt resplandeix de un modo particular en los mártirs, que en mitg de las penas saltavan de alegria per lo amor que tenian á Jesus per qui patían. Axó també se llegeix dels sants Apóstols.

Lo quint fruyt es *Llarga esperansa*, es aquesta una firmesa ó constancia de ánimo que tenen los bons, que no s' cansan, ni se afligeixen per la duració dels treballs y penas de aquesta vida, ni per la tardansa dels bens de la gloria que esperan ; sinó que en tot y per tot desitjan ques cumpla sempre la voluntat del Senyor.

Lo sisé fruyt es *Bondat*, y consisteix en una bona voluntat y desitg que tenen los bons de fer bé al pròxim, y senten una especial alegria quant sels presenta alguna ocasió de exércitar la caritat.

Lo seté fruyt es *Benignitat*, y es lo modo carinyós y alegre ab que fan lo bé á son próxlm; no com per forsa ni de mala gana ó fent mala cara, sinó ab un afecte, carinyo y contento, quels causa una especial satisfacció.

Lo octau fruyt es *Mansuetut*, lo qual consisteix en aquella igualtat de ánimo ab quels bons ab gran pacifiqués sufren las injurias sens indignarse y com á senyors de sí mateixos, y comunica un cert contento á la ánima, quant se véu tractada com ho fou son Redemptor.

Lo nové es *Fe*, y es la fidelitat quels bons guardan á Deu y al próxlm: de aquí es que aqueix fruyt mira á Deu y al próxlm. Respecte de Deu no s' considera aquí com á virtut teologal, sinó que es una certitut moral molt forta y superior que experimentan algunas vegadas las ánimas justas sobre algun misteri de fe, comunicant aquest nou coneixement á la ánima un gust inexplicable. Respecte al próxlm consisteix aquest fruyt en una fidelitat gran que guardan á tothom, sens anar ab fraus ni ab segonas intencions.

Lo desé fruyt es *Modestia*, lo qual es aquell cuydado que posan los bons en que totas sas accions sian del degut modo, sens propassarse en la mes petita cosa, ni en las paraulas, ni en gestos, ni en accions. Per axó exhorta lo Apóstol, á que nostra modestia sia observada y coneguda de tothom.

Lo onsé fruyt es *Continencia*, y es la privació absoluta y total dels deleytes sensuales, fins dels lícits, y en virtut de aqueix fruyt tenen tal contento

las ánimas puras en privarse de aqueixos gustos, mes que no troban deleyte los deshonestos en revolcársehi. Es inexplicable la alegría que tenen las ánimas en véurerse dotadas de la continencia y virginitat.

Lo dotse fruyt es *Castedat*, y es aquella interior pureza que guardan los bons, segons lo seu estat virginal, conjugal ó vidual, aborrint las cosas desordenadas y fugint las ocasions. De aquí es que aquellas personas que gustan de aqueix fruyt, gozan de una suavitat y alegría interior, que sols lo coneix qui ho experimenta, y li es imposible explicar; y los realsa lo contento y satisfacció al véurer la intranquilat, miserias y tota classe de mals dels ques revolcan en la impuresa á manera de mundos tocinos en lo fanch, com diu sant Pere: aqueixos desgraciats en tots sentits son aborrits de Deu y dels homes, indignes del cel y mereixedors del infern; á diferencia dels castos, que son estimats de Deu y dels homes, y pot dirse que tenen lo cel seu.

Ja véus, noy, quinas dulsuras tan grans portan aquestos dotse fruyts del Esperit sant, primer en aquest mon y després en lo cel. Procurátels, y los alcansarás si vius bè y santament; perquels castos y piadosos son temples del divino Esperit; ell los adorna y enriqueix, y lo mateix farà ab tu, si te disposas com déus.

P. Quants son los fruyts del Esperit sant?

F. Dotse: Caritat, Goig, Pau, Paciencia, llarga

Esperansa, Bondat, Benignitat, Mansuetut, Fe, Modestia, Continenca y Castetat.

- P. Perqué se anomenan fruyts del Esperit sant ?
F. Perque son obras especialment mogudas del Esperit sant.
- P. Que cosa es lo fruyt de *caritat* ?
F. Es aquell amor ab quels bons aman á Deu.
- P. Que cosa es lo fruyt de *goig* ?
F. Es aquella alegría de que gosan los bons en ser amichs de Deu, y en haver deixat lo pecat.
- P. Que cosa es lo fruyt de *pau* ?
F. Es aquella tranquilitat y quietut de ánimo ab que viuen los bons.
- P. Que cosa es lo fruyt de *paciencia* ?
F. Es aquella resignació y gust ab quels bons se conforman á la voluntat de Deu en qualsevol tribulació.
- P. Que cosa es lo fruyt de *llarga esperansa* ?
F. Es aquell gran esperit que tenen los bons, que de res se congoixan, nis' contentan de altra cosa que de Deu nostre senyor.
- P. Que cosa es lo fruyt de *bondat* ?
F. Es aquella voluntat y desitg que tenen los bons de fer bé al próxim.
- P. Que cosa es lo fruyt de *benignitat* ?
F. Es aquell agrado ab quels bons tractan á tothom, empleantse en son servey.
- P. Que cosa es lo fruyt de *mansuetut* ?
F. Es aquella igualtat de ánimo ab quels bons sufren las injurias sens indignarse.
- P. Que cosa es lo fruyt de *fe* ?

- F. Es aquella fidelitat que guardan los justos á Deu , creyent tot lo que ha revelat ; y als homes no enganyantlos.
- P. Que cosa es lo fruyt de *modestia* ?
- F. Es aquell cuydado que posan los bons en que todas sas accions sian del degut modo.
- P. Que cosa es lo fruyt de *continencia* ?
- F. Es aquella mira que tenen los bons en reprimir las passions desordenadas.
- P. Que cosa es lo fruyt de *castedat* ?
- F. Es aquella interior pureza que guardan los bons , aborrint las cosas deshonestas y fugint las ocasiones.

LOS DONES DEL ESPERIT SANT.

*Reposará sobre ell lo Esperit del Senyor: esperit de
sabiduria, y de enteniment, esperit de consell, y
de fortaleza, esperit de ciencia, y de pietat,
y li umplirà lo esperit del temor del
Senyor. (Isaias 11, 2 y 3.)*

LLISSÓ DÉCIMAQUINTA.

DELS DON'S DEL ESPERIT SANT.

En aquesta estampa se representa lo Esperit sant com derrama sos divins dons sobre de a ànima, la qual està figurada en aqueix cor que se eleva sobre la terra, demostrada per aqueix globo. Has de saber, noy, que una persona quant està en pecat mortal, es esclava del dimoni, despreciada de Deu y dels sants, y mereixedora de las penas eternas del infern; però luego que té la sort de convertirse, causa una alegría la mes gran á tot lo cel. Deu la ama axí com antes la aborria, y las tres divinas Personas de la santíssima Trinitat venen á fer habitació en lo seu cor, com diu Jesucrist: de modo quel cristiá que està en gracia, se pot dir que es temple del Esperit sant, com assegura sant Pau. Aquest divino Esperit, á mes de la gracia, adorna la ànima ab las joyas de las virtuts, y la enriqueix ab set preciosissims dons, que per ser especials dádivas ó regalos del amor de Deu, se anomenan dons del Esperit sant, á qui se atribuheixen las obras de amor. Aquestos dons se anomenan: *Sabiduria, Enteniment, Consell, Fortalesa, Ciencia, Pietat y Temor de Deu*, los quals están figurats en los set raigs de la estampa. En quant son hàbits

ó disposicions permanents, los posseheix qualsevol que está en gracia ; però no en quant son actes, porque lo Esperit sant , á pesar de aqueixos dons, deixa al home llibre per obrar.

Se ha de saber fer diferencia dels dons á las virtuts. Aquestas las infundeix Deu pera perfeccionar al home , en quant se mou per la rahó , com diu sant Tomás ; però los dons serveixen pera disposarlo per mes altas perfeccions ; de manera quel fan prompte pera seguir las inspiracions de Deu y cumplir en tot y per tot la sua voluntat per via de amor ; en tal que sens lo menor esforç es portada la ànima y quasi precisada, segons lo grau en que tindrà aquestos dons , á abandonar lo mon y totas las cosas terrenas , com ho véus en la estampa, en la quel cor está sobre lo mon, y no anhela sinó seguir las inspiracions del Esperit sant. Axí com lo ferro prop del iman apar que se olvida de la sua gravetat pera seguirlo; axí també la ànima disposada per aquestos dons, se olvida de aquella natural tendencia que té á las cosas materials, y se dirigeix á Deu com á son centro y únich objecte.

Pera que sapias, donehs, estimar tan ricas joyas, com son aquestos celestials dons, y los anteposes á las coronas y cetros , com Salomó , te donaré de cada un de ells una breu noticia.

Lo primer es *Sabiduría* , y consisteix en una llum sobrenatural y claríssima , per medi de la qual lo enteniment coneix las veritats divinas y al mateix Deu de un modo inefable, de tal manera que encara que faltassen tots los testimonis y senyals

de nostra fe, ab sola aqueixa divina llum las creuria, servintli de regla y guia pera poder ordenar totas las suas accions, segons y conforme la lley de Deu, ab tanta suavitat, dulsura y alegría interior, que excedeix á tota humana comprensió. Il·lustrat axí lo enteniment, se comunica á la voluntat ab un impuls tan gran, quel home se despren de totas las cosas de la terra, judicantlas indignes de son amor, lo qual desde luego consagra á Deu ab un cor limpió y desembarassat de tot afecte terreno, lamentantse de haver tardat tant á conéixerlo, y abressat ab son objecte queda apegat á ell ab tanta unió y perseverancia, que arriba á dir com St. Pau, que cosa alguna del mon ni la mort será bastant pera separarlo.

Lo segon es *Enteniment*. Es aqueix dò una llum divina ab la qual adornada la potencia intel·lectiva de la ánima, penetra de un modo admirable las veritats de la fe y las soberanas perfeccions de Deu, y enten lo sentit de las divinas Escripturas. Ab aquest dò de enteniment foren il·luminats los doctors de la Iglesia y altres sants, molts dels quals si bè eran ignorants en las ciencias humanas, en las divinas aventatjavan á tothom. Tal fou sant Ignasi de Loyola, que arrivá á dir, que encara que no hagués tingut altre coneixement dels misteris de la fe, del que en Manresa li comunicá lo Senyor, de bona gana derramaria la sanch en sa defensa. ; Dítxós aquell á qui es concedit aqueix dó! puig de ell se pot dir que sab mes que tots los filosops y sabis del mon.

Lo tercer es *Consell*. Aqueix dò es una il·lustració del enteniment ab que lo Esperit sant dòna á conèixer en los casos particulars lo que se ha de fer ó deixar de fer, y de quina manera, per alcan-sar la perfecció y la salvació eterna. Per medi de aqueix dò se coneixen las sutilesas del amor propi y las astucias del maligne esperit, que á vegadas se transforma en àngel de llum per enganyar. Ab ell lo divino Esperit nos adverteix los llassos quens pa-ran los enemichs de nostra ànima, donantnos al ma-teix temps los medis pera eixir victoriosos de tots los combats. Es mes ó menos gran aqueixa il·lus-tració, ó dò de *Consell*, segons lo grau ab que se está unit á Deu, y moltes vegadas lo divino Espe-rit infundeix á la ànima tan gran coneixement de lo ques diu á sí mateixa ó aconsella als altres, quen está mes certa que si ho vejés ab sos propis ulls ó tocás ab sas mateixas mans.

Lo quart es *Fortalesa*. Aqueix dò consisteix en un poderós impuls quel Esperit sant dòna al cor del home per animarlo y esforsarlo á sufrir y patir co-sas arduas y dificultosas per amor de la virtut ó de Deu nostre senyor. No es lo mateix aquest dò que la virtut cardinal anomenada també *Fortalesa*; diferenciantse en que la *Fortalesa* virtut serveix pera superar las cosas arduas y difícils ques troban en lo camí de la salvació, però en grau ordinari; y la *Fortalesa* dò del Esperit sant pera vèncer las dificultats extraordinarias, com se llegeix de alguns anacoretas, penitents y sobre tot dels màrtirs, los quals si no haguessen tingut mes que la virtut de

la *Fortalesa*, no haurian pogut soportar los torments ; però corroborats de aquest celestial dò, no sols homes y gent robusta, sinó també donas y criaturas han suferit los mes cruels martiris ab tal constancia y valor, que fins se reyan dels tirans y de sos torments per terribles que fossen.

Lo quint es *Ciencia*. Aqueix dò es una llam quel Esperit sant derrama en lo enteniment de la persona , ab la qual forma un judici segur y cert dels misteris de nostra santa Religió, pera créurer lo ques déu , dirigint ab aquest coneixement totas las suas operacions acerca lo que déu fer y deixar de fer per agradar á Deu. Aquest dò de *Ciencia*, diu sant Tomás , es una participació de la ciencia de Deu, ab la qual véu lo home clarament la credibilitat dels divins misteris, y quant just y rahonable es lo obscuri que tributém á Deu per la fe. Sens aqueix dò es caminar en tenebras, exposantse á caurer á cada pas en mil errors , com ha succehit á moltissims , que privats de ell, no obstant de ser molt hábils en totas las ciencias , han caygut en las mes grans heretjias...

Lo sisé es *Pietat*. Aqueix dò es un raig de la divina llam que il-lumina lo enteniment de la persona, é inclina la sua voluntat á honrar á Deu com á son amabilíssim Pare , y á socórrer al próxím perque es imatge del mateix Deu. De aquí es que per aqueix dò té una alegría la mes gran, veyentse fill de tan gran y bon Pare, redimit ab la sua preciosíssima sanch, reengendrat en lo sant Baptisme, y alimentat ab lo seu Cos y Sanch en lo agosto

Sagrament del altar. Considerant aquestas y altres obras de amor, no pot menos que amarlo també y desitjar que tothom lo ame y venere, buscant ab un gran zel en tot la major honra y gloria de Deu. Y no sols busca la gloria de Deu, sinó també lo bè del próxím, ja peüque sab que aquesta es la sua santa voluntat, ja també perque el próxím es imatge y semblansa del mateix Deu. De aquí es que las necessitats del próxím las mira com á propias, y las socorre ab mes cuydado y amor que no que ell las tingués, imitant á ura bona mare, que á vegadas se olvida de ella mateixa per aliviar als seus estimats fills. La persona que té lo *dò de Pietat* també en algun modo se olvida de sí mateixa, y se exércita envers lo próxím en aquellas obras de pietat y caritat cristiana, que per altra part se anomenan *obras de misericordia*.

Lo seté es *Temor de Deu*. Aqueix dò es un afecte reverencial que lo Esperit sant mou en la voluntat, per lo qual temém oféndrer á Deu y apartarnos de ell per lo pecat. Quatre modos de temor distingeix sant Tomás, que son : *humá, servil, inicial y filial*. Lo *temor humá* es quant se ofen á Deu per evitar y escaparnos de algun mal temporal, com ho fa lo home pecador : lo *temor servil* es quant lo home se aparta del pecat ó fa penitencia, per por del càstich etern que mereix per la culpa, y aquest es útil y profitós : lo *temor inicial* es quant lo home comensa á amar á Deu, part per respecte de la pena y esperansa del premi, y part per consideració á la divina Majestat á qui tem disgustar

ab lo pecat ; y finalment lo *temor filial* es quant lo home se absten de oféndrer á Deu son pare, perque considera en ell infinits motius de respecte, amor y obediencia, per lo que tem disgustarlo y apartarse de la sua amistat y gracia. Solament aquestos dos últims temors *inicial* y *filial* son dons del diví Esperit, y lo mes perfet es lo *filial*, perque naix de la perfecta caritat y amor de Deu.

¡ Ay noy estimat ! ¡ quant y quant déus apreciar aqueixos set dons del diví Esperit ! Si tant se aprecia una dádiva ó regalo de un rey del mon, ¿ quant mes déus apreciar aquestos soberans dons quens ha regalat lo Rey de reys y Senyor de senyors ?..... No sias com aquells infelissos é ingrats cristians, que per un vil deleyte ó per un despreciable interés abandonan tan grans dádivas, y quedan pobres y despullats, indignes del cel y mereixedors del infern.

- P. Quants son los dons del Esperit sant ?
F. Set : Sabiduría, Enteniment, Consell, Fortaleza, Ciencia, Pietat, y Temor de Deu.
P. Quins efectes nos causan los dons del Esperit sant ?
F. Nos disposan per obehirlo promptament y seguir las inspiracions de Deu.
P. Cóm nos disposa lo dó de *Sabiduría* ?
F. Donantnos un superior coneixement per apartarnos del pecat y seguir la virtut.
P. Cóm nos disposa lo dò de *Enteniment* ?
F. Apartant la voluntat de las cosas malas y mun-

- danas, y guiantlas á las cosas bonas y celestials.
- P. Cóm nos disposa lo dò de *Consell* ?
- F. Dirigintnos pera donar bons consells y saberlos pèndrer.
- P. Cóm nos disposa lo dò de *Fortalesa* ?
- F. Donantnos valor pera véncer las dificultats ques trovan en lo camí de la virtut.
- P. Cóm nos disposa lo dò de *Ciencia* ?
- F. Ensenyantnos com nos havém de apartar dels llassos de aquest mon, deixant lo incert pera seguir lo cert y segur.
- P. Cóm nos disposa lo dò de *Pietat* ?
- F. Inclinantnos á venerar á Deu com á pare de tots.
- P. Cóm nos disposa lo dò de *Temor de Deu* ?
- F. Fentnos témer y aborrrir lo pecat , per ser una ofensa y un agravi á Deu nostre senyor.

LAS BENAVENTURANSAS.

Si saleu aró, benaventurats seréu si ho practicau.
(1. Joan. 15, 17.)

LLISSÓ DÉCIMASEXTA.

DE LAS BENAVENTURANAS.

En aquesta estampa se' representan, fill meu estimat, las vuyt benaventuransas quens ensenyá Jesucrist, que son certs actes de virtuts y dons que especialment disposan pera la benaventuransa celestial, en ques donará lo corresponent premi per cada una de ellas, com diu lo sagrat Evangeli. Los que las posseheixen son certament felissos y benaventurats, com ho veurás per la breu explicació que vaig á ferte de cada una en particular.

La primera: *Benaventurats los pobres de esperit, porque de ells es lo regne del cel.* Mira en lo n.º 4 á Llátser pobre, despullat, ple de llagas, que las hi llepa lo gos del Epulon: no murmura ni s' queixa de la duresa de cor de aquest rich avaro, ans bè está enterament després de las cosas del mon, amant solament á Deu nostre senyor; y per axó després de mort, la sua ánima passá al seno de Abraham, y possehí lo regne del cel quant Cristo obrí las portas, porque fou verdader pobre de esperit. Com aquesta materia es de tanta importancia, te la explicaré mes extensament pera major claredat.

Sant Francisco de Sales divideix la *pobresa* en

tres classes. Primerament en *afectiva* y *no efectiva*, que consisteix en no tenir lo menor apego á lo ques posseheix : en segon lloch en *efectiva* y *no afectiva*, que consisteix en no tenir ó possehir bens, però codiciantlos al mateix temps : y en tercer lloch en *afectiva* y *efectiva*, que consisteix en no desitjar ni possehir bens temporals. De aquestas tres classes, diu lo Sant, la primera es excel·lent, y poden també practicarla los mes rics y opulents, com ho feren Abraham, David y molts altres sants, que en mitg de totas las riquesas y felicitats foren pobres de afecte, y no tenian la menor afició ó apego á las riquesas, y estavan promptes y disposats á rébrer la pobresa, alabant y benehint al Senyor, si se hagués dignat enviársela.

La segona que es la *efectiva*, però no de *afecte*, es de tots modos infelis, puig sofreix las incomoditats de la pobresa y ademés la pena de estar privat de lo que tant desitja.

La tercera, que es *efectiva* y també de *afecte*, es la que se encarrega en lo Evangeli, la qual ó nos vé per herencia ó per alguna desgracia : en qualsevol de aqueixos dos casos si la sufrim ab gust, benehint al Senyor en semblant estat, á las horas seguim lo exèmples de Jesucrist, de la sua santíssima Mare y dels sants Apóstols, dels quals nos consta que visqueren y foren sempre pobres.

Ja véus, donchs, noy, que la *pobresa de esperit*, que fa benaventurat al qui la posseheix, no consisteix en no tenir ó estar privat de las conveniencias que proporcionan las riquesas del mon, ni tampoch

en no tenir honors ó titols, sinó que està en no tenirhi apegó, sò es, quel pobre de *efecte* visca conformat ab la voluntat de Deu en la sua miseria, sens énjejar al rich, y aquest que use, com un mer administrador, dels bens que Deu li ha confiat, sens posarhi en ells lo *afecte*, pensant sempre quel qui los hi ha donat, los hi pot péndrer, y quels pobres son germans seus, á qui ell té obligació de socórrer á lo menos ab lo sobrant segons lo seu estat.

Axí, donchs, un opulent pot alcansar aqueixa benaventuransa, possehint sens *afecte* ó apegó los seus bens y usant bè de ells, y un miserable pot estar privat de ella, perque en mitg de la falta de recursos y de la miseria ab ques véu oprimit, pot deixar de conformarse ab la voluntat de Deu, y tenir grans desitgs de riquesas. Per lo tant, fill meu, no poses may ton afecte á las cosas de la terra, perque te ocuparian enterament, que per axó Jesucrist diu en son Evangeli: *allá ahont es lo teu tresor, está lo teu cor*; quals paraulas explica sant Joan Crisóstomo dihent: »que un cor apegat á las cosas terrenas es incapás de poder entendre las veritats pertanyents al regne del cel, y se fa sort á las véus del Senyor, que declara benaventurats als pobres de cor y de esperit.» Tot lo ques diu de las riquesas déu enténdrerse també de tot quant domina lo cor humá, puig que totas están compresas ab aquest nom de *tresor*, ahont está lo nostre cor. Sia lo cel lo únich tresor objecte de tots los teus desitgs, y serás felis. La ansietat y demasiada sollicitud de las cosas terrenas es la causa de la infelicitat de las

personas. Comunment, deya sant Francisco de Sales, trobarém que no som pobres de esperit positivament, sinó comparativament. Si no desitjám mes de lo que la naturalesa demana com á necessari, may serém pobres; però si sortim de aquests límits justos, y graduém los nostres desitgs per la opinió y capritxo, may serém richs. Pera poder-se enriqueir en poch temps y á poca costa, no es necessari amontonar riquesas, sinó disminuir desitgs. No siám, donchs, demasiadament solícits de aquestas cosas: busquéu lo regne de Deu fent obras bonas, y nons faltará lo necessari. Si alguna vegada nos falta, pensém que axí com lo metge en certs casos obliga al malalt á abstenirse de menjar per ser convenient á la sua salut; axí també Deu nostre senyor, que sab lo quens convé, nos priva de aquellas comoditats y nos fa passar miseria, per sernos convenient per la nostra salut espiritual. De consegüent lo que importa es paciència, resignació y conformitat á la sua voluntat; de aquesta manera serém felissos en aqueix mon y després per tota la eternitat en lo altre.

La segona: *Benaventurats los mansos, porque ells possehirán la terra.* Mira, noy, lo n.º 2: la figura que está abaix y porta corona representa lo rey David, y la de dalt á Semeí, quel insulta y provoca ab paraulas y pedradas. Aqueix que está detrás de David, es lo general Abisai, que no podent soportar los insults que aquell insolent feya á son senyor, li volia llevar lo cap; però lo rey ab tota mansuetut lo detingué, y sufrí ab paciència y en

remissió de sas culpas y pecats aquellas injurias : axí es que senyor de sí mateix possehí la terra del seu cor, y després la gloria celestial. Lo mateix has de fer tu, noy : has de ser manso y humil de cor, á imitació de Jesucrist nostre senyor, y axí trobarás descans per la tua ànima en aquest mon y en lo altre. En aquest mon los mansos son los que guanyan y posseheixen los cors de las personas, porque ab la sua mansuetut tot ho sofreixen, ab ningú renyeixen, son amichs de tothom, no s' venjan de las injurias, á tothom perdonan, y perdonats també de Deu, son finalment col·locats en la gloria, ahont serán felissos per tota la eternitat.

La tercera : *Benaventurats los que ploran, porque ells serán consolats.* En lo n.º 4 hi ha la Magdalena que plora, perquè li han mort lo Salvador á qui tant estimava, y no trobantlo en lo sepulcre, se li apareix Jesucrist y la aconsola. Lo mateix has de fer tu, noy : plora los deleytes y vanas diversions del mon ; plora las locuras dels mundans que cegos se precipitan á tots los mals temporals y eterns ; plora al véurer que ab los pecats ques cometen cada dia se torna á crucificar á Jesucrist nostre senyor ; plora al véurerlo tan poch amat y abandonat en lo santíssim Sagrament del altar ; plora y desitja trobarlo, rébrerlo y adorarlo en la Eucaristia sagrada, y te asseguro que serás aconsolat ; porque en aquest mon lo rebrás y en lo altre lo veurás per tota una eternitat com la Magdalena.

La quarta : *Benaventurats los que tenen fam y set de justicia, porque ells serán saciats.* Lo n.º 4

de la estampa figura un jove que demana á nostre senyor Jesucrist lo que ha de fer pera salvarse , y aquest soberano Mestre li respon que observe los manaments , y com en ells se prevé que se ha de donar á cada hu lo que li toca , per axó están pintadas aqueixas balansas , símbol de la justicia , y aquell es just que observa los manaments. Però aqueixa observancia ha de ser ab gran desitg de cumplirlos , com aquell que pateix fam ó set, vull dir , que axí com lo qui té molta gana y set, troba bonas y gustosas totas las viandas y begudas , del mateix modo havém de tenir fam y set de observar los manaments , perque axí sens farán mes dolsos que la mel , com deya David, y será per nosaltres un jou suau y una carga lleugera y agradable. Tinguém, donchs, noy estimat, fam y set de aquesta lley santa ; cumplimla ab tota exâctitut , quel Senyor nos saciará de las dulsuras que ella mateixa porta , aquí en aquest mon , y després nos umplirá de gustos y contentos eterns en lo cel, com á paga y recompensa de nostra fidelitat.

La quinta : *Benaventurats los misericordiosos, porque ells atearsarán misericordia.* Lo n.º 5 representa un home que anant de Jerusalem á Jericó, caygué en mans de lladres , los quals lo robaron, feriren y deixaren mitg mort. La altra figura es de un samarità , que encara que eran enemichs de nació ab lo ferit, se olvida de axó , lo recull, posa oli y vi á las suas llagas , lo col·loca en sa cabalcadura , lo porta al hostal , dona diners al hostaler pera quen cuyde , dihentli que altra dia

tornará, y li pagarà tot lo gasto que haurà fet. Ab aqueixa paràbola y acció caritativa nos ensenya Jesucrist nostre senyor en lo sagrat Evangeli, com havém de socórrer á nostres próxims, tant si son amichs, com enemichs. ¡ Ditxosos de nosaltres, si ho fem ! axí alcansarém de Deu misericordia, se compadeixerá de nostras miserias, nos perdonará los pecats, y nos voldrá en la eterna gloria ; però si no tenim pietat y misericordia de nostres próxims, ell tampoch ne tindrà de nosaltres y nos perdrem per tota la eternitat.

La sexta : *Benaventurats los nets de cor, perque ells veurán á Deu.* Mira ; noy, lo n.º 6 : aqueixa figura representa á sant Joan evangelista posat en la isla de Pátmos, y aqueixa àliga es símbol de lo elevat de son evangeli. Amava tant á nostre Senyor y era tan limpio de cor, que per axó tingué la ditxa de véurerlo del modo ques pot en aquesta vida. Ja ho véus, noy, estima bè á Deu nostre senyor, y sias net de cor ; sias casto com aqueix sant, que axí veurás á Deu ; sinó en aquest mon com ell, á lo menos en lo cel ; però has de saber que axí com los nets de cor veurán á Deu, los bruts ó los deshonestos veurán al dimoni ; com diu sant Ambrós : *Qui guarda castedat es com un àngel, però qui no es casto es com un dimoni.* Sias donchs, casto ; estima á Deu y lo veurás y serás felís per tota la eternitat en lo cel.

La séptima : *Benaventurats los pacífichs, perque ells serán anomenats fills de Deu.* Mira, noy en lo n.º 7 de la estampa com lo pacífich David

procura la pau ab lo envidiós y rencorós Saül. Axó mateix has de fer tu, viurer sempre ab pau y unió ab ton próxim, puig que ella es una de las cosas mes agradables á Deu; de manera que quant determiná venir en aquest mon, volgué que hi hagués pau general sobre la terra; quant nasqué, la feu publicar per los ángels als homes de bona voluntat, y després de ressucitat, antes de marxar de aquest mon, saludava als apóstols dihentlos: *pax vobis*, la pau sia ab vosaltres. Ámala, procurala, viu piament y la tindrás, essent per axó anomenat fill de Deu.

La octava: *Benaventurats los que pateixen per secució per causa de la justicia, ó son perseguits perque practican las cosas justas y bonas; que de ells es lo regne del cel.* Mira en lo n.º 8 la figure del apóstol sant Pau, á qui están assotant. Trea vegadas ho fou, una apedregat y després de haves suferit moltes persecucions, al últim fou mort; però tot ho sufrí ab gran paciència y alegría, pensant que res tenen que véurer las penas de aquest mon ab la gloria que sens espera. Lo mateix has de fer tu, noy, sufrir ab paciència las burles, mofas y persecucions dels mundans, perque, segons diu lo mateix Apóstol, aquells que volen viure piament com á bons cristians, patirán persecució. A mes Jesucrist fou igualment perseguit, y si l' volém seguir, ho serém també nosaltres; però alegrémnos perque nostre será lo regne del cel. No nos avergonyim de confessar á Jesucrist en presencia de tothom, que dia vindrá quens cridarà y pre-

niarà á la presencia de son Etern Pare y de tot le mon, y nos col·locarà en la patria celestial.

P. Quantas son las benaventuransas?

F. Vuyt: La primera, benaventurats los pobres de esperit, porque de ells es lo regne del cel.

La segona, benaventurats los mansos, perquè ells possehirán la terra.

La tercera, benaventurats los que ploran, perquè ells serán consolats.

La quarta, benaventurats los que tenen fam y set de justicia, perquè ells serán saciats.

La quinta, benaventurats los misericordiosos, perquè ells alcansarán misericordia.

La sexta, benaventurats los nets de cor, perquè ells veurán á Deu.

La séptima, benaventurats los pacífichs, perquè ells serán anomenats fills de Deu.

La octava, benaventurats los que pateixen persecució per la justicia, perquè de ells es lo regne del cel.

P. Perquè aquestas obras se anomenan *benaventuransas*?

F. Perque son obras tan perfectas, que ab ellas no sols mereixém lo cel, sinó que ja comensám á participar dels gustos de la benaventuransa de la gloria.

P. Qui son los *pobres de esperit*?

F. Aquells que desprecian las riquezas y honras de aquest mon.

P. Qui son los *mansos*?

F. Aquells que reprimeixen la ira.

P. Qui son los que *ploran*?

- F. Aquells que abandonan los gustos de aquesta vida plorant sas vanitats.
- P. Qui son los que *tenen fam y set de justicia* ?
- F. Aquells que ab totas veras desitjan donar á cada hú lo que li toca y fer en tot la voluntat de Deu.
- P. Qui son los *misericordiosos* ?
- F. Aquells que socorren las necessitats dels pobres per amor de Deu.
- P. Qui son los *nets de cor* ?
- F. Aquells que viuhen ab gran cuydado de no cáurer en pecat.
- P. Qui son los *pacífichs* ?
- F. Aquells que procuran la pau interior y no renyir ab lo próxím.
- P. Qui son los que *pateixen persecució per la justicia* ?
- F. Aquells que per ningun treball deixan lo camí de la virtut.

LAS OBRAS DE MISERICORDIA CORPORALS.

*Ab la ma'ixa mida ab que amidareu , se vos tornari
& amidar. (Lluc. 6 , 58.)*

LLISSÓ DÉCIMASÉPTIMA.

DE LAS OBRAS DE MISERICORDIA CORPORALS.

Aquest roser cubert de espinas , y ple de rosas las mes odoríferas ; que surt de un cor , es figura del género humá , al qual desde que Adam va peccar , la terra li produheix espinas , segons la sentència de Deu nostre senyor , estant ple de miserias , com diu Job : lo estar plantat en un cor que respira flamas , significa que las miserias humanas tocan al cor de la persona caritativa , lo qual respon generós ab flamas de amor , y fa brillar en mitg de las espinas las rosas mes hermosas y fragants de caritat cristiana. Per axó aquestas obras se anomenan de misericordia ; com que diguessen miserias que tocan al cor , y aquest mogut per ellas fa obras de caritat.

Has de saber , noy , que la nostra ánima y cos per lo peccat de nostres pares quedaren subjectes á grans infelicitats y desgracias ; y de aquí es que quant socorrém las necessitats ó miserias de nostre próxim relatives al cos , aquestas *obras de misericordia* se anomenan *corporals* ; y *espirituals* aquellas ab que aliviém las propias de la ánima.

En la present estampa están las corporals , y en

la altra que se segueix las espirituals. La primera de las corporals es *donar menjar á qui té fam.* Mira la rosa número 1 : demostra quant Jesucrist mogut á compassió de la gent quel seguia en lo desert per ohir sa divina paraula, los quals no tenian res per menjar, obrá aquell prodigi de alimentar ab cinch pans y dos peixos á cinch mil homes, sens contar las donas y criaturas, y després de estar tothom satisfet, ne quedaren encara dotse coves. Ab axó nos ensenya nostre diví mestre Jesucrist, que havém de socórrer las necessitats y miserias de nostre próxím, sens temor de empobrirnos, puig que antes bè es un medi pera enriqueirse lo fer caritat ó limosna, axí com lo sembrar es lo medi pera cullir; y Jesucrist nos ho fa véurer en aqueix passatge del sagrat evangeli, puig lo pa que sobrá després de haver saciat á tanta gent, fou en molt major quantitat del que distribuí.

La segona es *donar béurer á qui té set.* Mira en la estampa lo n.º 2, en ques representa com Jesucrist arriba cansat de son viatge, y pera reposar se assenta prop del pou de Sicar, ahont acut la Samaritana pera tráurer aygua. Jesucrist li demaná béurer, ella se excusava; però Jesucrist li digué: *¡ Ah, si sabesses qui te demana aygua! ... com si li digués: ¡ ah, quant de altre modo te portarias si coneguesses qui só jo! Procura donchs, noy, assistir sempre als menesterosos sens excusarte; pensa que qualsevol pobre representa la persona de Jesucrist; tal vegada pot ser lo mateix Jesucrist qui demana ton socorro, com succehí á la Sama-*

ritana y ha succehit á altras personas, ¿ y gosarías negar á Jesucrist lo que ell mateix te ha concedit? ; Ay! dia vindrá, que será lo del judici, quet dirá : « Tenia fam, tenia set, te he demanat » menjar y béurer, y no me has volgut socórrer; » te sobra van diners pera regalarte, pera gastarlos » superfluament, pera vestir ab fausto, pera divertirte, pera tot, fins pera pecar, y no n' tenias » pera socórrerme... » ; Ah apártat de mi, malehit ; vé s al foch etern !!!

La tercera es *vestir als despullats*. Mira -en lo n.º 3 com algunas personas vesteixen á un pobre : ; ditxosos de ells ! en lo dia del judici Deu nostre senyor los dirá que aquesta obra de caritat la ha acceptada y la té contada com que la haguessen feta á ell mateix, y en paga los cubrirá de la sua gloria. Però ; ay de aquells que gastarán ab modas y vestits superfluos, y no tindrán pera socórrer als pobres ! ; ay dels que prefereixen que sels arne y consume la roba quels sobra antes que afavorir á un pobre que está mitg nu y tremolant de fret ! ; ay de ells ! lo mateix los passará que al Epulon ó rich avaro del evangeli, que menjava y vestia espléndidament, y deixá morir de miseria á Llátser : en cástich fou tirat al lloch dels torments, que es lo infern. Tu, noy, sias caritatiu com sant Francesch, que tant socórria als pobres; com sant Tomás de Vilanova, que ja sent noy fins lo propi vestit los donava á mes de altras cosas, y al morir obih que Jesucrist te dirá : « Vina, benehit del meu Pare, posseheix lo regne del cel. »

La quarta es *visitar los malalts y presos*. Mira, noy, en lo n.º 4 aquest malalt á qui Jesucrist visita per medi del sagrat Viátich administrat per aqueix sacerdot. Tu, també has de procurar sempre visitarlos, á imitació de Jesucrist, qui, com se llegeix en lo sagrat Evangeli, donava vista als cegos, oïdo als sorts, paraula als muts, visitá la piscina y fins los morts ressuscitava; y no satisfet de axó sol, ab la institució del santíssim Sagrament, volgué quedarse pera visitar y aconsolar com á Viátich als malalts, y donarlos forsas per empèndrer lo gran viatge de la eternitat; y en tant desitja quels cristians practiquen aquesta obra de misericordia, quels ho premiará com quel visitassen á ell. Per lo tant noy, visita, aconsola y assisteix, en quant pugas, als malalts, y si son pobres millor; encara que sian en lo sant hospital, y Deu nostre senyor te donará la paga en la eterna gloria. No sols los malalts deuen móurer nostra compassió y misericordia pera visitarlos y socórrerlos, si que també los pobres *presos*, ja perque no sempre son reos dels delictes quels han reduhit á un estat tan desgraciat, sinó que moltes vegadas son calumnias ó sospitas; ja també perque si ho son ab veritat, no per axó deixan de ser nostres próxims é imatges de Deu, per qual motiu son acrehedors als nostres bons cuydados, ja pera donarlos aliment si no sel poden procurar; ja pera reduhirlos á la penitencia y á que sufrescan ab cristiana resolució la sua condemnaçió temporal per evitar la eterna, considerant quel seu estat podria ser lo nostre, á no havernos

detingut Deu ab la sua ma ; y ja finalment perque Jesucrist nos dona de menos en visitarlos sacramentat sempre que arrepenits ploran los seus delictes als peus de un sacerdot, donantse per viatich avans de anar al suplici, si la vindicta pública los condemna á la pena capital, ab lo fi de ferlos mes suau aquell trãnsit tan amarch y deshoarós, y portíntse després del suplici á la gloria celestial. Tot quant practiquém á favor de aquestos infeliosos, ho reb també Jesucrist com si fos fet á la sua propia persona ; y ademés de donarte algun premi temporal, mereixerás en la hora de la tua mort ohir de la sua sagrada boca , *estava pres y me vingueres á visitar ; per lo mateix, vina, benchit del meu Pare, posseheix lo regne, entra á disfrutar de la mia gloria.*

La quinta es *acullir als peregrins*. Lo n.º 5 representa lo patriarca Abraham que recull uns peregrins, ques pensava ser homes, y eran àngels del cel ; per qual obra li prometé lo Senyor ferlo pare de una numerosa descendencia y darli abundancia de bens espirituals y temporals : mira quant agradable es á Deu y als àngels la caritat. Los habitants del castell de Emaús pensantse també acullir á un home, á un peregrí, aculliren á Jesucrist ressuscitat, y lo mateix succehí á sant Gregori que acullí á uns àngels creyantse eran homes ; Ditabí en aquells que se emplean en obras semblants, caritat ! Deu los acullirà també á ells en la sua habitació de la gloria per tota la eternitat.

La sexta es *rebeccar als catius*. Lo n.º 6 repre-

senta com trobantse pres ó cautivat lo apóstol S. Pere, fou rescatat de un àngel. Fes tu, donchs, noy, lo que pugas per los que están presos y cautius: rescátals si pots, y sinó aconsólals y encománals á Deu nostre senyor pera quels deslliure, y entretant prengan la cautivitat ab paciència. No sols has de rescatar los cautius corporals, sinó també y ab major motiu los cautius espirituals, com son los que están en pecat mortal, ques trovan baix la esclavitut y tirania de Satanás. Avisals, exhórtals y encománals á Deu, pera que iscan de tant infelís y desgraciat estat. Si ho fas, te asseguro que será gran la corona de gloria immortal que mereixerás, perquè imitarás á Jesucrist que baixá del cel á la terra pera redimirnos y salvarnos á tots.

La séptima es *enterrar los morts per amor de Deu*. Mira, noy, en lo n.º 7 com Joseph de Arimatea y Nieodemus posan en la sepultura á Jesucrist difunt. ¡ Oh, quant agradaria á Deu nostre senyor y á la Verge santíssima una caritat semblant! Fesho tu també ab ton próxim, imitant á Tobías, y axí com Deu li premiá aqueixas obras de misericordia, te las premiará á tu igualment. Ab axó no vull dir que fassas de fesser, porque altres ja ho farán; però sí que déus procurar quels difunts sian acompanyats y enterrats ab aquella caritat y pietat cristiana que correspon á un cos que ha estat habitació de una ànima redimida per Jesucrist; y que está destinat un dia pera la gloria, si acaba en gracia del Senyor, com déu créuerse de un cristiá. Y un dels millors medis pera practicar

aquesta obra de misericòrdia , es rébrer sovint la Eucaristia sagrada ab un cor limpió y renovat per medi de una bona confessió , ab lo que imitarás á Joseph de Arimatea que li prestá son sepulcre : també li prestarás lo teu si li entregas lo cor , si l' rebs per medi de la sagrada Comunió ; puig que encara que Cristo está viu en lo sacrament del altar , te representa que voldria ser sepultat en ton cor.

Dech advertirte , noy , que las obras de misericòrdia , pera que sian meritorias de la vida eterna , han de anar acompanyadas de dos cosas : la una es la recta intenció , y la altra lo estar en gracia de Deu. En quant á la recta intenció ha de ser de agradar sempre á Deu ó ferho á la sua major honra y gloria ; puig que si ho fessem per vanitat , pera ser admirats y alabats dels homes , com los fariseus , res mereixeriam per lo cel , puig que ja en aquest mon tindriam la nostra paga. Tampoch aprofitarán per lo cel á aquells que farán aquestas obras bonas estant en pecat mortal ; mereixerán bens temporals , però no de justicia de espirituals : no obstant procure sempre lo pecador fer obras bonas , per implorar la divina misericòrdia y alcan-sar la santa gracia. Per lo tant , noy , procurém sempre la recta intenció en totas las cosas , y no estiguém may un instant en pecat mortal : fem sempre totas las obras bonas que pugám , quens mereixerán las alabansas de Deu á la presencia de tothom en lo dia del judici , y la corona de la gloria en lo cel. Amen.

- P. Quantas son las obras de misericordia ?
F. Son catorse : set corporals , y set espirituals .

Las corporals son las següents .

- La primera , donar menjar á qui té fam.
La segona , donar béurer á qui té set .
La tercera , vestir als despullats .
La quarta , visitar los malalts y presos .
La quinta , acullir als peregrins .
La sexta , rescatar als cautius .
La séptima , enterrar los morts .

Las espirituals son las següents .

- La primera , ensenyar al ignorant .
La segona , donar bon consell á quil ha de menester .
La tercera , corregir al que va errat .
La quarta , consolar al trist y desconsolat .
La quinta , perdonar las injurias per amor de Deu .
La sexta , sufrir ab paciencia las flaquesas y molestias de nostre próxím .
La séptima , pregar á Deu per los vius y per los morts .

P. Perqué aquestas obras se anomenan de *misericordia* ?

F. Perque ab ellas misericordiosament socorrém las necessitats del próxím .

P. Perqué las set primeras se anomenan *corporals* ?

F. Perque ab ellas socorrém las necessitats corporals del próxím .

P. Perqué las altras se anomenan *espirituals* ?

F. Perque ab ellas socorrém las necessitats espirituals de nostre próxím .

- P.** Tenim obligació de practicar aquestes obras de misericordia ?
- F.** Sí , pare ; y moltas vegadas baix pena de pecat mortal.

LAS OBRAS DE MISERICORDIA ESPIRITUALS.

Siau misericordiosos com també vostre Pare es misericordiós (Lluc. 6 , 36.)

LLISSÓ DÉCIMA OCTAVA.

DE LAS OBRAS DE MISERICORDIA ESPIRITUALS.

Fins ara havém tractat, noy estimat, de las obras de misericordia corporals : ara te explicaré las espirituals, que son tant mes excel·lents, quant mes ho es la ánima quel cos. Y si las corporals, encara que tan inferiors, son elogiadas y premiadas de Deu, com diu lo sagrat evangeli, ¿quant mes serán las espirituals? Pera quen tingas, donchs, algun coneixement y las practiques, te instruhiré en ellas, explicante la present estampa.

- La primera es *ensenyar als ignorants*. Mira en lo n.º 4 com Jesucrist está acariciant, benehint é instruhint als noys ignorants. Si tant li gustava á aquest divino Mestre lo instruhirlos, ¿quant li agradará que nosaltres á imitació sua ensenyém als ignorants la doctrina cristiana? Ab los noys en particular es ab qui devém practicar aquesta obra de caritat, procurant al propi temps recullirlos y evitar que vajan perduts, puig que Jesucrist diu que ho acceptará com si recullissem á ell mateix. Guardemos de escandalisar á algun de aquestos innocents, perque millor nos seria que sens lligás una mola al coll y fossem tirats al profundo del mar. No fem

ni digam may cosa alguna que pugua ser motiu de pecar á ningú ; ans bè havém de procurar viurer de tal manera , que la nostra vida sia una continua ensenyansa é instrucció pera los petits, á fi de que ho practiquen després ; puig ja diu aquell adagi :
¿ Qué diuen y fan los infants ? lo que diuen y fan los grans.

La segona es *donar bon consell á qui ha menester*. Mira en lo n.º 2 aqueix sant home que dirigeix ab sos consells á un jove. ¿ Vés al devant de ells un oratori de Maria santíssima y la santa creu ? Senyalantli aquestas dos cosas li fa enténdrer que si se vol salvar ha de ser devot de Jesus y de Maria santíssima. ¡ Ó sabi y dítxós consell ! Felís será aquell quel seguirá. Segueixlo tu , noy , y procura donarlo als demés , y jo te prometo que los quel seguirán ab tota fidelitat, serán eternament felissos en lo cel.

La tercera es *corregir al que va errat*. Mira, noy , lo n.º 3 : la figura que está assentada representa al rey Herodes , la dona es Herodias , y aqueix altre es sant Joan Baptista, que corregeix á aquell rey perque vivia escandalosament ab aquella dona. Lo mateix devém procurar fer : corregir á qui va errat , encara que sia un superior , es precepte de Jesucrist. ¿ No véus sant Joan com corregeix á Herodes per mes que sia rey ? Però adverteix que axó se ha de fer ab caritat, prudencia y bon modo ; y sobre tot al ohir blasfemar dels adorables noms de Deu, de Jesus y de Maria, procurém corregir al qui té tal descaro , si coneixém

prudentment que ha de tenir bon efecte y no sen ha de seguir major mal , y sinó contentemnos de dir: *Ave Maria purtissima, ó alabat sia Jesucrist,* y encomanemlo á Deu , com ho fan los individuos de la societat de Maria.

La quarta es *consolar als tristos y desconsolats.* Mira en lo n.º 4 com Jesucrist está consolant á Régulo trist y afligit , per un minyó que té malalt en casa. Apreném de nostre divino Jesus á consolar als tristos, y ell nos consolará á nosaltres en aquest desterro y vall de llágrimas , puig que es *Deu de tota consolació* , y després nos admetrá en lo cel, ahont no hi ha dol , ni dolor , ni llanto , sinó felicitat eterna.

La quinta es *perdonar las injurias per amor de Deu.* En lo n.º 5 se representa com están apedregant al gloriós sant Esteve , qui alsa los ulls al cel y véu á la santíssima Trinitat. Observa á Jesucrist que está á la dreta de Deu lo pare tot poderós y en peus en actitud de ajudarlo. Lo gloriós Sant invoca al Senyor , no pera que fassa quedar morts als quel apedregan , com succehí á Nadab y Abiú , ni perque sels obre y trague la terra , com á Datan, Coré y Abirón , sinó que sian perdonats del pecat que cometen , seguint ab axó lo exèmple de Jesucrist nostre senyor , que estant clavat en la creu pregava per aquells quel crucificaren. Fesho axi tu també , noy : á imitació de Jesucrist y de sant Esteve perdona de bon cor á tots los que te han ofès y agraviat; prega á Deu pera quels convertesca , y may desitjes venjarte. De aquest modc te

perdonarà Deu á tu, ó sinó no serias de ell perdonat.

La sexta es *sufrir ab paciència las flaquesas y molestias de nostre próxim*. Mira en lo n.º 6 com assotan á Jesus... ¡oh, ab quanta paciència sofreix los assots!... pateix lo cos, pateix lo honor, y no obstant de ser innocent no s' queixa. Apren de aquí, noy, á sufrir ab paciència las molestias y flaquesas dels teus próxims, encara que tu sias innocent y ells ho fassan per malicia; encara que sias ferit y perjudicat en lo cos, en los interessos y en lo honor. Dóna en tals casos una mirada á Jesus en lo assotament, y si ab atenció te paras á contemplarlo, no tindrás valor de queixarte.

La séptima es *pregar á Deu per los vius y per los morts*. Has de procurar, noy estimat!, cada dia fer oració, demanant á Deu nostre senyor y á la Verge santíssima las gracias que necessitas; però no sols has de pregar per tu, sinó també per tos próxims, per la conversió dels pecadors, per la perseverancia dels justos y per las ánimas del purgatori, á imitació de Jesucrist, que estant en lo hort de Getsemaní feu oració tres vegadas. En la primera, segons san Agustí, pregá per la conversió dels pecadors, en la segona per la perseverancia dels justos y en la tercera per las ánimas del purgatori: *tertiò oravit pro animabus purgatorii*. Fes-ho tu també; valte de la intercessió de Maria santíssima, com ho véus en lo n.º 7 de la estampa, quels ángels portan escapularis y rosaris á las ánimas, per indicar lo alivio quels alcansan los fiels ab las suas oracions y devociions.

Pera que aprendas à no fer cas de lo que tal vegada ohirás dir contra del purgatori, déus saber quel dimoni es qui inventá las expressions de ques valen los quis burlan de aquest lloch de expiació. Axí com lo enemich que sitia una plassa de armas, impedeix que hi entren provisions, y si los del partit dels sitiats n'hi volen portar, los persegueix pera fer morir de fam als de dins; axí també lo dimoni posa siti al purgatori, y no permet quels fiels porten á las ánimas las provisions de oracions, limosnas y demés bonas obras, y si aquestos valerosos volen passar avant, se dirigeix contra de ells ab lo exèrcit dels impiós, los quals ab dicteris, burlas y mofas matan en los fiels la fe y caritat, y de aquest modo priva que las pobres ánimas que están allí reban algun alivio. Lo dimoni ab la heretjia contra del purgatori fa com diu lo adagi, que *ab una pedrada mata dos pardals*, vull dir que danya á vius y á difunts; per lo que no es estrany que aqueixa heretjia de negar la existencia del *purgatori* estiga tant en boga en nostres infelissos dias.

Has de saber, noy, que quant una persona comet un pecat mortal, per ell mereix lo infern; però si sen confessa bè, se li commuta la pena eterna en temporal, la qual la ha de pagar en aquest mon ó en lo altre en lo purgatori. Pera que ho entengas millor me valdré de aquesta similitut: Un vassall ha comés un delicte que mereix la mort, y pera lliurarse de aquell suplici se presenta á la autoritat suprema ó monarca, á qui confessa la sua culpa y li demana perdó ab tota humilitat. Veyent lo

clement monarca lo arrepentiment del seu vassall, li perdona la pena de mort y li commuta ab altra temporal, com es presó redimible ab una quantitat de diner, la que si l' reo té pera satisfer, ó altre li presta, luego surt del apuro, ó sinó tindrà que sufrir lo plasso de la pena senyalada. Fes la aplicació: quant una persona, com ja te he dit, peca mortalment, comet un delict que mereix la mort eterna en lo infern; pero si se humilia, si sen arrepen-teix, si se presenta al tribunal de la penitencia y ne fa una bona confessió, Deu nostre senyor li perdona la pena eterna, commutantli ab pena temporal, que ha de pagar en aquest mon ó en la presó del purgatori en lo altre; però aquesta pena es redimible ab oracions, limosnas y demás obras bonas dels fiels, y com las ánimas que purgan allá no son en estat de meréixer, se segueix de aquí que sils fiels no satisfan per ellas, haurán de continuar en aquellas presons fins á haver passat lo plasso senyalat per la divina Justicia.

Per lo reato del peccat mortal perdonat ó commutat per medi del sacrament de la Penitencia compren ja la necessitat de la existencia del purgatori; però se demostra además per lo reato dels pecats venials. Naturalment coneixes que un jutge, si es just, ha de castigar al reo segons la gravetat del delict: donchs sapias que Deu nostre senyor es jutge justíssim, que fins las cosas mes justas judicará, y que si ell es jutge, nosaltres som reos. Perque ¿quina es la persona que no peque? Serán, si vols, faltas leves; però també sabém que ellas im-

pedeix de entrar al cel ; perque ninguna cosa tacada pot entrar en ell. Luego , donchs , si no pot entrar al cel ; ahont anirà ? ; ahont la tirarà Deu nostre senyor ? En lo infern no pot ser , perque la sua justicia no permet castigar del mateix modo al que ha comés un delicte leve com al quen ha comés un de grave ; axí com tampoch seria just un jutge que fes donar igual càstich á un reo que ha tingut una fragilitat , com al que després de haver tingut per molt temps mal modo á son pare , ple de rabia lo assassinás. Ni serveix dir que lo mes ó menos intens de la pena basta pera diferenciar los delictes , perque á mes de la diferencia de intensitat , hi ha de haver la de duració , puig que si per tots fos eterna la pena , com la del infern , ja seria infinita y per lo tant desproporcionada é injusta : luego , donchs , ha de ser temporal la pena dels pecats venials , la qual se paga en lo purgatori. Allá han de anar á satisfer aquells que no ho han fet en aquest mon , puig que sent molts los que passen sos dias en regalos , no seria just que del llit dels gustos de aquesta vida anassen á disfrutar los del cel , mentres molts altres están sepultats en lo llit dels dolors. Per altra part alguns moren de repente sens poder fer penitencia : altres adormits , que ni actes interns farán de dolor de sas faltas ni de amor de Deu ; tot lo que prova la necessitat de la existencia de aquell lloch anomenat purgatori : á mes de que ja sabs que axò es un dogma de fe , y que tots tenim obligació de socórrer als que están allá. Per lo tant , noy estimat , fes lo que pugas per los difunts , com

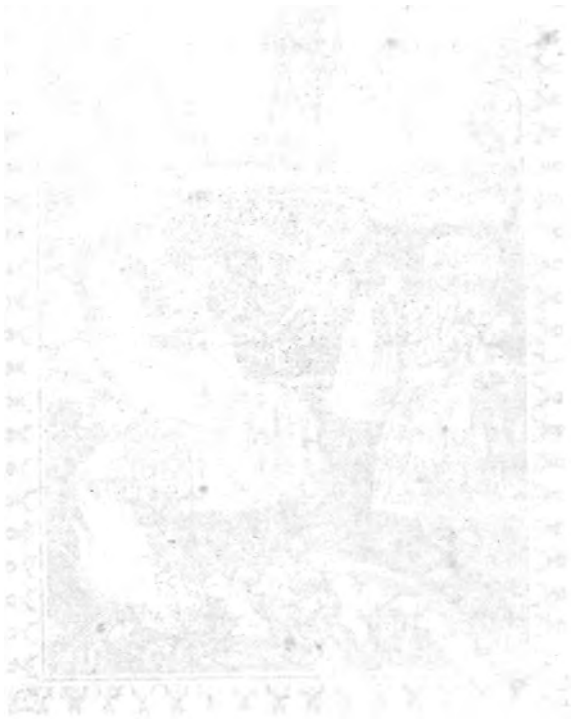
feu lo casto Joseph per lo seu pare Jacob , y també Judas Macabeu. Aqueix es lo consell quiet dono, lo mateix que donava Tobías á son estimat fill : fesho, que Deu nostre senyor te donará la paga en aquest mon , y en lo altre per tota la eternitat en lo cel.

POTENCIAS DE LA ÁNIMA.

- P. Quantas son las potencias de la ánima ?
F. Tres : *memoria* , *enteniment* y *voluntat*.
P. Perquéns ha donat Deu aquestas potencias ?
F. Per emplearlas en son servey.
P. Cóm emplearém la *memoria* ?
F. Recordantnos dels beneficis que havém rebut de Deu.
P. Cóm emplearém lo *enteniment* ?
F. Contemplant las perfeccions de Deu.
P. Cóm emplearém la *voluntat* ?
F. Estimant mes á Deu que á tot lo mon.

SENTITS CORPORALS.

- P. Quants son los sentits corporals ?
F. Cinch : véurer , ohir , gustar , olorar y tocar.
P. Podém pecar en lo mal us de aquestos sentits ?
F. Sí , pare ; y persó convé portarlos recullits.

LOS NOVÍSSIMS Ó DERRERIAS DEL HOME.

*En todas las tuas obras recórdat de las tuas derrerias
y no pecarás jamay. (Eccles. 7, 40.)*

LLISSÓ DÉCIMANONA.

DELS NOVÍSSIMS Ó DERRERÍAS DEL HOME.

Mira, noy, la estampa, en la que están pintadas las derrerías del home, que son quatre: *Mort*, *Judici*, *Infern* y *Gloria*. Ab ellas havém de pensar sempre en tolas nostras obras, y de aquest modo no pecarém may, com diu lo Esperit sant. Aquestas cosas las has de considerar com á pertanyents á tu mateix, vull dir, que tu las has de experimentar ó han de passar per tu. Ni t' penses que las tingas molt distants, ans bè están mes prop de lo quens figurém.

La primera es la *Mort*. En lo n.º 1 de la estampa veurás representada la mort ab sa dalla, á punt de descarregar lo cop mortal á aqueixos dos moribundos. Aqueix rellotge que té al costat representa lo temps, y ab la arena que cau sens may parar nos fa véurer que la nostra vida va passant y gastantse cada moment, y acabada, toca la hora de marxar, y á las horas comensa la *eternitat*; es á dir, que segons com la persona acaba, comensa ella á ser felis ó infelis *per sempre*; repara que dich *per sempre*, sò es, sens may acabar. Si aquesta *eternitat de penas* se tingués bè á la memoria, certament seria tota diferent la conducta

dels cristians : quant se pateix algun mal , y se sab que un dia ó altre se curará , se sofreix ab menos pena ; però al pensar que al cap de milions de anys quels condemnats sian al infern , será com que comensessen á sufrir en aquell mateix dia , es lo que augmenta los torments. Si de un edifici molt gran que fos ple de blat , cada deu mil anys sen tragués un gra , vindria que se acabaria á pesar de tenir que passar molts milions de anys ; però la eternitat may se acabarà.

La mort es una é indiferent en sí , vull dir , que no es bona ni mala , com ho explica sant Joan Crisóstomo ; però es bona ó mala segons haja viscut bè ó mal la persona , puig que diu lo proverbí , *talis vita finis ita* : la mort será segons haurá estat la vida. Mira la estampa : ¿ véus aqueixos dos moribundos ? Lo un observava los manaments de la lley de Deu , meditava la vida , passió y mort de Jesucrist , rebia ab freqüencia los sants sacraments , era molt caritatiu y devot de Maria santíssima , per qual motiu , com ho véus , porta los rosaris en lo coll , y lo nom de aquesta bona Mare lo té pintat en la capsalera del seu llit ; axí es que mor content y alegre , com ho pots observar. Lo sacerdot lo está animant , y ell abrassat ab la creu de Jesucrist , entrega ab la major alegria la seva ánima al Criador : mira com los ángels sel ne pujan al cel. Mira també dessota del llit com lo dimoni sen va desesperat perque no ha pogut lograr ferlo pérdrer per una eternitat. Tot al contrari succeheix al altre ; lo sacerdot lo exhorta

y li diu que pose la seva confiansa en la intercessió de Maria santíssima y en los mérits de Jesucrist; però lo infelis, com sempre resistí las inspiracions de Deu, ara també resisteix y desprecia las del sacerdot: lo desgraciat no pensava mes que en atresorar diner y satisfacer las suas depravadas passions, y per axó en la hora de la mort un dimoni li ensenya una bossa de diners y un altre li presenta lo retrato de la dona, cómplice en las suas brutallitats, com á instruments y llassos de la seva condemniació. En altre temps no pensava mes que en menjar y béurer, en vestir ab luxó ó en divertir-se, freqüentant teatros, balls y demás locuras del mon; però ¡ ah ! vé la mort, y qual altre Epulon del evangeli se véu arrebatat per los dimonis y sepultat en lo profundo del infern; al mateix temps que lo altre, com Llátser, es acompanyat per los àngels al cel. Lo que he dit de aquestos dos, noy, ho déus enténdrer y aplicar á tu mateix y á tots los mortals, puig que á tots nos aguarda ó bè la mort ditxosa del just ó la desgraciada del condemnat.

Es certíssim que havém de morir . . . es una veritat de fe que tots los dias nos ensenya la experiencia. Però al pas de ser tan cert que tots havém de morir, no hi ha cosa mes incerta quel *quant*, *cóm* y *ahont* vindrá la mort. ¿ *Quant vindrá?* Tal vegada será en la mia juventut, puig que son mes los joves ques moren que no los vells. Sé que tinch contactats los dias, y que continuament van passant com los grans de arena del rellotge: pot ser que ja es-

tán acabats, però jo no ho veig ni ho sé, y si ho fossen, en aqueix mateix instant acabaria la mia vida en aquest mon. *¿Cóm vindrá?* tampoch sé si será de malaltia, de bala, punyal, veneno ó cayguda : no sé si tindrè temps pera rébrer los sacraments ó no. *¿Ahont vindrá?* tampoch puch saberho : no sé si será en casa ó fora de ella, en la mar ó en la terra. Sé ahont he nat, però no ahont moriré. No puch morir mes que una vegada ; però no sé si la mort me donará temps pera prepararme. Per axó nos diu Jesucrist, que estigám sempre preparats, perque en la hora que menos pensém nos vindrá á buscar.

La segona es lo *Judici*. En la estampa de la página 92 has vist representat lo *judici universal*, y en lo n.º 2 de aquesta tens una imatge del *judici particular*. Aqueix que hi véus emmortallat, es lo cos de un pecador que acaba de morir, y la figura arrodillada es la seva ànima ques trova al devant del supremo jutge Jesucrist, qui té la creu en una ma, pera ferli véurer la ingratitut ab que ha correspost al benefici de la redempció, y en la altra ma hi té llamps pera tirarlos contra aquesta ànima ingrata y pecadora. La figura de la part dreta representa lo àngel custodi, ques val de tots los medis pera salvarla, y la de la part esquerra es lo diable, que, com diu sant Basili, primer es cooperator en lo pecat y després lo major acusador pera condemnarla ; aquestos altres son diables que están á punt pera portárselan al infern, al instant quel divino Jutge haja donat la sentència de condemnció.

Tant homes com donas, tots, fill meu, compareixerem ó serem presentats al tribunal de Jesucrist, en lo qual, examinadas nostras obras, sens donará lo premi ó cástich segons hajan estat ellas. *Es necessari*, diu sant Pau, *que tots nosaltres siám manifestats en lo tribunal de Cristo; pera que cada hu reba, segons lo que ha fet, bo ó mal, estant en son propi cos.* Y aquesta manifestació ó comparescencia, com també lo exámen y sentència, será per dos vegadas y en diferents ocasions, una al morir cada persona, y sen diu *judici particular*, y altra á la fi del mon, estant tothom present en cos y ánima, y se anomena *judici universal*: aquell será ocult, aquest públich: aquell en lo mateix lloch en que morirá lo cos, aquest en lo vall de Josafat: en aquell será judicada la persona com á individuó, en aquest com á membre de la gran familia humana: en aquest será solament lo interessat lo qui sabrá la sort que li ha tocat; en aquest lo sabrán tot los homes: en aquell solament la ánima, en aquest ánima y cos rebrán lo seu merescut: en aquell sols la persona judicada coneixerá quant justament ha estat premiat ó castigat, en aquest ho coneixerán tots los homes, donant Deu un públich testimoni de la rectitut y justicia ab que ha premiat als bons y castigat als mals; resultant de axó gloria y honor als justos, y confusió y vergonya als dolents. ¡ Ay noy! Si tinguéssem presents aquestos dos judicis ningú pecaria: ¡ si considerássem quens ha de judicar Deu, que tot ho sab y que es jutge tan recte, que no fa accepció de personas, y á qui de nin-

gun modo podém enganyar !... Las riquezas, honors, hermosura, amichs ni parents, res nos valdrá en aquella ocasió ; lo que parlará en nostre favor serán las bonas obras. Si quant un se ha de examinar devant dels homes, tremola, ¡ ab quant mes motiu devém tremolar al pensar en lo exámen y judici que havém de sufrir devant de Deu, en que serém preguntats de totas las accions de la vida, y al considerar que si fem mal exámen , serém reprobats per tota la eternitat !!!!

Voldria que tinguesses present sempre lo que diu sant Basili : » Si alguna vegada te sents tentat » á pecar, recórdat de aquell formidable judici que » farà Cristo, y ab aqueix fre delindrás la tua àni- » ma.” ¡ Baldament que fesses y te recordesses del judici com sant Geroni, qui diu : » Ja sia que men- » je, ja sia que bega, ja sia que estudie ó que » fassa alguna altra cosa, sempre me sembla que » en mas orellas oych aquella espantosa trompeta » que está cridant: *alseudós, morts, veniu á judici.*”

La tercera es lo *Infern*. Mira, noy, en lo n.º 3 com aquestos infelissos han caygut en lo infern, ahont ja n’hi havia altres que estavan patint, y quals penas aumentan ab lo calor, estretor y fetor quels donan. Que Deu castiga als que moren ab pecat mortal, es una veritat de se que consta de molts llochs de la sagrada Escripura. Jesucrist en lo sant Evangeli ho diu diferents vegadas, y pera causar mes impressió ne dóna exèmples. Basta la rahó natural pera conéixer, en certa manera, aquesta veritat, que ja la coneixian los gentils, encara que de

un modo imperfect y mal aplicat; porque no hi ha regne ben ordenat en que no s' premie la virtut y no s' castigue lo delict. Per axó se han inventat creus de honor y altres condecoracions pera premiar, y presons y suplicis pera castigar. En lo regne de Deu origen de tota justicia, passa lo mateix, y encara ab major rectitut. Ara nos deixa ab llibertat pera fer bé ó deixarne de fer ó pera obrar mal; però dia vindrá en quens cridarà á comptes, y si havém fet bonas obras, nos donará lo premi en lo cel; però si havém obrat mal, nos castigará en lo infern, que es lo lloch dels torments, com diu lo Evangeli.

Aquestas penas y torments del infern son y deuen ser eterns. Axí ho diu lo mateix Deu en molts llochs de la sagrada Escriptura; y per altra part ho dicta del modo que pot la mateixa rahó natural, la qual nos ensenya que la pena ó càstich ha de ser proporcionat al delict; y com la persona quant peca comet una culpa infinita, porque ofen á un Deu infinit, per axó mereix una pena infinita; y com aquesta no pot ser infinita en la intensió, ni en la quantitat ni qualitat, es necessari buscarla en la duració, y es lo que anomeném penas eternas del infern. A mes de que mentres vivia en lo mon la persona pecadora, Jesucrist mogut de misericordia li oferia sos mérits, que son de infinit valor, pera que se salvés; però ja que ingrata los ha despreciat y se ha volgut condemnar, queda pera sempre privada de redempció; y axí Deu continuarà sos càstichs per tota la eternitat, y li

dirá, com està escrit : *Sabrás que jo sò un Deu que sé castigar* : y á la veritat es molt just que Deu fassa brillar la sua justícia ab lo cástich y rigor contra aquells que no han volgut implorar la sua misericòrdia, humiliantse y demanantli perdó.

Pera il·lustrar mes la rahó de aqueixa eternitat de penas y la justícia ab que obra Deu , te poso lo següent símil : Si un fill en lloch de obehir á son pare , lo aménassava ab un bastó ó punyal, aquest nol perdonaria mentres quel fill , deixat lo bastó ó lo punyal, no li demanás perdó. Apliquém lo cas : la ànima de aquell que mor en pecat mortal , luego de separada del cos , ja no pot mudar la voluntat, continuarà sent enemiga de Deu ab lo mateix afecte al pecat , y sens demanarne may perdó ; per lo tant es clar que Deu tampoch la perdonará , y com Deu y la ànima son eterns , etern també ha de ser y serà lo cástich. ¡ Ay , noy , Deu nos guart de cóurer en aquelles penas tan terribles y eternas !... Si ara no podrias sufrir la ma sobre una brasa de foch , ni sobre lo flam de un llum per molt poch temps , ¿ cóm sofririas aquelles brasas y flamas del infern per una eternitat ? Ara una serp , una fera te espantan , y la figura de un dimoni te fa por : ¡ ay cóm te espantarias y quina por tindrias en lo infern en que hi ha tants dimonis y condemnats !

La quarta es la *Gloria*, representada en lo n.º 4 de la estampa. Mira , noy , aqueixa ànima que mor en gracia , la qual es pujada al cel acompanyada de àngels : ¡ quina alegria ! ¡ quina ditxa ! ¡ y per tota la eternitat ! Es de fe quels justos gosarán de

gloria eterna, y quels mals sufriran eternament també en lo infern. Corneli á Lápide en lo cap. 7, v. 40 del Ecclesiástich diu, quel gran Simeon Stilita deixá un sol sermó escrit, en que á mes de la lletra hi havia dos dibuixos, lo un de las angustias de una ánima pecadora en la hora de la mort, representant com es presa dels dimonis y llansada á las penas eternas del infern, y lo altre manifestant la alegría que té una ánima santa quant se véu pujada al cel per los ángels; y que de aquestos punts predicava sempre desde la columna, sobre la qual permanesqué per lo espay de setanta anys sent una rigurosa penitencia. Pensa, noy, ab aquella eterna felicitat que se te espera, si vius bè y santament: serà tanta, segons nos diu sant Pau, que *nils ulls han vist, ni las orelas ohit, ni jamay lo home ha arriuat á pensar los goigs y satisfaccions que Deu té preparats per aquells quel aman*. Ámal tu, donchs, de veras, y los lograrás, que es lo quiet desitjo.

P. Quantas son las derrerías del home?

F. Quatre: *Mort, Judici, Infern y Gloria*.

P. Perquè se anomenan *derrerías del home*?

F. Porque son la última cosa en que havém de parar.

P. Que cosa es *morir*?

F. Separarse la ánima del cos.

P. Se pot saber lo instant en que morirém?

F. No pare, ni la hora ni l' dia.

P. Qué entens per *judici*?

F. Aquell judici que farà nostre Senyor del mérit

de nostras obras pera donar lo corresponen premi ó cástich.

- P. Quantas maneras hi ha de judici ?
F. Dos : judici universal , y judici particular.
P. Que cosa es judici particular ?
F. Aquell judici que Cristo nostre senyor fa de cada hu en particular luego de haver mort.
P. Que cosa es judici universal ?
F. Aquell judici que Cristo nostre senyor farà á la fi del mon en la vall de Josafat , ahont serém ttots judicats.
P. En lo judici universal se mudarà la sentencia que Deu nos haurá donat en lo judici particular ?
F. No , pare.
P. Donchs ¿ perqués tindrà lo judici universal ?
F. Entre altres motius , per major premi dels bons y major cástich dels mals.
P. Compareixerém tots al judici universal ?
F. Si , pare.
P. Cóm hi compareixerém ?
F. Ressuscitats ab nostres propis cossos.
P. De quina edat ressuscitarém ?
F. De la edat de trenta tres anys.
P. Los cossos dels benaventurats que ara son coixos , cegos ó tenian altres defectes corporals , ressuscitarán de la mateixa manera ?
F. No , pare ; sinó que ressuscitarán perfectíssims y gloriosos.
P. Los mals ¿ cóm ressuscitarán ?
F. Horribles , lletjos y abominables.
P. Quina será la causa de aquella diferencia tan

gran, de ressuscitar los benaventurats tan resplandents y hermosos y los mals tan lletjos y abominables?

F. Lo pecat mortal.

P. Cóm estarem en lo judici universal?

F. Los bons á la dreta de Jesucrist, y los mals á la esquerra : als bons sels ne portará al cel, y als mals los rebatrá al infern en cos y ánima.

P. Que cosa es *infern*?

F. Es una presó la mes terrible y horrorosa , plena de foc y ocupada dels dimonis , ahont son eternament atormentats segons sas culpas los que moren en pecat mortal.

P. Que cosa es la *gloria del cel*?

F. Es un lloch ó estat perfectíssim en quels justos veuhen y gosan á Deu , y tenen tots los bens y felicitats , sens mescla de mal algun , y per tota la eternitat

P. Quants son los dots de las ánimas dels justos ó benaventurats en lo cel?

F. Tres : *visió* , *comprehenió* y *fruíció*.

P. En qué consisteix la *visió*?

F. En véurer clarament á Deu.

P. En qué consisteix la *comprehenió*?

F. En possehir á Deu, summo bé.

P. En qué consisteix la *fruíció*?

F. En aquell summo contento y alegría que té la ánima dels benaventurats de véurer y possehir á Deu pera sempre.

P. Los cossos dels benaventurats tindrán també alguna gloria en lo cel?

- F. Sí , pare.
- P. En qué consistirá aquesta gloria ?
- F. En los quatre dots que gosarán de *impassibilitat* , *sutilesa* , *agilitat* y *claredat*.
- P. En qué consistirá lo dot de *impassibilitat* ?
- F. En quels cossos dels benaventurats no podrán patir mal ni dolor algun.
- P. En qué consistirá lo dot de *sutilesa* ?
- F. En quels cossos dels benaventurats podrán entrar en qualsevol part per mes tancada que sia.
- P. En qué consistirá lo dot de *agilitat* ?
- F. En una gran facilitat y lleugeresa que tindrán los cossos dels benaventurats, pera passar de un lloch á altre.
- P. En qué consistirá lo dot de *claredat* ?
- F. En quels cossos dels benaventurats serán mes resplandents quel mateix sol.
- P. Los benaventurats tindrán igual gloria en lo cel ?
- F. No, pare ; sinó que cada hu tindrà la que li correspondrá segons sos mérits.
- P. Los que tindrán menos , envejarán als que tindrán mes ?
- F. No, pare ; ans bè sen alegrarán.
- P. Un exémple de axó.
- F. Axí com un minyó xich está tan content de un vestit xich, com un de gran de un vestit gran, porque no n' hi correspon altre.

LOS CONSELLS EVANGÈLICS.

*Véus aquí que nosaltres tot ho havém deixat, y vos
havém seguit. (Mat. 15 , 27.)*

LLISSÓ VIGÉSSIMA.

DELS CONSELLS EVANGÉLICS.

Has de saber , noy , que quis vol salvar ha de observar los manaments , com ensenya Jesucrist ; però essent molts los obstacles ó embarassos que en aquest mon impedeixen seguir ab constancia lo camí dels sants manaments , com diu lo profeta David , per axó se procura remóurer ó apartar aquells obstacles ab la práctica dels consells evangélics , que son *Pobresa voluntaria* , *Castedat perpetua* y *Obediencia perfeta*. Aquestos obstacles que se oposan á la observancia de la ley de Deu y á conseguir la perfecció en aquesta vida son , segons St. Joan , la *concupiscencia de la carn* , la *concupiscencia dels ulls* , y la *superbia de la vida* , que vol dir lo amor als deleytes , lo amor al interés y lo amor als honors ; y com la perfecció y base de la ley consisteix en amar á Deu ab tot lo cor , ab tota la ánima , ab tot lo enteniment y ab todas las forsas , se han de procurar apartar aquellas cosas que impedeixen aqueix amor . La primera es la codicia dels bens exteriors , qual impediment se trau ab la *Pobresa voluntaria* : la segona es lo desitg dels deleytes sensuais , que se aparta ab la *Castedat perpetua* : la tercera es lo desorde de nostra voluntat , ques corregeix ab la

Obediència perfecta. Aqueixas virtuts ó consells, que alguns fins se obligan á observarlos ab vot solemne, serán las que te explicaré en aquesta estampa.

La primera es la *pobresa voluntaria*, com ho véus en lo n.º 1 en ques representa á Jesus acompanyat de la Verge santíssima, de sant Joseph y de sant Francesch. De Jesus está escrit, que primerament comensá per obrar y després per ensenyar. Mira com practica aquesta virtut de la pobresa. Al pas que es rey de cels y terra y senyor de totes las cosas, naix pobre en un pessebre, y mor pobríssim en una creu, després de haver viscut privat de moltes cosas per espay de trenta tres anys. En algunas ocasions ni tenia diners pera pagar lo tribut, ni lloch pera poder reclinar lo cap, sent mes pobre quels animalets y los aucells, als qui no falta abrich y lloch pera reposar. Al mateix temps que practicava aquesta virtut de la pobresa en grau heróich, la ensenyava en sos sermons, y la tenia sempre tan present, que la primera virtut que ensenyá en aquell admirable sermó de la montanya fou aquesta, quant digué: *Benaventurats los pobres de esperit, porque de ells es lo regne del cel.*

Lo essencial de aqueixa virtut consisteix en ser pobre de esperit, vull dir, que encara que abunden las riquesas, no s' déu posar en ellas lo cor, com ensenya lo Profeta; però sent axó tan difícil com lo tocar oli sens untarse, y estar dintre del foch sens cremarse, lo que no s' consegueix sinó per un prodigi, com succehí ab lo esbarser que veje Moy-sés y ab los noys de Babilonia; per axó Jesucrist

digué á aquell jove que aspirava á la perfecció : *Si vols ser perfect, ves, ven tot lo que tens, fesne caritat als pobres, y segueixme.* Y quedá tan impresa en lo cor dels primitius cristians aquesta ensenyansa del Redemptor, y lo exèmples que donava de aqueixa virtut de la pobresa, que entre molts de ells no hi havia teu ni meu, sinó que totas las cosas eran comunas ; y no poch dels que abrassavan la religió cristiana, venian voluntariament las suas possessions y entregavan lo preu als Apóstols, perque aquestos ne fessen caritats ó repartissen entrels pobres. Sant Cipriá, sant Basili, sant Geroni y altres asseguraran que en la primitiva Iglesia molts dels fiels feyan vot de pobresa ; en la sua práctica se distingí particularment sant Francesch, per qual motiu está posat en la estampa.

La segona es la *castedat perpetua*. En lo n.º 2 de la estampa está la Verge santíssima, que á la edat de tres anys fou portada al temple ahont podia guardar millor aquesta angelical virtut, y coneixent quant agradable es á Deu, feu vot de conservar-la tota la vida. Lo mateix Deu manifestá lo molt apreci que feya de la castedat, quant volent baixar del cel á la terra pera redimirnos y salvarnos, disposá que son precursor fos casto ; escullí per mare una verge castíssima ; lo deixeble que mes amava meresqué aquesta atenció per la sua castedat, y ell fou sempre castíssim en las paraulas y obras, sens que jamay la malicia judaica tingués ocasió de sospitar en ell lo mes petit defecte contra aqueixa virtut. A més de las obras y bon

exèmples que donava, la exhortava ab sas paraulas, y á imitació seva han fet lo mateix los Apóstols y sants Pares, qual exèmples y ensenyansa ha produhit en la Iglesia de Jesucrist una gran multitud de liris de puresa y castedat en tot séxó y condició. Sias donchs, noy, pur y casto, y veurás á Deu; al contrari, si ets impur, no veurás sinó al diable y serás com ell mateix, segons sant Ambrós. » Lo qui guarda castedat, diu aqueix sant Pare, es un àngel, però qui la pert es un diable.”

La tercera es la *obediencia perfeta*. En lo n.º 3 de la estampa se representa á Jesucrist nostre senyor que ab la creu al coll puja la montanya de la perfecció; y es modelo y exèmplar de tots aquells que segueixen aqueix y los altres dos consells evangélichs: dalt sobre está lo Etern Pare que té totas sas complacencias en lo seu Fill estimat, lo qui en tot y per tot fa la sua santíssima voluntat. Lo mateix havém de fer sins volém salvar, cada hu segons lo seu estat; lo comú dels cristians obehint los preceptes del Senyor y de la santa Iglesia, y los religiosos, que en forsa de vot solemne se han obligat, obehint los seus respectius superiors en tot lo que concerneix á la santa regla; y de aqueix modo seguirem lo quens diu Jesucrist: *que no aquells que claman Senyor, Senyor, entrarán en lo regne del cel, sinó aquells que fan la voluntat del Pare celestial*. Sil' volém seguir, nos havém de abnegar á nosaltres mateixos segons lo propi estat; havém de péndrer la creu, y seguirlo, com manifestan las figuras de la estampa. Mira com la

portan, com sufreixen y obeheixen, com van avan-
sant y pujant á la montanya de la perfecció y de
la eterna gloria, imitant axí á Jesucrist nostre
senyor, que sempre fou obedient no sols á son
Etern Pare, sinó també á la sua Mare y á sant
Joseph: *et erat subditus illis*: en tot los estava sub-
jecte. Als jueus obebí també en las cosas mes re-
pugnants, y per últim obebí fins á morir clavat
en creu; per axó son Pare lo ha exáltat tant. ¡Dit-
xosos aquells que obehirán imitant á Jesus! però
desgraciats los que faltarán á la obediencia á que
están obligats, que per mes elevats que sian, cau-
rán com Llucifer y com aqueixos rebeldes que véus
en la estampa, los quals cauhen en un precipici
per la sua inobediencia. Per lo tant, noy estimat,
obeheix á tos superiors, no vulgas fer may la pro-
pia voluntat, y recórdat de lo que diu St. Bernat,
que si no hi hagués propia voluntat, ja no hi hau-
ria infern porque no hi hauria pecats. Fes reflexió
sobre aqueixos consells evangélichs, porque sils
segueixes, seguirás á Jesucrist, y axí serás perfet,
y Deu te donará la eterna gloria. Amen.

RESUMEN DELS MISTERIS EXPLICATS EN LO CATECISME.

En tot tems benehiré al Senyor, sempre tindre en ma boca la sua alabansa. (Ps. 33, 1.)

LLISSÓ VIGÉSSIMAPRIMERA Y ÚLTIMA.

RESÚMEN

DELS MISTERIS EXPLICATS EN LO CATECISME, Y DIAS EN
QUELS CELEBRA LA SANTA IGLESIA CATÓLICA.

Noy estimat : fins ara te he parlat dels misteris de nostra sacrosanta Religió cristiana, segons lo orde del Càtecisme : ara te explicaré, encara que ab pocas paraulas, com se ocupa de ells nostra santa mare la Iglesia católica en lo decurs del any, proposantlos á la nostra consideració , ab lo fi de que siám agrahits á unas gracias tan grans com son las que Deu nos ha dispensat, y sapiám aprofitarnos dels mérits que per nosaltres ha contret Jesucrist, y procurém seguir lo seu Evangeli, é imitar las suas virtuts, com ho practicaren Maria santíssima y los sants.

Lo any, com ho véus en la estampa, té dotse mesos, que son : *janer, febrer, mars, abril, maig, juny, juliol, agost, setembre, octubre, novembre y desembre* : de aquestos alguns tenen trenta dias, altres trenta y un, y vint y vuyt lo febrer quant lo any no es bigest, ó de traspás, com vulgarment se diu, que á las horas ne té vint y nou. La semana consta de set dias, y se anomenan : *dilluns, di-*

mars, dimecres, dijous, divendres y dissabte.

Lo diumenge es festa en que no s' pot treballar, com te he explicat al parlarte dels manaments : fora de aquest dia se pot treballar en los demés, á menos que no se celebre festa de algun misteri ó sant especial, que la Iglesia mana santificar, abstenintse de treballar y ohint missa, pera donar gracias á Deu per aquell benefici, considerar las maravellas é imitar las virtuts que resplandeixen y sens recordan en lo misteri ó sant ques venera en aquell dia.

Los principals misteris y festas que de Jesucrist celebra la Iglesia en lo decurs del any son:

En lo dia vint y cinch de mars la encarnació del Fill de Deu en las puríssimas y virginals entranyas de Maria santíssima per obra del Esperit sant, com queda explicat en la lliçó 6.ª del Credo, pag. 63.

En lo dia vint y cinch de desembre lo naixement de Ntre. Sr. Jesucrist, com queda explicat en la mateixa lliçó.

En lo dia primer de janer, la circumcisió del Salvador, en que li fou imposat lo nom de *Jesus*. Mira la estampa y sa explicació, pag. 56.

En lo dia sis de janer, la Epifanía ó adoració dels sants Reys, lo baptisme de Jesucrist per S. Joan Baptista, y lo haver convertit la aygua en vi en las bodas del Caná de Galilea.

En lo divendres sant se fa memoria de la passió y mort de nostre adorable Salvador : mira la estampa y sa explicació, pag. 72.

En lo diumenge immediat se celebra la Pasqua

de resurrecció de nostre divino Redemptor, com queda explicat en la estampa, pag. 78.

En lo dijous, quaranta dias després de la resurrecció de Ntre. Sr. Jesucrist se venera la sua admirable ascensió al cel : mira la estampa y sa explicació, pag. 86.

En lo diumenge, deu dias després de la ascensió del Senyor, y set semmanas passada sa resurrecció, se celebra la festa de la vinguda del Esperit sant, com se explica en la estampa, pag. 400.

En lo diumenge immediat á aquesta pasqua del Esperit sant, es la festa de la Santíssima Trinitat, qual misteri te he explicat en la pag. 39.

En lo dijous següent, quatre dias després de la festa de la santíssima Trinitat, se celebra la festa de la institució del santíssim Sagrament, qual solemnitat, si bè es propia del dijous sant, per causa de estar en aquella ocasió absolutament ocupada la Iglesia en la consideració dels misteris de la passió del Redemptor, se ha trasladat á aquest dia. Mira la estampa y sa explicació, pag. 304.

En lo dia tres de maig se celebra la invenció, y en lo catorse de setembre la exáltació de la santa Creu, segons se explica en la estampa, pag. 16.

FESTAS DE MARIA SANTÍSSIMA.

Las festas principals de Maria santíssima que celebra la santa Iglesia son las següents :

La immaculada Concepció de Maria santíssima, en lo dia 8 de desembre.

Son naixement en lo dia 8 de setembre.

La presentació que sos pares St. Joaquim y san-

ta Anna feren de ella en lo temple, sent de edat de tres anys, en lo dia 24 de novembre.

Los desposoris de Maria santíssima ab St. Joseph, en lo dia 23 de janer.

La anunciació ó encarnació del Fill de Deu en las virginals entranyas de Maria santíssima per obra del Esperit sant, com queda explicat en la estampa de la pag. 62. , en lo dia 25 de mars.

La purificació de Maria santíssima mare de Deu, y la presentació del seu Fill en lo temple, en lo 2 de febrer.

Los dolors de la Verge santíssima, en lo divendres de la semana de passió y en lo tercer diumenge de setembre.

La Assumpta, ó quant fou pujada al cel per mans de ángels, en lo dia 15 de agost.

Altras n'hi ha, com la festa del Carme, del Roser, de la Mercé, &c. &c.

En los demás dias de festa se fa memoria de algun sant, com se troba en lo calendari.

Las festas principals del any, ja véus, son de Jesus y de Maria santíssima: per axó están en la estampa com á punts de apoyo de la esfera. També observarás en ella als quatre evangelistas, puig que en totas las festas y diumenges del any se serveix la Iglesia santa dels seus escrits divins.

Me preguntarás tal vegada, ¿perqué van acompanyats de aquellas figuras? A lo quet responch, que es per rahó dels seus mateixos escrits, puig que, com explica St. Geroni, sant Matheu, parlant de Cristo en quant á home, comensa escrivint:

*Llibre de la generació de Jesucrist fill de David, fill de Abraham : St. March comensa per las profecias de Malaquías é Isaiás : St. Lluch per lo sacerdocí de Zacarías. Lo primer té la figura de home per la genealogía ; lo segon de lleó, per la veu del que clama en lo desert : *Preparéu lo camí del Senyor ; feu drets los seus camins.* Lo tercer de bou per lo sacerdocí. St. Joan, com á áliga vola remontantse fins á arrivar al Etern Pare, dihent : *En lo principi era lo Verb, y lo Verb era ab Deu, y lo Verb era Deu.**

En lo any hi ha cinquanta y dos diumenges ó dominicas , ques divideixen en cinch classes, á saber : de Advent ; de Nadal á Septuagéssima ; de aquí á Pasqua de resurrecció ; de aquesta á Pasqua del Esperit sant ó Pentecostés , y desde aquí á las de Advent. Los diumenges ó dominicas de Advent, las de Septuagéssima á la de Pasqua , y las de Pasqua á Pentecostés , son sempre las mateixas en número ; però las de Nadal á Septuagéssima, y de Pentecostés al Advent, aumentan ó disminuheixen, segons lo temps en ques celebra la Pasqua de resurrecció , la qual sempre déu celebrarse en lo diumenge mes pròxim al ple de la lluna de mars ; y com aquest diumenge , que es Pasqua , segueix las epactas de la lluna , es lo motiu de pujar ó baixar lo número dels diumenges ó dominicas referits ; de modo que quant hi ha mes diumenges de Nadal á la Septuagéssima n' hi ha menos de Pentecostés al Advent, y al contrari , quant mes de aquestos n' hi ha , menos n' hi ha de aquells.

En tots los diumenges del any la santa Iglesia, desitjosa del bé de nostras ánimas, á fi de arrancar los vicis y fomentar los bons costums, nos explica lo sant Evangeli, que es la mateixa celestial doctrina que ensenyá Jesucrist, y que es necessari practicar pera salvarse, perque ell es lo camí que devém seguir si nons volem pérdrer: es la mateixa veritat, y com á tal lo devém créurer; procurém tenirlo sempre en los nostres cors, si volém viurer en ell, que es la vida, y quals paraulas donan la vida eterna. Al qui crega en ell ab una viva fe, sò es, animada per las bonas obras, viurá eternament en la patria celestial; però aquell que no creurá se condemnará. Per lo tant, noy estimat, procura ohir ab atenció y devoció la divina paraula, que se anuncia en lo sant Evangeli per boca del teu párroco y demás predicadors catòlichs, y ab axó donarás á enténdrer que ets de Deu, com diu Jesucrist: lo qui es de Deu, óu la paraula de Deu. Óula, fill meu, y practica lo que te ensenya, y axís alcansarás la gloria eterna que tant te desitjo. Amen.

FI DEL CATECISME.

À LA MAJOR GLORIA DE DEU.

ÍNDICE

DE LO

CONTINGUT EN AQUEIX CATECISME.

Prólech.	pag. 3.
Advertencia.	7.
Preàmbol. <i>Fi del home.</i>	44.
Llissó preliminar. <i>Del senyal del cristià.</i>	47.

PRIMERA PART.

DOCTRINA DE FE.

Elissó 4. ^a <i>Del Símbol ó Credo.</i>	27.
2. ^a <i>Explicació de la estampa y de la primera part del Credo, que es: Crech en un Deu Pare.</i>	33.
3. ^a <i>De la santíssima Trinitat.</i>	39.
4. ^a <i>Explicació de la estampa y continuació de la primera part del Credo, que es: tot poderós, criador del cel y de la terra.</i>	45.
5. ^a <i>Explicació de la estampa y de la segona part del Credo, que es: Y en Jesucrist únich Fill seu, senyor nostre.</i>	57.
6. ^a <i>Explicació de la estampa y de la ter-</i>	

- cera part del Credo, que es*: Lo qual fou concebut per obra del Esperit sant, nasqué de Maria verge. 63.
- 7.ª *Explicació de la estampa y de la quarta part del Credo, que es*: Pati baix lo poder de Pons Pilat, fou crucificat, mort y sepultat. 73.
- 8.ª *Explicació de la estampa y de la quinta part del Credo, que es*: Devallá als inferns, resuscitá al tercer dia de entre los morts. 79.
- 9.ª *Explicació de la estampa y de la sexta part del Credo, que es*: Sen pujá al cel y séu á la dreta de Deu lo Pare tot poderós. 87.
- 10.ª *Explicació de la estampa y de la séptima part del Credo, que es*: Y de allí ha de venir á judicar los vius y los morts. 93.
- 11.ª *Explicació de la estampa y de la octava part del Credo, que es*: Crech en lo Esperit sant. 101.
- 12.ª *Explicació de la estampa y de la novena part del Credo, que es*: La santa mare Iglesia católica, romana. 109.
- 13.ª *Explicació de la estampa y continuació de la mateixa novena part del Credo.* 125.
- 14.ª *Explicació de la estampa y de la dècima part del Credo, que es*: La comunió dels sants, la remissió dels pecats. 135.
- 15.ª *Explicació de la estampa y de la undècima part del Credo, que es*: La resurrecció de la carn. 145.
- 16.ª *Explicació de la estampa y de la duodècima part del Credo, que es*: La vida perdurable. Amen. 153.

SEGONA PART.

DOCTRINA DE ESPERANSA.

Llissó 1. ^a	<i>De la oració del Pare nostre.</i>	174.
2. ^a	<i>De la oració de la Ave Maria.</i>	183.
3. ^a	<i>De la oració de la Salve Regina.</i>	193.

TERCERA PART.

DOCTRINA DE CARITAT.

Llissó 1. ^a	<i>Dels manaments de la llei de Deu.</i>	205.
2. ^a	<i>Dels manaments de la santa Iglesia.</i>	233.

QUARTA PART.

DOCTRINA DE OBRAS.

SECCIÓ PRIMERA. — OBRAS MALAS.

Llissó 1. ^a	<i>Dels pecats capitals.</i>	247.
2. ^a	<i>Dels pecats contra lo Esperit sant.</i>	263.
3. ^a	<i>Dels pecats que demanan venjansa devant de Deu.</i>	274.
4. ^a	<i>Dels pecats de que molts se fan reos sens cométrerlos.</i>	277.

SECCIÓ SEGONA. — OBRAS BÒNAS.

5. ^a	<i>Dels sacraments en general, y del Baptisme en particular.</i>	283.
6. ^a	<i>Del sacrament de la Confirmació.</i>	297.

7. ^a <i>Del sagrament de la Eucaristia.</i> . . .	305.
8. ^a <i>Del sagrament de la Penitencia.</i> . . .	321.
9. ^a <i>Del sagrament de la Extrema-unció.</i>	341.
10. ^a <i>Del sagrament del Orde.</i>	347.
11. ^a <i>Del sagrament del Matrimoni.</i> . . .	357.
12. ^a <i>De las virtuts teologals.</i>	367.
13. ^a <i>De las virtuts cardinals.</i>	377.
14. ^a <i>Dels fruyts del Esperit sant.</i>	383.
15. ^a <i>Dels dons del Esperit sant.</i>	391.
16. ^a <i>De las benaventuransas.</i>	401.
17. ^a <i>De las obras de misericordia corporals.</i>	413.
18. ^a <i>De las obras de misericordia espirituals.</i>	423.
19. ^a <i>Dels novissims ó derreries del home.</i>	433.
20. ^a <i>Dels consells evangelichs.</i>	447.
21. ^a y última. <i>Resúmen dels misteris explicats en lo catecisme, y dias en quels celebra la santa Iglesia catòlica.</i> . . .	453.

*Los Exms. é Illms. Sr. Arquebisbe de Tarra-
gona, Sr. Bisbe de Vich y Sr. Bisbe de Canarias
han concedit 160 dias de indulgencia á tots los
fiels, per cada lliçó del present Catecisme que
llegescan ú oygan llegir.*

ACTES

DE FE, ESPERANSA Y CARITAT,
PERA GUANYAR LAS INDULGENCIAS
CONCEDIDAS PER LOS SUMMOS PONTÍFICS BENET XIII
Y BENET XIV.

ACTE DE FE EN GENERAL.

Deu meu, crech fermament que Vos estau pre-
sent, que me mirau y escoltau; y crech també to-
tas las veritats que vostra santa Iglesia mana créu-
rer, perque las haveu reveladas, Vos, Deu de veri-
tat, que no podeu enganyar ni ser enganyat.

ACTE DE FE EN PARTICULAR.

Crech especialment, Deu eum, que en lo misteri
de la santíssima Trinitat no hi ha mes que un sol

Deu, encara que son tres las Personas, Pare, Fill, y Esperit sant. Crech que la segona Persona divina se feu home per patir y morir pera salvarnos y redimirnos. En fi, crech, Deu meu, que me haveu de demanar compte de tots inos pensaments, paraulas y obras, pera donarme lo cel si moro en vostra gracia y amistat, ó lo infern si moro en pecat mortal.

ACTE DE ESPERANSA.

Deu meu, espero que per vostra misericordia infinita y mérits de Jesucrist, me perdonaréu los meus pecats, me donaréu vostra gracia, y després en lo cel la eterna gloria, per la qual me haveu criat.

ACTE DE CARITAT.

Deu meu, jo vos amo ab tot mon cor per ser Vos, mon Deu, infinitament bo é infinitament amable, y també porque me haveu fet y feu cada dia tants beneficis: y voldria amarvos ab aquell amor abrasat ab que vos aman tants justos y penitents en la terra y tants benaventurats en lo cel; també, Deu meu, per amor vostre amo al próxim com á mí mateix.

PRÁCTICA

DE LO QUE DEUHEN ENSENYAR CADA DIA LOS PARES Y MARES Á SOS FILLS Y FILLAS, Y DE UN MODO PARTICULAR SE ENCARREGA Á LAS MARES.

Hi ha pares y mares que son tan descuydats en la criansa de sos fills y fillas, que mes sembla que crian gossos que no personas que Deu los ha confiat; puig que axí com los gossos luego que se alsan del jas, ja corren per casa, per los carrers y plassas, lo mateix fan molts fills y fillas: luego de ser llevats ja corren per casa, carrers y plassas, sens haverse senyat ni fet res de cristiá. Pera corregir aqueix gran defecte, vos posaré aquí, pares y mares, lo que haveu de ensenyarlos cada dia.

EXÈRCICI PER LO MATÍ.

Mentres vestireu vostre fill ó filla, li fareu dir:
Jesus y Maria, jo vos dono lo cor y la ánima mia.

1. Senyor Deu meu, en qui crech y espero, vos adoro y amo ab tot lo cor. Vos dono gracia^s de haverme criat, redimit, fet cristiá y conservat en aquesta nit. Oferesch á gloria vostra tots mos pensaments, paraulas, obras y treballs. Vos demano humilment perdó de mos pecats, y me pesa de tot mon cor de havervos ofés. Vos suplico, per los mérits de Jesucrist y de Maria santíssima, gracia pera no ofèndrervos mes. *Aquí se dirá un Pare nostre y Credo á la santíssima Trinitat.*

Després se dirà à Maria santíssima :

2. Verge y Mare de Deu , jo me oferesch per fill vostre , y en honra y gloria de vostra pureza també vos oferesch los meus ulls, las mias orelles, la mia llengua, las mias mans; en una paraula, tot lo meu cos y la mia ànima , y vos demano me alcanseu la gracia de no fer may mes ni un sol peccat. Amen , Jesus. *Tres Ave Marias.*

3. Angel sant de la mia guarda , vos dono gracias de haverme guardat fins ara , y vos demano me gardeu fins que hauré arribat à la patria celestial. Amen , Jesus. Pare nostre y Ave Maria.

4. Sant Patró meu, amparaume y assistiume; feu que me aparte del mal y que practique vostras virtuts. Amen , Jesus. Pare nostre y Ave Maria. *Altre Pare nostre y Ave Maria per las ànimas del purgatori.*

5. *Acabat de vestir , lo persignaréu y senyareu , y finalment li diréu :* La benedicció de Deu omnipotent , Pare , Fill y Esperit sant , vinga sobre tu y permanesca sempre ab tu. Amen.

Dech advertir à las mares , que fins que las criaturas arriuan à la edat de set anys ó de discreció , no tenen obligació de anar à missa ; però si quant tenen quatre anys , y no antes , perque acostuman à plorar , ó cridar y destorbar à la demás gent , vos los ne voleu portar , feulos estar sempre à vostre costat : nols deixeu córrer per la iglesia : nols doneu los rosaris , ab los que no fan sinó jugar. Comenseulos de inclinar à dir las oracions del Pare nostre y Ave Maria cinch vegadas , en memoria de las cinch llagas de Jesucrist , y podrán contarho ab los dits.

Antes de menjar li faréu dir : Senyor Deu meu, doneu la vostra benedicció á nosaltres y al menjar que ara pendrém per mantenirnos en vostre sant hervey. Pare nostre y Ave Maria.

Després de haver menjat li faréu donar gracias, dihent: Vos dono gracias, Senyor, del menjar quens haveu donat, y feunos gracia quens ne serviám en bè. Pare nostre y Ave Maria.

Quant tocará lo rellotge li faréu dir la Ave Maria.

EXÈRCICI PER LA NIT.

Senyor Deu meu, en qui crech y espero, vos adoro y amo ab tot lo cor ; vos dono gracias de haverme criat, redimit, fet cristiá y conservat en aquest dia. Donaume gracia, pera que conega los meus pecats y ne tinga verdader dolor. *Aquí se parará un poch en examinar si ha faltat, y finalment dirá lo acte de contrició com en la pág. 465.*

Després dirá lo Pare nostre y Credo á la santíssima Trinitat, com al matí.

També dirá com al matí : Verge y Mare de Deu &c., *ab las tres Ave Marias, y lo mateix que ha dit al Àngel de la guarda, al sant Patró y á las ánimas.*

Finalment se persignará y senyará, y dirá : A Deu me encomano, á la Verge Maria, al Àngel sant de la mia guarda, á tots los Sants y Santas de la patria celestial. Amen, Jesus.

Seria molt bo, que á mes de senyarlos ab aygua beneyta, los aspergísseu ab ella lo lliit y quarto ; per axó tots los verdaders cristians prop del lliit tenen la piqueta de la aygua beneyta.

MODO DE AJUDAR LA MISSA ,
SEGONS LO MISSAL ROMÀ.

SACERD. In nomine Patris &c. Introibo ad altare Dei.

MINIST. Ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

S. Judica me Deus, &c.

M. Quia tu es Deus fortitudo mea : quare me repulisti, et quare tristis incédo, dum affligit me inimicus ?

S. Emitte lucem, &c.

M. Et introibo ad altare Dei : ad Deum qui lætificat juventutem meam.

S. Confitebor tibi, &c.

M. Spera in Deo, quoniam adhuc confitébor illi : salutáre vultús mei, et Deus meus.

S. Gloria Patri, &c.

M. Sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

S. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

S. Adjutorium nostrum, &c.

M. Qui fecit cælum et terram.

S. Confíteor Deo, &c.

M. Misereatur tui omnípotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam æternam.

S. Amen.

M. Confíteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ semper virgini, beato Michaëli archangelo, to be Joanni Baptistæ, sanctis apostolis Petro et Pau-

lo, omnibus Sanctis, et tibi, Pater, quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere; mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideò precor beatam Mariam semper virginem, beatum Michaellem archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos, et te, Pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

S. Misereatur vestri, &c. M. Amen.

S. Indulgentiam, &c. M. Amen.

S. Deus, tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua lætabitur in te.

S. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Domine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Acabada la eptstola.

M. Deo gratias.

Al evangeli.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Sequentia sancti Evangelii.

M. Gloria tibi, Domine.

Acabat lo evangeli.

M. Laus tibi, Christe.

S. Orate, fratres.

M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiæ suæ sanctæ.

S. Per omnia sæcula sæculorum. M. Amen.

S. Dominus vobiscum. M. Et cum spiritu tuo.

S. Sursùm corda. M. Habemus ad Dominum.

S. Gratias agamus Domino Deo nostro.

M. Dignum et justum est.

Al Pater noster.

S. Per omnia sæcula sæculorum.

M. Amen.

S. Et ne nos inducas in tentationem.

M. Sed libera nos à malo.

S. Per omnia sæcula sæculorum.

M. Amen.

S. Pax Domini sit semper vobiscum.

M. Et cum spíritu tuo.

S. Dominus vobiscum. M. Et cum spíritu tuo.

S. Ite, Missa est, ó Benedicamus Domino.

M. Deo gratias.

En las missas de requiem.

S. Requiescant in pace.

M. Amen.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spíritu tuo.

S. Initium sancti Evangelii, &c.

M. Gloria tibi, Domine.

Acabat lo últim evangeli.

M. Deo gratias.

Fl.

Maria T. J. Varón

1899 278

pasaportes expedidos.

SENAS DE			PERSONAS QUE ABONAN.
Per	Estatur.	Edad.	

